

ပတ်ဒရယ်ဆိုင်ရာ ဆောင်းပါးများ

ရဲထွန်း(သီပေါ)
ဒေါက်တာ ဆလင်းဇွန်ကျုံးလျန်

ပုံနှိပ်ခြင်း

ပထမအကြိမ်	-	ဧပြီ၊ ၂၀၁၈
အုပ်စု	-	၃၀၀၀
ထုတ်ဝေသူ	-	ဦးစိုးမြင့် မန္တလေး မီဒီယာစာပေ (၀၀၀၆၅)
ပုံနှိပ်သူ	-	ဦးစွန်ပြည်အေး ပြည်အေးမိသားစု ပုံနှိပ်တိုက် (၀၀၈၉၂)
မျက်နှာဖုံးနှင့်သရုပ်ဖော်	-	ဖေသစ်တည်
စာမျက်နှာဖွဲ့စည်းမှု	-	ရဲထွတ်ဦး

ဤစာအုပ်ထုတ်ဝေနိုင်ရန်အတွက်
Center for Peace and Reconciliation (CPR) မှ
ရံပံ့ငွေ ပံ့ပိုးပါသည်။

ဗဟိုစာ

ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး(ငြိမ်း) ဦးအောင်မင်း၏
အမှာစာ ၅

ဖက်ဒရယ်စနစ်ဆိုင်ရာ အခြေခံအယူအဆများနှင့် မြန်မာ့ဖက်ဒရယ်အရေး
■ ရဲထွန်း(သီပေါ) ၇

ပင်လုံပဋိညာဉ် (သို့) အပြန်အလှန်ပြုရန် သဘောတူညီချက်
■ ဒေါက်တာ ဆလောင်းငွန်ကျုံးလျန် ၁၄

ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်၏ အဓိပ္ပာယ်နှင့်သမိုင်းကြောင်း
■ ရဲထွန်း(သီပေါ) ၂၄

မြန်မာနိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေများ၏ ရာဇဝင်၊ ဒဿနနှင့်
ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံများ
■ ဒေါက်တာ ဆလောင်းငွန်ကျုံးလျန် ၃၃

ပုံသဏ္ဍာန် ပြောင်းလဲနေသော အမေရိကန် ဖက်ဒရယ်စနစ်မှ မြန်မာနိုင်ငံအတွက်
သင်ခန်းစာများ
■ ဒေါက်တာ ဆလောင်းငွန်ကျုံးလျန် ၄၅

အမေရိကန် ဖက်ဒရယ်စနစ် ဖြစ်ပေါ်တိုးတက်လာပုံ
■ ရဲထွန်း(သီပေါ) ၅၅

အမေရိကန် ဖက်ဒရယ်စနစ်မှ မြန်မာနိုင်ငံအတွက် သင်ခန်းစာများ
■ ဒေါက်တာ ဆလောင်းငွန်ကျုံးလျန် ၆၃

ဆိုဗီယက်ခေတ် လူမျိုးအခြေပြုဖက်ဒရယ်နှင့် ပြိုကွဲမှုအန္တရာယ်
■ ရဲထွန်း(သီပေါ) ၇၀

ကောင်းဆိုးဒွန်တွဲ ဖက်ဒရယ်စနစ်
■ ဒေါက်တာ ဆလောင်းငွန်ကျုံးလျန် ၇၅

ယူဂိုဆလားဗီးယားနိုင်ငံ ပြိုကွဲမှု သို့မဟုတ် လူမျိုးအခြေပြု ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုနှင့်
ခွဲထွက်ခွင့်ပါဝင်သည့် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် အန္တရာယ်
■ ရဲထွန်း(သီပေါ) ၈၀

မပြုကွဲနိုင်သော ဖက်ဒရယ် ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံ | ၈၆

- ဒေါက်တာ ဆလှိုင်းငွန်ကျုံးလျန်

အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ ဖက်ဒရယ်စနစ် | ၉၀

- ရဲထွန်း(သီပေါ)

ဖက်ဒရယ် စနစ်အောက် နိုင်ငံသားတစ်ဦး၏ တစ်နေ့တာဘဝ | ၉၆

- ဒေါက်တာ ဆလှိုင်းငွန်ကျုံးလျန်

ကနေဒါ ဖက်ဒရယ်စနစ် | ၁၀၀

- ရဲထွန်း(သီပေါ)

ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး (ငြိမ်း) ဦးအောင်မင်း၏ အာဇာနည်

ကျွန်တော့်အနေဖြင့် ဤစာအုပ်ပါ ဖက်ဒရယ်ဆိုင်ရာ ဆောင်းပါးများအား ရေးသားသူ နှစ်ဦးစလုံးနှင့် ခင်မင်သိကျွမ်းနေသည်မှာ ကာလအတန်ကြာပြီ ဖြစ်ပါသည်။ ဦးရဲထွန်း (သီပေါ) ကို ယခင် သမ္မတဦးသိန်းစိန်ဦးဆောင်သည့် အစိုးရလက်ထက်တွင် တွေ့ဆုံသိကျွမ်းခဲ့ပါသည်။ လွှတ်တော်တွင် ဥပဒေပြုခြင်း၊ ပြင်ဆင်ခြင်း၊ အသစ်ရေးဆွဲခြင်းလုပ်ငန်းများတွင် အလွန်ကျွမ်းကျင်သော လွှတ်တော်အမတ်အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို ဂျာနယ်များ၊ သတင်းစာများတွင် ပုံမှန်ရေးသားလေ့ရှိသော ဖက်ဒရယ်စနစ်တတ်ကျွမ်းသည့် နိုင်ငံရေးပညာရှင်တစ်ဦးအနေဖြင့်လည်းကောင်း သိကျွမ်းခဲ့ရပါသည်။

ဒေါက်တာ ဆလိုင်းငွန်ကျုံးလျန် (Andrew) ကို ၂၀၁၂ ခုနှစ် ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦးနှင့် ပြည်နယ်အဆင့်၊ ပြည်ထောင်စုအဆင့် ငြိမ်းချမ်းရေးဆွေးနွေးပွဲများတွင် ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦး၏ ငြိမ်းချမ်းရေး ဆွေးနွေးရေးဒုတိယအဖွဲ့ခေါင်းဆောင်အဖြစ် တွေ့ဆုံခဲ့ရပါသည်။ ပြည်နယ်အဆင့်၊ ပြည်ထောင်စုအဆင့် ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ်များ ချုပ်ဆိုနိုင်ခဲ့သည့် နောက်ပိုင်း မိမိနှင့်လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်များ၏ မေတ္တာရပ်ခံချက်ကိုလက်ခံပြီး အမေရိကန်နိုင်ငံမှ မြန်မာနိုင်ငံသို့ ပြန်လာကာ Myanmar Peace Center တွင် Legal Counsel တာဝန်ယူခဲ့သူဖြစ်ပါသည်။

ဦးရဲထွန်း (သီပေါ) သည် ဥပဒေပြု နိုင်ငံရေးသမားတစ်ဦးဖြစ်ပြီး၊ ဒေါက်တာ ဆလိုင်းငွန်ကျုံးလျန်သည် ဥပဒေသိပ္ပံပညာရှင်တစ်ဦးဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် နှစ်ဦးစလုံးတွင် တူညီသည့် အချက်မှာ ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို အခြေခံသည့် ပြည်ထောင်စုတည်ဆောက်ခြင်းအားဖြင့် နှစ်ပေါင်း (၇၀) နီးပါး ရှည်ကြာနေသည့် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခကို ဖြေရှင်းရန် ဆန္ဒထပ်တူရှိကြခြင်းဖြစ်ပါသည်။

သမ္မတ (ငြိမ်း) ဦးသိန်းစိန်က ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို အခြေခံသည့် ပြည်ထောင်စု တည်ဆောက်ခြင်းအားဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများ ဖြေရှင်းနိုင်ရန် ဆွေးနွေးမှုတစ်ခုတွင် ဒေါက်တာဆလိုင်းငွန်ကျုံးလျန် ပြောကြားခဲ့သည့် စကားကို ယခုတိုင် အမှတ်ရနေမိပါသည်။ "၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် ဖက်ဒရယ်စနစ်၏ ဒေါက်တိုင် (၅) ခုကို အခြေခံ

ထားကြောင်း၊ ဖက်ဒရယ်စနစ်သည် ခွဲထွက်ခြင်းစနစ် မဟုတ်သကဲ့သို့ ခွဲထွက်ခြင်းစနစ်သည်လည်း ဖက်ဒရယ်စနစ်မဟုတ်ကြောင်း” ၎င်းက သမ္မတ (ငြိမ်း) ဦးသိန်းစိန်အား ပြောကြားခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံ ကောင်းခြင်း၊ မကောင်းခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ “၂၀၀၈ ခုနှစ် ခြေ/ဥကို အရင်သုံးကြည့်ပါ။ သုံးလို့မရရင် ပြင်လိုက်ပါ။ ပြင်လို့မှ မရရင်လည်း လွှင့်ပစ်လိုက်ပါ” ဟု သတင်းထောက်များအား ပြောခဲ့သည်များကိုလည်း အမှတ်ရမိပါသည်။

ယခုကဲ့သို့ လွှတ်တော်အမတ်ဟောင်း ဦးရဲထွန်း (သီပေါ) နှင့် ဒေါက်တာ ဆလှိုင်ဇွန်ကျား လျန်တို့ ရေးသားခဲ့သည့် ဆောင်းပါးများကို စုပေါင်းထုတ်ဝေသည့် ဤစာအုပ်တွင် အမှာစာ ရေးသားခွင့်ရရှိသဖြင့် ဖက်ဒရယ်စနစ်ကိုအခြေခံသည့် ပြည်ထောင်စုတည်ဆောက်ရေးမှ လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခများ ချုပ်ငြိမ်းနိုင်မည်ဆိုသည့် ယုံကြည်ချက်ရှိသူတစ်ဦးအနေဖြင့် ဂုဏ်ယူမိပါသည်။

ဤစာအုပ်တွင်ပါရှိသည့် အကြောင်းအရာများသည် စာရေးသူနှစ်ဦး၏ သဘောထားအမြင်များသာဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် ဖက်ဒရယ်စနစ်ကိုအခြေခံသည့် ပြည်ထောင်စုတည်ဆောက်ခြင်းအားဖြင့် ငြိမ်းချမ်းသာယာသည့် ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ ပေါ်ထွန်းနိုင်ရန် ယုံကြည်ချက်ရှိသူများအတွက် အထောက်အကူပြုမည့် ဆောင်းပါးများဖြစ်မည်ဟု ယုံကြည်ရသဖြင့် အမှာစာ ရေးသားရခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ဦးအောင်မင်း

ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး (ငြိမ်း)

နေပြည်တော်/ရန်ကုန်

၂၀၁၈ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ (၂) ရက်။

ဖက်ဒရယ်စနစ်ဆိုင်ရာ အခြေခံအယူအဆများနှင့် မြန်မာ့ဖက်ဒရယ်အရေး

ရဲထွန်း(သီပေါ)

ဖက်ဒရယ်စနစ်ဆိုတာဘာလဲ

ဖက်ဒရယ်စနစ်သည် ယနေ့အချိန်အခါတွင် နိုင်ငံတကာလူ့အသိုင်းအဝန်း၌ အရေးကြီးပြီး ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် အသုံးတည့်နေသော နိုင်ငံရေးဖြစ်လို့နေပါပြီ။ ကမ္ဘာတိုင်းပြည်များ၏ ၇၀% ခန့်မှာ ဖက်ဒရယ်စနစ်၏ လက္ခဏာတစ်ချို့ကို လက်ခံကျင့်သုံးနေပြီး ကမ္ဘာတိုင်းပြည် ၂၀ ကျော် ခန့်မှာ ဖက်ဒရယ်စနစ်ကျင့်သုံးသည့် တိုင်းပြည်များဖြစ်ကြသည်။ အဆိုပါ ဖက်ဒရယ်စနစ် ကျင့်သုံးသည့် နိုင်ငံများရှိလူဦးရေမှာ ကမ္ဘာလူဦးရေ၏ ၄၀% ခန့်ရှိသည်။

ယခုအခါ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံအတော်များများတွင် တစ်နိုင်ငံချင်းစီ၏ မတူကွဲပြားသော သမိုင်းကြောင်းအချက်အလက်များနှင့် ဖြတ်သန်းမှုများအလျောက် သင့်တော်ရာပုံစံများဖြင့် ဖက်ဒရယ်

စနစ်ကို ကျင့်သုံးလျက်ရှိကြရာ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံကြီးများဖြစ်ကြသည့် ရုရှား၊ အမေရိကန်၊ ဘရာဇီး၊ ကနေဒါ၊ ဩစတြေးလျ၊ အိန္ဒိယ တို့အပြင် အသေးငယ်ဆုံးသော နိုင်ငံများဖြစ်ကြသည့် ဘယ်လ်ဂျီယမ်၊ ဆွစ်ဇာလန်နှင့် ကာရစ်ဗီယန် ပင်လယ်တွင်းမှ စိန့်တစ်နှင့် နီးစ်စ် (Saint Kitts and Nevis) စသည့် နိုင်ငံများ အပါအဝင် ၂၇ နိုင်ငံ (၂၀၁၃ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ အထိ) ရှိပြီဟု ဆိုပါသည်။ ကျင့်သုံးသည့် ပုံစံများမှာလည်း တစ်နိုင်ငံနှင့်တစ်နိုင်ငံ အပ်ချမတ်ချ တူညီကြသည် မဟုတ်ချေ။

သို့ဖြစ်လေရာ “ဖက်ဒရယ်စနစ်ဆိုတာဘာလဲ” ဆိုသည်ကို နားလည် သဘောပေါက်ရန် အရေးကြီးလာပါသည်။ ကနေဒါနိုင်ငံ၏ ပထမဆုံးဝန်ကြီးချုပ် ဆာဂျွန် အေ.မက္ကဒေါ့နယ်က ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို ဤသို့ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုခဲ့သည်။ “ဒေသဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များကို ဖြေရှင်းရန် ဒေသဆိုင်ရာအစိုးရများနှင့် ဥပဒေပြုအဖွဲ့အစည်းများ ပါဝင်ပြီး၊ တစ်နိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ ကိစ္စများကို ဖြေရှင်းရန် အမျိုးသားအစိုးရတစ်ရပ်နှင့် ဥပဒေပြုအဖွဲ့အစည်း၊ ပါဝင်ပေါင်းစပ်ထားသည့် စနစ် ဖြစ်သည်” နိုင်ငံအသီးသီးတွင် ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို မတူညီသောဒီကရီအမျိုးမျိုးဖြင့် ကျင့်သုံးနေကြ သော်လည်း၊ “အဓိကကျသည့် အချက်မှာ အာဏာခွဲဝေမှုနှင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ရေးကျင့်သုံးမှု” ဖြစ်သည်။

အာဏာခွဲဝေမှုနှင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ရေးကို အာမခံသည့်အရာ

အာဏာခွဲဝေမှုဆိုသည်မှာ အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာကို ခွဲဝေကျင့်သုံးခြင်းဖြစ်သည်။ နိုင်ငံ တစ်ခုလုံးကို အုပ်ချုပ်သည့် ဗဟိုအစိုးရအာဏာနှင့် တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်များတွင် အုပ်ချုပ်သည့် အာဏာတို့အကြား မည်သို့ခွဲဝေထားသနည်း ဆိုခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ တချို့သော နိုင်ငံများတွင် နှစ်ဆင့်မက သုံးဆင့်မျှ ခွဲခြားထားသည်လည်းရှိသည်။

ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ရေး ဆိုသည်မှာကား အဆိုပါ ခွဲဝေထားသော အာဏာများကို မိမိတို့ ဒေသအတွက် အကောင်းဆုံးဟု ယုံကြည်ယူဆသည့်အတိုင်း လွတ်လပ်စွာ ဆုံးဖြတ်ချက်ချ၊ လုပ်ပိုင်ခွင့်ရှိရေးပင်ဖြစ်သည်။ တချိန်တည်းမှာပင် ၎င်းတို့အနေဖြင့် နိုင်ငံတစ်ခုလုံး၏ အစိတ် အပိုင်းဖြစ်သည်ကို သိရှိနားလည်ရမည်ဖြစ်ပြီး၊ တစ်နိုင်ငံလုံးနှင့်ဆိုင်သည့်ဥပဒေများကို ရှိသေ လိုက်နာရန် လိုအပ်သည်။

သဘောထားချင်း မတိုက်ဆိုင် ငြင်းခန်မှုများမှာ ဤကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်သည့် ကိစ္စမှ ထွက်ပေါ် လာလေ့ ရှိသည်။ မည်သည့်အရာများက ဒေသဆိုင်ရာတို့၏ တာဝန်ဝတ္တရားများဖြစ်၍ မည်သည့် အရာများက ဗဟိုအစိုးရ၏ ချုပ်ကိုင်မှုအောက်တွင် ရှိသင့်သည်ဆိုသော ကိစ္စများနှင့် ပတ်သက်၍ အငြင်းပွားရတတ်သည်။ သို့ဖြစ်၍ အာဏာခွဲဝေမှု၊ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်မှုတို့နှင့် ပတ်သက်လျှင် တိကျသေချာမှုရှိစေရန် ရေးသားထားသော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဖြင့် အာမခံကြရသည်။

နိုင်ငံအသီးသီးတွင် ဖက်ဒရယ်စနစ် ကျင့်သုံးလာခြင်းနှင့်ပတ်သက်ပြီး အောက်ပါအခြေခံ အချက် (၆) ချက် ကြောင့် ဖြစ်လေ့ရှိကြောင်း နိုင်ငံရေးသုတေသီများက ဆိုသည်။

- (၁) အုပ်ချုပ်မှုလွယ်ကူစေရန်
- (၂) ပြည်ပခြိမ်းခြောက်မှုရန်ကို ကာကွယ်ရန်
- (၃) ပြည်တွင်း ပဋိပက္ခများကို ဖြေရှင်းရန်
- (၄) စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရန်
- (၅) တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ မတူကွဲပြားမှုကို အသိအမှတ်ပြု ထိန်းသိမ်းရန်
- (၆) လူများစုနည်းတူ လူနည်းစုက ဒီမိုကရေစီအခွင့်အရေးများ ခံစားနိုင်စေရန် စသည့်

အကြောင်းများကြောင့် ဖြစ်လေ့ရှိကြသည်။

ဖက်ဒရယ်စနစ်တွင် ဗဟိုအစိုးရတစ်ရပ်နှင့် အောက်အဆင့် ပြည်နယ်၊ သို့မဟုတ် တိုင်းဒေသကြီး၊ သို့မဟုတ် ပြည်ထောင်စု နယ်မြေ အစိုးရများပါဝင်ပြီး အာဏာကို ခွဲဝေကျင့်သုံးသည်။ သို့ဖြစ်ရာ နိုင်ငံသားတို့ လိုက်နာရန် ဥပဒေများကို ဗဟိုအဆင့်က သော်လည်းကောင်း၊ ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီး အဆင့်ကသော်လည်းကောင်း ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေက ခွဲဝေသတ်မှတ်ထား သည့်အတိုင်း ပြဋ္ဌာန်းအုပ်ချုပ်လေ့ရှိသည်။

ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုတစ်ခု မည်သို့ဖြစ်တည်လာသလဲ ရှုထောင့်မှအမြင်

နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံတွင် ဖက်ဒရယ်စနစ်စတင်ဖြစ်တည်လာပုံ သို့မဟုတ် အာဏာများ မည်သို့ ခွဲဝေထားပုံကို ကြည့်၍ နှစ်မျိုးနှစ်စား ခွဲခြားနိုင်ကြောင်း ပညာရှင်များကဆိုသည်။ ၎င်းတို့မှာ

- (၁) အတူတကွယှဉ်တွဲနေထိုင်ရေး ဖက်ဒရယ်စနစ် (Coming together federalism) နှင့်
- (၂) အတူပေါင်းစည်းရေး ဖက်ဒရယ်စနစ် (Holding together federalism) ဟူ၍ဖြစ်သည်။

(၁) အတူယှဉ်တွဲနေထိုင်ရေးဖက်ဒရယ်ပုံစံ (Coming together federal) မှာ မူလက လွတ်လပ်စွာတည်ရှိခဲ့သော နိုင်ငံများ (သို့မဟုတ်) ယူနစ်များက စိတ်တူကိုယ်တူဖြင့် တစ်နိုင်ငံတည်းအဖြစ် ပေါင်းစည်းကြရန် ရည်ရွယ်ပြီး ဗဟိုအစိုးရတစ်ရပ်ကို ဖန်တီးကာ အာဏာမည်မျှ အပ်နှင်းမည်နည်းဆိုသည့် သမိုင်းဆိုင်ရာအခြေခံမှ ဖော်ပေါက်လာသည့် ပုံစံဖြစ်ပါသည်။ အထင်ရှားဆုံး သာဓကမှာ အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုဖြစ်ပြီး ဆွစ်ဇာလန်၊ ဩစတြေးလျတို့လည်း ပါဝင်သည်။

မြောက်အမေရိကတိုက်ရှိ ဗြိတိန်နိုင်ငံ၏ ကိုလိုနီ ၁၃ ခုနှင့် ဗြိတိန်အစိုးရတို့အကြား ၁၇၆၅ ခုနှစ်မှစ၍ တံဆိပ်ခေါင်းဥပဒေ (Stamp Act) နှင့် ပတ်သက်ကာ အချင်းများကြရာမှ ၁၇၇၅ ခုနှစ်တွင် စစ်ပွဲဖြစ်ပွားပြီး ၁၇၇၆ ခုနှစ်တွင် လွတ်လပ်ရေး ကြေငြာခဲ့သည်။ ဂရိတ်ဗြိတိန် လက်အောက်တွင် ကိုလိုနီအဖြစ် နေထိုင်လာခဲ့ကြသော အတွေ့အကြုံအရ အဆိုပါ ၁၃ နယ်သည် အားကောင်းသော ဗဟိုအစိုးရကို မလိုလားကြချေ။ သို့ဖြစ်၍ လွတ်လပ်ရေး ကြေငြာပြီးနောက် ၁၇၈၁ ခုနှစ်တွင် လျော့ရဲရဲရှိသော ပြည်ထောင်စုတစ်ခုကို Articles of Confederation ဟု ခေါ်ဆိုသော အခြေခံဥပဒေဖြင့် နိုင်ငံကို ဖွဲ့စည်းခဲ့ကြသည်။ ဤအခြေခံဥပဒေဖြင့် ပြည်နယ်များ အကြား ဗဟိုအစိုးရထက် ပိုမိုသောအာဏာများကို အညီအမျှ ခွဲဝေယူခဲ့ကြသည်။

အကန့်အသတ်ရှိသော အာဏာကိုသာ ပေးအပ်ထားသဖြင့် အားနည်းချည့်နဲ့သော ဗဟိုအစိုးရတစ်ရပ်နှင့် လျော့တိလျော့ရဲနိုင်လှသော ကွန်ဖက်ဒရေးရှင်း တစ်ခုကိုသာ ဖော်ထွန်းလာစေသည်။ ပြည်နယ်များအချင်းချင်းကြား ရှုပ်ထွေး၍ ခက်ခဲသော ပြဿနာများ ဖြေရှင်းရန်နှင့် ပြည်ပအန္တရာယ်ကို တွန်းလှန်ရန် အားကောင်းသော ဗဟိုအစိုးရတစ်ရပ် လိုအပ်ကြောင်း သဘောပေါက်လာသည့် ၁၇၈၉ ခုနှစ်ကျမှသာ ပိုမိုအားကောင်းသော ဗဟိုအစိုးရကို ဖွဲ့စည်းနိုင်မည့် အခြေခံဥပဒေ (Constitution of 1789) တစ်ရပ်ကို အတည်ပြုနိုင်ခဲ့ကြသည်။ ယခုအခါ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုမှာ ဗဟိုအစိုးရမှ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ ပိုမိုအားကောင်းသော ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု နိုင်ငံဖြစ်နေပါပြီ။

နယ်ချဲ့လက်အောက်မှ
လွတ်လပ်ရေးရသည့်
အချိန်တွင်ဖြစ်စေ၊
ပြည်တွင်းစစ်ကြောင့်
ပြိုကွဲသွားမည်ကို
စိုးရိမ်သောကြောင့်ဖြစ်စေ၊ မူလက
တပြည်ထောင်စနစ်ကို
ကျင့်သုံးခဲ့ရာမှ
ဤဖက်ဒရယ်စနစ်ကို
ပြောင်းလဲကျင့်သုံးခြင်းဖြစ်သည်

(၂) အတူပေါင်းစည်းရေးဖက်ဒရယ်ပုံစံ (Holding together)

ဆိုသည်မှာ မူလဗဟိုက တစ်
တစ်စည်းထဲ ချုပ်ကိုင်ထားသော တပြည်ထောင်
နိုင်ငံရေးစနစ်မှ လိုအပ်ချက်များအရ အာဏာ
များကို ဗဟိုနှင့် အောက်အဆင့်များ ခွဲဝေကျင့်
သုံးသည့်ပုံစံ ဖြစ်ပါသည်။ ဤသို့သောနိုင်ငံမျိုးမှာ
နယ်ချဲ့လက်အောက်မှ လွတ်လပ်ရေးရသည့်
အချိန်တွင်ဖြစ်စေ၊ ပြည်တွင်းစစ်ကြောင့် ပြိုကွဲ
သွားမည်ကို စိုးရိမ်သောကြောင့်ဖြစ်စေ၊ မူလက
တပြည်ထောင်စနစ်ကို ကျင့်သုံးခဲ့ရာမှ ဤဖက်
ဒရယ်စနစ်ကို ပြောင်းလဲကျင့်သုံးခြင်းဖြစ်သည်။
အထင်ရှားဆုံးသာကောမှာ အိန္ဒိယနိုင်ငံဖြစ်ပြီး၊
စပိန်နှင့် ဘယ်လ်ဂျီယမ်တို့တွင်လည်း ကျင့်သုံး
သည်။ ဤစနစ်တွင် မူလကတည်းက ဗဟို
အစိုးရက ပိုမိုကြီးမားသော အာဏာကို ရယူ
ထားလေ့ရှိပြီး နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေးနှင့် တိုင်းရင်း
သား စည်းလုံးညီညွတ်ရေးဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်
များအရ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုကို တဖြည်းဖြည်းလျော့
ချပေးသည့်စနစ်ကို ကျင့်သုံးသည်။ ခွဲဝေပေး
ထားခြင်းခံရသောယူနစ်များ ရရှိသည့်အာဏာ
မှာလည်း တစ်ခုနှင့်တစ်ခု အချိုးညီဖြစ်ချင်မှ
ဖြစ်လေ့ရှိသည်။

ဖက်ဒရယ် ပြည်ထောင်စုတွင် ပေါင်းစပ်
ပါဝင်သော ယူနစ်အမျိုးအစားရှုထောင့်မှ အမြင်
ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ဖက်ဒရယ်စနစ် (၂) မျိုးရှိ
သည်ဟုပြောခြင်းမှာ မည်သို့ဖွဲ့တည်လာသနည်း
ဆိုသည့် ရှုထောင့်မှ ကြည့်၍ ပြောခြင်း သာဖြစ်ပြီး
မည်သို့ ပေါင်းစပ်ဖွဲ့စည်း ထားသနည်း ဆိုသည့်
ရှုထောင့်မှကြည့်လျှင် အောက်ပါအတိုင်း တွေ့ရ
မည်ဖြစ်ပါသည်။

(က) နယ်မြေဒေသကို အခြေခံ၍ ဖွဲ့စည်းသော Territorial federalism (အမေရိကန်ပြည်
ထောင်စု၊ ဂျာမနီ၊ သြစတြေးလျ၊ ဘရာဇီးလ်
စသဖြင့်)

ဤပြည်ထောင်စုနိုင်ငံများတွင် ပါဝင်ဖွဲ့
စည်းသော ယူနစ်များမှာ လူမျိုးအမည်များကို

အခြေမခံဘဲ နေထိုင်ကြသည့် နယ်မြေဒေသ များကိုသာ အခြေခံသည်။ ထင်ရှားသည့် ဥပမာ မှာ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုဖြစ်ပြီး ကာလီဖိုး နီးယားပြည်နယ်၊ လူစီဇီးယားနားပြည်နယ်၊ တက္ကဆက်ပြည်နယ်၊ ဟာဝိုင်အီပြည်နယ် စသဖြင့် အရွယ်အစားအကြီးအသေး မျိုးစုံရှိသော ပြည်နယ် (၅၀) ပါဝင်ပြီး၊ ပြည်နယ်တစ်ခုချင်းစီ၏ မည်သည့် လူမျိုးတစ်မျိုးကိုမျှ ကိုယ်စားပြု မှည့်ခေါ်ထားခြင်း မဟုတ်ပေ။

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုမှာ ဒီမိုကရေစီစနစ်ကျင့်သုံးပြီး (territorial federalism) နယ်မြေ ဒေသကို အခြေခံဖွဲ့စည်းသော အစောဆုံး ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံဖြစ်ကာ ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်မှု အရှိဆုံးသော ကမ္ဘာ့စီးပွားရေး အင်အားကြီးနိုင်ငံလည်း ဖြစ်ပါသည်။ သက်တမ်း ၂၂၀ ကျော် ကာလအတွင်း ငွေဝယ်ကျွန်စနစ် ဖျက်သိမ်းရေးကိစ္စနှင့်ပတ်သက်ပြီး တောင်ပိုင်းနှင့် မြောက်ပိုင်းသဘောထားကွဲကွာ ပြည်တွင်းစစ်ဖြစ်ခဲ့သည်မှလွဲ၍ လူမျိုးရေးအရပြိုကွဲမည့် အန္တရာယ် နှင့် မကြုံခဲ့ရဖူးချေ။

(၈) လူမျိုးအခြေခံ ပြည်နယ်များဖြင့် ဖွဲ့စည်းသော ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု (Ethnofederalism)
(ယခုအခါပြိုကွဲသွားပြီဖြစ်သော ဆိုဗီယက်ယူနီယံ၊ ယူဂိုဆလားဗီးယား၊ ချက်ကိုဆလို ဗက်ကီးယားနှင့် ဘယ်လ်ဂျီယမ် စသဖြင့်)

ဤဖက်ဒရယ်စနစ်ကို ဆိုဗီယက် ပြည်ထောင်စုတွင် ၁၉၂၂ ခုနှစ်နှင့်၊ ချက်နှင့် ယူဂိုဆလပ် တို့တွင် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အပြီး ၁၉၄၅ ခုနှစ်နောက်ပိုင်း စတင်ကျင့်သုံးခဲ့သည်။ ဤပြည်ထောင်စု နိုင်ငံများတွင် ပါဝင်ဖွဲ့စည်းသော ယူနစ်များမှာ လူမျိုးကိုအခြေခံသည်။ ဥပမာ - ဆိုရှယ်လစ် ဖက်ဒရယ်ရီပတ်ဘလစ် ယူဂိုဆလပ်ဗီးယားတွင် ပါဝင်ခဲ့သော ပြည်နယ် များမှာ ဘော့စနီးယား - ဟာဇီဂိုဗီးနား၊ ကရိုးရှား၊ မက်ဆီဒိုးနီးယား၊ မွန်တီနီဂရိုး၊ ဆာဗီးယား၊ ဆလိုဗင်နီးယား စသဖြင့် လူမျိုးကို အခြေခံ၍ ဖွဲ့စည်းထားသည်။

ယူဂိုဆလပ်ဗီးယားတွင် ခေါင်းဆောင် ဂျူးဇက်တီတိုး ကွယ်လွန်သော ၁၉၈၀ ခုနှစ် နောက်ပိုင်းမှစ၍ ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင် ရီပတ်ဘလစ်များမှ ခေါင်းဆောင်များက တစ်နှစ်တစ်ကြိမ် အလှည့်ကျသမ္မတ တာဝန်ယူသောစနစ်ဖြင့် အုပ်ချုပ်ခဲ့သော်လည်း ပြိုကွဲခြင်းကို မတားဆီးနိုင်ခဲ့ ပေ။ ၁၉၉၁ မှစ၍ ပြည်တွင်းစစ် ဖြစ်ပွားပြီး စတင်ပြိုကွဲခဲ့ရာ ၁၉၉၂ ခုနှစ်၊ ၁၉၉၅ ခုနှစ်နှင့် ၁၉၉၉ ခုနှစ်တို့ အတွင်း စစ်ပွဲလေးကြိမ် ဖြစ်ပွားပြီး နိုင်ငံ (၆) ခုအဖြစ် ပြိုကွဲသွားလေသည်။

ထိုနည်းတူ သမ္မတနိုင်ငံ ၁၅ ခုဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသော ဆိုဗီယက်ယူနီယံသည် ၁၉၉၁ ခုနှစ် တွင်လည်းကောင်း၊ ချက်နှင့် ဆလိုဗက်ယူနစ်နှစ်ခုဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသော ချက်ကိုဆလိုဗက် ကီးယားသည် ၁၉၉၃ ခုနှစ်တွင်လည်းကောင်း ပြိုကွဲသွားခဲ့သည်။ အဆိုပါ နိုင်ငံ (၃) ခုလုံးမှာ တစ်ပါတီ စနစ်ကျင့်သုံးသော ဆိုရှယ်လစ်နိုင်ငံများ ဖြစ်ခဲ့ကြပြီး ဒီမိုကရေစီစနစ် ပြောင်းလဲ ကျင့်သုံးသည့် ကာလတွင် ပြိုကွဲသွားကြခြင်းဖြစ်လေရာ ကျွန်တော်တို့ မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် သတိ ကြီးစွာ ထားသင့်လှပေသည်။

ဒီမိုကရေစီစနစ်ကို ကျင့်သုံးသော ဘယ်လ်ဂျီယမ်နိုင်ငံမှာ ဥရောပတိုက်ရှိ အသေးငယ်ဆုံး နိုင်ငံငယ်တခုဖြစ်ပြီး ဒတ်ချ်စကားပြောသော ဖလန်းမင်းများ (Flemings) နှင့် ပြင်သစ်စကား ပြောသော ဝလွန်း (Walloons) ဘယ်လ်ဂျီယမ်များ နေထိုင်ကြသည်။ ဘယ်လ်ဂျီယမ်ကို ဖလန်းဒါး (Flanders)၊ ဝလွန်းနီးယား (Wallonia) နှင့် (ပြင်သစ်ဘာသာစကား ပြောသူများရော ဒတ်ချ် ဘာသာစကားပြောသူများပါနေထိုင်သည့်) ဘရပ်ဆဲ (Brussels) ဒေသသုံးခုအဖြစ် ပိုင်းခြားထားပြီး

ဒေသသုံးခုလုံး ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရှိသည်။ သို့သော်လည်း ဖလမ်းမင်းများနှင့် ဝလွန်းတို့အကြား ပွတ်တိုက်မှုများမှာ ယနေ့ထက်တိုင်အောင်ရှိနေကာ မတည့်အတူနေဘဝမှ ရုန်းမထွက်နိုင်ကြ သေးချေ။

(ဂ) မျိုးစပ်ဖွဲ့စည်းထားသော Hybrid federalism (သို့မဟုတ်) Territorial-ethnic federalism (ကနေဒါ၊ အိန္ဒိယ၊ စပိန်၊ ဆွစ်ဇာလန်)

ဤပြည်ထောင်စု အမျိုးအစားတွင် ပါဝင်ဖွဲ့စည်းထားသော ယူနစ်များမှာ လူမျိုးကို အခြေခံသည်ရှိသလို၊ နယ်မြေဒေသကိုသာ အခြေခံသည့် ပြည်နယ်များလည်း ရှိသည်။ ဥပမာ အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် တမီးနားဒူး၊ ပန်ဂျပ်၊ မကီပူ၊ မီဒီရမ်၊ နာဂလန်း စသည့် လူမျိုးကို အစွဲပြုသည့် ပြည်နယ်များနှင့် အူတာပရာဒက်ရှ်၊ အရူနာ ချယ်ပရာဒက်ရှ်၊ မီဂါလာယာ စသဖြင့် ဒေသအမည် ကိုသာ အစွဲပြုခေါ်ဝေါ်သည့် ပြည်နယ်ပေါင်း (၂၈) ခုနှင့် ပြည်ထောင်စုနယ်မြေ (၇) ခု အတူပေါင်းစပ်ဖွဲ့စည်းထားသည်။ ဥပဒေပြုခွင့်အာဏာကို ပြည်ထောင်စုစာရင်း၊ ပြည်နယ် စာရင်းနှင့် ပူးတွဲဥပဒေပြုစာရင်း တို့အဖြစ် သုံးမျိုးခွဲခြားထားသည်။ အဆိုပါ စာရင်းများတွင် မပါဝင်သော ကြွင်းကျန်အာဏာ (Residual powers) များကိုမူ အမေရိကန်၊ ဩစတြေးလျ တို့နှင့်မတူဘဲ ကနေဒါနိုင်ငံမှာကဲ့သို့ ပြည်ထောင်စုသို့သာ အပ်နှင်းထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေက ပေးအပ်ထားသော ဥပဒေပြုခွင့် အာဏာများမှာလည်း အမျိုးဦး မဟုတ်ပေ။ ဂျူးနှင့်ကက်ရှမ်းယား ပြည်နယ်သည် ပိုမိုမြင့်မားသော အာဏာ ရရှိသကဲ့သို့ ဒေလီနှင့် ပူဇာချာရီ ပြည်ထောင်စုနယ်မြေများသည် ပြည်နယ်ထက်ပိုနည်းသော ဖက်ဒရယ်အခွင့် အာဏာ ကိုသာ ရရှိသည်။ အဆိုပါနိုင်ငံများရှိ ဖက်ဒရယ်စနစ်မှာလည်း ယနေ့ထိတော့ အလုပ်ဖြစ်လျက် ရှိပါသည်။

လူမျိုးအခြေပြု Ethno federalism လော့

နယ်မြေနှင့်လူမျိုး နှစ်မျိုးပေါင်းစပ် Hybrid federalism လော့

ပြည်ထောင်စု ငြိမ်းချမ်းရေး ညီလာခံ - (၂၁) ရာစု ပင်လုံတွင် တွေ့ရသော စာတမ်းတချို့တွင် အဓိကအားဖြင့် ပြည်နယ်များကို လူမျိုးအလိုက်ဖွဲ့စည်းရန် အဆိုပြုထားသည့်အတွက် ၎င်း အမျိုးအစားကို (Ethno federalism) လူမျိုးအခြေပြု ဖက်ဒရယ်ဝါဒဟု သတ်မှတ်ရမည်ဖြစ် သည်။ ရခိုင်အမျိုးသားပါတီ (ANP) ၏ စာတမ်းမှာ ပြိုကွဲသွားပြီဖြစ်သော ယူဂိုဆလပ်ဗီးယား၏ ပုံစံကို ယူထားခြင်းဖြစ်ပြီး ရှမ်းတိုင်းရင်းသားများ ဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် (SNLD) ၏ (၈) ပြည်နယ်မူ စာတမ်းမှာလည်း (Ethno federalism) ပင်ဖြစ်သည်။

(Ethnofederalism) ခေါ် လူမျိုးအခြေပြုဖက်ဒရယ်ပုံစံမှာ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏ နယ်မြေဒေသ အခြေပြုဖက်ဒရယ်စနစ် (Territorial federalism) ၏ အခြားရွေးချယ်စရာတစ်ခု အဖြစ် ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စုက စတင်ကျင့်သုံးခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီးနောက် ပိုင်းတွင် ၎င်း၏မဟာမိတ်နိုင်ငံများဖြစ်ကြသော ယူဂိုဆလားဗီးယားနှင့် ချက်ကိုဆလိုဗက်ကီးယား နိုင်ငံများတွင်လည်း ကျင့်သုံးခဲ့သည်။ ကွဲပြားခြားနားသည့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ နေထိုင်ရာ တိုင်းပြည်တွင် သဘောတရားရေး (တန်းတူရေး၊ ကိုယ့်ကြမ္မာကို ဖန်တီးခွင့်ရှိရေး စသည်တို့) အခြေခံအရ အကျိုးအကြောင်းရှိပြီး သင့်တော်သော လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်မှုအဖြစ် ကျင့်သုံးခဲ့ကြခြင်းဖြစ်သည်။

သို့သော် လူမျိုးအခြေပြု ဖက်ဒရယ်ပုံစံကို ဝေဖန်ထောက်ပြသူများက အဆိုပါပုံစံမှာ မွေးရာ ပါအားနည်းချက်ရှိနေပြီး အမျိုးသား သွေးကွဲရေးနှင့် ခွဲထွက်ရေးတို့ကို အစဉ်အားပေးနေသည် ပုံစံဖြစ်သည်ဟု ဆိုပါသည်။ ဆိုဗီယက်ယူနီယံနှင့် အရှေ့ဥပစာပု လူမျိုးအခြေပြု ဖက်ဒရယ် နိုင်ငံများ ပြိုကွဲသွားခြင်းကို လေ့လာသော ပညာရှင် Cornell က လူမျိုးအခြေပြုဖက်ဒရယ် အင်စတီကျူးရှင်းများ၊ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ရေးများက ဗဟိုအစိုးရ ဆန့်ကျင်ရေးစိတ်ဓာတ်များကို ပေါ်ပေါက်စေပြီး ခွဲထွက်ရေးကို အားပေးသည်ဟု ဆိုသည်။ အဆိုပါ ဖက်ဒရယ် အင်စတီကျူးရှင်း များကိုယ်တိုင်က ပြိုကွဲမှုကိုအားပေးသည့် မီဒီယာများ၊ အမျိုးသားရေး အမှတ်သရုပ်များ၊ အဖွဲ့အစည်းများ၊ ခေါင်းဆောင်များ၊ ပြည်ပထောက်ခံမှုများကို မွေးထုတ်ပေးခဲ့သည်ဟု ဆိုလေ သည်။

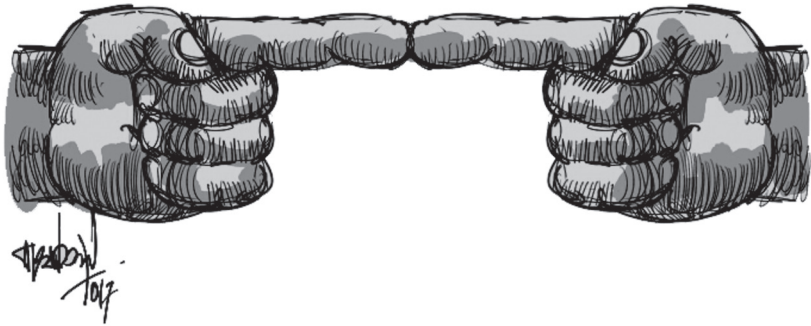
ထိုသို့ပြိုကွဲစဉ်က သက်ဆိုင်ရာ လူမျိုးခေါင်းဆောင်များက အတူတကွ ရေရှည်ထာဝရ ပူးပေါင်းရန် ဆန္ဒအမှန် မရှိကြခြင်းကလည်း အချက်အခြာကျသည်ဟု ဆိုပါသည်။ နောက်ထပ် အရေးကြီးသည့် လေ့လာတွေ့ရှိချက်တစ်ရပ်မှာ အမျိုးသားပြည်နယ်တစ်ခုအတွင်း နေထိုင်သော လူနည်းစုများက လူ့အခွင့်အရေးများ ငြင်းပယ်ခြင်းခံရသည့်အခါ သက်ဆိုင်ရာဒေသ၏ လူများစု လူမျိုးများနှင့် ပြဿနာတက်လေ့ရှိခြင်း ဖြစ်သည်။ ဗဟိုက အဆိုပါလူနည်းစုကို ကာကွယ်ပေး ရခြင်းမျိုးတွင် အခက်အခဲများ တွေ့ရတတ်သည်။

(၂၁) ရာစု ပင်လုံညီလာခံတွင် (ANP) ရခိုင်အမျိုးသားပါတီက တင်ပြသောပုံစံပါ အာဏာ ခွဲဝေပုံ၊ လက်နက်ကိုင်တပ်များ ဖွဲ့စည်းထားရှိနိုင်ပုံ၊ သဘာဝအရင်းအမြစ်များကို စီမံခန့်ခွဲပုံများ အရ ပြည်နယ်များက ပြည်ထောင်စုထက် ပိုမိုအာဏာရှိနေသဖြင့် (federal) ပုံစံကို ကျော်လွန်၍ (Confederation) ပုံစံဖြစ်နေပါသည်။

SNLD က တင်သွင်းသော (၈) ပြည်နယ်မူတွင်လည်း အဓိကလူမျိုးအလိုက် ပြည်နယ်များ ဖွဲ့စည်းမည်ဖြစ်ပြီး ပြည်ထောင်စုသို့ ကန့်သတ်အာဏာကိုသာ ပေးထားကာ ကြွင်းကျန်အာဏာကို ပြည်နယ်များက ယူထားမည်ဖြစ်သဖြင့် (Coming together federal) ပုံစံတွင် (Ethno federal) အနှစ်သာရ ဖြည့်စွက်ထားခြင်း ဖြစ်သည်ဟု ယူဆပါသည်။

သို့ဖြစ်လေရာ မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် လူမျိုးစွဲ၊ ဒေသစွဲများ ပိုမိုသည့်သန့်ပြင်းထန်စေကာ၊ ပြိုကွဲမှုကို ပိုမိုတိမ်းညွတ်သည့် (Ethno federalism) အစား (Territorial federalism) ဖြစ်စေ (Hybrid federalism) ဖြစ်စေရွေးချယ်ခြင်းက ပိုမိုသင့်တော်သည်ဟု ထင်မြင်မိပါသည်။

ထို့ပြင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ မျက်မှောက်အခြေအနေမှာ ပြည်ထောင်စုတွင်ပါဝင်ကြမည့် ပြည်နယ် များ (ယူနစ်များ) က ၁၇၈၁ ခုနှစ် အမေရိကန်၏ ၁၃ ပြည်နယ်လို ဗဟိုအစိုးရကို မည်၍မည်မျှသာ အာဏာပေးမည်ဟု ကန့်သတ်ဆုံးဖြတ်ပေးနိုင်သော အခြေအနေ (အင်အား) မရှိပါချေ။ မျက်မှောက်ရင်ဆိုင် နေရသော အခြေအနေက Coming together ပုံစံထက် Holding together ပုံစံကိုသာ လက်ခံရမည့် အနေအထားဖြစ်လေသည်။ ဗဟိုမှချုပ်ကိုင်မှု လွန်ကဲနေသော အာဏာ အချို့ကိုသာ၊ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုနှင့် လူနည်းစု တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ် ခွင့်တို့အတွက် တည်ဆဲအခြေခံဥပဒေကို ပြင်ဆင်ခြင်းဖြင့်၊ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု လျော့ချရေး ကြိုးစား သွားခြင်းသာလျှင် လက်တွေ့ကျလိမ့်မည် ဖြစ်ပါကြောင်း တင်ပြလိုက်ရပေသည်။

ပင်လုံပဋိညာဉ် (သို့) အပြန်အလှန်ပြုရန် သဘောတူညီချက်

ဒေါက်တာ သလှိုင်းငွန်ကျုံးလျန်

ပင်လုံစာချုပ် (Panglong Agreement) သည် ပဋိညာဉ် သို့မဟုတ် အပြန်အလှန်ပြုရန် သဘောတူညီချက်များကို ဥပဒေသဘောသဘာဝအတိုင်း စာအားဖြင့် ရေးသားချုပ်ဆိုထားသည့် ဂန္ထဝင်စာချုပ်တစ်ခုဖြစ်သည်။ ရှမ်း၊ ကချင်၊ ချင်း ပြည်ထောင် (States) များရှိ လူမျိုးများ အသီးသီးကို ကိုယ်စားပြုကြသည့် ခေါင်းဆောင်ကြီးများနှင့် “Ministerial Burma” ကို ကိုယ်စားပြုသည့် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းတို့အကြား ပြည်ထောင်များစုစည်းထားသည့် ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံကို တည်ဆောက်ရန် အပြန်အလှန်ပြုသည့် သဘောတူညီချက် ပဋိညာဉ်စာချုပ် ဖြစ်သည်။

အဆိုပါ ပင်လုံပဋိညာဉ်ကြောင့် ပြည်ထောင်များ စုစည်းထားသည့် လွတ်လပ်ပြီး အချုပ်အခြာအာဏာပိုင်သည့် ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ ကမ္ဘာပေါ်တွင် ပေါ်ထွန်းလာခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ပင်လုံပဋိညာဉ်ကြောင့် အင်္ဂလိပ်တို့က တောင်တန်းဒေသများ (Frontier Areas) ဟု အမည်ပေးကာ သီးခြားအုပ်ချုပ်ခဲ့သည့် ရှမ်း၊ ကချင်၊ ချင်း ပြည်ထောင်များနှင့် “Ministerial Burma” ဟု ယခင်က သီပေါမင်းနှင့် သီပေါမင်း မတိုင်ခင်က မြန်မာဘုရင်များ အုပ်ချုပ်ခဲ့သည့် နယ်မြေများကို

အခြေခံ သတ်မှတ်ခဲ့သော ပြည်ထောင်များစုစည်းလျက် ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ ဖြစ်တည် လာခြင်းဖြစ်သည်။ ပင်လုံပဋိညာဉ်ကြောင့် လွတ်လပ်ရေးသီးခြားစီ ရလတ္တံ့သော (သို့မဟုတ်) ရရှိနိုင်သော အဆိုပါ ပြည်ထောင်များ စုပေါင်းကာ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ ပေါ်ထွန်းလာခဲ့ ရသည်။

ဤထက်မက အနက်အဓိပ္ပါယ်နှင့် အနှစ်သာရ နက်ရှိုင်းကြီးမားလေးမြတ်လှပေသည့် ပင်လုံပဋိညာဉ်ကြီးကို VOA (Voice of America) သတင်းဌာနအား မြန်မာလူမျိုး ပညာ ရှင်ကြီးတစ်ဦးက "နောက်တစ်ခုက ဘာလဲဆိုတော့ အားလုံးပြောပြောနေတဲ့ ဒီပင်လုံစာချုပ်၊ ပင်လုံစာချုပ်က ဘာမှမဟုတ်ဘူးဗျ၊ အချက် (၉) ချက်ပဲရှိတယ်။ ကျွန်တော်ဆီမှာ အခုရှိတယ်။ ဘာလဲဆိုတော့ ပင်လုံစာချုပ်က အင်္ဂလိပ်ဘုရင်ခံကောင်စီထဲမှာ တိုင်းရင်းသား ကိုယ်စားလှယ် ထည့်ဖို့ပဲ။ ဒါပဲ။ ဆိုတော့ ဘုရင်ခံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီမှာ တိုင်းရင်းသားကိုယ်စားလှယ်ထည့်ဖို့ သဘောတူတာ ပင်လုံစာချုပ်ပဲ။ ဒါ့အပြင်ဘာမှမရှိဘူး။ အဲဒါနဲ့ ၁၉၄၇ အခြေခံဥပဒေမှာပါတဲ့ သဘောတရားတွေနဲ့ ရောပြီးတော့ဖြစ်နေလို့၊ ဒါကြောင့် ပင်လုံစာချုပ်ကိုတော့ တနေ့နေ့ ရှင်းရမယ်ဆိုပြီး ကျွန်တော်ပြောတာပါ" ဟု ပြောဆိုခဲ့ဖူးသည်။ ပါရဂူဘွဲ့ရ ခေတ်ပညာတတ် ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးတစ်ဦး၏ ပါးစပ်ဖျားမှ ပင်လုံပဋိညာဉ်အား "ဘာမှမဟုတ်ဘူးဗျ" ဆိုသည့် ပြောဆို ချက်များ ထွက်လာသည်ကို အံ့ဩစွာ သိရှိရသည့်အပြင်၊ တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင် အဖွဲ့ အစည်းများ၏ ဖက်ဒရယ် ပြည်ထောင်စု တည်ဆောက်နိုင်ရေး တောင်းဆိုနေမှုများကို အခြေခံပြီး အချုပ်အခြာအာဏာပိုင် နိုင်ငံတစ်ခုကို တည်ထောင်စေနိုင်စွမ်းရှိသည့် ပဋိညာဉ် (သို့မဟုတ်) "The Founding Document of the Union" ဟု ခေါ်ဆိုထိုက်သည့် ပင်လုံစာချုပ် (သို့) ပင်လုံ ပဋိညာဉ်အကြောင်းကို ဥပဒေရှုထောင့်မှ အကျဉ်းချုံး ရေးသားတင်ပြလိုပါသည်။

လွတ်လပ်သော တိုင်းပြည်များ အချုပ်အခြာအာဏာ ဆုံးရှုံးခြင်း

၁၈၈၆ ခုနှစ်တွင် အင်္ဂလိပ်စစ်တပ်က သီပေါမင်းကို ဖမ်းဆီးလိုက်သည်နှင့်တပြိုင်နက် သက်ဦး ဆံပိုင် သီပေါမင်း အုပ်ချုပ်မှု အာဏာသက်ရောက်ရာ နယ်မြေအားလုံးသည် ဖြစ်ရိုးဖြစ်စဉ်အရ အင်္ဂလိပ်တို့လက်အောက်သို့ ကျရောက်သွားပြီ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် မြန်မာလူမျိုးတို့၏ သက်ဦး ဆံပိုင် ဘုရင်မင်းမြတ်ဖြစ်သည့် သီပေါမင်း အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာ သက်ရောက်မှုမရှိသော ချင်း၊ ကချင်၊ ရှမ်း ပြည်ထောင်များမူကား အင်္ဂလိပ်တို့ လက်အောက်သို့ အလိုအလျောက် ကျရောက် ခြင်း မရှိခဲ့ပေ။ သို့ဖြစ်၍ ဗြိတိသျှ စစ်တပ်သည် ချင်း၊ ကချင်၊ ရှမ်း ပြည်ထောင်များကို နိုင်ငံရေး နည်းအားဖြင့် စည်းရုံးသိမ်းသွင်းခြင်း၊ စစ်ရေးအားဖြင့် ဆက်လက်တိုက်ခိုက် သိမ်းပိုက်ခြင်းများ ပြုလုပ်ခဲ့ရခြင်းဖြစ်သည်။ သက်ဦးဆံပိုင် မြန်မာဘုရင် သီပေါမင်းကို နန်းချလိုက်သည်နှင့် ချင်း၊ ကချင်၊ ရှမ်း ပြည်ထောင်များ အင်္ဂလိပ်လက်အောက်သို့ အလိုအလျောက် ကျရောက် မသွားရ ခြင်းသည် သီပေါမင်းအာဏာစက် သက်ရောက်သည့် ပြည်ထောင်များ မဟုတ်သောကြောင့် သာဖြစ်ပါသည်။

အသိအမှတ်ပြု ခွဲခြားအုပ်ချုပ်ခြင်းစနစ်

ဗမာလူမျိုးများသည် သက်ဦးဆံပိုင်ဘုရင်စနစ်ကို အလောင်းဘုရားခေတ်မှစ၍ သီပေါမင်း အထိ နှစ်ပေါင်း တစ်ထောင်ကျော် လက်ခံကျင့်သုံးခဲ့သည့် လူမျိုးများဖြစ်ကြသည်။ သို့သော် ချင်း၊ ကချင်၊ ရှမ်းလူမျိုးများသည် ဗမာလူမျိုးတို့ကျင့်သုံးခဲ့သည့် သက်ဦးဆံပိုင်ဘုရင်စနစ်မျိုးကို ကျင့် သုံးသည့်

လူမျိုးများ မဟုတ်ကြပါ။ ထို့ကြောင့် အင်္ဂလိပ်တို့သည် သက်ဦးဆံပိုင်ဘုရင်စနစ်ကို လက်ခံ ကျင့်သုံးသည့် မြန်မာမင်းများ အုပ်ချုပ်ခဲ့သော ပြည်ထောင်များနှင့်၊ သက်ဦးဆံပိုင် ဘုရင်စနစ်ကို မကျင့်သုံးခဲ့သည့် ချင်း၊ ကချင်၊ ရှမ်း ပြည်ထောင်များကို အတူတကွ စုစည်းကာ အုပ်ချုပ်ရေး စနစ်တစ်ခုဖြင့် အုပ်ချုပ်၍ မဖြစ်နိုင်သည်ကို သိရှိနားလည် ထားကြသည်။ သို့ဖြစ်၍ “Ministerial Burma” နှင့် “Frontier Areas” ဟု လက်ရှိမြန်မာနိုင်ငံအား နှစ်ပိုင်းခွဲကာ၊ မတူညီသည့် အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်များ ပြဋ္ဌာန်းကျင့်သုံးလျက် သီးခြားအုပ်ချုပ်ခြင်းဖြစ်သည်။ ချင်းပြည်ထောင်ကို “Chin Hills Regulation Act, 1896” ပြဋ္ဌာန်းကာ အုပ်ချုပ်ခဲ့ကြသည်။ ကချင်ပြည်ထောင်ကို “Kachin Hills Regulation Act, 1895” ပြဋ္ဌာန်းကာ အုပ်ချုပ်ခဲ့ကြသည်။ ဖက်ဒရယ် ရှမ်းပြည်ထောင်များကိုလည်း ၁၈၈၇ ခု၊ ၁၈၉၁ နှင့် ၁၈၉၅ တို့တွင် ဖက်ဒရယ် ရှမ်းပြည်ဆိုင်ရာ အက်ဥပဒေများ ပြဋ္ဌာန်းကာ သီးခြားအုပ်ချုပ်ခဲ့ကြသည်။ ရှမ်း၊ ချင်း၊ ကချင်များကို သီးခြား အက်ဥပဒေများ ပြဋ္ဌာန်းအုပ်ချုပ်ခဲ့ကြခြင်းသည်လည်း ရှမ်းသည် ချင်းမဟုတ်၊ ချင်းသည် ကချင် မဟုတ်၊ ကချင်လည်း ရှမ်းမဟုတ် ဆိုသည့်အချက်ကို သိရှိလက်ခံထားသောကြောင့်သာ ဖြစ်သည်။ ကချင်၊ ချင်းနှင့် ရှမ်းတို့၏ အုပ်ချုပ်ရေး စနစ်များ မတူညီကွဲပြားကြစေကာမူ ဖော်ဘွားများ၊ တိုက်သူကြီးများ၊ ဒူဝါများ အခြေခံသည့် အုပ်ချုပ်မှု စနစ်များသည် တူညီမှု အထိုက် အလျောက် ရှိသဖြင့် “Frontier Areas” အဖြစ် စုပေါင်းအုပ်ချုပ်ခြင်းဖြစ်သည်။

ချင်းအမျိုးသားများ၊ ကချင်အမျိုးသားများ၊ ရှမ်းအမျိုးသားများက ဗြိတိသျှကို တော်လှန်ခဲ့ခြင်းမှာ မြန်မာ့သမိုင်းဖတ်စာတစ်ချို့တွင် ရေးသားထားသကဲ့သို့ ၎င်းတို့၏ သက်ဦးဆံပိုင် ဘုရင်မင်းမြတ် သီပေါမင်းနှင့် ပါသွားသည့် အချုပ်အခြာအာဏာ ဆုံးရှုံးမှုကြောင့်မဟုတ်ပါ။ ၎င်းတို့ ပြည်ထောင် အသီးသီး၏ လက်လွတ်ဆုံးရှုံးခဲ့သည့် အချုပ်အခြာအာဏာ ပြန်လည်ရယူလိုကြသဖြင့်၊ ဗြိတိသျှကို တော်လှန်ခဲ့ကြခြင်းသာဖြစ်သည်။ သီပေါမင်းအုပ်ချုပ်မှု အာဏာလက်အောက်ရှိ တိုင်းရင်းသား များက ဗြိတိသျှကိုတော်လှန်ကြခြင်းမှာလည်း ၎င်းတို့၏ သက်ဦးဆံပိုင် ဘုရင်မင်းမြတ်ဖြစ်သည့် သီပေါမင်းကြီးကို ဗြိတိသျှတို့က စစ်ရေးဖြင့် အနိုင်ယူထားသဖြင့် ဆုံးရှုံးခဲ့သည့် အချုပ်အခြာအာဏာ ပြန်လည်ရရှိလိုသောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။

ပင်လုံပဋိညာဉ်၏ အရင်းအမြစ်

“မိမိရန်သူ၏ ရန်သူသည် မိမိမိတ်ဆွေဖြစ်သည်” ဟူသော ဆိုရိုးစကားအတိုင်း ဗြိတိသျှတို့ထံမှ အချုပ်အခြာအာဏာကို အသီးသီးပြန်လည်ရယူလိုကြသည့် ချင်း၊ ကချင်၊ ကရင်၊ ကယား၊ မြန်မာ၊ မွန်၊ ရခိုင်၊ ရှမ်း စသည့် လက်ရှိမြန်မာနိုင်ငံ၏ လူမျိုးအသီးသီးသည် ၎င်းတို့၏ ဘုံရန်သူဖြစ်သည့် ဗြိတိသျှကို တော်လှန်ကြရာတွင်၊ တော်လှန်ခြင်းအကြောင်းရင်း တူညီသဖြင့် စည်းလုံးခဲ့ကြ ခြင်းဖြစ်သည်။ ဤကဲ့သို့ ဘုံရန်သူဗြိတိသျှကို တိုက်ထုတ်ရာမှ ရရှိလာသော စည်းလုံးမှုကို အရင်းခံလျက်၊ ပင်လုံစာချုပ်ကြောင့်သာ ပေါ်ပေါက်လာသည့် ပြည်ထောင်များ စုစည်းထားသည့် မြန်မာနိုင်ငံ ပေါ်ထွန်းလာခြင်းဆိုင်ရာရေးသားသည့် သမိုင်းအချို့သည် ယခင်က အချုပ်အခြာ အာဏာပိုင်သည့် ပြည်ထောင်များ၏ ပကတိအနေအထားကို မျက်ကွယ်ပြုရာရောက်ပါသည်။ ဗြိတိသျှတို့ကိုမနိုင်၍ ဗမာတို့ထီးနန်းပျောက်ခဲ့သည်မှာ အမှန်ဖြစ်သည်။ ချင်း၊ ကချင်၊ ရှမ်းတို့ သည်လည်း အင်္ဂလိပ်တို့ကို မနိုင်၍ ၎င်းတို့၏ အချုပ်အခြာအာဏာ ဆုံးရှုံးခဲ့ကြသည်။ ချင်း၊ ကချင်၊ ရှမ်း၊ ကရင်လူမျိုးတို့သည် ထီးစနစ်၊ နန်းစနစ်ကိုကျင့်သုံးခဲ့သည့် လူမျိုးများမဟုတ်ကြသဖြင့်

ထီးပျောက်၊ နန်းပျောက်စရာ အကြောင်းမရှိ။ အချုပ်အခြာအာဏာသာရှိ၍ အချုပ်အခြာအာဏာကို ဆုံးရှုံးခဲ့ကြသည်။ ဗြိတိသျှတို့၏ စစ်အင်အား မမျှသဖြင့် ပြည်ထောင်များအသီးသီး ဆုံးရှုံးခဲ့သည့် အချုပ်အခြာအာဏာ အသီးသီးကို ပြန်လည်ရယူကြရန် ဦးဆောင်မှု ပြုခဲ့သည့် ဗိုလ်ချုပ် အောင်ဆန်း၏ ရိုးသားသည့်သဘောထားနှင့် စိတ်ထားကြောင့် ပင်လုံပဋိညာဉ် ဖြစ်ပေါ်လာရခြင်းဖြစ်သည်။

အောင်ဆန်း - အက်တလီ စာချုပ်

ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း ဦးဆောင်သည့် "Executive Council of the Government of the Ministerial of Burma" ကိုယ်စားလှယ်များ လန်ဒန်သို့ သွားရောက်ကာ "Frontier Areas" နှင့် "Ministerial Burma" နှစ်ခုပေါင်းစည်းကာ လွတ်လပ်ရေး တပ်တည်းပေးရန် စေတနာရှိစွာဖြင့် တောင်းဆိုခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းနှင့်အဖွဲ့သည် "Frontier Areas" ရှိ ပြည်သူများကို တရားဝင်ကိုယ်စားပြုသည့် အဖွဲ့မဟုတ်။ ယခင်သီပေါမင်းနှင့် သီပေါမင်းမတိုင်ခင် မြန်မာဘုရင်များ ပိုင်နက်နယ်မြေကို အခြေပြုပြီး ဗြိတိသျှတို့ သတ်မှတ်ထားသည့် "Ministerial Burma" ကိုသာ တရားဝင်ကိုယ်စားပြုသူများ ဖြစ်သည်ကို အင်္ဂလိပ်တို့က ကောင်းမွန်စွာ နားလည်ထားသည်။ သို့ရာတွင် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း၏ ရိုးသားမှုနှင့် နိုင်ငံရေး ကျွမ်းကျင်မှုကြောင့် အက်တလီ စာချုပ်၏ အပိုဒ် (၈) တွင် တောင်တန်းဒေသများ "Frontier Areas" နှင့် ပတ်သက် သော အချက်များကို ပြည့်စုံစွာထည့်သွင်းရေးသားကာ စာချုပ်ချုပ်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ အဆိုပါ အချက်များမှာ -

- ၁။ "Frontier Areas" နှင့် "Ministerial Burma" ပေါင်းစည်းရေးသည် "Frontier Areas" ရှိ ပြည်သူတို့၏ လွတ်လပ်သော သဘောထားအရသာ ဖြစ်ရမည်။
- ၂။ "Frontier Areas" ရှိ ပြည်သူများသည် နှစ်ဦးနှစ်ဖက် အကျိုးစီးပွား ဖြစ်ထွန်းရေးအတွက် နှစ်ဦးနှစ်ဖက် သဘောတူညီချက်အတိုင်း "Government of Burma" နှင့် ရင်းနှီးစွာ ဆက်ဆံရမည်။
- ၃။ "Frontier Areas" နှင့် "Ministerial Burma" ရှိ ပြည်သူများသည် အချုပ်အနှောင် ကင်းမဲ့စွာဖြင့် ကူးလူးဆက်ဆံကြရမည်။
- ၄။ "Frontier Areas" ခေါင်းဆောင်များ အင်္ဂလိပ်တို့ထံမှ လွတ်လပ်ရေးမရမီ ကြားကာလတွင် "Government of Burma" နှင့် မည်သို့ မည်ပုံဆက်သွယ်ရမည် ဆိုသည့် အချက်နှင့် ပတ်သက်၍ ၎င်းတို့၏ သဘောထားကို မေးမြန်းရယူရမည်။
- ၅။ ပင်လုံအစည်းအဝေး ပြီးဆုံးသည်နှင့် "His Majesty's Government" နှင့် "Government of Burma" တို့သည် "Frontier Areas" ပြည်သူများ၏ လိုလားချက်များအား မည်သို့ ဆက်လက် အကောင်အထည် ဖော်ရမည်ကို ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးရမည်။
- ၆။ စုံစမ်းစစ်ဆေးရေးကော်မရှင်တစ်ခုကို ဖွဲ့စည်းကာ အခြေခံဥပဒေမူကြမ်း ရေးဆွဲရာတွင် "Frontier Areas" ပြည်သူများ သဘောထားကို ရယူရန် သဘောတူခဲ့ကြသည်။ လွတ်လပ်ရေး အတူတကွ ရရှိစေလိုသော ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း၏ စေတနာကို မေးခွန်းထုတ်စရာမလို။ မေးခွန်းထုတ်ခြင်းလည်းမဟုတ်။ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းသည် "Frontier Areas" ၏ တရားဝင် ကိုယ်စားလှယ် မဟုတ်သည်ကို "Frontier Areas" ခေါင်းဆောင်များနှင့် အင်္ဂလိပ်တို့ နားလည်ထားကြသည်။ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း ကိုယ်တိုင်ကလည်း "Frontier Areas" ရှိ တိုင်းပြည်များ လွတ်လပ်ရေးကိစ္စနှင့် ပတ်သက်၍ တရားဝင်ကိုယ်စားပြုခွင့်မရှိသည်ကို နားလည်

လက်ခံသဖြင့် အောင်ဆန်း-အီတလီစာချုပ်ကို ချုပ်ဆိုရာတွင် အဆိုပါ အပိုဒ် (၈) အရ ချင်း၊ ကချင်၊ ရှမ်းတိုင်းပြည်များကို ကိုယ်စားပြုသည့်ခေါင်းဆောင်များနှင့် ပင်လုံမြို့သို့ သွားရောက် တွေ့ဆုံ ဆွေးနွေးခြင်းဖြစ်သည်။

ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း ပင်လုံမြို့သို့ ရောက်ရှိသည်နှင့် ရှေးဦးစွာ ရှမ်းနှင့် ကချင် ပြည်ထောင် ခေါင်းဆောင်များနှင့် စတင်ဆွေးနွေးသည်။ “Ministerial Burma” နှင့် အတူတကွ လွတ်လပ် ရေးကို စောလျင်စွာ ရယူကြရန် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းက တိုက်တွန်းသည်။ ရှမ်းနှင့် ကချင် ပြည်ထောင် ခေါင်းဆောင်များကလည်း ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းက အောက်ပါအချက်များကို လက်ခံမှ “Ministerial Burma” နှင့် ပူးပေါင်းကာစောလျင်စွာ လွတ်လပ်ရေး ရယူနိုင်မည်ဟု ကမ်းလှမ်းကြသည်။ အဆိုပါအချက်များမှာ-

(က) “Government of Burma Act, 1935” အရ “Ministerial Burma” ၏ အုပ်ချုပ်ရေး နယ်ပယ်တွင် ထည့်သွင်းထားသည့် မြစ်ကြီးနားနှင့်ပန်းမော်ခရိုင်များ ပါဝင်သည့် ကချင်ပြည်ကို ထူထောင်ရန်။

(ခ) အင်္ဂလိပ်တို့ထံမှ လွတ်လပ်ရေးရပြီးနောက်တွင် ပြည်ထောင်စုမှ ခွဲထွက်လိုပါက လွတ်လပ် စွာခွဲထွက်ခွင့်ရှိရန်နှင့်၊

(ဂ) တန်းတူညီမျှမှုကို အခြေခံသည့် ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို အခြေပြုလျက် ပြည်ထောင်စုကို တည်ဆောက်ရန်တို့ဖြစ်သည်။ နောက်တစ်နေ့တွင် ချင်းပြည်ထောင် ကိုယ်စားလှယ်များ ရောက်လာ သည်နှင့် ရှမ်းပြည်ထောင် ကိုယ်စားလှယ်များနှင့် ကချင်ပြည်ထောင် ကိုယ်စားလှယ်များက ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းအပေါ် ၎င်းတို့၏ တောင်းဆိုချက်များကို ချင်းအမျိုးသား ကိုယ်စားလှယ် များအား ရှင်းပြကာ ၎င်းတို့၏ သဘောထားကို တောင်းဆိုကြရာ ချင်းကိုယ်စားလှယ်များက ရှမ်းနှင့်ကချင်ခေါင်းဆောင်များ၏ တင်ပြချက် ၃ ရပ်ကို အပြည့်အဝ လက်ခံသဘောတူခဲ့ကြသည်။ ၎င်းအပြင် ချင်းပြည်ထောင် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် ဘတ်ဂျက်လိုဠေပြပါက “Government of Burma” ၏ ဘဏ္ဍာငွေမှ ထုတ်ယူသုံးစွဲခွင့် ရှိရန်ဆိုသည့် အချက် ၂ ချက်ကို ထပ်မံဖြည့်စွက် တောင်းဆိုကြသည်။ ဤအချက်များအားလုံးကို ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းက လက်ခံမှသာလျှင် “Ministerial Burma” နှင့် အတူတကွ လွတ်လပ်ရေးကို စောလျင်စွာရယူမည်ဟု “Frontier Areas” ၏ ပြည်ထောင် ခေါင်းဆောင်များ သဘောတူခဲ့ကြသည်။

ပင်လုံပဋိညာဉ်၏ အနက်များမှာ-

၁။ “Frontier Burma” နှင့် ချက်ချင်းပူးပေါင်းခြင်းဖြင့် လွတ်လပ်ရေးကို စောလျင်စွာ ရယူ နိုင်မည်ဟု ယုံကြည်သဘောတူသည်။

၂။ အောင်ဆန်း-အက်တလီစာချုပ် သဘောတူညီချက်အတိုင်း ဘုရင်ခံ၏အတိုင်ပင်ခံ ကောင်စီ တွင် “Frontier Areas” ကို ကိုယ်စားပြုမည့် ကိုယ်စားလှယ်တစ်ဦးကို ရွေးချယ်ခန့်အပ်ရန် သဘောတူသည်။

၃။ တောင်တန်းဒေသများတွင် ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ရေးတွင် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် အပြည့်အဝရရှိမည်ကို မူအားဖြင့် လက်ခံသည်။

၄။ ကချင်တို့ တောင်းဆိုသည့် “Government of Burma Act, 1935, Part II Schedule Areas” ပါ မြစ်ကြီးနားနှင့် ပန်းမော်ခရိုင်များပါဝင်သည့် ကချင်ပြည် ဖွဲ့စည်းရေးကို တိုင်းပြုပြည်ပြု လွှတ်တော်တွင် ဆွေးနွေးဆုံးဖြတ်ရန်နှင့် အဆိုပါ နယ်မြေများပါဝင်သည့် ကချင်ပြည်ကို ဖွဲ့စည်း ရေး အားလုံးတွင် လိုအင်ဆန္ဒရှိကြောင်း သဘောတူသည်။

၅။ ဒီမိုကရေစီစနစ်ကို ကျင့်သုံးသည့်တိုင်းပြည်များတွင် မူလအခြေခံရပိုင်ခွင့်များအဖြစ် လက်ခံသည့် အခွင့်အရေးများနှင့် ရပိုင်ခွင့်များအားလုံး "Frontier Areas" ရှိပြည်သူများ ခံစားခွင့် ရှိရမည်ဟု သဘောတူသည်။

၆။ လက်ရှိဖက်ဒရယ် ရှမ်းပြည်၏ ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ လွတ်လပ်ခွင့်ကို ဤသဘောတူညီချက်ကြောင့် ထိပါးနှောင့်ယှက်ခြင်း မရှိစေရန် သဘောတူသည်။

၇။ ကချင်ပြည်နယ်နှင့် ချင်းပြည်တို့သည် ဗမာပြည် ဘဏ္ဍာငွေမှ ထောက်ပံ့ငွေများ ရယူသုံးခွင့် ရှိရမည်။ လက်ရှိဖက်ဒရယ်ရှမ်းပြည်နှင့် ဗမာပြည် ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ပြဋ္ဌာန်းချက်နှင့် ဆင်တူသည့် ပြဋ္ဌာန်းချက်ကို ရေးသားပြဋ္ဌာန်းရန် သဘောတူသည်။

ပဋိညာဉ်ကိုအနက်ဖွင့်ခြင်း

ပဋိညာဉ်ကို အနက်ဖွင့်ရာတွင် "Statutory as the Terms" ဟု အတိအလင်း ပြဋ္ဌာန်းထားသည့်အတိုင်း အနက်ဖွင့်ခြင်းနှင့် "Implied Terms" အမှုကိစ္စ သဘောအရ လိုအပ်သော အစီအစဉ်အတိုင်း အနက်ဖွင့်ခြင်းဟူ၍ရှိသည်။ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ ပဋိညာဉ် အက်ဥပဒေပုဒ်မ ၅၂ တွင် "အပြန်အလှန် ကတိများအတိုင်း ဆောင်ရွက်ရန် အစီအစဉ်ကို ပဋိညာဉ်အရ အတိအလင်း သတ်မှတ်ထားလျှင် ထိုအစီအစဉ်အတိုင်း ဆောင်ရွက်ရမည်။ ထို့ပြင် ပဋိညာဉ်အရအစီအစဉ်ကို အတိအလင်း သတ်မှတ်ခြင်းမရှိလျှင် အမှုကိစ္စသဘောအရ လိုအပ်သော အစီအစဉ်အတိုင်း ဆောင်ရွက်ရမည်" ဟု ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။

ပင်လုံပဋိညာဉ်တွင် အတိအလင်းသတ်မှတ် သဘောတူထားသည့် "Statutory Terms" အချက် ၉ ချက်အပြင်၊ အတိအလင်းသတ်မှတ်ခြင်းမရှိသည့် "Implied Terms" များစွာရှိသည်ကို ပင်လုံစာချုပ်အား အနက်ဖွင့်လိုသူတိုင်း သိရှိထားရန် လိုအပ်သည်။ ထို့အပြင် ပဋိညာဉ်ကို အနက်ဖွင့်ရာတွင် "Statutory Terms" နှင့် "Implied Terms" နှစ်ခုလုံးကို အခြေခံကာ အနက်ဖွင့်ရမည်ဖြစ်သည်။

ပင်လုံပဋိညာဉ်နှင့် ခွဲထွက်ခွင့်

ပင်လုံပဋိညာဉ်တွင် လွတ်လပ်ရေးရရှိပြီးနောက် ၁၀ နှစ်ကျော်လျှင် ပြည်ထောင်စုမှ ခွဲထွက်လိုပါက ပဋိညာဉ်လက်မှတ်ရှင်များ "Signatories" သည် ခွဲထွက်ပိုင်ခွင့်ရှိသည်ဟု "Statute" အရ ပင်လုံပဋိညာဉ်တွင် အတိအလင်း ပြဋ္ဌာန်းထားခြင်း မရှိခဲ့ပါ။ သို့ရာတွင် ပင်လုံပဋိညာဉ်ကို လက်မှတ်ရေးထိုးခင်က ရှမ်းခေါင်းဆောင်များ၊ ကချင်ခေါင်းဆောင်များ၊ ချင်းခေါင်းဆောင်များက ခွဲထွက်ခွင့်ကို ဆွေးနွေးတောင်းဆိုခဲ့ကြစဉ် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းက မူအားဖြင့် သဘောတူထားသဖြင့် ပင်လုံပဋိညာဉ်ကို လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ကြခြင်း ဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်၍ ပင်လုံပဋိညာဉ်တွင် ခွဲထွက်ခွင့်ကို "Statute Term" တစ်ခုအနေဖြင့် ထည့်သွင်းရေးသားထားခြင်း မရှိစေကာမူ "Implied Term" အရ ပင်လုံပဋိညာဉ်ကို အနက်ဖွင့်လိုသူတိုင်း ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည်ဖြစ်သည်။ ဤအခြေခံသဘောတရားသည် နိုင်ငံတကာပဋိညာဉ်ဥပဒေ၏ ကျင့်ထုံးဖြစ်သည်သာမက ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံပဋိညာဉ် အက်ဥပဒေပုဒ်မ ၅၂ တွင် ပြဋ္ဌာန်းထားချက်နှင့်လည်း ကိုက်ညီသည်။ ထို့ကြောင့် "Ministerial Burma" နှင့် ပူးပေါင်းခြင်းဖြင့် လွတ်လပ်ရေးကို စောလျင်စွာ ရယူနိုင်မည်ဟု ယုံကြည်ကာ ပင်လုံပဋိညာဉ်ကို လက်မှတ်ရေးထိုးကြသည့် "Signatories" များဖြစ်ကြသော ချင်း၊ ကချင်၊ ရှမ်း ပြည်ထောင်တို့သည် ပဋိညာဉ်ဥပဒေ၏

ချင်းလူမျိုးတို့သည် သက်ဦးဆံပိုင် ဘုရင်စနစ်ကို မကျင့်သုံးသည့် လူမျိုးဖြစ်သည့် အားလျော်စွာ သက်ဦးဆံပိုင်ဘုရင်စနစ် ကျင့်သုံးသည့် လူမျိုးများနှင့် ယဉ်ကျေးမှုတွင် များစွာကွဲပြားခဲ့သည်ကိုလည်း ဥပေက္ခာပြုခဲ့ခြင်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်

"Implied Term" အရ လွတ်လပ်ရေး ရယူပြီးနောက် ပြည်ထောင်စုမှ ခွဲထွက်လိုပါက ခွဲထွက် ပိုင်ခွင့် ရှိကြသည့် ပြည်ထောင်များသာ ဖြစ်ကြသည်။

ပြည်နယ် (State) ပြဿနာ

ဥပဒေပညာရှင်ကြီး ဒေါက်တာမောင်မောင် ၏ "Burma's Constitution" စာအုပ်တွင် "The Chins at Panglong did not ask for statehood, though it was theirs for the asking, but satisfied themselves with a promise given by Bogyoke Aung San that they would get all assistance from the Union Government in developing their hills" ဟု တိုင်းပြုပြည်ပြု လွတ်တော် အခြေခံဥပဒေ ရေးဆွဲရေးကော်မတီ မှတ်တမ်းကို ကိုးကားကာ ရေးသားခဲ့ပါသည်။ ထို့အပြင် ၎င်းရေးသားသည့် "တို့ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ" စာအုပ်တွင်လည်း "မြန်မာနိုင်ငံ တွင် ရှမ်း၊ ကချင်၊ ချင်း၊ ကရင်၊ ကယား၊ မွန်၊ ဗမာ၊ ရခိုင်ဟူ၍ လူမျိုးများ ကွဲပြားကြသည်ဟု ဆိုကြသော်ငြားလည်း အမှန်မှာ နက်နက်နဲနဲ ကွဲပြားကြခြင်းကား မဟုတ်။ ဗုဒ္ဓဘာသာကို ကိုးကွယ်ကြရာတွင် တူညီကြသည်ကများသည်။ မြန်မာစာပေ၊ စကားကို နေရာအနှံ့အပြားတွင် ရေးကြပြောကြသည်။ ယဉ်ကျေးမှုတွင် ဆင်တူကြသည်။ အနေအထိုင်၊ အစားအသောက်တွင်လည်း ထူးခြားကွဲပြားကြသည်မဟုတ်။ အိန္ဒိယ၊ သီဟိုဠ် စသော နိုင်ငံတို့တွင်မူကား ဘာသာစကား စသည်တို့မှာ ဒေသတစ်ခုနှင့်တစ်ခု လုံးဝကွဲပြားကြသဖြင့် အိန္ဒိယသား အချင်းချင်း၊ သီဟိုဠ်သား အချင်းချင်း အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားဖြင့် ပြောဆိုဆက်သွယ်ရ သည်များပင် ရှိလေသည်" ဟုလည်း ရေးသားထားပါသည်။

မြန်မာ့ဥပဒေပညာရှင်ကြီး ဒေါက်တာမောင်မောင်သည် ချင်းဘာသာစကား၊ ချင်းအမျိုးသားတို့ ယဉ်ကျေးမှု၏ အခြေခံကို နားမလည်သဖြင့် ပင်လုံလက်မှတ်ရှင် Pu Kio Mang ပြောဆို သုံးနှုန်းသည့် "Kan Ram" (ဗမာ စကားဖြင့်) "ငါတို့တိုင်းပြည်" ဟု အနက်ရှိသည့် စကားကို နားမလည်

၍သာ ဖြစ်ပါသည်။ ချင်းပြည်သူပြည်သား အများစုက ခရစ်ယာန်ဘာသာနှင့် နတ်ကိုးကွယ်သူများ ဖြစ်ကြသည်ကို မသိရှိခဲ့သဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာကို ချင်းလူမျိုးအများစုက ကိုးကွယ်သည်ဟု မှားယွင်းစွာ ယူဆခဲ့သည်။ ချင်းလူမျိုး အများစုက ဗမာစကားကို နားမလည်သဖြင့် ပင်လုံညီလာခံတွင် ချင်းကိုယ်စားလှယ်များအတွက် ဗမာစကားပြန် လိုအပ်ခဲ့သည်ကိုလည်း သတိမမူဖြစ်ခဲ့သည်။ ချင်းလူမျိုးတို့သည် သက်ဦးဆံပိုင် ဘုရင်စနစ်ကို မကျင့်သုံးသည့် လူမျိုးဖြစ်သည့် အားလျော်စွာ သက်ဦးဆံပိုင်ဘုရင်စနစ် ကျင့်သုံးသည့် လူမျိုးများနှင့် ယဉ်ကျေးမှုတွင် များစွာကွဲပြားခဲ့ သည်ကိုလည်း ဥပေက္ခာပြုခဲ့ခြင်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။

အမှန်စင်စစ် ပင်လုံစာချုပ် လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သည့် "Pu Kio Mang" ၏ "Kan Ram" ဟူသော ချင်းစကားအနက်သည် "အချုပ်အခြာ အာဏာပိုင် ငါတို့တိုင်းပြည်" ဖြစ်သည်။ "Kan Ram" သည် "ပြည်နယ်" လည်းမဟုတ်။ "Kan Ram" သည် "ဝိသေသတိုင်း" လည်းမဟုတ်။ "Kan Ram" သည် "ခရိုင်" လည်းမဟုတ်။ "Kan Ram" သည် "တောင်တန်းဒေသ" လည်းမဟုတ်။ ပင်လုံလက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သည့် Pu Kio Mang ၏ "Kan Ram" ဆိုသည့်စကားရပ်သည် အချုပ်အခြာအာဏာပိုင် လွတ်လပ်သည့် ငါတို့တိုင်းပြည်ဟု အနက်ရှိပါသည်။

ထို့ကြောင့် အချုပ်အခြာအာဏာပိုင် တိုင်းပြည်တစ်ခုကို ဗြိတိသျှတို့က လက်နက်အင်အား ဖြင့် မသိမ်းပိုက်ခင်က ပိုင်ဆိုင်ထားသည့် ချင်းလူမျိုးများ အနေဖြင့် "Ministerial Burma" နှင့် ပူးပေါင်းကာ လွတ်လပ်ရေးကို စောလျင်စွာ ရယူသည့်အချိန်တွင် အချုပ်အခြာ အာဏာပိုင်သည် တိုင်းပြည်ထက် အဆင့်များစွာနိမ့်သည့် ပြည်နယ်ကို တောင်းဆိုနေရန် မလိုအပ်ခဲ့ပါ။

ပြည်ထောင်စုမှ ခွဲထွက်ခွင့်

အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ဗမာခေါင်းဆောင် အချို့သည် ကွဲပြားသည့် ချင်း ဘာသာစကားကို နားမလည်ကြသဖြင့် "ချင်းဝိသေသတိုင်း" ကို အမှားမှားအယွင်းယွင်းဖြင့် ဖန်တီးခဲ့ကြသည်။ "ချင်းဝိသေသတိုင်း" ကို ဖန်တီးလိုက်သည်နှင့် ချင်းတို့သည် ပြည်နယ် အဆင့်ထက်နိမ့်သည့် အဆင့်တွင် ၎င်းတို့၏ ဆန္ဒ၊ ၎င်းတို့၏ ပကတိ အနေအထားများနှင့် ဆန့်ကျင်စွာဖြင့် မတရားထားရှိခြင်းကို ခံခဲ့ကြသည်။ ထိုသို့ မှားမှား ယွင်းယွင်းဖြင့် ဝိသေသ တိုင်းကို ဖန်တီးခဲ့သဖြင့် ၁၉၄၇ ခုနှစ် ဇွဲစည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေအခန်း ၁၀ အရ ပြည်နယ်တိုင်း "Every state shall have the right to secede from the Union.." ဟု ပြဋ္ဌာန်းထားသဖြင့် ပြည်နယ်လည်းမဟုတ် အချုပ်အခြာပိုင် တိုင်းပြည်လည်းမကျ၊ ဖားတစ်ပိုင်း ငါးတစ်ပိုင်း ချင်းဝိသေသတိုင်းသည် ၁၉၄၇ အခြေခံဥပဒေအရ ပြည်ထောင်စုမှ ခွဲထွက်ခွင့်ရှိမရှိ ဆိုသည့်ကိစ္စနှင့် အငြင်းပွားစရာများ ဖြစ်လာသည်။

အမှန်စင်စစ် ပင်လုံပဋိညာဉ် လက်မှတ်ရေးထိုးကြသည့် "Signatories" များဖြစ်ကြသော ချင်း၊ ကချင်၊ ရှမ်းတို့ သည် "Implied Term" အရ ပြည်ထောင်စုမှ ခွဲထွက်လိုလျှင် ခွဲထွက်ခွင့် ရှိကြသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် လွတ်လပ်ရေးရယူပြီးနောက် "Ministerial Burma" မှ ခွဲထွက်ခွင့်ရှိမှသာ "Ministerial Burma" နှင့်ပူးပေါင်းကာ လွတ်လပ်ရေးကိုရယူရန် သဘောတူ ကြသဖြင့် ပင်လုံပဋိညာဉ်ကို လက်မှတ်ရေးထိုးကြခြင်း ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် "Statutory Term" အနေဖြင့် ပင်လုံပဋိညာဉ်တွင် အသေအချာ ရေးသားပြဋ္ဌာန်းထားခြင်း မရှိသည်ဖြစ်စေ၊ ပြဋ္ဌာန်း ထားသည်ဖြစ်စေ၊ ချင်းတိုင်းပြည်ကို ချင်းဝိသေသတိုင်း အဖြစ်သတ်မှတ်သည် ဖြစ်စေ၊ ချင်း တို့သည် ကချင်၊ ရှမ်းတို့နည်းတူ ပင်လုံပဋိညာဉ် လက်မှတ်ရင် (Signatories) များဖြစ်ကြသဖြင့်

ခွဲထွက်ခွင့်သည် ၎င်းတို့၏ပကတိ မူလအခွင့်အရေး (Fundamental Right) တစ်ခုဖြစ်သည့်အပြင်၊ "Implied Terms of Contract" အရ ခွဲထွက်ခွင့် အပြည့်အဝရှိသည့် ပင်လုံလက်မှတ်ရှင်များ ဖြစ်ကြသည်။ ချင်းတို့သာလျှင် ရှမ်း၊ ကချင်၊ မြန်မာ တို့ကဲ့သို့ ယခင်က အချုပ်အခြာ အာဏာပိုင် တိုင်းပြည်ရှိသူ မဖြစ်ခဲ့လျှင် ပင်လုံညီလာခံ တက်ရန်လည်းမလို၊ ပင်လုံပဋိညာဉ်ကို လက်မှတ် ထိုးရန်လည်း အကြောင်းမရှိပါ။

ပင်လုံပဋိညာဉ် နှင့် သက်ဆိုင်သည့် "Implied Terms" များ

အောင်ဆန်း-အက်တလီစာချုပ် အပိုဒ် (8) (3) (b) အရ "Frontier Areas" ရှိ ပြည်သူ များသည် ၎င်းတို့၏ ကိုယ်စားလှယ်များက ပင်လုံအစည်းအဝေးတွင် "Ministerial Burma" နှင့်ပူးပေါင်းကာ အတူတကွ လွတ်လပ်ရေးရယူရန် သဘောထားသည့်တိုင်၊ "Frontier Areas" ရှိ ပြည်သူများ၏ "Ministerial Burma" ပူးပေါင်းကာ လွတ်လပ်ရေး ရယူလိုခြင်းဆန္ဒ ရှိမရှိ ပြည်သူ များ၏ ဆန္ဒအမှန်ကို သိရှိနိုင်ရန် "Frontier Areas Commission of Enquiry" ၏ တွေ့ရှိချက်များ ကိုလည်း ပင်လုံပဋိညာဉ်ကို အနက်ဖွင့်ရာတွင် "Implied Terms" များအဖြစ် ကိုးကားသုံးနှုန်း ရမည်ဖြစ်သည်။

အလားတူပင် ဖက်ဆစ်ဆန်းကျင်ရေး ပြည်သူ့လွတ်လပ်ရေး (ဖဆပလ) အဖွဲ့ချုပ် ညီလာခံ၌ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းက အခြေခံဥပဒေမူကြမ်းရေးဆွဲရာတွင် နှလုံးမူရမည့် လမ်းစဉ် (၇) ခုကို ချမှတ်ပေးထားသည်။ ဗိုလ်ချုပ်လမ်းစဉ်များသည် အောင်ဆန်း - အက်တလီစာချုပ်၊ ပင်လုံ ပဋိညာဉ်၊ တောင်တန်းဒေသ စုံစမ်းစစ်ဆေးရေးကော်မရှင်၏ တွေ့ရှိချက်များနှင့် အဆိုပါ ကော်မရှင်၏ အကြံပြုချက်များကို အခြေခံသဖြင့် ပင်လုံပဋိညာဉ်ကို အနက်ဖွင့်ရာတွင် "Implied Terms" များအဖြစ် ကိုးကားသုံးနှုန်းရမည် ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် (ဖဆပလ) ညီလာခံတွင် ရေးဆွဲအတည်ပြုထားသည့် အခြေခံဥပဒေမူကြမ်းသည်လည်း ဗိုလ်ချုပ်လမ်းစဉ်၊ အောင်ဆန်း - အက်တလီစာချုပ်၊ ပင်လုံပဋိညာဉ်၊ တောင်တန်းဒေသ စုံစမ်းစစ်ဆေးရေးကော်မရှင်၏ တွေ့ရှိ ချက်များနှင့် အကြံပြုချက်များ အားလုံးကို အခြေခံကာ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် အခြေခံ ဥပဒေမူကြမ်း တစ်ရပ်အဖြစ် ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်း အတည်ပြုထားခြင်းဖြစ်သဖြင့် ပင်လုံပဋိညာဉ်ကို အနက်ဖွင့်ရာတွင် "Implied Terms" များအနေဖြင့် ကိုးကားသုံးနှုန်းရမည် ဖြစ်သည်။

ခွဲထွက်ခွင့်ကိုတောင်းဆိုစရာ မလိုသကဲ့သို့ မည်သူမျှ တောင်းဆိုနေခြင်းမရှိ

ယနေ့ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံရေးရေစီးကြောင်းကို နားလည်ကြသည့် ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံရှိ တိုင်းရင်းသားပြည်သူများသည်၊ ကမ္ဘာ့အင်အားကြီးနိုင်ငံများပင်လျှင် နေတိုး၊ ဥရောပသမဂ္ဂ၊ အာဆီယံ စသည့်အသင်းများ၊ သမဂ္ဂများဖွဲ့ကာ အဖွဲ့ဝင်အားလုံး၏ ဘုံအကျိုးစီးပွား ပိုမိုတိုးတက် ကောင်းမွန်ရေးအတွက် ပူးပေါင်းနေကြသည်ကို နားလည်လက်ခံကြသည်။ အလားတူစွာ ပြည်ထောင်စု တိုင်းရင်းသားအားလုံး၏ ဘုံအကျိုးစီးပွား ကောင်းစားရေးကို အမှန်တကယ် ဆောင်ရွက်နိုင်ရေးသည် တန်းတူညီမျှမှုကို အခြေခံသည့် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုကို တည် ဆောက်မှသာ လက်တွေ့တွင် အကောင်အထည်ဖော်နိုင်မည်ကို သိရှိလက်ခံထားကြသဖြင့် ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံရှိ တိုင်းရင်းသားများသည် ပင်လုံညီလာခံ၊ "Frontier Areas Commission of Enquiry"၊ ဖဆပလညီလာခံ၊ တောင်ကြီးညီလာခံ၊ ချင်းလူငယ်များ အကြံ ပေးချက် စသည်တို့တွင် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု တည်ဆောက်ရေးကို သဘောတူခြင်း၊ တောင်း

ဆိုခြင်းများ လုပ်ဆောင်ခဲ့ကြသည်။ သို့ရာတွင် ဖက်ဒရယ်မူ၊ ဖက်ဒရယ်စနစ်၊ ဖက်ဒရယ် အကြောင်းတို့ကို နက်နက်နဲနဲ နားမလည်ခဲ့ကြသဖြင့် ဖက်ဒရယ်စနစ်သည် ပြည်ထောင်စု ပြိုကွဲ ရေးဟု နှစ်ပေါင်းများစွာ မှတ်ယူခဲ့သည့်အထိ ဖြစ်လာခဲ့သည်။

သို့သော် ဖက်ဒရယ်စနစ်သည် ခွဲထွက်ခြင်း မဟုတ်သကဲ့သို့ ခွဲထွက်ခြင်းသည်လည်း ဖက်ဒရယ် စနစ်မဟုတ် ဆိုသည့် အချက်ကို နားလည်သဘောပေါက်ကြသည့် တိုင်းရင်းသားများ ဖွဲ့စည်းထားသည့် "Federal Constitution Drafting and Coordinating Committee (FCDDC)" ၏ အခြေခံမူ (၈) ရပ်တွင် ခွဲထွက်ခွင့်ကို ထည့်သွင်းမထားခြင်းဖြစ်သည်။ "FCDDC" က ပြဋ္ဌာန်း ရေးသားသည့် "The Constitution of the Federal Republic of the Union of Burma" တွင်လည်း ခွဲထွက်ခွင့်ကို ပြဋ္ဌာန်းထားခြင်းမရှိပေ။ အလားတူပြည်နယ် အခြေခံဥပဒေ မူကြမ်း အသီးသီးကို ရေးဆွဲနေကြသည့် ချင်း၊ ကချင်၊ ရှမ်း၊ ကရင်၊ ကရင်နီ၊ မွန် တို့၏ ပြည်နယ် အခြေခံဥပဒေ မူကြမ်းများတွင်လည်း ခွဲထွက်ခွင့်ကို ထည့်သွင်းရေးသားထားခြင်း မရှိပါ။

ပင်လုံပဋိညာဉ်လက်မှတ်ရှင် (Signatories) အားလုံးအတွက် ခွဲထွက်ခွင့်သည် တောင်းဆို နေစရာ မလိုအပ်သော အခြေခံအခွင့်အရေး (Fundamental Right) တစ်ခုဖြစ်သည်။ အခြေခံ အခွင့်အရေးဟူသမျှသည် မည်သည့်အရာဖြင့် တားဆီးပိတ်ပင်ဖျက်ဆီး၍ရသည့် အခွင့်အရေး မဟုတ်ပါ။ ဖန်တီး၍ ရယူနိုင်သည့် အခွင့်အရေးလည်း မဟုတ်ပါ။ ခွဲထွက်ခွင့်ကို တားမြစ်ခြင်းသည် ပေါင်းစည်းခြင်းကို အခြေခံသည့် ပင်လုံစိတ်ဓါတ်နှင့် ဆန့်ကျင်သကဲ့သို့ ခွဲထွက်ခွင့်ကို တောင်းဆို ခြင်းသည်လည်း ပေါင်းစည်းခြင်းကို အခြေခံသည့် ပင်လုံစိတ်ဓါတ် ကို ဖျက်ဆီးခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

နိဂုံး

ထို့ကြောင့် တစ်နိုင်ငံလုံး ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေးသဘောတူစာချုပ် (Nationwide Ceasefire Agreement) အခန်း (၁) အပိုဒ် (၁) အပိုဒ်ခွဲ (က) တွင် သဘောတူထားသည့် "ပြည်ထောင်စု သမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်အား ပြည်ထောင်စု မပြိုကွဲရေး၊ တိုင်းရင်းသား စည်းလုံး ညီညွတ်မှု မပြိုကွဲရေးနှင့် အချုပ်အခြာအာဏာ တည်တံ့ခိုင်မြဲရေးတို့ကို ရှေ့ရှု၍ လွတ်လပ်မှု တန်းတူညီမျှမှုနှင့် တရားမျှတမှုတို့ကို အခြေခံပြီး ပင်လုံစိတ်ဓါတ်နှင့်အညီ ဒီမိုကရေစီရေး၊ အမျိုးသား တန်းတူရေးနှင့် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် အခွင့်အရေးများ၊ အာမခံချက်များ အပြည့်အဝ ရှိသော ဒီမိုကရေစီနှင့် ဖက်ဒရယ်စနစ်တို့ကို အခြေခံသည့် ပြည်ထောင်စုကို နိုင်ငံရေး ဆွေးနွေးပွဲ ရလဒ်များနှင့်အညီ တည်ဆောက်သွားရန်" ဆိုသည့်အတိုင်း မြန်မာနိုင်ငံအား ဖက်ဒရယ် စနစ်ကို အခြေခံသည့် ပြည်ထောင်စုအဖြစ် တိုင်းရင်းသားများအားလုံး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်းသည်သာလျှင် ပင်လုံ ပဋိညာဉ်၏ အနှစ်သာရ အမှန်ပင်ဖြစ်ပါကြောင်း တင်ပြရပါသည်။

ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်၏ အဓိပ္ပာယ်နှင့်သမိုင်းကြောင်း

ရဲထွန်း (သီပေါ)

မြန်မာနိုင်ငံတွင် လက်ရှိအချိန်၌ ရေရှည်တည်တံ့မည့် ငြိမ်းချမ်းရေးရရှိရန် အားလုံးက ကြိုးစားအားထုတ်နေကြပါသည်။ ငြိမ်းချမ်းရေးအတွက် ဆွေးနွေးကြရာတွင် အားလုံး မပါဝင်နိုင်သည့်တိုင်၊ ပါဝင်နိုင်သူအားလုံးက လက်နက်ကိုင် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးကို ပထမဦးစွာ လုပ်ဆောင်ပြီးနောက်၊ နိုင်ငံရေးအရ ဆွေးနွေးအဖြေရှာသည့်နည်းကို လျှောက်လှမ်းနေကြပြီ ဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့နိုင်ငံရေးအရ ဆွေးနွေးအဖြေရှာသည့်အခါ နိုင်ငံရေးအယူအဆများ၊ ဝေါဟာရများနှင့် ပတ်သက်၍ သေချာစွာ သဘောပေါက်ပြီး ပါဝင်ကြသည့်ဘက် အားလုံးမှ နားလည်မှုတူညီကြဖို့ အရေးကြီးပါသည်။ ယခုအခါ ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို ဆွေးနွေးကြရင်းဖြင့် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်၊ ခွဲထွက်ခွင့်ဆိုသည်တို့ကို ဆွေးနွေးနေသည့်ကာလသို့ ရောက်ရှိနေပါပြီ။ သို့ဖြစ်၍ ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် Self-determination နှင့် ပတ်သက်ပြီး လက်လှမ်းရာ တတ်နိုင်သမျှ လေ့လာတင်ပြသွားလိုပါသည်။

ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် (သို့မဟုတ်) နယ်ချဲ့စနစ်ကို တုံ့ပြန်သည့်လက်နက်

Self-determination ကို မြန်မာနိုင်ငံရေးသမားများက ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် (သို့) ကိုယ်ကြံမ္မာ ကိုယ်ဖန်တီးခွင့်ဟု ဘာသာပြန်ဆိုလေ့ရှိကြသည်။ မေရီယန်ဝက်ဘ်စတာ အွန်လိုင်း အဘိဓါန်က "free choice of one's own acts or states without external compulsion" "ပြင်ပပယောဂ ကင်းရှင်းစွာဖြင့် တစ်စုံတစ်ယောက်၏ လွတ်လပ်စွာရွေးချယ်သည့် လုပ်ဆောင်ချက်များ သို့မဟုတ် အခြေအနေများ"ဟု လည်းကောင်း၊ "determination by the people of a territorial unit of their own future political status" "နယ်မြေဒေသယူနစ်တစ်ခု၏ ပြည်သူများက ၎င်းတို့အနာဂတ် နိုင်ငံရေးအဆင့်နေရာကို ဆုံးဖြတ်ခြင်း" ဟု လည်းကောင်း အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုထားလေသည်။

စက်မှုတော်လှန်ရေးအတွင်းနှင့် နောက်ပိုင်းကာလများတွင် ပြည်သူ့အစုအဖွဲ့ အများအပြား သည် ၎င်းတို့မျှဝေ ပိုင်ဆိုင်ကြသည့်သမိုင်းကြောင်း၊ ပထဝီအနေအထား၊ ဘာသာစကားနှင့် ဓလေ့ထုံးစံများကို အသိအမှတ် ပြုလာကြသည်။ အင်ပိုင်ယာများ တိုးချဲ့လာခြင်းဖြင့် အရင်းရှင်စနစ် ဖွံ့ဖြိုးလာသည်နှင့်အတူ နိုင်ငံရေးအရ အချုပ်အခြာအာဏာပိုင်မှု အယူအဆသည်လည်း ဝက်ဖား လီးယားစာချုပ် နောက်ပိုင်းတွင် ဖြစ်ပေါ်တိုးတက်လာသည်။ ထိုနည်းတူ ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် အယူအဆသည်လည်း ခေတ်သစ်ကာမ္ဘာတွင် ပေါ်ထွက်လာသည်။

အပြိုင်ဖြစ်နေသော အင်အားစုများအကြားသာမက၊ လက်အောက်ခံအဖြစ် ခံစားနေရသော အုပ်စုများ သို့မဟုတ် နိုင်ငံကြီးတစ်ခုအတွင်း အခွင့်အရေးတန်းတူမရ ငြင်းပယ်ခံထားရသူများ အတွင်း အမျိုးသားရေးဝါဒသည် စုစည်းညီညွတ်သော သဘောတရားတစ်ရပ်အဖြစ် ထွက်ပြု လာခဲ့သည်။ ထိုသို့သော အခြေအနေအောက်တွင် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်သည် နယ်ချဲ့စနစ်ကို တုံ့ပြန်သည့် လက်နက်ကောင်းတစ်ခု ဖြစ်လာသည်။ ထိုသို့သော ပြည်သူလူထု အုပ်စုများသည် နယ်မြေအပေါ် အချုပ်အခြာအာဏာပိုင်စိုးမှုနှင့် လွတ်လပ်ရေး ရရှိစေရန် ကြိုးပမ်းလေ့ရှိကြသည်။ သို့သော်လည်း တခါတရံ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ရေးဆိုသည့် အခြားအသွင်သဏ္ဍာန် တစ်မျိုးကို ရရှိ တတ်သည်။

အင်ပိုင်ယာများနှင့် ကိုလိုနီအရှင်သခင်များ

ကမ္ဘာ့သမိုင်းတွင် အမျိုးမျိုးသော အင်ပိုင်ယာများပေါ်ပေါက်ခဲ့သည်။ အေဘီတိုမန်၊ ရပ်ရှန်း၊ ဩစတြီးယန်း-ဟပ်စ်ဘာ့ နှင့် ချင်း (Qing Empire) အင်ပိုင်ယာ စသဖြင့် ပထဝီဒေသအလိုက်၊ သမိုင်းကြောင်းဆိုင်ရာ အခြေအနေအလိုက် မတူကွဲပြားစွာ ပေါ်ပေါက်ခဲ့ကြသည်။ ခေတ်သစ် ကာလတွင် ဥရောပ၌ ဖြစ်ထွန်းခဲ့သော ပြိုင်ဆိုင်မှုကို အင်အားချိန်ခွင်လျှာ ထိန်းညှိရေး တိုက်ပွဲ အဖြစ် နိုင်ငံရေးသိပ္ပံပညာရှင်များက အကဲဖြတ်လေ့ ရှိသည်။ အဆိုပါပြိုင်ဆိုင်မှုတွင် စပိန်နှင့် ပေါ်တူဂီတို့က စတင်ခဲ့ပြီး နောက်ပိုင်းတွင် ဗြိတိသျှ၊ ပြင်သစ်၊ ဒတ်ချ်နှင့် ဂျာမနီတို့ ပါဝင်လာသည်။ (၁၉) ရာစုအစောပိုင်းကာလ ဥရောပရှိ ပြိုင်ဆိုင်မှုသည် စစ်ပွဲများကို ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည်။ အထူး ထင်ရှားသည့်စစ်ပွဲများမှာ နပိုလီယံစစ်ပွဲများ ဖြစ်ကြသည်။ ဤလက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခ နောက်ပိုင်း တွင် ဗြိတိသျှအင်ပိုင်ယာသည် လွှမ်းမိုးသည့်နေရာသို့ ရောက်လာပြီး နယ်ချဲ့ရာစုအတွင်းသို့ ဝင်ရောက်လာခဲ့သည်။ တပြိုင်နက်ထဲတွင် အမျိုးသားရေးဝါဒသည်လည်း အင်အားကြီးမားသည့် နိုင်ငံရေး အိုင်ဒီယိုလိုဂျီတစ်ခုအဖြစ် ဥရောပတွင် မွေးဖွားလာခဲ့လေသည်။

၁၈၇၀ ခုနှစ် ပြင်သစ်-ပရပ်ရှား စစ်ပွဲနောက်ပိုင်းတွင် ပြင်သစ်နှင့် ဂျာမနီတို့လည်း အာရှ၊ အာဖရိကနှင့် ပစိဖိတ်တစ်ဝိုက် ကိုလိုနီများ ချဲ့ထွင်ခဲ့ကြလေသည်။ ဂျပန်သည်လည်း အင်အားသစ်

တရပ်အဖြစ် ပေါ်ထွက်လာပြီး ကမ္ဘာတဝှမ်း ဘက်ပေါင်းစုံ အပြိုင်ကြိုသည့် ပြိုင်ပွဲကြီး ပေါ်လာ လေတော့သည်။

ပုန်ကန်ထကြွမှုများနှင့် အတူနိုးကြားလာသည့် အမျိုးသားရေးဝါဒ

၁၇၇၀ ခုနှစ်များ အလယ်လောက်ဆီက မြိတီသူ့ကိုလိုနီ မြောက်အမေရိက ကမ္ဘာသစ်၏ စတင် ပုန်ကန်မှုသည် အမျိုးသားအခွင့်အရေးနှင့် ဒီမိုကရက်တစ် ကိုယ်ပိုင်ပြဌာန်းခွင့်အတွက် ပထမဦး ဆုံးသော တပ်လှန့်သံ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် တိကျရှင်းလင်းသော ဖွင့်ဆိုချက် ဖြစ်သည့် သဘာဝဓမ္မ၊ လူသား၏ ဓမ္မရာပါရပိုင်ခွင့်၊ အုပ်ချုပ်ခံ ပြည်သူလူထု၏ အချုပ်အခြာ အာဏာပိုင်စိုးမှု စသည်တို့မှာ၊ အဓိကအားဖြင့် ပြီးခဲ့သည့်ရာစုနှစ်အတွင်း ဂျွန်လော့က်၏ ဉာဏ်အလင်းဖြင့် ရေးသားချက်များကြောင့် လူတို့၏ စဉ်းစားတွေးခေါ်မှုများကို နိုးကြားလာစေ သောကြောင့် ဖြစ်သည်။ သောမတ် ဂျက်ဖာဆန်ကလည်း၊ ၁၉ ရာစု တလျှောက်လုံး ဥရောပ တိုက်သားများကို နှိုးဆွခဲ့သည့် "အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု လွတ်လပ်ရေး ကြေငြာစာတမ်း" ကို ရေးသားခြင်းဖြင့် ပြည်သူလူထု၏ ဆန္ဒသဘောထားသည်သာ အခရာဖြစ်သည် ဆိုသော အယူအဆကို ပိုမိုတိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးစေခဲ့သည်။ ပြင်သစ်တော်လှန်ရေးသည်လည်း ကမ္ဘာဟောင်းကို အလားတူ နှိုးဆွခဲ့ပြီး ကိုယ်ပိုင်ပြဌာန်းခွင့်ဆိုသည့် အတွေးအခေါ်ကို တရားဝင်ဖြစ်စေခဲ့သည်။

၁၉ ရာစု အစောပိုင်းက ကမ္ဘာသစ်တွင် စပိန်ကိုလိုနီအများစုသည် စပိန်လက်အောက်မှ လွတ်လပ်ရေး ရခဲ့ကြသည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသည် မွန်ရီးကြေငြာချက်ဖြင့် အဆိုပါ လွတ်လပ်ရေးများကို ထောက်ခံအားပေးခဲ့သည်။ အမေရိကန် ပြည်သူလူထုနှင့် လွှတ်တော် ဆုံးဖြတ်ချက်များက ထိုကဲ့သို့သော လှုပ်ရှားမှုများကို ထောက်ခံခဲ့ကြရာ၊ အထူးသဖြင့် ဂရိ လွတ်လပ်ရေး စစ်ပွဲများ (၁၈၂၁-၁၈၂၉) နှင့် (၁၈၄၈) ခုနှစ် ဟန်ဂေရီ တော်လှန်ရေး သမားများ၏ တောင်းဆိုချက်များကဲ့သို့သော လှုပ်ရှားမှုများကို အားပေးထောက်ခံခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း ထိုအားပေးထောက်ခံမှုများမှာ တခြားသော အမျိုးသားအကျိုးစီးပွားများနှင့် ထိန်းညှိနေရသည့် အတွက် အစိုးရ၏တရားဝင် ပေါ်လစီတစ်ခုတော့ ဘယ်သောအခါမှ ဖြစ်မလာခဲ့ချေ။

အမေရိကန်ပြည်တွင်းစစ် ပြီးဆုံးသောအခါ တိုင်းပြည်အင်အား တောင့်တင်းလာသည့် အတွက် အာလာစကာဒေသ ဝယ်ယူရေးကာလနှင့် အနောက်အိန္ဒိယကျွန်းများဖြစ်သည့် စိန့်သောမတ်စ်နှင့် စိန့်ဂျွန် တို့ကို ၁၈၆၀ ခုနှစ်များအတွင်း ဝယ်ယူဖို့ ကြိုးစားသောအခါ အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုသည် ကိုယ်ပိုင်ပြဌာန်းခွင့်ကို အခြေခံ သဘောတရားအဖြစ် လက်ခံကျင့်သုံးခြင်း မပြုခဲ့ပေ။ ထိုနည်းတူ ဟာဝေယန်ကျွန်းများပေါ်တွင် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏ ဩဇာကြီးထွား လာပြီး ၁၈၉၈ ခုနှစ်အတွင်း သိမ်းသွင်းလိုက်မှုတွင်လည်း ထိုနည်းလည်းကောင်းပင်။ ၁၈၉၉ ခုနှစ်က ဖြစ်ပွားသော စပိန်-အမေရိကန် စစ်ပွဲ အောင်နိုင်သောအခါ ကမ္ဘာတွင် ၎င်း၏ ဩဇာနှင့် အဆင့်နေရာ မြင့်မားလာသည့်အတွက် စပိန်၏ ကိုလိုနီများဖြစ်ခဲ့ကြသော ဂူအမ်၊ ပြူတိုရီကိုနှင့် ဖိလစ်ပိုင်တို့ကို ထိုနိုင်ငံသားများ၏ သဘောဆန္ဒမပါဘဲ သိမ်းပိုက်ခြင်းကို ထောက်ခံခဲ့သည်။ ထို့ပြင် ကျူးဘားနိုင်ငံကို ရုပ်သေးနိုင်ငံအဖြစ် ဆက်လက်ထိန်းသိမ်း ထားခဲ့သည်။

ကိုယ်ပိုင်ပြဌာန်းခွင့်နှင့် ခွဲထွက်ခွင့်

တဖက်တွင် အစဉ်အလာအင်ပိုင်ယာများအတွင်း အမျိုးသားရေးစိတ်ဓာတ်များ တဖွားဖွား ပေါ်ပေါက်လာ နေကြသည်။ ဥရောပကိုယ်၌သည်ပင် ၎င်းအတွင်း အမျိုးသားရေးဝါဒများ

ထကြွလာကြပြီး ဂရိ ဟန်ဂေရီ၊ ပိုလန်နှင့် ဘူလ်ဂေးရီးယား စသည်တို့မှာ ၎င်းတို့၏ လွတ်လပ်ရေး အတွက် ကြိုးပမ်းတိုက်ခိုက်လာကြလေသည်။

ကွန်မြူနစ်ဝါဒကို စတင်ဖော်ထုတ်၊ ဖြန့်ဖြူးသူ ကားလ်မာ့က်စ်က ထိုသို့သော အမျိုးသားရေး လှုပ်ရှားမှုများကို ထောက်ခံအားပေးခဲ့ပြီး လူမှုပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးနှင့် နိုင်ငံတကာ မဟာမိတ် ဖွဲ့မှုများအတွက် လိုအပ်သော အခင်းအကျင်းတစ်ရပ်အဖြစ် ယုံကြည်ယူဆခဲ့လေသည်။ ဆိုဗီယက် ယူနီယံကို စတင်တည်ထောင်သူ ဗလာဒီမာ လီနင်က "ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်ဆိုသည်မှာ တစုံတရာ ဖြစ်သည်ဟု အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုခြင်းမှာ မှားယွင်းပြီး၊ သီးခြားနိုင်ငံ ထူထောင်တည်ရှိခွင့် ဖြစ်သည်ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုမှသာ မှန်ကန်သည်" ဟု ၁၉၁၄ ခုနှစ်တွင် ရေးသားခဲ့သည်။

၁၉၁၇ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် ရုရှား၌ ဘော်ရီဘစ်တို့အာဏာရလာသောအခါ ချက်ခြင်း ဆိုသလိုပင် ပထမကမ္ဘာစစ် မဟာမိတ်အဖွဲ့မှ နှုတ်ထွက်လိုက်ကြသည်။ ကိုလိုနီများ အပါအဝင် နိုင်ငံများ အားလုံး၏ ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်ကိုလည်း ထောက်ခံအားပေးလေသည်။ ၁၉၁၈ ခုနှစ် "ဆိုဗီယက်ယူနီယံ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ" ၌ ၎င်းတွင် ပါဝင်ဖွဲ့စည်းထားသည့် (ရီပတ်ဘလစ်) သမ္မတနိုင်ငံများအား ခွဲထွက်ခွင့်ကိုပါ အသိအမှတ်ပြုလေသည်။

ဤသည်မှာ ဝီလဆင်၏ အကန့်အသတ်ရှိသော တောင်းဆိုချက်များကို စိန်ခေါ်လိုက်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ၁၉၁၈ ခုနှစ် ဇန္နဝါရီလတွင် ဝီလဆင်က အချက် (၁၄) ချက်ပါ ကြေငြာချက်ကို ထုတ်ပြန် လိုက်သည်။ အဆိုပါ ကြေငြာချက်က ကိုလိုနီ အရှင်သခင်များ၏ အကျိုးစီးပွားသည်လည်း ပြည်သူလူထုဆန္ဒ သဘောထားကဲ့သို့ တန်းတူညီစွာ အလေးထားရမည့်အရာ ဖြစ်ကြောင်းဖြင့် ကိုလိုနီဆိုင်ရာ ရပိုင်ခွင့် သဘောထားကို ပြန်လည် ထိန်းညှိပေးခဲ့သည်။ ဤအချိန်လောက်မှစ၍ ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်အပေါ်တွင် လစ်ဘရယ်ဒီမိုကရက်များနှင့် ကွန်မြူနစ်များအကြား သဘောထား ခြားနားသွားလေသည်။

၁၉၁၈ ခုနှစ်၊ မတ်လက ချုပ်ဆိုသော ဘရက်စ်-လစ်တော့ဗ်စ်က စာချုပ်က ရုရှားကို စစ်ပွဲမှ ထွက်သွားစေသည့်ပြင် အာမေးနီးယား၊ ဖင်လန်၊ အက်စ်တိုးနီးယား၊ လတ်ဗီးယား၊ ယူကရိန်း၊ လစ်သူရေးနီးယား၊ ဂျော်ဂျီယာနှင့် ပိုလန်တို့ကို လွတ်လပ်ရေး ရစေခဲ့သည်။ စစ်ပွဲ၏ နောက်ဆုံး ရလဒ်က အော့စ်တြီ-ဟန်ဂေရီ အင်ပိုင်ယာ ပြိုကွဲသွားစေပြီး၊ ချက်ကိုဆလို ဗက်ကီးယား၊ ဆလိုဗင်-ကရတ်-ဆာ့ဗ် နိုင်ငံနှင့် ဆာဗီးယား ဘုရင့်နိုင်ငံစသည် နိုင်ငံသစ်များ ပေါ်ထွန်းလာသည်။ မည်သို့ဆိုစေကာမူ တချို့သော လူမျိုးများ (အထူးသဖြင့် ပိုးလ်များ၊ ချက်များ၊ ဆာဗ်များနှင့် ရိုမေးနီးယန်းများ)ကို သူတို့ကို မယုံကြည် မနှစ်သက်သော လူမျိုးများအပေါ် အုပ်ချုပ်ခွင့်အာဏာ ပေးအပ်လိုက်ခြင်းက ဒုတိယကမ္ဘာစစ် ဖြစ်စေရန် မျိုးစေ့ချပေးလိုက်သလို ဖြစ်စေလေသည်။ ထို့အတူ ဂျာမနီသည် ပထမကမ္ဘာစစ်ပွဲတွင် နယ်မြေအချို့ ဆုံးရှုံးရသည်။ မြောက်ပိုင်း ဆလတ်စ်ဗစ် (Slesvig) နယ်မြေက ဒိန်းမတ်နှင့် ပူးပေါင်းလိုကြောင်း လူထုဆန္ဒခံယူပွဲတွင် ဆန္ဒမဲပေးကြသည်။ စစ်ရှုံးသွားသော အော်တိုမန် အင်ပိုင်ယာက တူရကီ သမ္မတနိုင်ငံနှင့် နိုင်ငံငယ် အများအပြားအဖြစ် ကွဲထွက်သွားသည်။

၎င်းတို့မှာ ယီမင်၊ ဆီးရီးယားနှင့် လက်ဘနွန် (နောက်ပိုင်းတွင် ဆီးရီးယား၊ လက်ဘနွန်နှင့် ဟာဌေးနိုင်ငံ)၊ ပါလက်စတိုင်း (နောက်ပိုင်းတွင် ထရန်ဂျော်ဒန်နှင့် အစ္စရေး)၊ မက်ဆိုပိုတေးမီးယား (နောက်ပိုင်းတွင် အီရတ်) တို့ ဖြစ်ကြသည်။ နိုင်ငံပေါင်းချုပ် အသင်းကြီး ဖွဲ့စည်းခြင်းမှာ ငြိမ်းချမ်း ရေးသို့ သွားရောက်ရာလမ်းအဖြစ် ဤနိုင်ငံသစ်များကို စုစည်းရန် ရည်ရွယ်ခြင်း ဖြစ်သည်။

ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် စကားလုံးလှလှသုံးထားသည့် ဖက်ဆစ်အမျိုးသားရေးဝါဒ

၁၉၂၀ နှင့် ၁၉၃၀ ခုနှစ်များအတွင်း ကိုလိုနီစနစ်ဖျက်သိမ်းရေး လုပ်ငန်းစဉ်များ စတင်စ အချိန်တွင် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်အတွက် အောင်မြင်သော လှုပ်ရှားမှုတချို့ ရှိခဲ့သည်။ ဝက်စ်မင်စတာ ဥပဒေအရ အင်္ဂလန်သည် ကနေဒါ၊ နယူးဇီလန်၊ နယူးဇီလန်၊ အိုင်းရစ်ဖရီးစတိတ်၊ ဩစတြေးလျနှင့် တောင်အာဖရိက တို့အပေါ် ၎င်းတို့၏ ဆန္ဒမပါဘဲ ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းခြင်း မပြုနိုင်ဟု ကြေငြာကာ လွတ်လပ်ရေး ပေးလိုက်လေသည်။ အီဂျစ်၊ အာဖရိကနွတ်တန်နှင့် အီရတ်တို့သည် ဗြိတိန် လက်အောက်မှ လွတ်လပ်ရေး ရခဲ့ကြပြီး လက်ဘနွန်သည် ပြင်သစ်အောက်မှ လွတ်လပ် ခဲ့သည်။ အိန္ဒိယလွတ်လပ်ရေး လှုပ်ရှားမှုကဲ့သို့ ကြိုးပမ်းမှုများကတော့ မအောင်မြင်ခဲ့ကြသေးပေ။ အီတလီ၊ ဂျပန်နှင့် ဂျာမနီ တို့က ဒေသနယ်မြေ တချို့ကို သူတို့၏ ချုပ်ကိုင်မှု အောက်ရောက်စေရန် ကြိုးစားကြခြင်းဖြင့် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ပွဲသို့ ဦးတည်နေတော့သည်။

အထူးသဖြင့် အဒေါ့ဖ်ဟစ်တလာက ၁၉၂၀ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ (၂၄) ရက်နေ့တွင် အချက် (၂၅) ချက်ပါ အမျိုးသား ဆိုရှယ်လစ် လမ်းစဉ်ဆိုသည်ကို ထုတ်ပြန်၍ ဂျာမန်လူမျိုးရေးဝါဒ ရည်မှန်းချက်များကို လူသိရှင်ကြား ကြေငြာခဲ့လေရာ ကြေငြာချက်၏ ပထမဆုံးအပိုဒ်တွင် "ပြည်သူလူထု၏ ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် အခြေခံမှုဖြင့် ဂျာမန်အားလုံး မဟာဂျာမန်နိုင်ငံတွင် စုစည်း ညီညွတ်ရန် ကျွန်ုပ်တို့တောင်းဆိုလိုက်သည်" ဟု ဖော်ပြထားလေသည်။

အာရှတိုက်တွင် ဂျပန်နိုင်ငံသည် ရှေး-ဂျပန် စစ်ပွဲနိုင်လိုက်ပြီးနောက် အင်အားကြီး နိုင်ငံတစ်ခု ဖြစ်လာလေရာ အနောက်တိုင်း အင်အားကြီးနိုင်ငံတို့၏ ပိုမိုလေးစားမှုကို ရရှိလာသည်။ ၁၉၃၀ ခုနှစ်များတွင် မန်ချူးရီးယားကို ကျူးကျော်တိုက်ခိုက်ပြီးနောက် မန်ချူးရီးယားနှင့် အတွင်း မွန်ဂိုးလီးယား အရှေ့ပိုင်းတို့တွင် မန်ချူးကိုး ရုပ်သေးနိုင်ငံ ထူထောင်ပေးခဲ့သည်။ ဂျပန်သည် အခြားသော အာရှနိုင်ငံများကိုလည်း ကျူးကျော် သိမ်းပိုက်ပြီး ထိုပုံစံအတိုင်း လုပ်ဆောင်ကာ မဟာအရှေ့အာရှ သာတူညီမျှ ချမ်းသာကြွယ်ဝရေး အဖွဲ့ကြီးကို တည်ထောင် လေသည်။

ကုလသမဂ္ဂ ပဋိညာဉ်

၁၉၄၁ ခုနှစ်က ဒုတိယကမ္ဘာစစ် မဟာမိတ်များက အတ္တလန်တစ် ကြေငြာချက်ကို ထုတ်ပြန် ကြေငြာပြီး ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် အခြေခံမှုများကို လက်ခံအတည်ပြုကြသည်။ ၁၉၄၂ ခုနှစ်တွင် (၂၆) နိုင်ငံတို့က အဆိုပါ အခြေခံမှုများ ပါဝင်သည့် ကုလသမဂ္ဂ ကြေညာစာတမ်းကို လက်မှတ် ရေးထိုးကြလေသည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ် ပြီးဆုံးသည့် ၁၉၄၅ ခုနှစ်တွင် ကုလသမဂ္ဂ ပဋိညာဉ် စာတမ်းကို အတည်ပြုသည့်အခါ ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်ကို နိုင်ငံတကာ တရားဥပဒေနှင့် သံတမန် ရေးဆိုင်ရာ မူဘောင်အဖြစ် ထည့်သွင်းခဲ့သည်။

သို့သော်လည်း ပဋိညာဉ်နှင့် တခြားသော ဆုံးဖြတ်ချက်များက ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ရေး ရရှိစေ ရေးအတွက် လုံးဝလွတ်လပ်ရေးသည် အကောင်းဆုံး နည်းလမ်းဖြစ်ကြောင်း ခိုင်မာစွာ ထောက်ခံ ခြင်းမပြုခဲ့သလို အားပေးခြင်းလည်း မပြုခဲ့ချေ။ မည်သို့ပင်ဆိုစေ ၁၉၄၆ ခုနှစ်မှ ၁၉၆၀ ခုနှစ်အတွင်း အာရှ၊ အာဖရိကနှင့် အရှေ့အလယ်ပိုင်းတို့တွင် ၃၇ နိုင်ငံသည် ကိုလိုနီ အရှင်သခင်များထံမှ လွတ်လပ်ရေးရခဲ့ကြလေသည်။

စစ်အေးတိုက်ပွဲကာလက ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်ပြဿနာ

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ပွဲအပြီး ဆိုဗီယက်ယူနီယံ၏ ဩဇာဖြန့်ကျက်ရေးဝါဒကြောင့် ကမ္ဘာပေါ်ရှိ ကိုလိုနီ

စနစ် ဖျက်သိမ်းရေးလှုပ်ရှားမှုမှာ ထင်ရှားပေါ်လွင်လာခဲ့သည်။ တူဗား၊ အရှေ့ဥရောပ နိုင်ငံများ၊ ဘောလတစ်နှင့် အာရှအလယ်ပိုင်း နိုင်ငံများမှာ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ပွဲအတွင်း ဆိုဗီယက် ယူနီယံ၏ ကျူးကျော်သိမ်းပိုက်ခြင်း ခံရသည်။ ဆိုဗီယက်သည် အရှေ့ဥရောပရှိ နိုင်ငံများ၊ အရှေ့ဂျာမနီတို့ကို သူ၏အခြေအခံနိုင်ငံများအဖြစ် တည်ထောင်လိုက်သလို တရုတ်နှင့် ကိုရီးယားရှိ တော်လှန်ရေး လှုပ်ရှားမှုများကိုလည်း ထောက်ခံ အားပေးသည်။ အခြေအခံနိုင်ငံ များသည် လွတ်လပ်ပြီး အချုပ်အခြာအာဏာ ပိုင်ဆိုင်မှုရှိသော်လည်း၊ ၁၉၅၆ ခုနှစ် ဟန်ဂေရီတော်လှန်ရေး လှုပ်ရှားမှု၊ ၁၉၆၈ ခုနှစ် ချက်ကိုဆလိုဗက်ကီးယား၏ ပရောဂ်နွေဦး ပြုပြင် ပြောင်းလဲရေး လှုပ်ရှားမှုများ ပေါ်ပေါက်လာသောအခါ ဆိုဗီယက်ယူနီယံသည် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် အခြေခံမှုများကို ပြောင်ပြောင်တင်းတင်း ချိုးဖောက်လျက် နှိပ်ကွပ်ခဲ့တော့သည်။ အာဖဂန်နစ္စတန် တွင်လည်း ကွန်မြူနစ်အစိုးရကို တိုင်းရင်းသား လူမျိုးကွဲအုပ်စုများက တိုက်ခိုက်သည့်အခါ အစိုးရ ဘက်မှ ထောက်ခံ အားပေးရန် ဝင်ရောက် ကျူးကျော်ခဲ့လေသည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ မာ့ကစ်-လီနင်ဝါဒနှင့် သဘောတရားများသည် ကိုလိုနီအရှင်သခင်များနှင့် ၎င်းတို့၏ ရုပ်သေးအစိုးရများကို တော်လှန်တိုက်ခိုက်သည့်တတိယကမ္ဘာရှိ အမျိုးသားရေး လှုပ်ရှားမှုများအပေါ် ကြီးမားသောဩဇာ သက်ရောက်မှု ရှိခဲ့သည်မှာကား အမှန်ပင် ဖြစ်သည်။ ကွန်မြူနစ်ဝါဒသည် တတိယကမ္ဘာနိုင်ငံ အများအပြားရှိ နယ်ချဲ့ကိုလိုနီဝါဒ ဆန့်ကျင်ရေး အုပ်စုများကို ညီညွတ်စေသည့် ရှေ့ဆောင် သဘောတရားတစ်ရပ် ဖြစ်လာခဲ့သည်။

ဆိုဗီယက်ယူနီယံ၏ လှုပ်ရှားမှုများကို သူ၏အကျိုးစီးပွားအတွက် မြှမ်းခြောက်မှုတစ်ခုဟု ရှုမြင်ခဲ့သော အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုက အဆိုပါ လှုပ်ရှားမှုများကို ထိန်းချုပ်ခဲ့သည်။ စစ်အေး တိုက်ပွဲ ကာလတလျှောက်လုံး၊ အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုသည် သူတို့၏ စီးပွားရေးနှင့် နိုင်ငံရေး အကျိုးစီးပွားများကို ကာကွယ်ပေးသည့် စစ်အုပ်စုများကို မွေးမြူကာ ထောက်ခံ အားပေးခဲ့သည်။ ချီလီမှ ဩဂတ်စတို ပီနိုချေး၊ အင်ဒိုနီးရှားမှ ဆူဟာတို စသည့် ကွန်မြူနစ် ဆန့်ကျင်ရေး စစ်အုပ်စု များမှာ ထင်ရှားသည်။ ထိုရည်ရွယ်ချက် အောင်မြင်စေရန်အတွက် အာဏာသိမ်းပွဲများ ပြုလုပ်ခြင်း၊ ကွန်မြူနစ်ဆန့်ကျင်ရေး အစိုးရများကို ထောက်ပံ့ကူညီခြင်းနှင့် စစ်ရေးအရ ကျူးကျော် စွက်ဖက် ခြင်းများ အပါအဝင် နည်းပေါင်းစုံကို အသုံးပြုခဲ့ကြသည်။ အကျိုးဆက်အားဖြင့်၊ ကွန်မြူနစ် ဆန့်ကျင်ရေး အစိုးရများ၏ ဖိနှိပ်မှုများကို တုံ့ပြန်သည့် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်လှုပ်ရှားမှု အများအပြား မှာ ဆိုဗီယက်၏ လှုံ့ဆော်ချုပ်ကိုင်မှုများအဖြစ် စွပ်စွဲပုံဖျက်ခြင်းကို ခံခဲ့ရလေသည်။

အာရှတိုက်

အာရှတိုက်တွင် ဆိုဗီယက်ယူနီယံသည် မွန်ဂိုးလီးယားကို အခြေအခံနိုင်ငံအဖြစ် သိမ်းသွင်း ပုံဖော်လိုက်သည်။ သို့သော်လည်း ဒုတိယ အရှေ့တာကက်စတန် သမ္မတနိုင်ငံ ထူထောင်ရေးကို စွန့်လွှတ်လိုက်ပြီး မန်ချူးရီးယားကိုလည်း တရုတ်သို့ လွှဲပြောင်း ပေးအပ်လိုက်သည်။ တရုတ် ပြည်တွင်းစစ်ပွဲမှ ကွန်မြူနစ်တို့ အောင်ပွဲအဖြစ် တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ ပေါ်ထွက် လာသည်။ အာရှတိုက်ရှိ ကိုလိုနီစနစ်ဆန့်ကျင်ရေး တိုက်ပွဲကို အခွင့်ကောင်းယူပြီး မဟာအင်အားကြီး နိုင်ငံများက သူတို့၏ ဩဇာအာဏာ ဖြန့်ကျက်ရာနေရာ အဖြစ် အသုံးချ ကြသည်။ သို့ဖြစ်၍ ကိုရီးယားစစ်ပွဲက စစ်အေးတိုက်ပွဲ ဗဟိုဆုံချက်ကို ဥရောပဆီမှ အာရှ တိုက်ဆီသို့ ရွှေ့ပြောင်းလာ စေခဲ့၏။

၁၉၄၇ ခုနှစ်တွင် အိန္ဒိယသည် ဗြိတိသျှအင်ပိုင်ယာမှ လွတ်လပ်ရေး ရရှိခဲ့သည်။ ဗြိတိသျှ

အင်ပိုင်ယာသည် တဖြေးဖြေး ဩဇာလျော့ကျလာနေသော်လည်း ဗြိတိသျှ ဓနသဟာယ ဖွဲ့စည်းခြင်းဖြင့် အခြေအနေကို ထိန်းသိမ်းခဲ့သည်။ ဗြိတိသျှ ဓနသဟာယအဖွဲ့ကြီးမှာ ၁၉၄၉ ခုနှစ်ကတည်းက နိုင်ငံများ၏ လွတ်လပ်သော ဆန္ဒအရ တန်းတူရေးမူဖြင့် စုပေါင်းဖွဲ့စည်းထားခြင်း ဖြစ်လေသည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံ လွတ်လပ်ရေးရသောအခါ နိုင်ငံဖွဲ့စည်းရေး ကိစ္စနှင့်ပတ်သက်၍ လူမျိုးပေါင်းစုံ ပဋိပက္ခများ ပေါ်ထွက်လာခဲ့သည်။ သို့ဖြစ်၍ အစ္စလာမ်မစ် ပါကစ္စတန်နှင့် ဘာသာရေးစွတ်ဖက်မှုကင်းသော အိန္ဒိယတို့အဖြစ် ကွဲထွက်သွားသည်။ အင်္ဂလိပ်တို့ မရောက်မီက အိန္ဒိယပြည်မကြီးရှိ မည်သည့် အင်ပိုင်ယာရှင်များကမှ ထိန်းချုပ်ခြင်း မရှိခဲ့သည့် အရှေ့မြောက် ဒေသသည် အိန္ဒိယအရှေ့မြောက်ဒေသ သူပုန်ထမှု၏ အကြောင်းရင်း တစ်ရပ်အဖြစ် ထွက်ပေါ် လာသည်။ ၁၉၇၁ ခုနှစ်တွင် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်သည် ပါကစ္စတန်ပြည်မှ ခွဲထွက်ကာ လွတ်လပ်ရေး ကြေငြာခဲ့သည်။

မြန်မာပြည်သည် ဗြိတိသျှတို့ထံမှ ၁၉၄၈ ခုနှစ်တွင် လွတ်လပ်ရေး ရခဲ့သော်လည်း ဗြိတိသျှ ဓနသဟာယအဖွဲ့တွင် မပါဝင်ခဲ့ပေ။ မြန်မာပြည် လွတ်လပ်ရေးနှင့်အတူ ပြည်တွင်းလက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခသည် အစိုးရ အဆက်ဆက်အတွက် ဖြေရှင်းရခက်ခဲသော စိန်ခေါ်မှုတစ်ရပ်ဖြစ်ခဲ့သည်။ အင်ဒိုနီးရှားသည် ဒတ်ချ် (နယ်သာလန်) ထံမှ ၁၉၄၉ ခုနှစ်တွင် လွတ်လပ်ရေး ရခဲ့သည်။ နယ်သာလန်သည် ဒတ်ချ် ယူးဂီနီကို ဆက်လက် ထိန်းသိမ်းထားသော်လည်း အင်ဒိုနီးရှားက ကျူးကျော် သိမ်းပိုက်ရန် မြိမ်းခြောက်ခဲ့သည်။ ဂုလသမဂ္ဂ၏ ဦးဆောင်မှုဖြင့် ကျင်းပသော လွတ်လပ်စွာ ဆုံးဖြတ်ပွဲသည် ပြဿနာများရှိသော်လည်း အနောက်နယူးဂီနီသားများက အင်ဒို နီးရှားနှင့် ပူးပေါင်းမည်ဟု သူတို့ကြံမြှာကို သူတို့ ဆုံးဖြတ်လိုက်ကြသည်။ ၁၉၇၅ ခုနှစ်တွင် ပေါ်တူဂီက အရှေ့တီမောအပေါ် ထိန်းချုပ်မှုကို စွန့်လွှတ်လိုက်ပြီး အင်ဒိုနီးရှားက ချက်ချင်း လိုလိုပင် ကျူးကျော် သိမ်းပိုက်လိုက်သည်။

စစ်အေးတိုက်ပွဲပြီးဆုံးပြီးနောက်

ဆိုဗီယက်ယူနီယံတွင် ၁၉၈၅ ခုနှစ်၊ မတ်လ၌ မီခေးလ် ဂိုဘာချော့ဗ် အာဏာရရှိလာပြီး နောက်ပိုင်း ကမ္ဘာ့စစ်အေးတိုက်ပွဲ အရှိန်လျော့ကျလာသည်။ ဂိုဘာချော့ဗ်က စီးပွားရေးမူဝါဒ တင်းကြပ်မှုများကို ဖြေလျော့လာသကဲ့သို့ ဆိုဗီယက် လက်နက်ကိုင်အင်အားနှင့် ဥရောပရှိ နျူကလီးယား လက်နက်အရေအတွက်ကို လျော့ချလိုက်သည်။

၁၉၈၉-၉၀ တွင် ဆိုဗီယက်အုပ်စုဝင် နိုင်ငံများဖြစ်ကြသော ပိုလန်၊ ဟန်ဂေရီ၊ ချက်ကိုဆလို ဗက်ကီးယား၊ အရှေ့ဂျာမနီ၊ ဘူလဂေးရီးယား၊ ရိုမေးနီးယားနှင့် မွန်ဂိုလီးယားတို့ရှိ ကွန်မြူနစ် အစိုးရများ ပြိုကျသွားလေသည်။ အရှေ့ဂျာမနီနှင့် အနောက်ဂျာမနီ ပူးပေါင်းသွားပြီး ချက်ကို ဆလိုဗက်ကီးယားသည် ချက်နှင့် ဆလိုဗက်ကီးယား သမ္မတနိုင်ငံနှစ်ခုအဖြစ် ကွဲသွားသည်။ ၁၉၉၀ တွင် ယူဂိုဆလပ်စီးယားသည် မူလပါဝင်သည့် ရီပတ်ဗလစ်ယူနန် ၆ ခုအတိုင်း နိုင်ငံ ၆ နိုင်ငံအဖြစ် ပြင်းထန်သော လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများ ဖြစ်ပွားပြီး ပြိုကွဲသွားသည်။ မူလက ဆားဗီးယား ရီပတ်ဗလစ်ရှိ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ ယူနစ်တစ်ခုဖြစ်ခဲ့သော ကိုဆိုဗိုသည် ၂၀၀၈ ခုနှစ်တွင် လွတ်လပ်ရေး ကြေငြာခဲ့သော်လည်း နိုင်ငံတကာအသိအမှတ် ပြုခံရမှု နည်းပါးခဲ့သည်။ ၁၉၉၁ ခုနှစ်တွင် ဂိုဘာချော့ဗ်သည် ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စု၏ သမ္မတအဖြစ်မှ နုတ်ထွက်ပြီး ဆိုဗီယက် ပြည်ထောင်စုသည်လည်း အချုပ်အခြာအာဏာပိုင်သော နိုင်ငံ ၁၅ နိုင်ငံအဖြစ် နှိုင်းယှဉ် ချက်အရ ငြိမ်းချမ်းစွာ ကွဲထွက်သွားကြသည်။ အဆိုပါ နိုင်ငံသစ်များမှာ ကွန်မြူနစ်ဝါဒကို

ငြင်းပယ်ခဲ့ကြပြီး အများစုက ဒီမိုကရေစီ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးနှင့် လွတ်လပ်သော ဈေးကွက် စီးပွားရေးစနစ်ကို လက်ခံကျင့်သုံးကြလေသည်။ အဆိုပါ သမ္မတနိုင်ငံသစ်များအတွင်း အက်ခါး ဇီးယား၊ တောင်ဩဆက်ရှား၊ ထရန်နစ္စတြီးယားနှင့် နာဂေါ်နီကရာဘာရှီ ဒေသလေးခုသည် အချုပ်အခြာအာဏာပိုင် လွတ်လပ်ရေးကို ကြေငြာခဲ့ကြသော်လည်း နိုင်ငံတကာက အသိအမှတ် ပြုမှုကို မခံရပေ။ ပြည်တွင်းစစ် ဆယ်စုနှစ်များစွာ ဖြစ်ပွားပြီးနောက် ၂၀၀၂ ခုနှစ်တွင် အရှေ့ တီမော၏ လွတ်လပ်ရေးကို အင်ဒိုနီးရှားက အသိအမှတ်ပြုရလေသည်။

၁၉၄၉ ခုနှစ်တွင် ကွန်မြူနစ်တို့က ပြည်တွင်းစစ်ပွဲကို အနိုင်တိုက်ခိုက်ပြီးနောက် တရုတ်ပြည်သူ့ သမ္မတနိုင်ငံကို တည်ထောင်လိုက်ကြသည်။ ကူမင်တန်ပါတီခေါင်းဆောင်သည့် တရုတ်သမ္မတနိုင်ငံ အစိုးရသည် တိုင်ပေမြို့သို့ ဆုတ်ခွာထွက်ပြေးရကာ ထိုင်ဝမ်ကျွန်းနှင့် အနီးအနားကျွန်းများ တဝိုက်တွင်သာ အာဏာသက်ရောက်မှု ရှိတော့သည်။ ထိုအချိန်မှစ၍ တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံနှင့် တရုတ်သမ္မတနိုင်ငံအကြား ထိုင်ဝမ်ကျွန်း၏ အချုပ်အခြာ အာဏာပိုင်စိုးမှုနှင့် နိုင်ငံရေးအဆင့်နေရာ နှင့်ပတ်သက်၍ အငြင်းပွား ကြရလေတော့သည်။

တချို့သော ကမ္ဘာ့နေရာဒေသများတွင် ပြင်းထန်သော ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် လှုပ်ရှားမှုများ ဆက်လက်တည်ရှိနေသည်။ ထိုင်ဝမ်၊ မြောက်ပိုင်း ဆိုက်ပရပ်စ်၊ ကိုဆိုပိုနှင့် တောင်ဩဆက်ရှား တို့တွင်ကဲ့သို့ လက်တွေ့တွင် လွတ်လပ်ရေး ရနေသော ဒေသများရှိကြသည်။ သို့သော်လည်း ၎င်းတို့၏ လွတ်လပ်ရေးကိစ္စမှာ အဓိကနိုင်ငံကြီး တစ်နိုင်ငံ သို့မဟုတ် နိုင်ငံအများနှင့် အငြင်းပွား နေခြင်းမျိုး ရှိတတ်သည်။ ကာဒစ္စတန်၊ ဘလိုချီစတန်၊ ချေချင်ညာနှင့် ပါလက်စတိုင်း နိုင်ငံများ ကဲ့သို့ လက်တွေ့တွင် အချုပ်အခြာအာဏာပိုင်ဆိုင်မှု မရှိသောဘဝဖြင့် ဆက်လက် နေထိုင်ကြ ရသည့် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် လှုပ်ရှားမှုများလည်း ရှိနေကြသေးသည်။

မျက်မှောက်ပြဿနာများ

၁၉၉၀ ခုနှစ် အစောပိုင်းနှစ်များကတည်းက အမျိုးသားကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် အခြေခံမှု တရားဝင်ဖြစ်ရေး ပြဿနာက နိုင်ငံများအတွင်း ပဋိပက္ခဖြစ်မှုများကို တိုးပွားစေသည်။ အုပ်စုခွဲများက ပိုမိုကြီးမားသော ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် ရရှိရေး ကြိုးပမ်းမှုများရှိသလို၊ လုံးဝခွဲထွက်ရေး ကြိုးပမ်းသည်များလည်း ရှိသည်။ အချို့မှာ အုပ်စုအတွင်း (သို့မဟုတ်) အခြားအုပ်စုများနှင့် ခေါင်းဆောင်မှုနှင့်ပတ်သက်၍ ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားပြီး လက်နက်ကိုင် ဖြေရှင်းကြသည်အထိ ပြင်းပြင်း ထန်ထန် ဖြစ်ကြသည်။ ဤလှုပ်ရှားမှုသစ်များအတွက် နိုင်ငံတကာ၏ တုံ့ပြန်မှုမှာ တသမတ်တည်း မရှိဘဲ မကြာခဏဆိုသလို အခြေခံမူအပေါ်ထက် နိုင်ငံရေးအရ ချဉ်းကပ် တုံ့ပြန်တတ်လေ့ရှိသည်။ သက္ကရာဇ် ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ် ကုလသမဂ္ဂ ထုတ်ပြန်ကြေငြာချက်က "ကိုလိုနီအုပ်ချုပ်ရေးနှင့် နိုင်ငံခြား ကျူးကျော်သိမ်းပိုက်မှုအောက်တွင် ဆက်လက်ရှိနေသော ပြည်သူလူထု၏ ကိုယ်ပိုင် ပြဋ္ဌာန်းခွင့်" ဟုသာ ဖော်ပြခဲ့သည်။

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင်ပြဋ္ဌာန်းပေးခြင်း

အချုပ်အခြာအာဏာပိုင် နိုင်ငံအတော်များများမှာ ၎င်းတို့၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများတွင် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်ကို ခွဲထွက်ရေးဖြင့် တွဲလျက် အသိအမှတ် မပြုကြချေ။ အခြေခံဥပဒေ တော်တော်များများမှာ အဆိုပါ ခွဲထွက်ခွင့်ကို အသေအချာ တားမြစ်ထားကြသည်။ သို့သော်လည်း တချို့နိုင်ငံများတွင် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်ကို ပိုမိုကြီးမားသော ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ရေးပုံစံဖြင့်

ခွင့်ပြုထားခြင်းများ ရှိသလို ခွဲထွက်ခြင်းကို ခွင်းချက် တချိုးချိုးဖြင့် ခွင့်ပြုထားသော ပုံစံများလည်း ရှိသေးသည်။

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင် အေဗရာဟင်လင်ကွန်းက ခွဲထွက်ခြင်းကို အမေရိကန် ပြည်ထောင်စု အခြေခံဥပဒေကို ပြင်ဆင်ခြင်းဖြင့် ဖြစ်နိုင်သည်ဟု အသိအမှတ်ပြုခဲ့သည်။ ၁၈၆၉ ခုနှစ်က ဗဟိုတရားရုံးချုပ်၏ “တက္ကဆက်နှင့် ရိုက်” ဆုံးဖြတ်ချက်တွင် ခွဲထွက်ခွင့်သည် - “တော်လှန်ရေးနည်းဖြင့် လည်းကောင်း၊ ပြည်နယ်များ၏သဘောတူညီမှု ဖြင့်လည်းကောင်း”- ဖြစ်နိုင်သည်ဟု ဖော်ပြထားသည်။ ၁၉၃၁ ခုနှစ်က ကျင်းပသော ဗြိတိသျှပါလီမန်က ဩစတြေးလျ အနောက်ပိုင်း ခွဲထွက်ခွင့်ကို ဩစတြေးလျ တစ်နိုင်ငံလုံး၏ အများစုမဲဖြင့်သာ ခွဲထွက်နိုင်သည်ဟု ဆုံးဖြတ်ခဲ့ပြီး၊ မူလသတ်မှတ်ထားသည့် အနောက်ပိုင်း ဩစတြေးလျနေ ပြည်သူတို့၏ ဆန္ဒခံယူပွဲ ၃ ပုံ ၂ ပုံ ထောက်ခံခဲ့သည် မလုံလောက်ဟုဆိုကာ ပယ်ချခဲ့သည်။

တရုတ်ကွန်မြူနစ်များ အာဏာမရမီ ၁၉၃၁ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေတွင် ဆိုဗီယက် ယူနီယံ ပုံစံအတိုင်း ခွဲထွက်ခွင့် ပါဝင်ခဲ့သည်။ တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ မတည်ထောင်မီနှင့် တည်ထောင်ပြီး နောက်ပိုင်းနှစ်များတွင် ပါတီကခွဲထွက်ခွင့်ကို ပယ်ဖျက် ပစ်လိုက်ပြီး ခွဲထွက်မှုကို ဆန့်ကျင်သည့် စာပိုဒ်များကို ထည့်သွင်းခဲ့သည်။ ထို့အတူ ၁၉၄၇ ခုနှစ် ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင်လည်း လုပ်ထုံးလုပ်နည်း အခြေအနေ အချို့အောက်တွင် ခွဲထွက်ခွင့်ကို ပြဋ္ဌာန်းပေးခဲ့သည်။ ၁၉၇၄ ခုနှစ် ပြည်ထောင်စု ဆိုရှယ်လစ်သမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေတွင် ခွဲထွက်ခွင့်ကို ပယ်ဖျက်လိုက်သည်။

၁၉၉၆ ခုနှစ်တွင် ဩစတြေးယား၊ အီသီယိုးပီးယား၊ ပြင်သစ်၊ စိန့်ကစ်နှင့် နီးဗစ်နိုင်ငံတို့၏ အခြေခံဥပဒေများတွင် ခွဲထွက်ခွင့်ပါဝင်သည်။ ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံတွင် လက်ရှိအနေအထားမှ ခွဲထွက်ခွင့်ကိုရော၊ ကန်တုအသစ် (ယူနစ်အသစ်) ဖွဲ့စည်းမှုကိုပါ ခွင့်ပြုထားသည်။ ကနေဒါမှ ကိုဘက်ပြည်နယ် ခွဲထွက်ရေး အဆိုပြုမှုနှင့်ပတ်သက်၍ ကနေဒါ ဗဟိုတရားရုံးချုပ်၏ ၁၉၉၈ ခုနှစ်က ဆုံးဖြတ်ချက်မှာ- ပြည်နယ်တွင်းရှိ ပြည်သူများ၏ ရှင်းလင်းသော အများစုထောက်ခံမဲနှင့် အခြေခံဥပဒေပြင်ဆင်ချက်ကို ကနေဒါဖက်ဒရေးရှင်းတွင် ပါဝင်သည့်ယူနစ်အားလုံး၏ အတည်ပြု ချက်တို့ ရရှိမှသာလျှင် ခွဲထွက်နိုင်သည်ဟု ဆိုလေသည်။

လူနည်းစုအခွင့်အရေးများ တိုးမြှင့်ပေးခြင်းနည်းလမ်း

နိဂုံးချုပ်အနေဖြင့်ဆိုရသော် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများ အများစုကြီးပါဝင်သော ကုလသမဂ္ဂ အဖွဲ့ကြီးအနေဖြင့် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် ဆိုသည်မှာ နိုင်ငံခြား ကျူးကျော်သိမ်းပိုက်မှု ခံနေရသော ကိုလိုနီနိုင်ငံ ပြည်သူ များ၏ နယ်ချဲ့ ဆန့်ကျင်ရေး၊ ကိုယ့်ကြံ့ခိုင်မှုကို ဖန်တီးရေး လွတ်လပ်ရေး တိုက်ပွဲအတွက် ရှေ့ဆောင် သဘောတရား တစ်ရပ်အဖြစ် ခံယူပြီး၊ အမေရိကန်၊ အိန္ဒိယ၊ ရုရှားဖက်ဒရေးရှင်း၊ တရုတ်ပြည်သူ့ သမ္မတ နိုင်ငံအပါအဝင် နိုင်ငံအများစုမှာ ခွဲထွက်ခြင်းကို ခွင့်မပြုကြကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။ တိုင်းရင်းသား လူနည်းစု အခွင့်အရေးများကို ဖြည့်ဆည်းပေးရေးနှင့် ခွဲထွက်မှု သို့မဟုတ် နိုင်ငံသစ် ထူထောင်မှုများကို ရှောင်ရှားနိုင်ရေးအတွက် ဖက်ဒရယ်ယူနစ်များ (သို့မဟုတ်) ကိုယ်ပိုင် အုပ်ချုပ် ခွင့်ရဒေသများဆီသို့ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု ဖြေလျော့ပေးခြင်း သို့မဟုတ် ဆုံးဖြတ်လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ ပိုမိုတိုးမြှင့် ပေးခြင်းများကိုသာ ပြုလုပ်လေ့ရှိကြပါကြောင်း တင်ပြလိုက်ရပေသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများ၏ ဂုဏ်ဝင်၊ ဒဿနနှင့် ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံများ

ဒေါက်တာဆလိုင်းငွန်ကျုံးလျန်

မိတ်ဆက်

မြန်မာနိုင်ငံတွင် လက်ရှိပြည်ထောင်စု သမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော် “The Republic of the Union of Myanmar” တစ်ခုလုံးအတွက် ဖြစ်စေ၊ တစ်စိတ်တစ်ဒေသ အတွက်ဖြစ်စေ ကျင့်သုံးရန် ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများနှင့် ကျင့်သုံးဆဲ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေများ ရှိခဲ့ပါသည်။ ဗြိတိသျှတို့က ၁၉၃၅ ခုနှစ် တွင် ဘားမား အစိုးရ အက်ဥပဒေ “Government of Burma Act, 1935” ကို ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းပြီး ၁၉၄၇ ခုနှစ် မှ ၁၉၄၇ အထိသော်လည်းကောင်း၊ ၁၉၄၅ ခုနှစ်မှ ၁၉၄၈ ခုနှစ် လွတ်လပ်ရေး ရရှိသည့် အချိန်အထိသော်လည်းကောင်း အဆိုပါ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေကို ကျင့်သုံးခဲ့ပါသည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကာလအတွင်း ဗြိတိသျှတို့ မြန်မာနိုင်ငံမှ ဆုတ်ခွာပြီးနောက်

ဂျပန်တို့ ဝင်လာပြီး မြန်မာနိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ “Constitution of Burma” ကို ရေးဆွဲ ပြဋ္ဌာန်းကာ အဆိုပါ ဥပဒေကို ၁၉၄၃ မှ ၁၉၄၅ အထိ ကျင့်သုံးခဲ့ပါသည်။ ဗြိတိသျှတို့ထံမှ လွတ်လပ် ရေး ရယူပြီးနောက် ပြည်ထောင်စုသမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ “The Constitution of the Union of Burma” ကို ၁၉၄၈ ခုနှစ် မှ ၁၉၅၈ ခုနှစ် အထိ၊ ၁၉၆၀ မှ ၁၉၆၂ ခုနှစ်အထိ ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်း ကျင့်သုံးခဲ့ပါသည်။ မြန်မာ့နည်း မြန်မာ့ဟန် ဆိုရှယ်လစ်စနစ်ကို အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ရန်အတွက် ပြည်ထောင်စုဆိုရှယ်လစ်သမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေကို ၁၉၇၄ မှ ၁၉၈၈ အထိ ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်း ကျင့်သုံးခဲ့ပါသည်။ စစ်မှန်၍ စည်းကမ်း ပြည့်ဝသော ပါတီစုံဒီမိုကရေစီစနစ်ကိုကျင့်သုံးရန် လက်ရှိကျင့်သုံးနေသည့် ပြည်ထောင်စုသမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ၂၀၁၀ ခုနှစ်မှ ယနေ့အထိ ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်း ကျင့်သုံး နေဆဲဖြစ်ပါသည်။ အချုပ်ဆိုရသော် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ (၄) ခုကို ကျင့်သုံးခဲ့၊ ဖျက်သိမ်းခဲ့ပြီး၊ ပဉ္စမမြောက် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေကို လက်ရှိ ကျင့်သုံးနေဆဲဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေဘာသာရပ်သည် အခြားဥပဒေဘာသာရပ်များနှင့် မတူကွဲပြား ထူးခြားသည့် အချက်များရှိပါသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေကို ကျင့်သုံးသည့် နိုင်ငံတိုင်းတွင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ဘာသာရပ်သည် အခြားဥပဒေ ဘာသာရပ်များ အားလုံး၏ ပင်ရင်းအခြေခံ “Fundamental Law” ဖြစ်ပါသည်။ လွတ်လပ်သည့် အချုပ်အခြာ အာဏာပိုင်သည့် နိုင်ငံတစ်ခု၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့်အညီ ရာဇဝတ်မှု ဥပဒေ၊ တရားမမှု ဥပဒေ၊ လူ့အခွင့်အရေး ဥပဒေ၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ဥပဒေ၊ နိုင်ငံတကာ ဥပဒေ စသည်ဖြင့် ဥပဒေ အချက်အလက်များစွာ ပြဋ္ဌာန်းကျင့်သုံးရပါသည်။ ဤသို့သော မတူကွဲပြားမှုများကြောင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသိပ္ပံပညာ ဘာသာရပ်ကို လေ့လာသင်ယူရာတွင်လည်း အခြားသောဥပဒေ ဘာသာရပ်များကဲ့သို့ ပုဒ်ထီး၊ ပုဒ်မများကို အခြေခံပြီး လေ့လာပါက အမှားအယွင်းများ ရှိနိုင်ပါသည်။

ထို့ကြောင့် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေကို လေ့လာသင်ယူ အသုံးချလိုပါက အဆိုပါဖွဲ့စည်းပုံနှင့် သက်ဆိုင်သည့် နိုင်ငံ၊ လူမျိုး၊ ပထဝီ၊ နိုင်ငံတကာ ဆက်ဆံရေးစသည့် ရာဇဝင်ကြောင်းများ၊ အဆိုပါ ဖွဲ့စည်းပုံကို ဩဇာလွှမ်းမိုးနေသည့် ဒဿနဆိုင်ရာ နောက်ခံအကြောင်းအရာများနှင့် အဆိုပါ ဖွဲ့စည်းပုံ၏ အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိသည့် နိုင်ငံရှိ လူ့အဖွဲ့အစည်းများအားလုံးအတွက် လွတ်လပ်မှု၊ တရားမျှတမှု၊ တန်းတူညီမျှမှုများကို ဖော်ဆောင်ပေးနိုင်မည့် ဖွဲ့စည်းမှု ပုံသဏ္ဍာန်များကို ဖန်တီးကျင့်သုံးခြင်းတို့ကို အခြေခံပြီး လေ့လာသင်ယူ ကျင့်သုံးရမည် ဖြစ်ပါသည်။ သို့ဖြစ်ပါ၍ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတွင် ကျင့်သုံးခဲ့သည့် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေများ၊ ကျင့်သုံးဆဲ လက်ရှိ အခြေခံဥပဒေ၏ ရာဇဝင်၊ ဒဿနနှင့် ဖွဲ့စည်းမှုပုံသဏ္ဍာန်များ “History, Philosophy and Structure of the Constitutions of Myanmar” ကို အကျဉ်းချုံး တင်ပြလိုပါသည်။

(က) မြန်မာနိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတို့၏ ရာဇဝင်များ

ဘားမား အစိုးရ အက်ဥပဒေ (၁၉၃၅) “The Government of Burma Act, 1935” ၏ ရာဇဝင်ကြောင်းသည် ဗြိတိသျှတို့ ကိုလိုနီပြုခြင်းခံရသည့် နိုင်ငံများစွာတွင် ပြဋ္ဌာန်းထားသည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေများနှင့် တူညီသည့် အချက်များစွာ ရှိပါသည်။ ဗြိတိသျှ တို့၏ သိမ်းပိုက်ခြင်း ခံရပြီးနောက် ၎င်းတို့၏ အင်ပါယာအတွင်းရှိ လူသားများအားလုံးသည် ဗြိတိသျှတော်ဝင်ပိုင် ပစ္စည်းများ “Royal Subjects” များအဖြစ် သတ်မှတ်ရပါသည်။ ဘုရင်စနစ်ကို ကျင့်သုံးသည့် ဗြိတိသျှ နိုင်ငံရာဇဝင်တွင် ကျင့်သုံးခဲ့သည့် ဥပဒေများကိုအခြေခံပြီး ၁၉၃၅ ဖွဲ့စည်းပုံကို ပြဋ္ဌာန်း

ပေးလိုက်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဗြိတိန်နိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံတွင် ပါရှိသည့်အတိုင်း ဗြိတိသျှ-ဘားမား ဖွဲ့စည်းပုံကို ဘုရင်စနစ်နှင့် ပါလီမန်စနစ်အား အခြေခံလျက် ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်း ပေးခဲ့ပါသည်။

ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ်အတွင်း ဂျပန်တို့မှ မြန်မာနိုင်ငံ နယ်မြေအချို့ကို သိမ်းပိုက်ပြီးနောက် ၎င်းတို့၏ အာရုံစိုက်ရေးစီမံကိန်း အောင်မြင်နိုင်ရန်အတွက် မြန်မာနိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ တစ်ခုကို ၁၉၄၃ တွင် ပြဋ္ဌာန်း အသက်သွင်းခဲ့ပါသည်။ အဆိုပါ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေသည် ဂျပန်တို့ စစ်အောင်နိုင်ရေးအတွက် မြန်မာနိုင်ငံတွင် လိုအပ်သည့် ဥပဒေပြုခြင်း၊ အုပ်ချုပ်ရေး လုပ်ငန်း ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် တရားစီရင်ရေးများ လုပ်ဆောင်ရန် ဦးတည်ထားသဖြင့် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေတို့တွင် မရှိမဖြစ် ပါဝင်သည့် မြန်မာ့ရာဇဝင်နောက်ခံများ ပျောက်ဆုံးနေပါသည်။

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်တွင် မဟာမိတ်များ စစ်နိုင်ပြီးနောက် ဗြိတိသျှတို့ မြန်မာနိုင်ငံသို့ ပြန်လည် ဝင်ရောက်လာချိန်တွင် ယခင်က ကျင့်သုံးခဲ့သည့် ဘားမားအစိုးရအက်ဥပဒေ (၁၉၃၅) ကို ပြန်လည် ကျင့်သုံးခဲ့သည်။ လွတ်လပ်ရေးရရှိသည်နှင့်တပြိုင်နက် အသက်ဝင်ကျင့်သုံးမည့် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေကိုလည်း ဤဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေအောက်တွင် ရေးဆွဲ အတည်ပြုခဲ့ သဖြင့် ဘားမားအစိုးရအက်ဥပဒေ (၁၉၃၅) သည် ကိုလိုနီစနစ်မှ လွတ်လပ်ရေးသို့ အသွင်ကူး ပြောင်းရေး ဥပဒေတစ်ရပ်အဖြစ် ရာဇဝင်တွင် ကျန်ရစ်ခဲ့ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံလွတ်လပ်ရေး ရရှိသည်နှင့်တပြိုင်နက် အသက်ဝင်လာသည့် ပြည်ထောင်စု သမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ (၁၉၄၇) ၏ သမိုင်းနောက်ခံသည် ဗြိတိသျှ ကိုလိုနီလက်အောက်သို့ မကျရောက်ခင်က မတူညီသည့် ရာဇဝင်၊ အုပ်ချုပ်မှု၊ ဓလေ့ထုံးတမ်း စဉ်လာ နောက်ကြောင်းနောက်ခံများရှိကြသည့် လက်ရှိမြန်မာနိုင်ငံ တိုင်းရင်းသားများ၊ ဗြိတိသျှ အုပ်ချုပ်မှုနှင့် ဂျပန်တို့ ပြဋ္ဌာန်းကျင့်သုံးခဲ့သည့် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေများအရ တောင်တန်း ဒေသနှင့် ပြည်မရှိ မြန်မာနိုင်ငံသားများ၊ သီးခြားအုပ်ချုပ်ခြင်းခံရသည့် ဒေသများ စုပေါင်းကာ လွတ်လပ်ရေး အတူတကွ ရရှိစေခဲ့သည့် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေဖြစ်ခြင်းကြောင့် ၁၉၄၇ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ၏ သမိုင်းကြောင်းသည် အလွန်ရှုပ်ထွေးသည့် နောက်ခံရာဇဝင်များ ရှိခဲ့ပါသည်။ ယခင်က ဗြိတိသျှတို့ ခွဲခြားအုပ်ချုပ်ခဲ့သည့် တောင်တန်းဒေသနှင့် ပြည်မ ပေါင်းစည်း ရေး၊ တဝက်တပျက် လွတ်လပ်သည့် ကရင်နီပြည်နယ်၏ နိုင်ငံရေး အနာဂတ်နှင့် ပင်လုံတချုပ်တွင် လက်မှတ်ရေးထိုးသည့် တိုင်းရင်းသား အချို့ကိစ္စရပ်များ၏ မရှင်းလင်းသော ရာဇဝင် နောက်ခံ တို့သည် ယနေ့အထိ ရင်ဆိုင်နေရသည့် နိုင်ငံရေး ပဋိပက္ခများ၏ အစိတ်အပိုင်းများ ဖြစ်နေပါသည်။

ဗြိတိသျှတို့ ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည့် အိန္ဒိယအစိုးရ အက်ဥပဒေ (၁၉၁၉) နှင့် ဘားမား အစိုးရ အက်ဥပဒေ (၁၉၃၅) တို့သည် ဘုရင်စနစ်နှင့် ပါလီမန် စနစ်တို့ကို အခြေခံထားသဖြင့် ၁၉၄၇ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေတွင်လည်း ပါလီမန်စနစ်၏ လွှမ်းမိုးမှုများစွာ ပါရှိခဲ့သည်။ ပါလီမန် စနစ်တွင် ပါလီမန်သည် အထွဋ်အမြတ်ဖြစ်ခြင်း "Supremacy of Parliament" ကို အခြေခံထားသည်နှင့် အညီ ၁၉၄၇ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင်လည်း အလားတူ လက်ခံထားသဖြင့် ၁၉၄၈ ခုနှစ် မှ ၁၉၅၈ ခုနှစ် အထိ၊ ၁၉၆၀ မှ ၁၉၆၂ ခုနှစ် အထိ ကျင့်သုံးခဲ့သည့် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေတွင် ပါလီမန် အထွဋ်အမြတ်ဖြစ်ခြင်းများ ကျင့်သုံးခဲ့သည်ကို တွေ့ရှိနိုင်ပါသည်။ ပါလီမန် အထွဋ်အမြတ် ဖြစ်ခြင်း အယူဝါဒကို လက်တွေ့ကျင့်သုံးခြင်းကြောင့် ပါလီမန် ဒီမိုကရေစီခေတ် တစ်လျှောက် လုံးတွင် လူနည်းစု၊ လူများစု ပဋိပက္ခများ ကြီးထွားခဲ့သည်။ လူဦးရေများသည့် လူမျိုးစု တစ်ခုဦးဆောင်သည့် ပါတီ၏ ပါလီမန်အမတ်များက လွှတ်တော်နှင့် အစိုးရများကို ကြီးစိုး ထားသည့်အပြင် တရားစီရင်ရေးကဏ္ဍကိုပါ ဩဇာလွှမ်းမိုးထားသဖြင့် လူများစု နိုင်လိုမင်းထက်

ပြုခြင်း (Tyranny of Majority) ဖြစ်လာခဲ့သည်။ ၁၉၄၇ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ လူများစုမှ လူနည်းစုအပေါ် နိုင်လိုမင်းထက် ပြုခြင်းများကို မကျေနပ်သည့် လူနည်းစုများအနေနှင့် နောက်ဆုံးတွင် လက်နက်ကိုင်ပြီး တန်းတူ အခွင့်အရေးများကို တောင်းဆိုသည်အထိ ပဋိပက္ခများ ကြီးထွားလာခဲ့သည်။ အချုပ်ဆိုရသော် ၁၉၄၇ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ရာဇဝင်ကြောင်းကို ပြန်လည် သုံးသပ်ပါက မြန်မာနိုင်ငံ၏ မတူကွဲပြားမှုများနှင့် မဆီလျော်သည့်စနစ်ကို အခြေခံပြီး ရေးဆွဲကျင့်သုံးခဲ့ရသဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ပဋိပက္ခများ ပိုမိုကြီးထွားလာ သည်ကို တွေ့ရှိနိုင်ပါသည်။

(ခ) မြန်မာနိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေတို့၏ ဒဿနများ

ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတွင် ကျင့်သုံးခဲ့သည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများတွင် မတူကွဲပြား သည့် ရာဇဝင်နောက်ခံများ ရှိကြသကဲ့သို့၊ မတူကွဲပြားသော ဒဿနများလည်း ရှိကြပါသည်။ ဘားမားအစိုးရ အက်ဥပဒေ (၁၉၃၅) ၏ ထင်ရှားသည့် ဒဿနများမှာ မြန်မာနိုင်ငံအား အိန္ဒိယ နိုင်ငံ၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုအဖြစ် သတ်မှတ်ကာ အိန္ဒိယအစိုးရ အက်ဥပဒေ (၁၉၁၉) ဖြင့် ပူးတွဲ အုပ်ချုပ်ခြင်းမှ မြန်မာနိုင်ငံအား သီးခြားအုပ်ချုပ်ရေး နယ်မြေတစ်ခုအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုရန်နှင့် ဘုရင်စနစ်နှင့် ပါလီမန်စနစ်တို့ကို အခြေခံပြီး မြန်မာနိုင်ငံအား အိန္ဒိယမှခွဲထုတ်ကာ ပူးတွဲ အုပ်ချုပ်ခွင့်ပြုရန်တို့ ဖြစ်ပါသည်။ ဤဦးတည်ချက်နှင့် ဒဿနများကို အခြေခံလျှက် ဘားမား အစိုးရအက်ဥပဒေကို (၁၉၃၅) တွင် ပြဋ္ဌာန်းပြီး ကျင့်သုံးခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။

၁၉၃၅ ဘားမား အစိုးရအက်ဥပဒေ ၏ ထင်ရှားသည့် ဒဿန မှာ အဆိုပါ အက်ဥပဒေ၏ (Part – I), (Section (2) Subsection (1) တွင် "All rights, authority and jurisdiction heretofore belonging to His Majesty the King, Emperor of India, which appertain or are incidental to the government of the territories in Burma for the time being vested in him and all rights, authority and jurisdiction exercisable by him except in so far as may be otherwise provided by or under this Act, or as may be otherwise directed by His Majesty., (2) The said rights, authority and jurisdiction shall include any rights, authority or jurisdiction heretofore exercisable in relation to any territories in Burma by the Secretary of State, the Secretary of State in Council, the Governor-General of India, the Governor General of Indian in Council the Governor of Burma or the Local Government of Burma, whether by delegation from His Majesty of otherwise." ဟု ပြဋ္ဌာန်းထားသည်ကို အနက်ဖွင့်ပါက သိရှိနိုင်ပါသည်။

ဤပြဋ္ဌာန်းချက်ကြောင့် အုပ်ချုပ်ခွင့်အာဏာ၊ ဥပဒေအာဏာနှင့် တရားစီရင်ရေး အားလုံးသည် ဘုရင်၏ လက်ဝယ်ရှိခြင်း၊ ဘုရင်အနေဖြင့် ၁၉၃၅ အက်ဥပဒေအရ ဖြစ်စေ၊ ဘုရင်ခံ၏ အမိန့်အရ ဖြစ်စေ အုပ်ချုပ်ခွင့် အာဏာနှင့် ဥပဒေ အာဏာ သက်ရောက်ခွင့်များကို နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး သို့မဟုတ် ဘုရင်ခံများမှတစ်ဆင့် ကျင့်သုံးစေနိုင်ခြင်း စသည့် ဗြိတိသျှတို့၏ အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ဒဿနများသည် ၁၉၃၅ ခုနှစ် ဘားမားအစိုးရအက်ဥပဒေ၏ အခြေခံများဖြစ်လာခဲ့သည်။

၎င်းအပြင် ပါလီမန်အထွဋ်အထိပ်ဖြစ်ခြင်း (Supremary of Parliament) ဒဿနကို အခြေ ခံလျှက် ၁၉၃၅ ခုနှစ် ဘားမားအစိုးရ အက်ဥပဒေ (Part – II) (Section 4) (Subsection 1) တွင် "Subject to the provision of this Act, the executive authority of Burma shall be

exercised on behalf of His Majesty by the Governor, either directly or through officers subordinate to him, but nothing in this section shall prevent the Burma Legislature for conferring functions upon subordinate authorities, or be deemed to transfer to the Governor any functions conferred on any courts, judge or officer, or any local or other authority, by any existing Indian or Burman Law” ဟု ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။ ဤပြဋ္ဌာန်းချက်သည် ဘုရင်စနစ်ကို အခြေခံသည့် ပါလီမန် စနစ်တွင် ဗြိတိသျှတို့၏ ဘုရင်သည် ဘုရင်ခံမှ တစ်ဆင့်ဖြစ်စေ၊ ဘုရင်ခံမှတစ်ဆင့် အခြားပုဂ္ဂိုလ် တစ်ဦးထံမှ ဖြစ်စေ အုပ်ချုပ်ခွင့်နှင့် ဥပဒေအာဏာ သက်ရောက်စေခွင့်ကို တည်ဆဲဥပဒေများနှင့်အညီ လုပ်ဆောင်စေနိုင်သကဲ့သို့ မြန်မာနိုင်ငံ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်ကို အဆိုပါလုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် အာဏာများကိုလည်း ခွင့်ပြုထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ဤပြဋ္ဌာန်းချက်၏ အနှစ်မှာ ပါလီမန် စနစ်တွင် ပါလီမန်သည် အတွင်းအမြတ် ဖြစ်သဖြင့် ဘုရင်နှင့် ဘုရင်ခံတို့က အပ်နှင်းနိုင်သည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် အာဏာကိုလည်း အခြားအဖွဲ့အစည်း သို့မဟုတ် ပုဂ္ဂိုလ်များအား ပါလီမန်အနေနှင့် အပ်နှင်းနိုင်ခြင်းကို ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေတွင် ပြဋ္ဌာန်းလိုက်ခြင်း ဖြစ်သည်။

ဂျပန်တို့ ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည့် မြန်မာနိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ “Constitution of Burma, 1943” တွင် ထင်ရှားသည့် ဒဿနိကအခြေခံများ မရှိသော်လည်း လွတ်လပ်ရေး ကြေညာစာတမ်း (၁၉၄၇) တွင် အနည်းအကျဉ်းတွေ့ရှိနိုင်ပါသည်။ ဂျပန်တို့အနေနှင့် မြန်မာ နိုင်ငံအား ၁၉၄၃ ဖွဲ့စည်းပုံ အရ လွတ်လပ်ရေး ပေးခြင်းမှာ “Greater East Asia Co-prosperity Sphere” တွင် မြန်မာနိုင်ငံကို အဖွဲ့ဝင်အဖြစ် လက်ခံရန် နှင့် အဆိုပါ အဖွဲ့၏ ဦးတည်ချက်များ အောင်မြင်ရေး ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်ရွက်နိုင်ရန်၊ “Treaty of Alliance” လက်မှတ်ရေးထိုးပြီး၊ “Greater East Asia War” တွင် စစ်ရေး၊ နိုင်ငံရေး နှင့် စီးပွားရေး ကိစ္စတို့တွင် ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်ရန် တို့သာဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ (၁၉၄၇) တွင် ထင်ရှားသည့် ရာဇဝင်ကြောင်း ဆိုင်ရာ၊ လူမျိုးရေး ဆိုင်ရာ၊ ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ ဒဿနနောက်ခံများစွာ မရှိဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

ပြည်ထောင်စုသမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ (၁၉၄၇) “The Constitution of the Union of Burma, 1947” သည် ဗြိတိသျှ တို့ထံမှ လွတ်လပ်ရေး ရယူပြီး အချုပ်အခြာ အာဏာပိုင် လွတ်လပ်သည့် ပြည်ထောင်စုဖြစ်လာရန် ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းထားသည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေ ဖြစ်သည်။ ဗြိတိသျှတို့ ခွဲခြားအုပ်ချုပ်ထားသည့် တောင်တန်းဒေသနှင့် ပြည်မ ဒေသနှစ်ခုကို ပေါင်းစည်းပြီး လွတ်လပ်သည့် ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံကို တည်ထောင်နိုင်ရန် ကနဦးတွင် အောင်ဆန်း - အက်တလီ စာချုပ်ကို ချုပ်ဆို ခဲ့ကြသည်။ အဆိုပါ စာချုပ်၌ အနာဂတ်တွင် လွတ် လပ်သည့် ပြည်ထောင်စု နိုင်ငံဆိုင်ရာ ဒဿနများကို စာချုပ်၏ အပိုဒ် (၈) တွင် ထည့်သွင်း သဘောတူထားကြသည်။ ထိုမှတစ်ဆင့် ပင်လုံစာချုပ်ကို ၁၉၄၇ ခုနှစ် တွင် ချုပ်ဆိုပြီး အနာဂတ် လွတ်လပ်သည့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရမည့် ဒဿနများကို စာချုပ်တွင် ထည့်သွင်း သဘောတူထားကြသည်။ နောက်ဆုံးအနေဖြင့် လွတ်လပ်ရေး ကြေညာစာတမ်း (၁၉၄၈) တွင် မြန်မာနိုင်ငံသားတို့၏ လွတ်လပ်ရေးနှင့် သက်ဆိုင်သည့် ဒဿနများကို အကျယ် တဝင့် ရေးသား ထုတ်ပြန်ခဲ့ကြသည်။

အောင်ဆန်း - အက်တလီ စာချုပ်၊ ပင်လုံစာချုပ်၊ လွတ်လပ်ရေး ကြေညာစာတမ်း (၁၉၄၈) တို့တွင် ပါရှိသည့် ဒဿနများကို အခြေခံပြီး ၁၉၄၇ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ဥပဒေ

စာသားများဖြင့် ရေးသား ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ကြသည်။ လွတ်လပ်ခြင်း၊ တရားမျှတခြင်း နှင့် တန်းတူညီမျှခြင်း တည်းဟူသော လောကပါလတရားဆိုင်ရာ ဒဿနများကို ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေအဖြစ် အခြေခံ ခဲ့ကြသည်။ ဒီမိုကရေစီနှင့်အခြေခံ လူ့အခွင့်အရေးများ ဆိုင်ရာ ဒဿနများကိုလည်း ထည့်သွင်း ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ကြသည်။ ပါလီမန် စနစ်နှင့် အကျွမ်းဝင်ခဲ့ခြင်း၊ ပါလီမန်စနစ်၏ လွှမ်းမိုးမှုကို ရရှိထားခြင်း တို့ကြောင့် ၁၉၄၇ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ (၅၉) တွင် "Subject to the provisions of this Constitution, the executive authority of the Union shall be vested in the President; but nothing in this section shall prevent the Parliament from conferring functions upon subordinate authorities, or be deemed to transfer to the President any functions vested in any court, judge, or officer, or any local or other authority by any existing law." ဟု ဘားမားအစိုးရအက်ဥပဒေ (၁၉၃၅) ၏ (Part - II) (Section 4) (Subsection 1) ကို ပြန်လည် ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ကြသည်။

ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံ လွတ်လပ်ရေး ကြေညာစာတမ်းတွင် မြန်မာနိုင်ငံသည် "လုံးဝ လွတ်လပ်သော အချုပ်အခြာအာဏာပိုင် နိုင်ငံသို့ရောက်ရှိခြင်း၊ မြန်မာနိုင်ငံသည် ဘူမိနက်သန် မှန်သော မြေထူးမြေမြတ်ဖြစ်ခြင်း၊ တရားထူး တရားမြတ်တို့ တည်ရာ မြေကောင်းမြေမွန်ဖြစ်ခြင်း၊ မြေတွင်းမြေပြင် ရတနာအပေါင်းနှင့် ပြည်စုံသဖြင့် သတ္တဝါအပေါင်း ဆွတ်ယူစားသုံး မကုန်နိုင်သည့် ကြွယ်ဝသော မြေဖြစ်ခြင်း၊ ရှမ်း၊ ကချင်၊ ကရင်၊ ချင်း၊ မွန်၊ မြန်မာ စသည့် တစ်သွေးတစ်သား တစ်မိဘွားများ စည်းလုံးစွာ ရှေးပဝေသဏီမှ ဗိုတင်းနေထိုင်လာသည့် နိုင်ငံဖြစ်ခြင်း၊ နယ်ချဲ့ ဝါဒကြောင့် စစ်ပွဲများ ရှုံးနိမ့်ခဲ့ရပြီးနောက် သူ့ကျွန်ဘဝ ရောက်ခဲ့ရခြင်း၊ ကမ္ဘာ့ရှည်မြင့် ရင့်မာလှသော လွတ်လပ်ရေး စိတ်ဓာတ်၏ အရှိန်အတောက်ကြောင့် လွတ်လပ်သော ဘဝထူးဘဝမြတ်ကို လက်ဆုပ်လက်ကိုင် အပိုင်ရခြင်း၊ ထို့ကြောင့် သံပကြုံးဝါး အခြားအခြားသော လွတ်လပ်သည့် နိုင်ငံကြီးတို့နှင့် တန်းတူ မြူတရစ်မျှ မလျော့မလှို ထိုသို့သော တန်ခိုးရှိန်ဝါ တေဇာ အပေါင်းတို့နှင့် ပြည့်စုံသော အချုပ်အခြာတည်းဟူသော အာဏာထူး အာဏာမြတ်ကို ငါတို့အပိုင် ရရှိကြပြီ" ဟု ရေးသားထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ဤစာတမ်းကို အကျယ်ချဲ့ပါက မဆုံးခန်းနိုင်သော ဒဿန များကို တွေ့ရှိနိုင်မည်ဖြစ်သကဲ့သို့ ထိုဒဿနများသည်လည်း ၁၉၄၇ ဖွဲ့စည်းပုံ၏ အနှစ်များ ဖြစ်လာသည်ကိုလည်း တွေ့ရှိနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။

၁၉၇၄ ခုနှစ် တွင် ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည့် ပြည်ထောင်စု ဆိုရှယ်လစ်သမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေသည် ၁၉၃၅၊ ၁၉၄၇ တို့ကဲ့သို့ ပါလီမန်ဒီမိုကရေစီစနစ်ကို အခြေခံခံ၊ ဆိုရှယ်လစ်စနစ်ကို အခြေခံသော်လည်း အခြားသော ဖွဲ့စည်းပုံများနည်းတူ ထူးခြားသည့် ဒဿနများကို အခြေခံထားကြောင်း တွေ့ရှိနိုင်ပါသည်။ တော်လှန်ရေးကောင်စီမှ ရေးသားပြုစုသည့် မြန်မာ့နည်းမြန်မာ့ဟန် ဆိုရှယ်လစ်စနစ် စာတမ်းတွင် ၁၉၇၄ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ ဒဿန အခြေခံများကို တွေ့ရှိနိုင်သည်။ ဆိုရှယ်လစ်စနစ်သည် တစ်ပါတီစနစ်ကို အခြေခံခြင်း၊ လက်ရှိအနေအထားတွင် နိုင်ငံသားအများစုမှ လက်ခံမှု မရှိခြင်းတို့ကြောင့် အကျယ်တဝင့် ရှင်းပြခြင်း မပြုတော့ပါ။

လက်ရှိကျင့်သုံးနေသည့် ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ၏ ဒဿနများကို အမျိုးသား ညီလာခံမှ အခြေခံရမည့် မူများအဖြစ်ချမှတ်ပြီး ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းခဲ့ကြသည်။ အဆိုပါ အခြေခံမူများမှာ ဒို့တာဝန်အရေး သုံးပါး၊ လောကပါလတရားသုံးပါး၊ လူမျိုးရေးတန်းတူမှုဖြင့် ပြည်ထောင်စု စိတ်ဓါတ်ကို မွေးထုတ်ကာ စည်းလုံးညီညွတ်စွာ အတူတကွလက်တွဲနေထိုင်ရေး နှင့် နိုင်ငံတကာ

ဆက်ဆံရေးတွင် ငြိမ်းချမ်းစွာ အတူယှဉ်တွဲ နေထိုင်ရေး တို့သည် ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ၏ ဒဿနများဖြစ်ကြသည်။

ထို့အပြင် ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ ဥပဒေတွင် ၁၉၃၅၊ ၁၉၄၇ နှင့် ၁၉၇၄ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေပါ ဒဿနအချို့ကိုလည်း အခြေခံ ထားသည်ကို တွေ့ရှိရသည်။ ၁၉၄၇ နှင့် ၁၉၇၄ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ နှစ်ခု၌ ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည့် လောကပါလတရား ထွန်းကားရေးဆိုသည့် ဒဿနကို ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံတွင်လည်း အခြေခံ ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။ ၁၉၃၅ ခုနှစ် ဘားမားအစိုးရ အက်ဥပဒေနှင့် ၁၉၄၇ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေတို့တွင် ကျင့်သုံးခဲ့သည့် ပါလီမန် အထွဋ်အမြတ်ဖြစ်ခြင်း (Supremacy of Parliament) ဆိုင်ရာ ဒဿနအချို့ကိုလည်း ပြန်လည် အခြေခံထားသည်။ ယခင် တပ်မတော် အစိုးရ၏ ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံနှင့် ပတ်သက်သည့် ဒဿနဖြစ်သော ဗိုတာဝန် အရေးသုံးပါးကိုလည်း ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံတွင် ထည့်သွင်း ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။ မတူကွဲပြားသည့် တိုင်းရင်းသား လူမျိုးပေါင်းစုံဖြင့် ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ထားသည့် ပြည်ထောင်စုဖြစ်ခြင်းကြောင့် လူဦးရေများသည့် တိုင်းရင်းသား လူမျိုးများမှ လူဦးရေနည်းသည့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများအား နိုင်လိုမင်းထက် မပြုနိုင်ရန် ပါလီမန်စနစ်ကို တိုင်းဒေသကြီးများ၊ ပြည်နယ်များနှင့် ကိုယ်ပိုင် အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ စီရင်စုများတွင် ကျင့်သုံးရန် ပြဋ္ဌာန်းထားသကဲ့သို့၊ ပြည်ထောင်စု အဆင့်တွင် သမ္မတ စနစ်ကို အခြေခံပြီး ကျင့်သုံးရန် သမ္မတ စနစ်နှင့် ပါလီမန်စနစ်ကို ရောနှောထားသည့် စနစ် အခြေခံသည့် ဒဿန (Hybrid Philosophy) ကို အခြေခံထားသည်။ ထို့အတူ အချုပ်အခြာအာဏာကို စစ်ပညာနှင့် စစ်အင်အား မမျှတခြင်းကြောင့် ဆုံးရှုံးခဲ့ရသည့် ရာဇဝင်ကို ထောက်ရှုပြီး အသက်ပေါင်းများစွာ စတေးကာ ပြန်လည်ရရှိခဲ့သည့် အချုပ်အခြာ အာဏာနှင့် လွတ်လပ်ရေးကို ပြန်လည်

လူဦးရေများသည့် တိုင်းရင်းသား လူမျိုးများမှ လူဦးရေနည်းသည့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ အား နိုင်လိုမင်းထက် မပြုနိုင်ရန် ပါလီမန်စနစ်ကို တိုင်းဒေသကြီးများ၊ ပြည်နယ်များနှင့် ကိုယ်ပိုင် အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ စီရင်စုများတွင် ကျင့်သုံးရန် ပြဋ္ဌာန်းထားသကဲ့သို့၊ ပြည်ထောင်စု အဆင့်တွင် သမ္မတစနစ်ကို အခြေခံပြီး . . .

မဆုံးရှုံးစေရန် တပ်မတော်၏ အခန်းကဏ္ဍနှင့်ဆိုင်သည့် ဒဿနအချို့ကိုလည်း ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံတွင် အခြေခံထားသည်ကို တွေ့ရှိနိုင်သည်။

အချုပ်ဆိုရလျှင် မည်သည့် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေမဆို မတူကွဲပြားသည့် ဒဿနိက နောက်ခံ၊ ရာဇဝင် နောက်ခံ ရှိကြသည်ကို ထောက်ပြလိုခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ ပညာကို လေ့လာလိုက်စားသူများ၊ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေဖြင့် ဥပဒေပြုနေသူများ၊ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေနှင့်အညီ တရားစီရင်နေသူများ၊ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေဖြင့် အုပ်ချုပ်ရေး တာဝန် ထမ်းဆောင်နေသူများနှင့် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေနှင့်အညီ နိုင်ငံသားဖြစ်နေသူများ အားလုံး အနေနှင့် တည်ဆဲဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ၏ နောက်ခံ ဒဿနများနှင့် ရာဇဝင်များကို သိရှိထားရန် အရေးကြီးသည်ကို ထောက်ပြခြင်းသာ ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် ဒဿနအကြောင်းအရာဖြစ်စေ ရာဇဝင်နှင့် သက်ဆိုင်သည့် အကြောင်းအရာများ ဖြစ်စေ ထောက်ပြသည့် အချက်များအားလုံး မှန်ကန်သည်ဟု တထစ်ချ မယူဆစေလိုပါ။

(ဂ) မြန်မာနိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေများ၏ ဖွဲ့စည်းမှု ပုံသဏ္ဍာန် (Structures) များ

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကျင့်သုံးခဲ့သည့် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေများ နှင့် လက်ရှိ ကျင့်သုံးနေဆဲ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ တစ်ခုစီတွင် တူညီသည့် ဖွဲ့စည်းမှုသဏ္ဍာန် (Structure) များ ရှိသကဲ့သို့ ကွဲပြားသည့် ဖွဲ့စည်းမှု သဏ္ဍာန်များလည်း ရှိကြပါသည်။

၁၉၃၅ နှင့် ၁၉၄၇ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေများသည် ဘုရင်စနစ် နှင့် ပါလီမန် စနစ်ကို အခြေခံထားသဖြင့် ပါလီမန်သည် အထွဋ်အမြတ်ဖြစ်ကာ အချုပ်အခြာအာဏာသည် တော်ဝင် နန်းတော် သို့မဟုတ် ပါလီမန်တွင် အများဆုံး ရှိနေသည်ကို တွေ့ရှိရသည်။ တော်ဝင်နန်းတော်က ခန့်အပ်သည့် ဘုရင်ခံ သို့မဟုတ် ဘုရင်ခံက အာဏာလွှဲအပ်ထားသည့် ပုဂ္ဂိုလ်များတွင် အာဏာများ စုပုံနေသည်။ တော်ဝင်နန်းတော်မှ ဘုရင်ခံသို့ လွှဲအပ်ပြီး ဘုရင်ခံမှတစ်ဆင့် အက်ဥပဒေနှင့် အညီ ဖွဲ့စည်းထားသည့် ပါလီမန်သို့ ပေးအပ်ထားသည့် အာဏာများ၊ လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို ပါလီမန်က ဥပဒေပြု လုပ်ဆောင်ခွင့်ရှိသည်။ ၁၉၄၇ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေအရ ပါလီမန်သည် အထွဋ်အမြတ် ဖြစ်သည်။ ပါလီမန်တွင် အနိုင်ရသည့် ပါတီ သို့မဟုတ် ပါတီပေါင်းစုကသာ အစိုးရ ဖွဲ့ရသည်။ တရားသူကြီးများကို ခန့်အပ်ခွင့်ရှိသည်။ ပါလီမန် စနစ်ကြောင့် သမ္မတကို လုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာ အနည်းငယ်သာ ပေးထားသဖြင့် ပါလီမန်၏ မတရားလုပ်ဆောင်မှုများကို သမ္မတသည် ဟန့်တားနိုင်ခြင်း မရှိခဲ့ပါ။ ဤအချက်များသည် ပါလီမန်စနစ်ကို အခြေခံသည့် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ ဥပဒေ၏ အားနည်းချက်များ ဖြစ်ပါသည်။ ထို့အတူ ၁၉၇၄ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေသည် တစ်ပါတီ ဆိုရှယ်လစ်စနစ်ကို အခြေခံထားသဖြင့် ပါလီမန် စနစ်ကို အခြေခံသည့် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ ဥပဒေထက်ပင် ဖွဲ့စည်းပုံသဏ္ဍာန် ဆိုးရွားသဖြင့် အကျယ်တဝင့် ဆွေးနွေးရန် မလိုဟု ယူဆရ ပါသည်။

၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေသည် ဖွဲ့စည်းမှုသဏ္ဍာန်အားဖြင့် ပါလီမန်စနစ်နှင့် သမ္မတ စနစ်ကို ရောထွေးထားသည့် စနစ်ဖြစ်သည်။ မတူကွဲပြားသည့် တိုင်းရင်းသား လူမျိုးများ၊ လူ့အဖွဲ့အစည်းများဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည့် ပြည်ထောင်စုတွင် မတူကွဲပြားမှုများအား အသိ အမှတ် ပြုခြင်း၊ နေရာချထားပေးခြင်း (Accommodation) များ ပြုလုပ်နိုင်ရန် ပြည်ထောင်စု အဆင့်တွင် သမ္မတစနစ်၏ ဖွဲ့စည်းပုံသဏ္ဍာန်များကို အခြေခံထားသည်။ မတူကွဲပြားမှုများ ပိုမိုနည်းပါးသည့် တိုင်းဒေသကြီးများ၊ ပြည်နယ်များနှင့် ကိုယ်ပိုင် အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ ဒေသများတွင် တူညီသော လူမျိုးများ

လူ့အဖွဲ့အစည်းများနှင့် အိမ်ထောင်ကျဖြစ်သည့် ပါလီမန်စနစ် ဖွဲ့စည်းမှုသဏ္ဍာန်ကို အခြေခံထားသည်။

ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတွင် ယခင်က ကျင့်သုံးခဲ့သော ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေများနှင့် လက်ရှိ ကျင့်သုံးနေသော အခြေခံဥပဒေများသည် ဖွဲ့စည်းမှုသဏ္ဍာန် အရ တစ်ပြည်ထောင်စနစ် (Unitary System) သို့မဟုတ် ပြည်ထောင်စုစနစ် (Federal System) အခြေခံ၊ မခံကို သိရှိရန်လည်း လိုအပ်ပါသည်။ အလွယ်ကူဆုံးသော နည်းလမ်းဖြင့် အနက်ဖွင့်ဆိုပါက တစ်ပြည်ထောင်စနစ်တွင် အချုပ်အခြာအာဏာကို ဗဟိုအစိုးရ သို့မဟုတ် အာဏာအုပ်စုအဖွဲ့အစည်း ခံရသူများမှ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေအရ ကျင့်သုံးသည့် စနစ်ကို ဆိုလိုသည်။ အဆိုပါ ဗဟိုအစိုးရ သို့မဟုတ် အာဏာကုန် လွှဲအပ်ခြင်း ခံရသူများက ၎င်းတို့လက်ဝယ် အုပ်စုအဖွဲ့အစည်းအဖွဲ့အစည်းများကို လျှော့ချခြင်း သို့မဟုတ် ဒေသန္တရအဆင့်ဆင့် အစိုးရ သို့မဟုတ် အာဏာလွှဲအပ်ခြင်း ခံရသူများ ထံသို့ လွှဲပြောင်းအပ်နှံခြင်း၊ မျှဝေခြင်းများ ပြုလုပ်နိုင်ပါသည်။ သို့ရာတွင် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေအရ လွှဲအပ်ခြင်း၊ မျှဝေခြင်း ပြုထားသည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် အာဏာများကို လိုအပ်သည့် အချိန်တွင် ပြန်လည်ရုတ်သိမ်းခြင်းလည်း ပြုလုပ်နိုင်သည်။ ဤစနစ်ကို တစ်ပြည်ထောင်စနစ်ဟု ခေါ်ဆိုသည်။ ၁၉၃၅၊ ၁၉၄၇ နှင့် ၁၉၇၄ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေများသည် ပြည်ထောင်စုစနစ်ကို အခြေခံထားသည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ များဖြစ်ကြပါသည်။

ပြည်ထောင်စုစနစ် သို့မဟုတ် ဖက်ဒရယ်စနစ်များတွင် ကွဲပြားသည့် အချက်များစွာ ရှိသော်လည်း တူညီသည့်အချက်များကို စုပေါင်းထုတ်နှုတ်ပါက အောက်ပါအချက်များကို တွေ့ရှိရမည် ဖြစ်ပါသည်။

- စာဖြင့်ရေးသားထားသည့် ဗဟိုနှင့် ဒေသန္တရ တို့အကြား ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ အားဖြင့် အာဏာများကို တိကျစွာ ခွဲခြားထားခြင်းနှင့် ထိုသို့ ပိုင်းခြားထားသည့်အာဏာများကို နှစ်ဘက်သဘောတူညီချက်ဖြင့်သာ ပြင်ဆင်ခွင့်ရှိစေခြင်း၊
- ဗဟိုနှင့် ဒေသန္တရ ရှိ ဥပဒေပြုရေး၊ တရားစီရင်ရေး နှင့် အုပ်ချုပ်ရေး အာဏာများ တိကျစွာ ခွဲဝေခြင်း အပြင် အပြန်အလှန် ထိန်းကျောင်း ထားခြင်း၊
- ဗဟိုနှင့် ဒေသန္တရ အစိုးရများသည် နိုင်ငံသားများ နှင့် တိုက်ရိုက်ထိတွေ့ခွင့် ရှိခြင်း၊
- ဒေသန္တရကို ဗဟိုတွင် ကိုယ်စားပြုခွင့် ပေးထားခြင်း၊
- ဗဟိုနှင့် ဒေသန္တရများ အကြားတွင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ အငြင်းပွားမှုများ ဖြစ်လာပါက အဆုံးအဖြတ်ပေးခွင့် ရှိသည့် လွတ်လပ်သည့် တရားစီရင်ရေးစနစ် ရှိစေခြင်း နှင့် ဗဟိုနှင့်ဒေသန္တရတို့အကြားတွင် ပူးပေါင်း လုပ်ဆောင်နိုင်မည့် နည်းလမ်းများ ဖန်တီးခြင်း၊
- စသည်တို့သည် ပြည်ထောင်စု သို့မဟုတ် ဖက်ဒရယ်စနစ်များ၏ အနှစ်ပေါင်းချုပ်များ ဖြစ်ပါသည်။
- ထို့ကြောင့် ပြည်ထောင်စု စနစ် သို့မဟုတ် ဖက်ဒရယ် စနစ်ကို မိမိကိုယ်ကို မိမိလွတ်လပ်စွာ အုပ်ချုပ်ခြင်း နှင့် အတူတကွ လွတ်လပ်စွာ ပူးပေါင်းအုပ်ချုပ်ခြင်းဟု ပညာရှင်များစွာက ရိုးရှင်းစွာ အနက်ဖွင့်ကြပါသည်။

နိဂုံး

ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံသည် ကိုယ်ပိုင်လက္ခဏာ (Identity) ကို အခြေခံသည့် နိုင်ငံရေး (Politics) နှင့် ဆက်နွယ်သည့် ပဋိပက္ခများဖြင့် ရင်ဆိုင်လာခဲ့သည်မှာ နှစ်ပေါင်း ၆၀ ကျော်ကြာခဲ့ပြီ ဖြစ်သည်။ မတူကွဲပြားသည့် ကိုယ်ပိုင်လက္ခဏာများ ဖြစ်သော လူမျိုး၊ ဘာသာရေး၊ မျိုးနွယ်၊

စကား၊ စာပေ၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ ဓလေ့ထုံးတမ်းစဉ်လာ ကွဲပြားမှုများကို နိုင်ငံသားများ အကြား အပြန်အလှန် အသိအမှတ်ပြုမှုအားနည်းခြင်း၊ လေးစားတန်ဖိုးထားမှုအားနည်းခြင်း၊ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ အပါအဝင် တည်ဆဲဥပဒေများဖြင့် အဆိုပါ မတူကွဲပြားမှုများအပေါ် ထိရောက်သည့် အကာအကွယ် ရယူခွင့်နှင့် တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးရန် လုပ်ဆောင်ခွင့်များ အားနည်းခြင်း တို့ကြောင့် လွတ်လပ်ရေးနှင့် အတူ ပဋိပက္ခ ပေါင်းစုံဖြင့် ယနေ့အထိ ရင်ဆိုင်နေရသည်။

ယနေ့ နိုင်ငံများစွာသည် ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံကဲ့သို့ ကွဲပြားခြားနားသည့် လူ့အဖွဲ့အစည်း များမှ ဗဟုလူ့အဖွဲ့အစည်း (Plural Societies), သောင်းပြောင်း ထွေလာရောနှော ထားသော လူ့အဖွဲ့အစည်း (Hegerogeneous Societies), နှင့် ပုံသဏ္ဍာန်မျိုးစုံယဉ်ကျေးမှု လက်ခံကျင့်သုံး သည့် လူ့အဖွဲ့အစည်းများ (Multicultural Societies) များသို့ လျင်မြန်စွာ ပြောင်းလဲနေကြ သော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံသည် မတူကွဲပြားမှုကို ပိုမိုပီပြင်စေမည့် လူ့အဖွဲ့ အစည်းထံသို့ ဦးတည်သွား နေသည်မှာ ငြင်းဆန်မရသည့် ပကတိနိုင်ငံရေး ဖြစ်နေပါသည်။ ဤသို့သော ပကတိ ဖြစ်တည် နေသည့် မတူကွဲပြားမှုများကို အရှိအတိုင်းလက်ခံပြီး၊ ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံသား အားလုံး မတူကွဲပြားမှုအပေါ် အခြေခံသည့် နိုင်ငံသားစည်းလုံး ညီညွတ်မှုကို လက်ရှိ တည်ဆဲ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေအား ပြင်ဆင်ပြောင်းလဲခြင်းဖြင့် ပဋိပက္ခများကို ကိုင်တွယ်ရန် လိုအပ်သည်။ ယခင်က ပြဋ္ဌာန်းကျင့်သုံးလာခဲ့ကြသည့် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေများမှ သင်ခန်းစာကောင်းများကို ရယူပြီး လက်ရှိ အခြေခံဥပဒေကို မည်သို့ ပြင်ဆင်ပြောင်းလဲ သင့်သည်ကို နိုင်ငံသား အားလုံးက အမျိုးသားရေး တာဝန်အဖြစ် လုပ်ဆောင်သင့်သည်။

ဘုရင်စနစ်နှင့် ပါလီမန်စနစ်ကို အခြေခံသည့် ဖွဲ့စည်းပုံများသည် နိုင်ငံရေး၊ လူမျိုးရေး၊ ဘာသာရေး နှင့် အခြားသော အရေးပေါင်းများစွာ မတူကွဲပြားမှုများကို အခြေခံသည့် ပဋိပက္ခများကို ဖြေရှင်းနိုင်ခြင်း မရှိခဲ့ပါ။ ဆိုရှယ်လစ် စနစ်ကို အခြေခံသည့် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေသည်လည်း မြန်မာနိုင်ငံ၏ မတူကွဲပြားမှုများအကြား တည်ရှိနေသည့် ပဋိပက္ခများကို ဖြေရှင်းနိုင်ခြင်း မရှိခဲ့ပါ။ ပါလီမန်ဒီမိုကရေစီစနစ်ကို အခြေခံသည့် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေသည်လည်း ဘုရင်စနစ်နှင့် ပါလီမန်စနစ်၊ ဆိုရှယ်လစ် စနစ်တို့ ဖြေရှင်း၍ မရသည့် ပဋိပက္ခများကို ဖြေရှင်းနိုင်ခြင်း မရှိ ခဲ့သည်ကိုတွေ့ရှိရသည်။

လက်ရှိကျင့်သုံးနေသည့် စနစ်သည် ပါလီမန် ဒီမိုကရေစီ စနစ်နှင့် သမ္မတစနစ်တို့ကို ရောနှောကျင့်သုံးထားသည်ကို ကနဦးတွင် ဖော်ပြပြီး ဖြစ်ပါသည်။ သမ္မတစနစ်ကို ကျင့်သုံးခြင်း မရှိခဲ့သည့်နိုင်ငံဖြစ်သဖြင့် ပြည်ထောင်စုအဆင့်တွင် ကျင့်သုံးနေသည့် သမ္မတစနစ်ကို ကောင်းမွန်စွာ ကျင့်သုံးနိုင်ခြင်း မရှိသေးသည်ကို တွေ့ရှိနေရသည်။ ဖက်ဒရယ်စနစ်၏ အခြေခံ အုတ်မြစ် ၅ ခုကို ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေတွင် ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သော်လည်း လက်တွေ့ ကျင့်သုံး ရာတွင် အုပ်ချုပ်ရေး၊ ဥပဒေပြုရေး နှင့် တရားစီရင်ရေး ကဏ္ဍတို့ အကြားတွင် အာဏာခွဲဝေခြင်းနှင့် အပြန်အလှန် ထိန်းကြောင်းခြင်း အားနည်းချက်များ ရှိနေသည်ကို တွေ့ရှိနေရသည်။ ပြည်ထောင်စု နှင့် ဒေသန္တရ (တိုင်းဒေသကြီးများ၊ ပြည်နယ်များ နှင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ စီရင်စုများ) အကြား လုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာများကို ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ ဇယား (၁) (၂) (၃) နှင့် (၅) တို့တွင် တိကျစွာ ရေးသား ပြဋ္ဌာန်းထားသော်လည်း ထိရောက်စွာ အသုံးပြုနိုင်ခြင်း မရှိသေးသည်ကို တွေ့ရှိနေရသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ ဆိုင်ရာ အငြင်းပွားမှုများကို အဆုံးအဖြတ်ပေးမည့် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ ခုံရုံးရှိသော်လည်း ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ပြဋ္ဌာန်းထားသည့် နိုင်ငံသားများ၏ အခွင့်အရေးများနှင့် အခြားကိစ္စရပ်များတွင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ အကာ

အကွယ်ရယူရန် နည်းလမ်း မရှိသကဲ့သို့ဖြစ်နေသည်။ ပြည်ထောင်စုနှင့် ဒေသန္တရများ အကြား ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ အရ ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်ရန် ခွင့်ပြုထားသော်လည်း ယခင်စနစ်များဖြစ်သည့် ဘုရင်စနစ်နှင့် ပါလီမန်စနစ် ကျင့်သုံးသည့် ပါလီမန်၊ ပါလီမန် ဒီမိုကရေစီ စနစ်ကို ကျင့်သုံးသည့် ပါလီမန်၊ ဆိုရှယ်လစ် စနစ်ကို ကျင့်သုံးသည့် လွှတ်တော်တို့က ပြဋ္ဌာန်းထားသည့် ဥပဒေများ၊ နည်းဥပဒေများ နှင့် လက်ရှိ ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ အကြား ကွဲပြားမှုများကြောင့် ပူးပေါင်း လုပ်ဆောင်မှု အားနည်းနေသည်ကို တွေ့ရှိရသည်။

သမ္မတစနစ်ကို အခြေခံသည့် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေများသည် ပါလီမန်စနစ်ကို အခြေခံသည့် ဖွဲ့စည်းပုံများကဲ့သို့ ပါလီမန်သည် အထွဋ်အမြတ်မဟုတ်၊ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ သည်သာ အထွဋ်အမြတ် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့်ပင် ပါလီမန်စနစ်တွင် ပါလီမန်သည် အမျိုးသမီးကို အမျိုးသား အဖြစ်သို့လည်းကောင်း၊ အမျိုးသားကို အမျိုးသမီးအဖြစ်သို့လည်းကောင်း မပြောင်းနိုင်သည်မှလွဲပြီး ကျန်သည့်ကိစ္စအားလုံးကို လုပ်နိုင်သည်ဟု ပြောစမှတ်ရှိခဲ့သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ပါလီမန်တွင် အများစု အမတ်နေရာ ရထားသည့် ပါတီသည် အစိုးရကို ဖွဲ့စည်းခွင့်ရှိသည်။ ပါလီမန်တွင် ကြိုက်နှစ်သက်သည့် ဥပဒေပြုခွင့်ရှိသည်။ မိမိတို့ပါတီ မလိုလားသည့် ဥပဒေ မှန်သူမျှကို ပယ်ဖျက် နိုင်သည်။ ဖြည့်စွက်နိုင်သည်။ အသစ်ပြဋ္ဌာန်းနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် ပါလီမန်သည် အထွဋ်အမြတ် ဖြစ်သည်ဟု ဆိုရိုးစကားရှိခြင်း ဖြစ်သည်။

သမ္မတ စနစ်ကို ကျင့်သုံးသည့် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေများတွင် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ ဥပဒေသည် အထွဋ်အမြတ်ဖြစ်သည်။ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေအရ အစိုးရ၊ လွှတ်တော်နှင့် တရားစီရင်ရေး မဏ္ဍိုင်များကို လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ ခွဲဝေခြင်း၊ ပိုင်းခြားခြင်း၊ ကန့်သတ်ခြင်းများ တိကျစွာ ပြုလုပ်ထားလေ့ ရှိသဖြင့် လွှတ်တော်ဖြစ်စေ၊ အစိုးရ ဖြစ်စေ၊ တရားစီရင်ရေးဖြစ်စေ လုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပြဋ္ဌာန်းချက်မှ ကျော်လွန်ပြီး လုပ်ဆောင်ခွင့်မရှိ။

ထို့ကြောင့် ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေကို ရေးသားခဲ့ကြသည့် ပုဂ္ဂိုလ်များသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ၁၉၁၉ ခုနှစ်မှ မြန်မာနိုင်ငံတွင် စတင်ပြီး ကျင့်သုံးလာခဲ့သည့် ပါလီမန်သည် အထွဋ် အမြတ်ဖြစ်စေသည့် ပါလီမန်စနစ်အစား အခြေခံဥပဒေသာလျှင် အထွဋ်အမြတ် ဖြစ်သည့် သမ္မတစနစ်ကို ဗဟိုအဆင့်တွင် ကျင့်သုံးပြီး၊ ဒေသန္တရအဆင့် သို့မဟုတ် တိုင်းဒေသကြီး၊ ပြည်နယ် နှင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ စီရင်စုများတွင် ပါလီမန် စနစ်ကို ကျင့်သုံးရန် သဘောတူခဲ့ကြသည်ဟု အမျိုးသား ညီလာခံ မှတ်တမ်းများအရ သိရှိရပါသည်။ အဘယ်ကြောင့် ဆိုသော် ပြည်ထောင်စု အဆင့်တွင် ပကတိ တည်ရှိသည့် မတူကွဲပြားမှု (Diversity) သည် ဒေသန္တရ အဆင့်ဖြစ်သည့် တိုင်းဒေသကြီး၊ ပြည်နယ်နှင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ စီရင်စုများတွင် တည်ရှိသည့် မတူကွဲပြားမှု များထက် ပိုမိုများပြား ရှုပ်ထွေးသည်ကို ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေကို ရေးသားပြုစု ကြသည့် ပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ သဘောတရားကို နားလည်ကြသည့် မြန်မာ နိုင်ငံသားတိုင်း သိရှိထားပြီး ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ၂၀၀၈ ခုနှစ် ပြည်ထောင်စုသမ္မတ မြန်မာ နိုင်ငံတော်၏ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေသည် သမ္မတစနစ်ကို မတူကွဲပြားမှုများပြားသည့် ပြည်ထောင်စု အဆင့်တွင်လည်းကောင်း၊ ပါလီမန်စနစ်ကို မတူကွဲပြားမှု နည်းပါးသည့် တိုင်းဒေသကြီး၊ ပြည်နယ်နှင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ စီရင်စုနယ်မြေများတွင် ကျင့်သုံးရန် နှစ်မျိုးစပ် (Hybrid) စနစ်ကို ကျင့်သုံးရန် ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ကြောင်းလည်း လေ့လာသိရှိရပါသည်။

ထို့ကြောင့် နိဂုံးချုပ်သည့် အနေဖြင့် အချက် (၃) ချက်ကို သုံးသပ်တင်ပြ လိုပါသည်။

- ပထမ အချက်သည် လက်ရှိကျင့်သုံးနေသည့် ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ ဥပဒေ နှင့်ပတ်သက်ပြီး သုံးသပ်ချက်များ၊ ဝေဖန်မှုများ ပြုလုပ်လိုသူတိုင်း အနေဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေများ ၏ နောက်ခံရာဇဝင်များ၊ ဒဿနများ နှင့် ဖွဲ့စည်းမှု သဏ္ဍာန်များကို နက်ရှိုင်းစွာ သုတေသနပြုခြင်း၊ လေ့လာခြင်းများပြုလုပ်ပြီးမှသာ သုံးသပ်ချက်များနှင့် ဝေဖန်မှုများကို ပြုလုပ် သင့်ပါသည်။ အနည်းဆုံး ဤအချက်သုံးချက်ဖြင့် လေ့လာသုံးသပ်ခြင်း မပြုပါက လက်ရှိကျင့်သုံး နေသည့် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေအား သုံးသပ်ချက်များ၊ ဝေဖန်ချက်များသည် အမှားအယွင်းများ ဖြစ်စေ နိုင်ပါသည်။
- ဒုတိယအချက်သည် ပြည်ထောင်စုစနစ် သို့မဟုတ် ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို ကျင့်သုံးခြင်း မရှိ ခဲ့သည့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံသည် ပြည်ထောင်စု စနစ်နှင့် ပါလီမန် ဒီမိုကရေစီ စနစ်များကို ပေါင်းစပ်ကျင့်သုံးထားသည့်အပြင် ယခင်က ကျင့်သုံးခဲ့သည့် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ ဥပဒေများအရ ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည့် တည်ဆဲ ဥပဒေ အဟောင်းများ၊ သမ္မတစနစ်နှင့် ဆန့်ကျင်ဖက် ဖြစ်နေသည့် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေရှိ ပြဋ္ဌာန်းချက်များ၊ တည်ဆဲဥပဒေများ၊ ခေတ်ကာလနှင့် မကိုက်ညီသည့် ဥပဒေများ ကြောင့် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ စိန်ခေါ်မှုများကို မြန်မာနိုင်ငံ သားများ ဆက်လက် ရင်ဆိုင် နေရမည်ဖြစ်ကြောင်း ကြိုတင် သိရှိထားသင့်ပါသည်။
- နောက်ဆုံးအနေဖြင့် ဤသို့သော များပြားလှသည့် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ စိန်ခေါ်မှု များကို ကျော်လွှားနိုင်ရန် မြန်မာနိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းပုံများ၏ ရာဇဝင်၊ ဒဿနနှင့် ဖွဲ့စည်းမှုသဏ္ဍာန်များ ဆိုင်ရာ အခြေခံများကို သိရှိထားကြရန် လိုအပ်ကြောင်း တင်ပြလိုက်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ပုံသဏ္ဍာန်ပြောင်းလဲနေသော အမေဂိုဏ်းပတ်ဒရယ်စနစ်မှ မြန်မာနိုင်ငံအတွက် သင်ခန်းစာများ

ဒေါက်တာ ဆလိုင်းငွန်ကျုံးလျန်

မြန်မာနိုင်ငံသည် ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေကို အခြေခံပြီး ပိုမိုစီမံကိန်းသော ဖက်ဒရယ် စနစ်သို့ ကူးပြောင်းရန် အားထုတ်နေသည့် နိုင်ငံတစ်ခု ဖြစ်သည်။ ၁၉၆၂ ခုနှစ်မှစပြီး ခွဲထွက်ရေးမှု သို့မဟုတ် ပြည်ထောင်စု ပြိုကွဲရေးမှုဟု မှားယွင်းစွာဖြင့် ပုံဖော်ခံရသော ဖက်ဒရယ် စနစ်သည် ပေါင်းစည်းရေးမှု ဖြစ်ကြောင်း သမ္မတ (ငြိမ်း) ဦးသိန်းစိန် အစိုးရအဖွဲ့မှ အမြော်အမြင် ကြီးစွာဖြင့် ပုံဖော်ခဲ့သည်။ တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်းများမှ တစ်စိတ်မတ်မတ် တောင်းဆိုလာခဲ့သည့် ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို ဒီမိုကရေစီ စနစ်နှင့် ပေါင်းစည်းကာ "ဒီမိုကရေစီ စနစ်ကို အခြေခံသည့် ဖက်ဒရယ် ပြည်ထောင်စု" ကို နိုင်ငံရေး ဆွေးနွေးပွဲများမှ ရရှိလာသည့် ရလဒ်များနှင့် အညီ တည်ဆောက်ရန် တစ်နိုင်ငံလုံး ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ်ကို အစိုးရနှင့်

တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့ ရှစ်ဖွဲ့တို့အကြား သဘောတူလက်မှတ် ရေးထိုးနိုင်ခဲ့ကြသည်။ အဆိုပါ သဘောတူညီချက်နှင့်အညီ ပြည်ထောင်စုအဆင့် ငြိမ်းချမ်းရေး ညီလာခံများကို ကျင်းပပြီး ဖက်ဒရယ် စနစ်ဆိုင်ရာ မူဘောင်များကို လွတ်လပ်စွာ ဆွေးနွေးခြင်းလုပ်ငန်းကို စတင်ခဲ့ပါသည်။ သို့သော် ဖက်ဒရယ်စနစ်ဆိုသည်မှာ ပုံသေကားချပ် စနစ်မဟုတ်။ ပုံသဏ္ဍာန်များစွာဖြင့် ပြောင်းလဲနိုင်သည့် စနစ်ဖြစ်သည်ကို အမေရိကန် ဖက်ဒရယ်စနစ် အတွေ့အကြုံမှ သင်ခန်းစာအဖြစ် ရယူနိုင်ရန် တင်ပြလိုပါသည်။

၁၇၇၆ ခုနှစ်မှ စပြီး ယနေ့အထိ နှစ်ပေါင်း ၂၄၁ နှစ်ကြာ အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုတွင် အတူတကွ ပူးပေါင်းအုပ်ချုပ်ခြင်း "Shared-rule" နှင့် ပြည်နယ်များနှင့် ဒေသန္တရ အဆင့်ဆင့်တို့တွင် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခြင်း "Self-rule" ဆိုသည့် ဖက်ဒရယ် "မူ" ကို လက်ခံကျင့် သုံးနေဆဲ ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် "Self-rule နှင့် Shared-rule" ဆိုသည့် "မူ" ကို အသွင်ပုံသဏ္ဍာန် မတူသည့် "ခွန်တွဲ ဖက်ဒရယ်စနစ်၊ ပူးပေါင်းလက်တွဲ ဖက်ဒရယ်စနစ်၊ ဆန်းသစ်တီထွင် ဖက်ဒရယ်စနစ်နှင့် ယှဉ်ပြိုင် ဖက်ဒရယ်စနစ်" စသည့် နည်း လေးနည်းဖြင့် အကောင်အထည် ဖော်လာခဲ့ကြသည်ကို တွေ့ရှိရသည်။

(က) ခွန်တွဲဖက်ဒရယ် စနစ်၊ "Dual federalism" (1800s – 1930s)

ခွန်တွဲ ဖက်ဒရယ်စနစ်ဆိုသည်မှာ မြန်မာမှု ပြုပါက "အီကြာကွေး ဖက်ဒရယ်" ဟု ခေါ်ဆိုရမည်ဟု ယူဆပါသည်။ နှစ်ခုခွဲခြားရသော်လည်း ပူးပေါင်းထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ခွန်တွဲ ဖက်ဒရယ်စနစ်တွင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများအကြား ဖွဲ့စည်းပုံအရ အပ်နှင်းထားသည့် အာဏာများကို တင်းကျပ်စွာ ခွဲခြားကျင့်သုံးခြင်း ဖြစ်သည်။ ဖက်ဒရယ် အစိုးရအနေနှင့် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေတွင် အတိအကျ ပြဋ္ဌာန်းထားသည့် အာဏာများကိုသာ လုပ်ပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ ပြည်နယ်အစိုးရများအနေဖြင့် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေတွင် အတိအကျ ပြဋ္ဌာန်းထားသည့် အာဏာများအပြင် ကျန်သည့်အာဏာ များကိုလည်း ကျင့်သုံးခွင့်ရှိသည်။ ခွန်တွဲ ဖက်ဒရယ် စနစ်တွင် ပြည်နယ်အစိုးရများသည် ပြည်ထောင်စုအစိုးရနီးပါး အာဏာရှိကြပါသည်။ ပြည်ထောင်စု အစိုးရ သို့မဟုတ် ဖက်ဒရယ်အစိုးရအား ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေအရ အပ်နှင်းထားသည့် အာဏာများကို တရားရုံးများက ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ပြဋ္ဌာန်းထားသည့်အတိုင်း အနက်ဖွင့်ဆိုကြသည်။ ထို့ကြောင့် ဖက်ဒရယ်အစိုးရနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများ၏ ဆက်ဆံရေးသည် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေအရ ရရှိထားသည့် အာဏာများအပေါ်တွင် အထိမခံဖြစ်နေကြသဖြင့် ဆက်ဆံရေးများ တင်းမာနေတတ်ပါသည်။

ခွန်တွဲဖက်ဒရယ်စနစ်တွင် ပြည်ထောင်စုအစိုးရ သို့မဟုတ် ဖက်ဒရယ် အစိုးရသည် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေတွင် အတိအကျပြဋ္ဌာန်းထားသည့် အာဏာမှလွဲ၍ အခြားလုပ်ပိုင်ခွင့်မရှိပါ။ ဖက်ဒရယ် အစိုးရ သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အစိုးရ ဖြစ်စေ၊ ပြည်နယ်အစိုးရများ ဖြစ်စေ ၎င်းတို့အား ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေအရ အပ်နှင်းထားသည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များတွင် အဓိပတ် "Supreme" ဖြစ်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် ဖက်ဒရယ် သို့မဟုတ် ပြည်နယ် အစိုးရများ နှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများ အကြားတွင် သိသာ ထင်ရှားသော အာဏာခွဲဝေမှု တံတိုင်း တည်ရှိနေခြင်းကြောင့် နှစ်ခုအကြား တွင် ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်မှု အားနည်းခဲ့ရသည်။

ခွန်တွဲဖက်ဒရယ်စနစ်ကို ကာလကြာရှည် ကျင့်သုံးခဲ့သော်လည်း ဆက်လက်ကျင့်သုံးရန် မဖြစ်ခဲ့ခြင်း အကြောင်းများစွာအနက် အရေးပါသည့် အကြောင်းတစ်ခုမှာ စီးပွားရေးကပ်ဆိုက်မှု

“Great Depression” ကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ ပြည်နယ်အစိုးရများအနေဖြင့် လူမှုဖူလုံရေး အာမခံချက် “Social Security” ကိစ္စများကို ထိရောက်စွာ ဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်း မရှိသဖြင့် စီးပွားရေး ကပ်ဆိုက်မှုဒဏ်ကို အထူးသဖြင့် သက်ကြီးရွယ်အိုများ အလူးအလဲခံစားရသည်။ အလုပ်လက်မဲ့ ပြဿနာနှင့် အလုပ်လက်မဲ့များကို ထောက်ပံ့မှု ပြဿနာများကို ပြည်နယ်အစိုးရများက ထိရောက် စွာ ကိုင်တွယ်နိုင်ခြင်း မရှိသဖြင့် စားဝတ်နေရေးကျပ်တည်းမှု ပဋိပက္ခကို အမေရိကန် နိုင်ငံသား လက်လုပ်လက်စားများ အလူးအလဲခံရသည်။ စက်မှုကုန်ထုတ်လုပ်ငန်းများ၊ စိုက်ပျိုးရေး ထုတ်ကုန်များကို ပြည်နယ်အစိုးရများက ထိရောက်စွာ ထိန်းချုပ်နိုင်မှု မရှိဘဲ ပြည်နယ်တစ်ခုနှင့် တစ်ခုအကြား ဈေးပြိုင်ဆိုင်မှု ဖြစ်ပွားကာ ကုန်ဈေးနှုန်းမတည့်ငြိမ်မှု ပြဿနာများကြောင့် အမေရိကန် ပြည်သူများ ငတ်မွတ်ခေါင်းပါးမှုဒဏ်ကို ခါးသီးစွာ ခံစားနေရသည်။ စီးပွားရေး ကပ်ဆိုက်မှုကြောင့် ပြည်နယ်အသီးသီးမှ အလုပ်သမားသမဂ္ဂများ၏ တောင်းဆိုမှုများကို ပြည်နယ် အစိုးရများက ထိရောက်စွာ ကိုင်တွယ်နိုင်မှု မရှိသဖြင့် အလုပ်သမားများနှင့် အလုပ်ရှင်များအကြား ပဋိပက္ခပေါင်း များစွာ ဖြစ်ပေါ်လာသည်။ စီးပွားရေး ကပ်မဆိုက်မီအထိ အထက်ပါအကြောင်းများကို ဖက်ဒရယ်အစိုးရက ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ ကိုင်တွယ်ခွင့်မရှိခဲ့ပါ။

စီးပွားရေးကပ်ဆိုက်မှု ပြဿနာအပါအဝင် ဖက်ဒရယ်စနစ်၏ အားနည်းချက်များနှင့် အခြား ပြဿနာများကို ဖြေရှင်းနိုင်ရန် သမ္မတ ဖရန်ကလင်ရိုဇ်ဗတ်လ် (Franklin Roosevelt) သည် ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို ပိုမိုချဲ့ထွင်ခြင်း စတင်လုပ်ဆောင်ခဲ့သည်။ ဖက်ဒရယ် အစိုးရမှ လူမှုဖူလုံရေးလိုခြံမှု “Social Security” ပြဿနာများ၊ အလုပ်လက်မဲ့များ ထောက်ပံ့ကြေး “Unemployment Compensation” ပြဿနာများ၊ စက်မှုထုတ်ကုန်နှင့် လယ်ယာထုတ်ကုန်များ ကုန်ဈေးနှုန်း တည်ငြိမ်ရေး “Price Stabilization Programs in Industry and Agriculture” လုပ်ငန်းများနှင့် အလုပ်သမားသမဂ္ဂများနှင့် စုပေါင်းညှိနှိုင်းခြင်း “Collective Bargaining for Labor Unions” များကို ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု၏ ဘဏ္ဍာငွေများစိုက်ထုတ်ခြင်း၊ လူ့အရင်း အမြစ်များ အင်အားများ အသုံးချခြင်းအားဖြင့် လုပ်ဆောင်ခဲ့သည်။ အမေရိကန် ပြည်ထောင်စု၏ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ ဥပဒေကြောင့် ဖက်ဒရယ် အစိုးရအနေနှင့် အဆိုပါ လုပ်ငန်းများကို တိုက်ရိုက် လုပ်ဆောင်ခွင့် မရှိပါ။ ထို့ကြောင့် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေကို မဆန့်ကျင်စေဘဲ ဖက်ဒရယ် ဘဏ္ဍာငွေများကိုသာ ပြည်နယ်အစိုးရများအား ထောက်ပံ့ပြီး ပြည်နယ်အစိုးရများကို စီမံကိုင်တွယ် စေခဲ့သည်။ အမေရိကန် ပြည်ထောင်စု တရားလွှတ်တော်ချုပ် “The U.S. Supreme Court” အနေဖြင့်လည်း ဖက်ဒရယ် အစိုးရ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာချဲ့ထွင်ရန် လိုအပ်နေမှုများကို သိရှိထား သဖြင့် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို အနက်ဖွင့်ဆိုရာတွင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရလုပ်ပိုင်ခွင့် ချဲ့ထွင်ရေးကို အခြေခံပြီး အနက်ဖွင့်ဆိုမှုများ ပြုလုပ်ခဲ့ကြသည်။ ထို့ကြောင့် နှစ်ပေါင်းများစွာ ကျင့်သုံးလာသည့် ဒွန်တွဲဖက်ဒရယ်စနစ်မှ အမေရိကန်နိုင်ငံ၏ လိုအပ်ချက်များကို ဖြည့်ဆည်း နိုင်ရန် ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်ဖက်ဒရယ်စနစ် “Cooperative Federalism” သို့ ၁၉၃၀ နောက်ပိုင်းတွင် တဖြည်းဖြည်း အသွင်ပြောင်းခဲ့ရသည်။

(၈) ပူးပေါင်းဆောင်ရွက် ဖက်ဒရယ်စနစ် “Cooperative Federalism” (1930s – 1960s)

ပူးပေါင်းဆောင်ရွက် ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို မြန်မာမှုပြုပါက “ထိမ်းမြားမင်္ဂလာ ဖက်ဒရယ်စနစ်” ဟု အနီးစပ်ဆုံးခေါ်ဆိုရပါမည်။ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက် ဖက်ဒရယ်စနစ်တွင် လူမှုဖူလုံရေး၊ အလုပ် အကိုင်၊ အခြေခံ အဆောက်အဦး တည်ဆောက်ရေး လုပ်ငန်းများတွင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရနှင့်

ပြည်နယ် အစိုးရများ အတူတကွ ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင် လာကြပါသည်။ ခွန်တွဲဖက်ဒရယ်စနစ် ကျင့်သုံးစဉ်တွင် ပြည်နယ်အစိုးရများသည် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေအရ ကြွင်းကျန်အာဏာများ အားလုံးကို ရရှိထားခြင်းကြောင့် ဖက်ဒရယ် အစိုးရထက် အာဏာနှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့် ကြီးမားခဲ့သည်။ သို့သော် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ လက်ဝယ် ရှိသော်လည်း လက်တွေ့လုပ်ကိုင်ရာတွင် လိုအပ်သည့် အရင်းအမြစ်များ မလုံလောက်မှုနှင့် အားနည်းမှုများကို ဖြည့်ဆည်းရင်း လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ သည် ဖက်ဒရယ် အစိုးရလက်ထဲသို့ တဖြည်းဖြည်း ရောက်ရှိလာခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် ပြည်နယ် အစိုးရများနှင့် ဖက်ဒရယ် အစိုးရများသည် ထိမ်းမြားမင်္ဂလာ ရွှေ့လက်တွဲဖက်ဒရယ် စနစ်ကို မဖြစ်မနေကျင့်သုံး လာခဲ့ရသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဖက်ဒရယ်အစိုးရမှ အဝေးပြေးလမ်းမ တည်ဆောက်ရန် ဖက်ဒရယ်အခွန်ဘဏ္ဍာထဲမှ ဘတ်ဂျက်ကို သက်ဆိုင်ရာ ပြည်နယ်အစိုးရများအား ချပေးပြီး အဝေးပြေးလမ်းမ ဖြတ်သန်းသည့် ပြည်နယ်အစိုးရ အသီးသီးက အဝေးပြေးလမ်းများ ဆောက်လုပ်ခြင်း၊ ပြုပြင်ထိန်းသိမ်းခြင်း လုပ်ငန်းများကို ဖက်ဒရယ်အစိုးရမှ ချမှတ်ထားသည့် ဦးတည်ချက်၊ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်း များအတိုင်း လုပ်ဆောင် ရသည်။

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ၌ မည်သည့်အခန်း ကဏ္ဍများတွင် ဖက်ဒရယ် အစိုးရနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများ မည်သို့မည်ပုံ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရမည်ဆိုသည့် ပြဋ္ဌာန်းချက်တစ်ခုမှ ပြဋ္ဌာန်းထားခြင်းမရှိပါ။ ထို့ကြောင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် အတိအကျ ပြဋ္ဌာန်းထားခြင်းမရှိသည့် အခြေခံဥပဒေ အငြင်းပွားမှုများကို အမေရိကန် တရားလွှတ်တော်ချုပ် "The U.S. Supreme Court" မှ ဖြေရှင်းပေးရပါသည်။ အမေရိကန်နိုင်ငံတွင် ဖက်ဒရယ်လွှတ်တော် "ကွန်ဂရက်"ကို အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု အဖွဲ့ဝင်ပြည်နယ်များအကြား စီးပွားကူးသန်းခြင်း "Interstate Commerce" ဆိုင်ရာ ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းခွင့် အာဏာကို ပေးထားပါသည်။ ထိုအာဏာကို အခြေခံပြီး "Gibbons vs. Ogden" အမှု (အမေရိကန်ဖက်ဒရယ်စနစ်မှ မြန်မာနိုင်ငံအတွက် သင်ခန်းစာများ ဆောင်းပါးတွင်ရှု) တွင် အမေရိကန် တရားရုံးချုပ်၏ ဆုံးဖြတ်ချက်မှ စတင်ကာ ဖက်ဒရယ်အစိုးရနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရတို့အကြား နည်းမျိုးစုံဖြင့် ရွှေ့လက်တွဲ လာခဲ့ကြသည်။

"ပြည်နယ်များအကြား စီးပွားကူးသန်းခွင့်" ဆိုင်ရာ ဥပဒေပြုခွင့်ကို အခြေခံပြီး ကွန်ဂရက်မှ ပြဋ္ဌာန်းသည့် ဥပဒေများ သို့မဟုတ် တရားရုံးများ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များနှင့်အညီ ဖက်ဒရယ် အစိုးရသည် ပြည်နယ်များကို ဘဏ္ဍာငွေကြေး အထောက်အပံ့များ အကူအညီများကို ကန့်သတ် ချက်များနှင့် အတူ ပေးပိုင်ခွင့် တဖြည်းဖြည်း ရရှိလာပါသည်။ တရားရုံးများ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များအရ အကယ်၍ အဆိုပါကန့်သတ်ချက်များကို ပြည်နယ်များက လိုက်နာရန် သဘောတူပါက ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ ဘဏ္ဍာအထောက်အပံ့ကို ရယူနိုင်သကဲ့သို့ ကန့်သတ်ချက်များကို မလိုက်နာ လိုပါက ငြင်းပယ်ခွင့်လည်းရှိပါသည်။ တဖက်တွင်လည်း ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ ကန့်သတ်ချက်များ ကြောင့် ပြည်နယ်များသည် ယခင်က ပြဋ္ဌာန်းထားသည့် ဥပဒေအချို့ကို ဘဏ္ဍာငွေ အထောက် အပံ့များ ရယူလိုသဖြင့် ပြင်ဆင်ခြင်း ပယ်ဖျက်ခြင်းများလည်း ပြုလုပ်ရပါသည်။ ဤနည်းအားဖြင့် ပြည်နယ်အစိုးရများ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်များ တဖြည်းဖြည်း လျော့နည်း လာပါသည်။

ပူးပေါင်းဆောင်ရွက် ဖက်ဒရယ်စနစ်တွင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရအနေဖြင့် ပြည်နယ်များ၊ ဒေသန္တရ အစိုးရများ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို ဥပဒေအရ ရယူနိုင်ရန် ဘဏ္ဍာရေး အထောက်အပံ့များကို ပေးအပ်ရာတွင် "Grant-In-Aid, Categorical Grant, and Block Grants" စသည့် ခေါင်းစဉ် အောက်တွင် ပြုလုပ်ရပါသည်။

Grant-In-Aid

“Grant-In-Aid” ဟူသည်မှာ ဖက်ဒရယ်အစိုးရသည် ပြည်နယ်အစိုးရများ သို့မဟုတ် ဒေသန္တရ အစိုးရများအား ဘဏ္ဍာငွေကြေးအပြင် အခြားလုပ်ပိုင်ခွင့်များကို တိုက်ရိုက်ပေးခွင့် ရှိပါသည်။ ကနဦး ကာလတွင် ပြည်ထောင်စုအစိုးရက ပြည်နယ်အစိုးရများကို ပညာရေး ဘဏ္ဍာ ငွေများ ရရှိစေရန် မြေလွတ်များကို ထောက်ပံ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဖက်ဒရယ်အစိုးရ ပိုင်ဆိုင်သည့် မြေလွတ်များကို ဖက်ဒရယ်အစိုးရက ပြည်နယ်အစိုးရများအား စက်မှုလက်မှု အတတ်သင် ကျောင်းများ၊ စိုက်ပျိုးရေး အတတ်သင်ကျောင်းများ တည်ဆောက်ရန်ဟူသော ခေါင်းစဉ်ဖြင့် ပေးအပ်ခဲ့ပါသည်။ ပြည်နယ်အစိုးရများမှ အဆိုပါ မြေလွတ်များကို ရောင်းချခြင်း၊ ငှားရမ်းခြင်းများ ပြုလုပ်ကာ အဆင့်မြင့်ပညာရေး ကျောင်းများ တည်ဆောက်ရာတွင် လိုအပ်သည့် ငွေကြေးများကို ရှာဖွေခြင်း နှင့် အသုံးချခြင်းများ ပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။

Categorical Grants

ဒုတိယထောက်ပံ့နည်းမှာ “Categorical Grant” ဟု ခေါ်ဆိုပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဖက်ဒရယ် အစိုးရမှ ပြည်နယ်အစိုးရတစ်ခုအား ဆေးရုံဆောက်လုပ်ရန် ဘဏ္ဍာငွေကြေး အထောက်အပံ့ပေး ပါသည်။ ဖက်ဒရယ်အစိုးရ အနေနှင့် အဆိုပါ ဘဏ္ဍာငွေကြေး အထောက်အပံ့ ကို တသီးပုဂ္ဂလ ဆောက်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းရှင်များအား ပရောဂျက် တစ်ခုအနေဖြင့် ထောက်ပံ့ခြင်း သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အစိုးရများကို ပေးနိုင်ပါသည်။ သို့သော် ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ တောင်းဆိုချက်များ၊ စည်းမျဉ်း စည်းကမ်းများကို ပြည်နယ်အစိုးရများက လိုက်လျောရန် သဘောတူရမည် ဖြစ်ပါသည်။ ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ တောင်းဆိုချက်များ၊ စည်းမျဉ်း စည်းကမ်းများသည် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု တစ်ခုလုံးအတွက် ဖက်ဒရယ်အစိုးရမှ တပြေးညီ ချမှတ်ထားသည့် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ “မူဝါဒ” များဖြစ်ကာ ဘဏ္ဍာအကူအညီရယူပါက မဖြစ်မနေ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက် လိုအပ်ပါ သည်။ ဥပမာ၊ ပြည်နယ်အတွင်းရှိ အလုပ်လက်မဲ့ရာခိုင်နှုန်းကို ဖက်ဒရယ်အစိုးရ သတ်မှတ်သည့် နှုန်းထားအထိ ကျဆင်းစေရေး ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ စီးပွားရေး ဆိုင်ရာပေါ်လစီများ၊ လမ်းညွှန်ချက် များ အတိုင်း လုပ်ဆောင်စေခြင်း စသည်တို့ ဖြစ်ပါသည်။

Block Grants

“Block Grants” ဆိုသည်မှာ “Categorical Grants” များထက် ကန့်သတ် သတ်မှတ်ချက်များ ပိုနည်းပါးသည့် ထောက်ပံ့မှုများ ဖြစ်ပါသည်။ “Block Grants” များကို ဖက်ဒရယ်အစိုးရမှ ပြည်နယ်နှင့် ဒေသန္တရ အစိုးရများအား ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု “Healthcare” နှင့်ဆိုင်သည့် လုပ်ငန်းများ၊ အလုပ်အကိုင် သင်တန်း “Job Training” စသည့် လုပ်ငန်းတို့တွင် သုံးစွဲရန် ထောက်ပံ့သည့် အကူအညီများ ဖြစ်ပါသည်။ ကန့်သတ်ချက် နည်းပါးသော်လည်း လုံးဝ ကန့်သတ်ချက်မရှိသော ဘဏ္ဍာ ထောက်ပံ့မှု မဟုတ်ပါ။ ဥပမာ၊ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကျန်းမာရေး ဝေဒနာရှင်များ ကုသရန်အတွက် ဖက်ဒရယ်အစိုးရမှ ထောက်ပံ့သည့် ဘဏ္ဍာငွေများကို ရယူသုံးစွဲ ရာတွင် အဆိုပါဒေသအတွင်း လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေး ခက်ခဲခြင်းကြောင့် ထောက်ပံ့ငွေ၏ ၇% ကို စိတ်ဝေဒနာရှင်များအား ၎င်းတို့၏ နေအိမ်မှ ဆေးခန်း၊ ဆေးခန်းမှ နေအိမ်သို့ သယ်ယူပို့ဆောင် ရေးတွင် အသုံးပြုရန်ဆိုသည့် ကန့်သတ်ချက်များ ပါရှိနိုင်ပါသည်။ အလုပ်အကိုင်ဆိုင်ရာ သင်တန်း များပေးသည့် လုပ်ငန်းများအနေဖြင့် အင်္ဂလိပ်စာမတတ်သည့် ရွှေ့ပြောင်းအခြေချလာသူများ

အင်္ဂလိပ်စာအခြေခံသင်တန်း အခမဲ့ တက်ရောက် နိုင်ရန် ဖက်ဒရယ်အစိုးရထံမှ ရရှိသည့် ထောက်ပံ့ငွေ၏ ၅% ကို သုံးစွဲရန်ဆိုသည့် တိုက်ရိုက် ကန့်သတ်ချက်များ ပါရှိနိုင်ပါသည်။

ပရဟိတ အဖွဲ့များ၏ အခန်းကဏ္ဍ

၁၉၆၀ ခုနှစ်နောက်ပိုင်း အရပ်သားအခွင့်အရေး “Civil Rights” ဆိုင်ရာ ဥပဒေများကို ပြဋ္ဌာန်းပြီးနောက် ဖက်ဒရယ်အစိုးရမှ ပြည်နယ်များနှင့် ဒေသန္တရအစိုးရများအား ဘဏ္ဍာငွေကြေး ထောက်ပံ့မှုများတွင် အစိုးရမဟုတ်သည့် ပရဟိတ အဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့် ပါဝင်ပတ်သက် ခွင့်များ၊ လုပ်ဆောင်ခွင့်များ ရရှိလာကြပါသည်။ ပရဟိတ အဖွဲ့များ၏ အခန်းကဏ္ဍများ ကြီးမားလာသကဲ့သို့ ပရဟိတ အဖွဲ့များအပေါ် ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ စည်းမျဉ်း စည်းကမ်း ပြဋ္ဌာန်း ချက်များလည်း တိုးလာသည်ကို တွေ့ရှိရသည်။ ပရဟိတ အဖွဲ့များအပေါ် ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ စည်းကမ်း ပြဋ္ဌာန်းချက်များ တိုးလာသကဲ့သို့ ပြည်နယ်အစိုးရများ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာသည်လည်း တဖြည်းဖြည်း လျော့နည်းလာပါသည်။

ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၊ ပြည်နယ်အစိုးရ၊ ဒေသန္တရအစိုးရများ နှင့် ပရဟိတ အဖွဲ့အစည်းများ အကြား ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ဒီမိုကရေစီစနစ်သည် ယခင်က ဒွန်တွဲဖက်ဒရယ်စနစ်က မဖြေရှင်း နိုင်ခဲ့သည့် ပဋိပက္ခများကို ထိရောက်စွာ ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းနိုင်ရန် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ မူဘောင်အတွင်းမှ လုပ်ဆောင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့လုပ်ဆောင်နိုင်ရန် အဓိကအခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်ခဲ့သည်မှာ အမေရိကန်နိုင်ငံ၏ တရားရုံးချုပ် “The U.S. Supreme Court” ဖြစ်ပါသည်။ ဤသို့သော ကြီးမားသည့် အပြောင်းအလဲကို အမေရိကန်နိုင်ငံတရားလွှတ်တော်က “အစိုးရနှင့် လွှတ်တော်တို့၏ လုပ်ဆောင်ချက်များသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် လိုက်လျောညီထွေခြင်း ရှိမရှိ ကို တရားရုံးက သုံးသပ်ခြင်းဟူသော “Judicial Review” ကို စူးစမ်းရှာဖွေ တွေ့ရှိ ကျင့်သုံးခဲ့ကြခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ မည်သို့ဆိုစေကာမူ ဒွန်တွဲဖက်ဒရယ်စနစ်တွင် ပြည်နယ် အစိုးရများ၏ အာဏာနှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့် ကြီးမားခဲ့ရာမှ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက် ဖက်ဒရယ်စနစ်တွင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရ အာဏာများ တဖြည်းဖြည်း ကြီးထွားလာခဲ့ရပါသည်။

ပူးပေါင်းဆောင်ရွက် ဖက်ဒရယ်စနစ်ဖြင့် ဖက်ဒရယ်အစိုးရမှ ပြည်နယ်များသို့ ထောက်ပံ့သည့် ဘဏ္ဍာငွေကြေး အထောက်အပံ့များ ပိုများလာလေလေ၊ ပြည်နယ်အစိုးရများ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်များ ပိုမိုနည်းပါးလေလေ ဖြစ်လာသဖြင့် ပြည်နယ်များ လုပ်ပိုင်ခွင့်ပိုမိုရရှိစေရန် နိုင်ငံရေးသမားများ၏ မဲဆွယ်စည်းရုံးမှုများ ပြင်းထန်လာခဲ့သည်။ အမေရိကန်ကွန်ဂရက် အနေဖြင့်လည်း ပြည်နယ်အစိုးရ များအား ထောက်ပံ့ထားသည့် အထောက်အပံ့များတွင် လေလွင့်မှုများ များပြားသည်ဟု ယူဆမှုများ ဖြစ်လာခဲ့သည်။ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက် ဖက်ဒရယ်စနစ်တွင် လက်ဆုပ်လက်ကိုင် ပြုနိုင် သော လုပ်ငန်းများမှာ ပြီးစီးဆောင်ရွက်ခဲ့သဖြင့် လက်ဆုပ်လက်ကိုင်မရသည့် လုပ်ငန်းများကို ဦးစားပေး လုပ်ဆောင်မှုများ စတင်လာသည်။ လူမျိုးရေးခွဲခြားမှု၊ အသားအရောင်ခွဲခြားမှု ဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များ အရေးပါမှုကို လုပ်ဆောင်ရန် လိုအပ်လာသဖြင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက် ဖက်ဒရယ်စနစ် တဖြည်းဖြည်း ချုပ်ငြိမ်းကာ ထိုးထွင်းတီထွင် ဉာဏ်ကြီးရှင် ဖက်ဒရယ်စနစ် စတင်လာခဲ့သည်။

(ဂ) ထိုးထွင်းတီထွင် ဖက်ဒရယ်စနစ်၊ Creative federalism (1960s to 1980s)

ထိုးထွင်းတီထွင် ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို မြန်မာမှုပြုပါက “ဉာဏ်ကြီးရှင် ဖက်ဒရယ်စနစ်” ဟု အနီးစပ်ဆုံး ခေါ်ဆိုရပါမည်။ ဖက်ဒရယ်အစိုးရနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများအကြား ဖွဲ့စည်းပုံ

ကျောင်းသားများနှင့် အမျိုးသားကာကွယ်ရေးတပ်များ
ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားရာတွင် အမျိုးသား ကာကွယ်ရေးတပ်ဖွဲ့မှ
ပစ်ခတ်သဖြင့် ကျောင်းသား ၄ ဦး သေဆုံးခဲ့ရသည်။
ဤအရေးအခင်းကြောင့် ဖက်ဒရယ်အစိုးရအပေါ်
အမေရိကန်ပြည်သူများ၏ ယုံကြည်မှု
အလွန်ကျဆင်းလာခဲ့သည်။

အခြေခံဥပဒေနှင့်အညီ နိုင်ငံသားများ၏ လိုအပ်ချက်များကို ပူးပေါင်းဆောင်ရွက် ဖြည့်ဆည်းမှု များသည် ထိုးထွင်းတီထွင် ဖက်ဒရယ်စနစ်တွင် သာမန်မဟုတ်သည့် ပုံစံတစ်မျိုးဖြင့် ပိုမိုမြင့်တက် လာခဲ့သည်။ ယခင်က လူမှုဖူလုံရေး၊ အလုပ်လက်မဲ့ပြဿနာနှင့် အခြေခံအဆောက်အအုံများ ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်ခြင်း စသည့် အခြေခံစီးပွားရေး တိုးတက်ရန် ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်မှုမှ တဆင့် အသား အရောင် အခြေခံခွဲခြား ဆက်ဆံမှု ပပျောက်ရေးနှင့် လူနေမှုအဆင့်အတန်း မြင့်မားရေးတို့ကို ထိုးထွင်းစဉ်းစား လုပ်ဆောင်လာကြသည်။ ယခင်က အခြေခံစားဝတ်နေရေးကို ဦးစားပေး ခဲ့ရာမှ ထိုးထွင်းတီထွင် ဖက်ဒရယ်စနစ်တွင် အခွင့်အရေးများ၊ အလှအပတရားများကို အခြေခံသည့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများဖြင့် ဖက်ဒရယ်အစိုးရနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများအကြား အာဏာခွဲဝေခြင်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်းများ စတင်လာခဲ့သည်။

ဖက်ဒရယ်အစိုးရအနေဖြင့် အင်အားကြီးမားလာသည်နှင့် ကန့်သတ်ချက်များကိုလည်း တဖြည်းဖြည်း တိုးမြှင့်လာခဲ့သည်။ အကယ်၍ ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ အဆင့်အတန်း ပြဋ္ဌာန်းချက်ကို ၃ နှစ်အတွင်း မလိုက်နာသည့် ပြည်နယ်များ၏ အဆင့်အတန်းများကို ရယူခြင်းများ ပြုလာသည်။ များပြားလှသည့် ဘဏ္ဍာထောက်ပံ့မှုများနှင့်အတူ ဖက်ဒရယ်စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများကို ရောနှော ကာ ပြည်နယ်အစိုးရ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်နယ်မြေထဲသို့ အာဏာနှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့် နယ်ချဲ့ လာခဲ့သည်။ ဖက်ဒရယ်အစိုးရအနေဖြင့် အသားအရောင်နှင့် လူမျိုးကို အခြေခံသည့် မတရားမှုများကို တရား မျှတစေရန် ဦးစားပေးလုပ်ဆောင်ခဲ့သည်။ ထိုးထွင်းတီထွင် ဖက်ဒရယ်စနစ်အောက်တွင် ဖက်ဒရယ် အစိုးရအနေဖြင့် ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှုနှင့် ကုန်းလမ်းသယ်ယူ ပို့ဆောင်ရေး လုပ်ငန်းများကို ဖက်ဒရယ် စနစ်၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အောက်သို့ တဖြည်းဖြည်း သိမ်းသွင်း ခဲ့သည်။ သို့သော် ဖက်ဒရယ်အစိုးရ လုပ်ပိုင်ခွင့်ဖြင့် တိုက်နေသည့် ဗီယက်နမ်စစ်ပွဲတွင် အမေရိကန်တို့ သေဆုံးမှုများပြားနေခြင်းကြောင့် ဖက်ဒရယ်အစိုးရ အာဏာကြီးထွားလာသည့်အပေါ် အမေရိကန် နိုင်ငံသားများ၏ဆန့်ကျင်မှု တိုးပွားလာခဲ့သည်။ ၁၉၉၀ ခုနှစ် ကမ္ဘောဒီးယား နိုင်ငံအား အမေရိကန် စစ်တပ်မှထုတ်ခွင့်ကြိုခြင်းကို ကန့်ကွက်သည့် ကန့်တက္ကသိုလ် ကျောင်းဝင်းအတွင်း ကျောင်းသားများနှင့် အမျိုးသားကာကွယ်ရေးတပ်များ ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားရာတွင် အမျိုးသား ကာကွယ်ရေးတပ်ဖွဲ့မှ ပစ်ခတ် သဖြင့် ကျောင်းသား ၄ ဦး သေဆုံးခဲ့ရသည်။ ဤအရေးအခင်းကြောင့် ဖက်ဒရယ်အစိုးရအပေါ် အမေရိကန်ပြည်သူများ၏ ယုံကြည်မှု အလွန်ကျဆင်းလာခဲ့သည်။

ထို့အပြင် ၁၉၇၀ နှစ်များအတွင်း ကမ္ဘာ့လောင်စာဆီ ပြဿနာကြောင့် အမေရိကန် စီးပွားရေး ကို အကြီးအကျယ် ထိခိုက်လာသည့် အချိန်တွင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရအား အခွန်ပေးဆောင်နေကြသည့် နိုင်ငံသားများ၏ မကျေနပ်မှုအရှိန်များ မြင့်တက်လာခဲ့သည်။ ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ အာဏာကြီးမားသထက် ကြီးမားလာသဖြင့် ဖက်ဒရယ်အစိုးရသည် အစိုးရကြီး “Big Government” ဖြစ်လာပြီး ပြည်နယ်အစိုးရများ တဖြည်းဖြည်း လုပ်ပိုင်ခွင့် လျော့နည်းလာသည်။

ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင် ဖက်ဒရယ်စနစ်အောက်တွင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရမှ ပြည်နယ်များကို ဦးစားပေးကာ ဘဏ္ဍာထောက်ပံ့မှု အလေအလွင့်များ များလာသဖြင့် ထောက်ပံ့မှုများ ထိရောက်စေရန် ထိုးထွင်းတီထွင် ဖက်ဒရယ် စနစ်တွင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရသည် ဒေသန္တရများနှင့် တိုက်ရိုက်ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်မှုများ ပြုလုပ်လာခဲ့သည်။ ပြည်နယ်များအနေဖြင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက် ဖက်ဒရယ်စနစ်နှင့် ထိုးထွင်းတီထွင် ဖက်ဒရယ်စနစ်များကြောင့် အာဏာများ၊ လုပ်ပိုင်ခွင့်များ နည်းသထက်နည်းလာပြီး ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ ရရှိထားသည့် အာဏာများကို အကောင်အထည် ဖော်ဆောင်ရာတွင် အားနည်းလာသည်။ ဘဏ္ဍာငွေလိုအပ်ချက်ကြောင့် လက်ခံလိုက်ရသည့် ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ ကန့်သတ်ချက်များနှင့် ဖက်ဒရယ်အစိုးရနှင့် ဒေသန္တရ အစိုးရ တို့အကြား တိုက်ရိုက်ဆက်ဆံ လုပ်ဆောင်မှုများကြောင့် ပြည်နယ်များနှင့် ဖက်ဒရယ်အစိုးရ အကြား အာဏာလွန်ဆွဲမှုများဖြစ်ပွားကာ အပြိုင်အဆိုင် ဖက်ဒရယ်စနစ်တခု ထပ်မံပေါ်ပေါက်လာခဲ့ရသည်။

ထိုးထွင်းတီထွင် ဖက်ဒရယ်စနစ်တွင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရသည် အဆောက်အအုံများ၊ အစားအသောက်များထက် လူ့အခွင့်အရေးများ တန်းတူညီမျှမှုများကို ဦးစားပေးဆောင်ရွက်လာခဲ့သည်။ လူဖြူလူမည်းများအကြား တန်းတူလူ့အခွင့်အရေးရရှိရေးအတွက် လူ့အခွင့်အရေး ဥပဒေဖြင့် ပြည်နယ်များ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို တဖြည်းဖြည်းရယူခဲ့သည်။ နိုင်ငံသားများ မနစ်သက်သည့် ဝီယက်နမ်စစ်ပွဲကို ကွန်မြူနစ်စနစ် မပြန့်ပွားရေးအတွက် တိုက်နေသည့် တရားသောစစ်ပွဲအသွင် ဖြစ်လာစေရန် လုပ်ဆောင်ရင်း စစ်မှုမထမ်းမနေရ ဥပဒေများကို အကောင်အထည်ဖော်ခဲ့သည်။ အတွေးအခေါ် တိုးတက်မြင့်မားလာရေးအတွက် ပညာရေးလုပ်ငန်းများကို ဦးစားပေးဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ အမျိုးသား အဝေးပြေးလမ်းမ လှပရေး ဥပဒေများ၊ ရေကြောင်းလမ်း လှပရေး ဥပဒေများ စသည့် အလှအဆင်ရာ ဥပဒေများဖြင့် ပြည်နယ်များ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို ဆက်လက်ရယူခဲ့သည်။ သို့သော် ပြည်နယ်များမှလည်း ဖက်ဒရယ်အစိုးရ အာဏာနှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များ တဖြည်းဖြည်း ကြီးမားလာခြင်းကို လျော့ချလိုခြင်း၊ စစ်ဆန့်ကျင်ရေးနှင့် လူ့အခွင့်အရေး လှုပ်ရှားမှုများကြောင့် ဖက်ဒရယ်အစိုးရကို နိုင်ငံသားများထောက်ခံမှု လျော့ကျလာရာမှ ဉာဏ်ကြီးရှင် ဖက်ဒရယ်စနစ်တဖြည်းဖြည်း ယိုယွင်းလာပြီး အပြိုင်အဆိုင် ဖက်ဒရယ်စနစ် အစပျိုးလာခဲ့သည်။

(ဃ) အပြိုင်အဆိုင် ဖက်ဒရယ်စနစ်၊ Competitive federalism (1980s to present)

အပြိုင်အဆိုင် ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို မြန်မာမှုပြုပါက “လက်စွမ်းပြ ဖက်ဒရယ်စနစ်” ဟု အနီးစပ်ဆုံးခေါ်ဆိုရပါမည်။ ဉာဏ်ကြီးရှင် ဖက်ဒရယ်စနစ်တွင် ပြည်နယ်များနှင့် ဒေသန္တရများ အနေဖြင့် အင်အားသာလွန်သည့် ဖက်ဒရယ်အစိုးရသည်ပင်လျှင် မည်သည့် ကိစ္စရပ်များကိုမဆို မဖြေရှင်းနိုင်ကြောင်း တွေ့ရှိရသဖြင့် ဖက်ဒရယ် ပြည်ထောင်စု၏ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေအောက် အတွင်းမှ ပြည်နယ်များအကြား မိမိခြေထောက်ပေါ်တွင် မိမိရပ်တည်နိုင်ရေးကို ယှဉ်ပြိုင်ကာ အာဏာနှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များရရှိရေး၊ ကျင့်သုံးနိုင်ရေးကို ကြိုးစားလာကြသည်။ အပြိုင်အဆိုင် ဖက်ဒရယ်စနစ်

သည် ဖက်ဒရယ် အစိုးရနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများ သို့မဟုတ် ဒေသန္တရ အစိုးရများအကြား ပြိုင်ဆိုင်ခြင်း မဟုတ်ပါ။ ပြည်နယ်အစိုးရတစ်ခုနှင့် အခြားပြည်နယ် အစိုးရတစ်ခုအကြား သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အစိုးရများ အချင်းချင်းအကြား၊ ဒေသန္တရအစိုးရ တစ်ခုနှင့်တစ်ခု သို့မဟုတ် ဒေသန္တရ အစိုးရများအကြား ပြိုင်ဆိုင်ကြသည့် ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို ခေါ်ဆိုခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

အမေရိကန် နိုင်ငံသားများ အနေဖြင့် ယခင်က ပြည်နယ်တစ်ခုအတွင်း နေထိုင်သူ ဖြစ်ခြင်း "Resident of Particular State" ကြောင့် ရရှိသည့် အခွင့်အရေးများသည် ပြည်နယ်တစ်ခုနှင့် တစ်ခု မတူကြပါ။ အပြိုင်အဆိုင် ဖက်ဒရယ်စနစ်ကြောင့် နိုင်ငံသားများ အနေဖြင့် အလုပ်အကိုင် အခွင့်အလမ်းနှင့် အခြားအခွင့်အလမ်းများ ကောင်းမွန်သည့် ပြည်နယ်များသို့ ပြောင်းရွှေ့အခြေချ နေထိုင်လေ့ ရှိပါသည်။ ထိုသို့ အလုပ်အကိုင်နှင့် အခြားအခွင့်အလမ်းများ ကောင်းမွန်ရန် ပြည်နယ် အစိုးရအချင်းချင်း ပြိုင်ဆိုင်ကြသကဲ့သို့ ဒေသန္တရ အစိုးရများလည်း ပြိုင်ဆိုင်လာကြသည်။ စီးပွားရေး လုပ်ငန်းရှင်များနှင့် ရင်းနှီးမြုပ်နှံသူများအနေဖြင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ လုပ်ကိုင်ရာတွင် မက်လုံးများပေးနိုင်သည့် ပြည်နယ်အစိုးရ၊ လျော့စျေးများပေးနိုင်သည့် ပြည်နယ်အစိုးရ၊ အခွင့်အလမ်းများပေးနိုင်သည့် ပြည်နယ်အစိုးရများကို မိမိဖွဲ့လာကြသည်။ ပြည်နယ်အစိုးရ များအနေဖြင့် မိမိပြည်နယ် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် ရင်းနှီးမြုပ်နှံမှုများ ပိုမိုရရှိနိုင်ရန် အချင်းချင်း နည်းမျိုးစုံဖြင့် ပြိုင်ဆိုင်လာကြသည်။ ဖက်ဒရယ်အစိုးရ အနေဖြင့် ပြည်နယ်များအချင်းချင်း ယှဉ်ပြိုင်မှုကို အားပေးပြီး မူဝါဒများ စည်းမျဉ်း၊ စည်းကမ်းများ ချမှတ်ပေးခြင်းနှင့် အဆိုပါမူဝါဒများ စည်းမျဉ်းများ၊ စည်းကမ်းများကို ပြည်နယ်အစိုးရက လိုက်နာခြင်း ရှိမရှိစောင့်ကြည့်ခြင်း၊ လုပ်ဆောင်စေခြင်းနှင့် လိုအပ်ပါက အရေးယူခြင်း တို့ကိုသာ လုပ်ဆောင်လာတော့သည်။ ယခင်က လုပ်ဆောင်ခဲ့သည့်အတိုင်း အာဏာများပိုမိုရရှိရေးထက် ကြီးကြပ်စောင့်ကြည့်ခြင်း လုပ်ငန်းများကို ပိုမို လုပ်ဆောင်လာပါသည်။

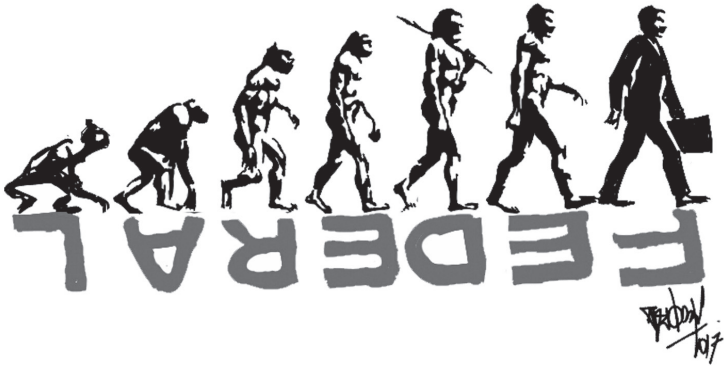
ပြည်နယ်အစိုးရများအား ပြည်နယ်စီးပွား ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် အချင်းချင်းယှဉ်ပြိုင် ကြရာမှ ရရှိလာသည့် အကျိုးအမြတ်များသည် ပြည်နယ်တစ်ခုမှ၊ ပြည်နယ်အားလုံး၊ ပြည်နယ် အားလုံးမှ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု တစ်ခုလုံး စီးပွားတိုးတက်ရေးအတွက် အရေးကြီးသော အချက်ဖြစ်သည်။ ဤနေရာတွင် သတိပြုရမည့် အချက်တစ်ခုမှာ ယှဉ်ပြိုင်ခြင်းဖက်ဒရယ် စနစ် သည် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း ဖက်ဒရယ်စနစ်၏ ဆန့်ကျင်ဖက်မဟုတ်ဆိုသည့် အချက် ဖြစ်ပါ သည်။ ဖက်ဒရယ်အစိုးရမှ ချမှတ်ပေးသည့် မူဝါဒများ စည်းမျဉ်းများ အပေါ်တွင် ယှဉ်ပြိုင်ခြင်း ဖြစ်သဖြင့် ပြည်နယ်များအကြားတွင် ပဋိပက္ခများ ဖြစ်ပွားခြင်း မရှိနိုင်ပါ။ ဖက်ဒရယ်အစိုးရ အနေဖြင့် ပြည်နယ်အစိုးရများနှင့် ယခင်ကဲ့သို့ ဝင်ရောက် ယှဉ်ပြိုင်နေပါက ၎င်းချမှတ်ထားသည့် မူများ၊ စည်းမျဉ်းများ၊ စည်းကမ်းများကို သမာသမတ်ကျကျ လိုက်နာဆောင်ရွက်ခြင်း လုပ်ဆောင် စေခြင်းများ ပြုနိုင်မည် မဟုတ်ပါ။ ထို့ကြောင့် ဖက်ဒရယ် အစိုးရအနေဖြင့် ယခင်က ပြည်နယ်များနှင့် ဒေသန္တရများ ဘဏ္ဍာငွေဖြင့် အကျပ်ကိုင်ခြင်း၊ ကန့်သတ်ချုပ်ချယ်ခြင်းပြုမည့်အစား ပြည်နယ် များက လေးစားကြည့်ညီညည့် ကွင်းလယ်ဒိုင်လူကြီး၏ တာဝန်နှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်ကိုသာ ဂုဏ်ယူစွာ လုပ်ဆောင်နေခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ထို့ကြောင့် အမေရိကန်နိုင်ငံ၏ နှစ်ပေါင်း ၄၀၀ ကျော်သည် ဖက်ဒရယ်စနစ် တည်ဆောက် ခြင်း ခရီးရှည်ကြီးတွင် ပြည်ထောင်စုအဆင့်တွင် ပူးပေါင်းအုပ်ချုပ်ခြင်း၊ ပြည်နယ်များ အဆင့်တွင် ကိုယ်ပိုင် အုပ်ချုပ်ခြင်း "Shared rule at the national level, and autonomous self-rule at the state/regional level" ကို ပုံစံအမျိုးမျိုးဖြင့် အကောင်အထည်ဖော်နေကြသည်ကို

တွေ့ရှိရသည်။ အကြောင်းကွေး ဖက်ဒရယ်စနစ် “Dual Federalism” ကို ကာလကြာရှည် ကျင့်သုံးခဲ့ကြသည်။ ထိမ်းမြားမင်္ဂလာ ဖက်ဒရယ်စနစ် “Cooperative Federalism” ကိုလည်း ကျင့်သုံးခဲ့ကြသည်။ ဉာဏ်ကြီးရှင် ဖက်ဒရယ်စနစ် “Creative Federalism” ကိုလည်း ကျင့်သုံးခဲ့ကြသည်။ ယခုအခါ လက်စွမ်းပြ ဖက်ဒရယ်စနစ် “Competitive Federalism” ကို ကျင့်သုံးနေဆဲ ဖြစ်သည်။ နောင်တွင်လည်း အခြား ဖက်ဒရယ် စနစ်ပုံစံ အသစ်များ ပေါ်ပေါက်လာအုံးမည် ဖြစ်ပါသည်။

နိဂုံး

“ဒီမိုကရေစီစနစ်ကို အခြေခံသည့် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု” ကို တည်ဆောက်ရန် သမ္မတကြီး (ငြိမ်း) ဦးသိန်းစိန် ဦးဆောင်သော အစိုးရက ချမှတ်ပေးထားခဲ့သည့် “မူ” အရ ဖက်ဒရယ် ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံကို တည်ဆောက် နေစဉ်တွင် ပါဝင်ပတ်သက်နေကြသည့် မြန်မာနိုင်ငံသားများ အနေဖြင့် ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို ပုံသေကားချပ် စနစ်တခု အနေဖြင့် မစဉ်းစားမိရန် လိုအပ်ပါသည်။ ပြည်ထောင်စု နှင့် ပြည်နယ်များအကြား အာဏာခွဲဝေခြင်းလည်း ပုံသေထားရှိ၍ မရပါ။ ပြည်သူများထံမှ ဆင်းသက်လာသည့် အချုပ်အခြာအာဏာ ၃ ရပ်ကို ဥပဒေပြုရေး၊ အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် တရားစီရင်ရေး မဏ္ဍိုင်များဖြင့် ပိုင်းခြား ခွဲဝေရာတွင်လည်း ပုံသေထားရှိရမည်ဟု မမှတ်ယူရန် အရေးကြီးပါသည်။ ပြည်နယ်အသစ်များ ဖွဲ့စည်းခြင်း၊ တိုင်းအသစ်များဖွဲ့စည်းခြင်း၊ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရတိုင်းများနှင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ ဒေသများ ဖွဲ့စည်းခြင်း၊ ပြည်ထောင်စု နယ်မြေ အသစ်များ ဖွဲ့စည်းသတ်မှတ်ခြင်း များကိုလည်း ပုံသေမထားရှိရပါ။ အမျိုးသားလွှတ်တော်၊ ပြည်သူ့လွှတ်တော်၊ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်လွှတ်တော်အမတ်များနှင့် တပ်မတော် သား လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များ၏ ရွေးချယ်ပုံ ရွေးချယ်နည်း၊ ခန့်အပ်ပုံခန့်အပ်နည်း တို့ကိုလည်း လက်ရှိအတိုင်း ထာဝရ ဖြစ်နေရမည်ဟု ပုံသေမမှတ်ယူသင့်ပါ။ နိုင်ငံသားအားလုံး၏ လိုအပ်ချက်များကို ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်ရန် ဖက်ဒရယ်စနစ်သည် ပြောင်းလွယ်ပြင်လွယ်သော စနစ်ဖြစ်သဖြင့် ကမ္ဘာတွင် အကောင်းဆုံးသော နိုင်ငံရေးစနစ်တခုအဖြစ် ရပ်တည်နေခြင်း ဖြစ်သည်ကို အမေရိကန် ဖက်ဒရယ်စနစ် ပြောင်းလဲမှုများမှ သင်ခန်းစာ ရယူနိုင်ရန် တင်ပြခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

အမေရိကန်ဖက်ဒရယ်စနစ် ဖြစ်ပေါ်တိုးတက်လာပုံ

ရဲထွန်း (သီပေါ)

ကျွန်တော်တို့နိုင်ငံမှာ ယခုအခါ ပြည်ထောင်စု ငြိမ်းချမ်းရေးညီလာခံ - (၂၁) ရာစုပင်လုံကို ဗဟိုပြု၍ ဒီမိုကရက်တစ် ဖက်ဒရယ်စနစ်အကြောင်း ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဆွေးနွေးပြောဆိုနေသော ကာလဖြစ်ပါသည်။ သို့ဖြစ်ရာ နိုင်ငံတကာတွင် အောင်မြင်စွာ ကျင့်သုံးနေသော ဖက်ဒရယ်စနစ် အမျိုးမျိုးကို လေ့လာသင့်သည်ဟု ယူဆမိပါသည်။ ထိုသို့လေ့လာရာတွင် သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံ၏ သမိုင်းကြောင်းဖြတ်သန်းမှု၊ ပြည်သူလူထု၏ နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေးအဆင့်နှင့် ယဉ်ကျေးမှု စသည်တို့ကိုပါ ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည်ဖြစ်သည်။

သို့ဖြစ်၍ အမေရိကန်ဖက်ဒရယ်စနစ် မည်ကဲ့သို့ ဖြစ်ပေါ်ပြောင်းလဲလာပုံ အကြမ်းဖျင်းကို ပထမဦးစွာ မိတ်ဆက်ပေးလိုပါသည်။ နောက်ပိုင်းတွင် ကနေဒါဖက်ဒရယ်စနစ်၊ အိန္ဒိယ ဖက်ဒရယ် စနစ် မိတ်ဆက်ချက်များကို ဆက်လက်တင်ပြသွားရန် ရည်ရွယ်ထားပါသည်။

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏ ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံရေးစနစ်မှာ အစောဆုံး ပေါ်ပေါက်လာသော ဖက်ဒရယ်စနစ်ဖြစ်ပြီး (Coming together) စိတ်တူကိုယ်တူလာရောက် ပူးပေါင်းစုဖွဲ့သော ပုံစံဖြစ်သည်။ ထိုအတူ ပါဝင်ဖွဲ့စည်းထားသော ယူနစ် (ပြည်နယ်များ) မှာ လူမျိုးကို အခြေမခံဘဲ နယ်မြေဒေသကိုသာ အခြေခံသော (Territorial federalism) ဖက်ဒရယ်စနစ်ဖြစ်၍ နှစ်ပေါင်း ၂၀၀ ကျော် သက်တမ်းကာလအတွင်း ငွေဝယ်ကျွန်စနစ် ဖျက်သိမ်းရေးကိုပဟိုပြုကာ တောင်ပိုင်း နှင့် မြောက်ပိုင်းအကြား ဖြစ်ပွားခဲ့သော ပြည်တွင်းစစ် (၁၈၆၁-၆၅) မှလွဲ၍ ခွဲထွက်ရေးအန္တရာယ် ကြီးကြီးမားမား မကြုံခဲ့ရချေ။

အမေရိကန်တို့ ယနေ့ကျင့်သုံးနေသော ဖက်ဒရယ်စနစ်မူဘောင်များမှာ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ ဥပဒေကို တစ်တည်းရေးပြီး ပြီးပြည့်စုံသွားခြင်းမျိုးမဟုတ်ဘဲ ခေတ်အလိုက် လိုအပ်ချက်များအရ တဖြည်းဖြည်းချင်း ပြင်ဆင်သွားရသည်များ ရှိသလို၊ အခြေခံဥပဒေကို ပြင်ဆင်ခြင်းမပြုဘဲ အခြေခံ ဥပဒေဆိုင်ရာအငြင်းပွားမှုများကို ဆုံးဖြတ်ပေးသည့် ပြည်ထောင်စု တရားလွှတ်တော်ချုပ်၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များဖြင့် လုပ်ကိုင်သွားကြခြင်းဖြင့် အားကောင်းသောပဟိုအစိုးရကို တည်ဆောက် ရခြင်း ဖြစ်ကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိနိုင်ပါသည်။

အမေရိကန် ပြည်ထောင်စု၏ ဖက်ဒရယ်စနစ်ဆိုသည်မှာ ပြည်နယ်အစိုးရများနှင့် အမေရိကန် ပြည်ထောင်စု ဖက်ဒရယ်အစိုးရ (အမျိုးသားအစိုးရ) တို့အကြား ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေအရ မည်သို့ ဆက်သွယ်ပေါင်းစပ်နေပုံကို ဖော်ပြခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံကို စတင် တည်ထောင်စအချိန်၊ အထူးသဖြင့် အမေရိကန်ပြည်တွင်းစစ်အပြီးတွင် ပြည်နယ်များရှိ အာဏာပါဝါများသည် အမျိုးသား အစိုးရ (ပြည်ထောင်စု အစိုးရ) သို့ ရွှေ့ပြောင်း ရောက်ရှိလာခဲ့သည်။ အမေရိကန် ဖက်ဒရယ်စနစ် ဖြစ်ထွန်းတိုးတက်လာမှုတွင် (State-centered) ပြည်နယ်ပဟိုပြု (Dual) အာဏာပြိုင်၊ နှင့် (New federalism) ဖက်ဒရယ်ဝါဒသစ်တို့အကြောင်းပြောမှ ပြည့်စုံပေလိမ့်မည်။

သမ္မတ နိုင်ငံ၏ အစဦးကာလ (confederation) စနစ်

အစဦးကာလ ဖက်ဒရယ်စနစ်သည် ပြည်ထောင်စုအစိုးရအား လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ အနည်း အကျဉ်းသာ ပေးထားသော (Articles of Confederation) "ကွန်ဖက်ဒရေးရှင်း ပြဋ္ဌာန်းချက်များ" ဆိုသည်။ အခြေခံဥပဒေဖြင့် ပြဿနာများကို နိုင်ငံရေးအရ ဖြေရှင်းထားခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် အခြေခံဥပဒေ ပြဋ္ဌာန်းချက်များတွင် (Continental Congress) ဟု ထိုစဉ်က ခေါ်ဝေါ်ခဲ့သော ၁၃ ပြည်နယ်၏ ပြည်ထောင်စု လွှတ်တော်သို့ စစ်ကြေငြာခြင်းနှင့် စာချုပ်များ ချုပ်ဆိုခွင့်ကို ပေးထားသော်လည်း တပ်မတော်တစ်ရပ်ကို ထောက်ပံ့ရန် အခွန်တော်ကောက်ခံခွင့် ပေးမထားသည့်အပြင် အဓိကပြဿနာများနှင့်ပတ်သက်၍ ဆုံးဖြတ်ချက် ချမှတ်နိုင်ရန် တညီ တညွတ် အားလုံးသဘောတူ ထောက်ခံရန် လိုအပ်သည်။

ဖက်ဒရယ်စနစ်ပြုပြင်ရေးမှာ အနောက်ပိုင်းမက်ဆာချူးဆက်မှ အသေးစား လယ်ပိုင်ရှင် လယ်သမားများ၏ လက်နက်ကိုင် ပုန်ကန်ထကြွမှုဖြစ်သော ရှေးလ် ပုန်ကန်မှု (၁၇၈၆-၈၇) ကို နှိမ်နင်းသည့် အချိန်တွင် ပိုမိုအားကောင်းလာခဲ့သည်။ အမေရိကန် တော်လှန်ရေးစစ်ပွဲကာလက တင်ရှိခဲ့သော အကြွေများကို ဖြေရှင်းရင်း ဝန်ပိနေသည့် ပြည်ထောင်စုအစိုးရ (ဖက်ဒရယ်အစိုးရ) ၏ စွမ်းဆောင်ရည် ကင်းမဲ့မှုကြောင့် ဆိုးရွားနေသော စီးပွားရေးက လက်နက်ကိုင်ပုန်ကန်မှုကို တွန်းအားပေးသလို ဖြစ်စေခဲ့သည်။ ထို့အပြင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရအနေဖြင့် လက်နက်ကိုင်

ပုန်ကန်မှုကို နှိမ်နင်းရန် တပ်မတော်တစ်ရပ်ကို တာဝန်ယူ ထောက်ပံ့နိုင်စွမ်း မရှိကြောင်း ထင်ရှား လာခဲ့ပြီး မက်ဆာချူးဆက်ပြည်နယ်က ကိုယ်ပိုင်တပ်မတော်ကို မဖြစ်မနေ တည်ထောင်ခဲ့ရသည်။

ပြည်နယ်ဗဟိုပြုဖက်ဒရယ် (State centered) မှ

အားကောင်းသော ဗဟိုရှိသည့် ဖက်ဒရယ် စနစ်ဆီသို့

၁၇၈၇ ခုနှစ်တွင် ကိုယ်စားလှယ် ၅၅ ဦးတို့သည် ဖီလာဒယ်ဖီးယားတွင် အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ညီလာခံတစ်ခု ကျင်းပပြီး ဥပဒေ ပြုလွှတ်တော်နှစ်ရပ် ထားရှိရေးနှင့် ပတ်သက်သော အယူအဆ၊ ပြည်နယ် ကြီးကြီးငယ်ငယ်တို့အတွက် မျှခြေရှိမည့် ကိုယ်စားပြုခွင့် အယူအဆ (Great Compromise)၊ အပြန်အလှန် ထိန်းကျောင်းမှု (Checks and balances) အယူအဆ စသည်တို့ကို ဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။ ဂျိမ်းစ် မက်ဒီဆင် (James Madison) က တက်ရောက်လာသည့် ကိုယ်စား လှယ်များအား ရှည်လျားသည့် ညီလာခံအဖွင့်အမှာစကား ပြောကြားရာတွင် “တမျိုးသားလုံးနဲ့ သက်ဆိုင်တဲ့ကိစ္စရပ်များအပေါ် ရှုမြင်သုံးသပ်ရာမှာ ပြည်နယ်ဥပဒေပြုရေး မဏ္ဍိုင်များအနေနဲ့ လျော်ကန်သင့်မြတ်တဲ့ အမြင်များရရှိဖို့ ခက်ခဲကြောင်း”၊ သို့ဖြစ်၍ ပိုမို အားကောင်းသည့် ဗဟိုအစိုးရတစ်ရပ် လိုအပ်ကြောင်း ဆွေးနွေးသွားခဲ့သည်။ အဆိုပါ ညီလာခံမှာ ချက်ချင်းဆိုသလိုပင် မူလလုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာကို စွန့်လွှတ်ပြီး အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု အခြေခံဥပဒေ (Constitution of the United States) သစ်တစ်ရပ် ရေးဆွဲရေးအတွက် ပြင်ဆင် ခဲ့ကြလေတော့သည်။

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသစ်အပေါ် အားကောင်းမောင်းသန် ခုန်ကာကွယ်ခဲ့သည်ကား ပြည်နယ်များက အတည်ပြု ထောက်ခံပေးနိုင်ရေးအတွက် ရည်ရွယ်သည့် နယူးယောက်မြို့တွင် ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့သော ဖက်ဒရယ်ဆိုင်ရာ စာတမ်းများ (The Federalist Papers) ပင် ဖြစ်သည်။ ကလောင်ရှင် အမည်အတိအကျ ဖော်ပြထားခဲ့သော အဆိုပါစာတမ်းများမှာ စုစုပေါင်း ၈၅ စောင်ရှိပြီး၊ အလက် ဇန္ဒား ဟမ်မီလတန် (Alexander Hamilton)၊ ဂျိမ်းစ် မက်ဒီဆင် (James Madison) နှင့် ဂျွန်ဂျေး (John Jay) တို့က အတည်ပြုရန် တင်ပြထားသော အခြေခံဥပဒေသစ်၏ အကျိုးပြုနိုင်ပုံများ၊ အခြေခံ ဥပဒေသစ်ပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များနောက်ကွယ်မှ နိုင်ငံရေး သဘောတရား များနှင့် လုပ်ငန်းတာဝန်များကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ ရေးသားပြခဲ့သည်။ ယခုအခါ အဆိုပါ စာတမ်းများမှာ အမေရိကန်နိုင်ငံရေး သိပ္ပံပညာတွင် အရေးအကြီးဆုံး စာရွက်စာတမ်းများအဖြစ် တည်ရှိနေလေပြီ။

အခြေခံဥပဒေသစ်ကို ဆန့်ကျင်သောသူများကိုကား ဖက်ဒရယ်ဆန့်ကျင်ရေးသမားများ (Anti-Federalists) ဟုခေါ်ကြသည်။ ထိုသူများမှာ ယေဘုယျအားဖြင့် ကျဉ်းမြောင်းသော ဒေသဆိုင်ရာအမြင်သာ ရှိကြပြီး ကျယ်ပြန့်သော အမျိုးသားရေးအမြင် မရှိသူများ ဖြစ်ကြသည်။ သူတို့၏ အမြင်များမှာ ကုန်သွယ်စီးပွားရေးနှင့် ဘဏ္ဍာရေးကိစ္စများထက် စိုက်ပျိုးရေးနှင့် လယ်ယာ မြေဆိုင်ရာ ပြဿနာများနှင့် ချိတ်ဆက်ထားသည့်အမြင်များ ဖြစ်ပြီး အားကောင်းသောပြည်နယ် အစိုးရများနှင့် အားနည်းချိန့်သော အမျိုးသားအစိုးရ (ပြည်ထောင်စုအစိုးရ) ကိုသာ အလိုရှိကြ သည်။ (ဤနေရာတွင် မြန်မာနိုင်ငံသမိုင်းမှ ဖက်ဒရယ်စနစ်ဆန့်ကျင်သူများနှင့် အဓိပ္ပါယ် ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သည်ကို သတိပြုစေလိုသည်။ မြန်မာ့သမိုင်းတွင် ဖက်ဒရယ်စနစ် ဆန့်ကျင်ရေး သမားဆိုသည်မှာ အားကောင်းသော ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုကြီးသည့် အစိုးရကို လိုလားသူများ ဖြစ်သည်။ - စကားချပ်)

နောက်ပိုင်းတွင် ဖက်ဒရယ်ဆန့်ကျင်ရေးသမားများမှာ “အခြေခံဥပဒေသစ်တွင် ထည့်သွင်း ပေးရန် ဖက်ဒရယ်သမားများက ကတိပေးခဲ့ကြပြီးဖြစ်သည့်” နိုင်ငံသားအခွင့်အရေး (Bill of

Rights) မပါရှိမှုအပေါ် ပြောင်းလဲကာ အလေးထားဝေဖန် ထိုးနှက်ခဲ့ကြလေသည်။

ဂျော့ဝါရှင်တန်၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေ အပေါ် ထောက်ခံသည့် ဩဇာအရှိန်အဝါနှင့် လိမ္မာပါးနပ်သည့် စည်းရုံးရေးဆိုင်ရာ ကျွမ်းကျင်မှုများကြောင့် အခြေခံဥပဒေကို ပြည်နယ် အားလုံးက ထောက်ခံအတည်ပြုခဲ့ကြသည်။ ပျက်ပြယ်သွားပြီဖြစ်သည့် ကွန်ဖက်ဒရေးရှင်း လွှတ်တော် (Congress of the Confederation) က အစိုးရသစ်ကို ရွေးကောက်တင်မြှောက်ရန် အချိန်သတ်မှတ်ထားခဲ့ရာ ၁၇၈၉ ခုနှစ် မတ်လ (၄) ရက်နေ့မှာ အစိုးရသစ် စတင် တာဝန်ယူ ရမည့်နေ့ဖြစ်သည်။ ၁၇၈၉ ခုနှစ်တွင် ကွန်ဂရက် လွှတ်တော်က ပြည်နယ်များအတွက် ပြဋ္ဌာန်းချက် ၁၂ ချက်ကို တင်သွင်းပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည်။ ၎င်းတို့ အနက် ၁၀ ချက်မှာ လွှတ်တော် ကော်မတီများက ရေးဆွဲခဲ့ခြင်းဖြစ်ပြီး ၁၇၉၁ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ (၁၅) ရက်နေ့တွင် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု နိုင်ငံသားအခွင့်အရေး (United States Bill of Rights) ဖြစ်လာရန် လမ်းဖွင့်ပေးခဲ့လေသည်။ ဒသမမြောက် ပြင်ဆင်ချက်မှာ အမေရိကန် ပြည်ထောင်စု၏ ဖက်ဒရယ်စနစ်အတွက် လမ်းညွှန်ချက်များ ဖြစ်ခဲ့လေသည်။

ဖက်ဒရယ်လစ်ပါတီ

ဖက်ဒရယ်လှုပ်ရှားမှု မှေးမှိန်သွားသည်နှင့်တပြိုင်နက် ဒုတိယတစ်ခုက ချက်ခြင်းဆိုသလို အစားထိုး နေရာယူလာခဲ့သည်။ အဆိုပါ ဒုတိယတစ်ခုမှာ အလက်ဇန္ဒားဟမ်မီလတန်နှင့် သူ့မဟာ မိတ်များ၏ အားကောင်းသော အမျိုးသားအစိုးရ (ပြည်ထောင်စုအစိုးရ)၊ လျော့ရဲစွာ ဖွဲ့စည်းထားသည့်(Loose construction) အခြေခံဥပဒေနှင့် (လယ်ယာစိုက်ပျိုး စီးပွားရေးထက်) ကုန်သွယ် စီးပွားရေးကို လိုလားသည့် မူဝါဒများအပေါ် အခြေခံထားသည့် လှုပ်ရှားမှုဖြစ်သည်။ တဖြည်းဖြည်း အချိန်ကြာလာသောအခါ ဤမူဝါဒများကို နှစ်သက်သဘောကျသူများ စုစည်းမိလာကြပြီး ပထမဦးဆုံးသော နိုင်ငံရေးပါတီတစ်ရပ်ဖြစ်သည့် ဖက်ဒရယ်လစ်ပါတီကို တည်ထောင်ခဲ့ကြလေသည်။

ဖက်ဒရယ်လစ်ပါတီ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဒီမိုကရက်တစ်-ရီပတ်ဘလီကင်ပါတီမှာမူ အားကောင်းသော ဗဟိုအစိုးရတစ်ရပ်ကို မလိုလားချေ။ အားကောင်းသောအစိုးရမှာ ပြည်သူ လူထု၏ လွတ်လပ်ခွင့်များအတွက် ခြိမ်းခြောက်မှုတစ်ခုအဖြစ် ၎င်းတို့ကရှုမြင်ကြသည်။ သူတို့က အစိုးရသစ်ကြောင့်ဖြစ်ပေါ်လာသော အမျိုးသားကြွေးမြီက တစ်နိုင်ငံလုံးကို ဒေဝါလီခံရစေလိမ့်မည်ဟု အလေးတင်းပြောဆိုကြသည်။ ထို့ပြင် ပြည်ထောင်စု ငွေစုစာချုပ်ကို ဝယ်ယူထားသူများမှာ ရိုးသားသော လယ်သမား၊ အလုပ်သမားများထံမှရသည့် အခွန်ငွေများကို အချောင်ခံစားနေသူများ ဖြစ်သည်ဟု ဆိုလေသည်။ အဆိုပါသဘောထားများကား ၁၇၈၀ ခုနှစ်များ လောက်ဆီက ဖက်ဒရယ်လစ်လှုပ်ရှားမှုများ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် အင်တီ-ဖက်ဒရယ်လစ် (ဖက်ဒရယ် ဆန့်ကျင်ရေး သမား)များ စွဲကိုင်ခဲ့သော သဘောထားများပင်ဖြစ်ကြသည်။

တရားသူကြီးချုပ် ဂျွန်မာရှယ်လက်ထက်က ဖက်ဒရယ်ဝါဒ

၁၉ ရာစုအစောပိုင်းကာလများတွင် ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများအကြား အာဏာခွဲဝေမှုကို ရှင်းလင်းပြတ်သားအောင် ပြုလုပ်ရာတွင် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု တရားလွှတ်တော်ချုပ်မှ တရားသူကြီးချုပ် ဂျွန်မာရှယ်က အရေးပါသည့်အခန်းမှာ ပါဝင်ခဲ့လေသည်။ အစိုးရများအကြား (ဖက်ဒရယ်အစိုးရနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများ) အာဏာခွဲဝေကျင့်သုံးမှုနှင့်ပတ်သက်၍

အမေရိကန်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေက ရှင်းလင်းပြတ်သားစွာ ဖော်ပြထားသည့်အတွက် နယူးယောက်ရှိ တရားလွှတ်တော်ချုပ်က ဖြေရှင်းပေးခဲ့ရလေသည်။ ဥပမာအားဖြင့် မက်ကူလော့နှင့် မေရီလန် (Mc Culloch Vs. Maryland) ၊ ဂစ်ဘွန်နှင့် အော့ဂဒင် (Gibbons Vs.Ogden) စသည့် အမျိုးသားအစိုးရ (ဖက်ဒရယ်အစိုးရ) ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာကို ချဲ့ထွင်ပေးခဲ့ရသည့် အမှုအခင်းမျိုးကို ဖြေရှင်းပေးရင်း ပြဿနာများကို အဖြေထုတ်ပေးခဲ့ရသည်။

အာဏာပြိုင် ဖက်ဒရယ်ဝါဒ (Dual Federalism)

ပြည်ထောင်စုတရားလွှတ်တော် တရားသူကြီးချုပ် မာရှယ်က ထိုသို့သော အမှုများတွင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရ အာဏာကို ပိုမိုအားကောင်းစေသည့် ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်ခဲ့သော်လည်း သူ့ကို ဆက်ခံသည့် ရော့ဂျာဘီတီနီ (Roger B.Taney (1835-1863) လက်ထက်တွင်မူ အမျိုးသားအစိုးရနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာကို တန်းတူအားကောင်းစေသည့် ဆုံးဖြတ်ချက်များကိုသာ ချမှတ်ခဲ့လေသည်။ ထိုစဉ်က အခြေခံတွေးခေါ်စဉ်းစားမှုမှာ ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများကို သတ်မှတ်ထားသော စာရင်းအတိအကျဖြင့် ကန့်သတ်ထားသင့်ပြီး ကျန်ရှိသည့် အာဏာများမှာ ပြည်နယ်များ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာများ ဖြစ်သင့်သည်ဟူသော အယူအဆဖြစ်သည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေ၏ ၁၆ ခုမြောက် ပြင်ဆင်ချက်ရော၊ ၁၇ ခုမြောက် ပြင်ဆင်ချက်ပါ၊ အမျိုးသားအစိုးရ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာကို အားဖြည့်ပေးခဲ့သကဲ့သို့ ပြည်နယ်နှင့် ဖက်ဒရယ်လုပ်ပိုင်ခွင့်တို့အကြား အာဏာခွဲဝေမှုကိုလည်း အားဖြည့်ပေးခဲ့လေသည်။

အာဏာပြိုင်ဖက်ဒရယ်ဝါဒနှင့် ဆက်ဆံမှုအစီအစဉ်သစ် (New Deal) အကြားကာလ

တရားသူကြီးချုပ် တီနီနှင့် "အာဏာပြိုင်ဖက်ဒရယ်ဝါဒ" ခေါင်းထောင်ထလာချိန် နောက်ပိုင်း ဖက်ဒရယ်အစိုးရ ပြည်နယ်အစိုးရနှင့် ဒေသဆိုင်ရာအစိုးရတို့အကြား လုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာခွဲဝေမှုမှာ ရာစုနှစ်တစ်ခုမျှ သိသိသာသာပြောင်းလဲမှု မရှိခဲ့ ဟုဆိုရပေမည်။

သို့သော်လည်း မျက်မှောက်ခေတ် ဖက်ဒရယ်စနစ်၏ အစိတ်အပိုင်းများတွင် ၁၈၆၁ ခုနှစ်မှ ၁၉၃၃ ခုနှစ်ကာလအတွင်း မူလအခြေအနေများကို ပြင်ဆင်ချက် ပြုလုပ်ခဲ့ရမှု များစွာပါဝင်သည်။ ဥပမာ - ဘဏ်များမှာ ပြည်နယ်များ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့်ထိန်းချုပ်ပိုင်ခွင့် အောက်တွင် ကာလရှည်ကြာစွာ တည်ရှိနေခဲ့ရာမှ၊ ဝါရှင်တန် ဗဟိုမှအရာရှိများက စီမံခန့်ခွဲပြီး (ဗဟိုဘဏ်) အထူးသီးသန့် လိုအပ်ချက်များကို ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်သည့် အမျိုးသားဘဏ်များကို ကွန်ဂရက် အဖြစ် ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ရန် ကွန်ဂရက်က ၁၈၆၃ နှင့် ၁၈၆၄ ခုနှစ်တွင် "အမျိုးသား ဘဏ်ဥပဒေများ" ပြဋ္ဌာန်းပေးခဲ့ခြင်းမျိုးဖြစ်သည်။

ပထမ ကမ္ဘာစစ်ပွဲကာလအတွင်း ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုဘဏ်သည် တောင်သူလယ်သမားများအား ကူညီထောက်ပံ့နိုင်ရန် စနစ်တစ်ခုကို တည်ထောင်ခဲ့ပြီး သမ္မတဟားဗတ်ဟူးဗား၏ နောက်ဆုံးနှစ်တွင် နိုင်ငံသားများ အိုးပိုင်အိမ်ပိုင်နှင့် နေထိုင်နိုင်ရေးအထိ နေထိုင်မှုဘဝ တိုးတက်လာစေရန် အစီအစဉ် ချမှတ်ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ကွန်ဂရက်သည် ၎င်း၏လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာကို အသုံးပြု၍ ပြည်နယ်အချင်းချင်းအကြား ကူးသန်းရောင်းဝယ်မှုနှင့် သက်ဆိုင်သော အခွန်အကောက်နှုန်းထားများ၊ အလုပ်သမား ကူးလူးဆက်ဆံရေး ပြဿနာများ၊ ရထားသံလမ်းများ၊ စတော့များနှင့်ပတ်သက်၍ ဥပဒေပြဋ္ဌာန်း သတ်မှတ်ပေးခဲ့သည်။ ပထမကမ္ဘာစစ်ပွဲ ဖြစ်ခါနီးစ အချိန်တွင် ရထားလမ်းအလုပ်သမားများအတွက် လုပ်ခလစာနှုန်းထားသတ်မှတ်သည့် ဥပဒေ

ပြဋ္ဌာန်းပေးခဲ့သည်အထိ ကွန်ဂရက်က ဆောင်ရွက်ခဲ့လေသည်။

၁၉၂၀ ခုနှစ်များအတွင်း ကွန်ဂရက်က ပြည်နယ်အချင်းချင်းအကြား ဆက်သွယ်သော မီးရထားလမ်း အလုပ်သမားများအတွက် စုပေါင်းရပိုင်ခွင့် အခွင့်အရေးအပ်နှင်းသည့် ဥပဒေများကို ပြဋ္ဌာန်းပေးခဲ့သည်။ ကွန်ဂရက်သည် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေပြုခွင့်အာဏာကို အသုံးပြု၍ စာရိတ္တ ပိုင်းဆိုင်ရာ ဥပဒေပြုမှုများလည်း လုပ်ဆောင်ခဲ့သည်။ ဥပမာ (အမှန်အားဖြင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေပြုပိုင်ခွင့် အာဏာမှာ ပြည်နယ်အချင်းချင်းအကြား သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး ကဏ္ဍတွင်သာ ဩဇာသက်ရောက်ရန် ကန့်သတ်ထားခြင်း ဖြစ်သော်လည်း) ၁၉၀၇ ခုနှစ်တွင် ကွန်ဂရက်က ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည့် မန်းဥပဒေ (Mann Act) သည် အမျိုးသမီးများအား မူမမှန်သော ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ပြည်နယ်ဖြတ်ကျော်ကူးသန်းခြင်းကို တားမြစ်ထားသည့် အကျင့်စာရိတ္တပိုင်းဆိုင်ရာ (လူမှုရေး) ဥပဒေပင်ဖြစ်သည်။

ပြည်တွင်းစစ်ပွဲကာလအတွင်းက ပြည်နယ်များရှိ ကောလိပ်ကျောင်းများ တည်ထောင်ရန် မြေငှားချထားပေးရေးအတွက် မြေရောင်းရမှု အခွန်တော်ငွေများကို ကွန်ဂရက်က အသုံးပြု ခဲ့လေသည်။ ထိုသို့ဆောင်ရွက်ရန် မိုရေးမြေအငှားချထားရေးဥပဒေ (Morrill Land-Grant Acts) ကို အသုံးပြုခဲ့သည်။ အဆိုပါ ကိစ္စအပေါ်ထားရှိသည့် သဘောထားမှာ မြေယာရောင်းချရမှု အခွန်တော်ငွေများသည် အခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ ၁၊ အပိုဒ်ခွဲ (၈) (အဆိုပါအပိုဒ်တွင် ကွန်ဂရက်၏ ဥပဒေပြုပိုင်ခွင့်အာဏာများကို သတ်မှတ်ထားသည်) တွင် သတ်မှတ်ထားသည်ထက် ကျော်လွန် ကာ ပိုမိုထိရောက်စွာ မြှုပ်နှံအသုံးချသင့်သည်ဆိုသည့် အယူအဆဖြစ်သည်။ ၁၈၈၀ ခုနှစ်များ အတွင်း ကြိမ်ဖန်များစွာပင် ကွန်ဂရက်ရှိ လွှတ်တော်တစ်ရပ်မဟုတ် အခြားတစ်ရပ်တွင် (အထက် လွှတ်တော် သို့မဟုတ် အောက်လွှတ်တော်) ပြည်နယ်များရှိ အခြေခံ မူလတန်းကျောင်းများသို့ မြေရောင်းရ အခွန်တော်ငွေဖြင့် ထောက်ပံ့ခြင်းဆိုင်ရာ ဥပဒေများကို ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ကြသည်။ ၂၀ ရာစု၏ ပထမနှစ်များအတွင်းတွင် ဖက်ဒရယ်ထောက်ပံ့ငွေ အမြောက်အများဖြင့် အားတက်သရော ထောက်ပံ့ခဲ့သည့်ပြင် ကွန်ဂရက်က အထွေထွေ အခွန်တော်ငွေများကိုပင် စတင်အသုံးပြု၍ ခွင့်ပြုငွေချထားပေးခြင်းများ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ဤသို့ဖြင့် အခြေခံဥပဒေပါ အထွေထွေ လူမှုဖူလုံရေး အပိုဒ်တွင် ပေးထားသည့် ကျယ်ပြန့်သော အခွင့်အာဏာကို အသုံးချခဲ့သည်။

သမ္မတဟားဗတ်ဟူးဗား၏ လက်ထက်တွင်လည်း ဆင်းရဲမွဲတေမှုပျောက်ရေး ရည်ရွယ် ချက်ဖြင့် ပြည်နယ်များသို့ ထောက်ပံ့ကူညီငွေများ ခွဲဝေခွင့်ပြုပေးခဲ့သည်။ ရေဘေးသင့် ကပ်ဆိုက် သောဒေသများ၊ လယ်ယာသီးနှံ ပျက်စီးဆုံးရှုံးမှုများကို ထောက်ပံ့ကူညီမှုများသည် သမ္မတ ဝုဒရီးဗီလဆင် (၁၉၁၃-၂၀) လက်ထက်တွင် စတင်၍ အဆများစွာ တိုးလာခဲ့သည်။ ၁၉၂၀ ခုနှစ်များတွင် ပြည်ထောင်စု(ဝါရှင်တန်)သည် နိုင်ငံတွင်း ဥပဒေစိုးမိုးရေးကဏ္ဍသို့တိုင် ၎င်း၏ အာဏာကို ဖြန့်ကျက်ခဲ့သည်။ ၁၉၃၃ ခုနှစ်သို့ ရောက်သောအခါ ဖက်ဒရယ်အစိုးရအနေဖြင့် တစ်စုံတစ်ခုသော ရည်မှန်းချက်အတွက် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ လုပ်ဆောင်ချက်များနှင့် ငွေသုံးစွဲမှု များအပေါ် ကျယ်ပြန့်သော လုပ်ထုံးလုပ်နည်း ချမှတ်ကျင့်သုံးခွင့်ရှိသည်ဟု ယူဆသည့် ကိစ္စမှန်သမျှ အားလုံးလိုလို လုပ်ဆောင်နိုင်ရန် လိုအပ်သော စီရင်ထုံးများမှာ ပြည့်စုံလုံလုံးပါး ရှိခဲ့လေပြီ။ အမှန်တကယ်အားဖြင့် ကွန်ဂရက်လွှတ်တော်တွင်း ဆွေးနွေးဆုံးဖြတ်ချက် ချလိုစိတ် ရှိရန် (ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းရန်) နှင့် ပြည်ထောင်စု တရားလွှတ်တော်ချုပ်က "အများညီ ဤကိုကျွဲဖတ်ရန်" (အခြေခံဥပဒေနှင့် ညီညွတ်ပါသည် ဆိုသည့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ရန်) သာ လိုရင်းဖြစ်လေသည်။

ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေး ဖက်ဒရယ်ဝါဒ (Cooperative federalism)

မဟာစီးပွားပျက်ကပ်ကြီး (Great Depression) က အာဏာပြိုင်ဖက်ဒရယ်ဝါဒကို ရုတ်တရက် အဆုံးသတ်ပေးလိုက်ပြီး အားကောင်းသော အမျိုးသားအစိုးရ (ဗဟိုအစိုးရ) တစ်ရပ် ဆီသို့ ဦးတည်ရွှေ့လျား စေလေသည်။ သမ္မတဖရန်ကလင်ဒီ ရုစ်ဗွဲလ်၏ ဆက်ဆံမှုအစီအစဉ်သစ် (New Deal) ပေါ်လစီများက အမေရိကန်နိုင်ငံသား အားလုံးဆီသို့ အခြားသော ဖက်ဒရယ်အစိုးရ အစီအစဉ်များထက် ပိုမို၍ သက်ရောက်မှု ရှိခဲ့လေသည်။ ပြည်ထောင်စု တရားလွှတ်တော်ချုပ်က ရုစ်ဗွဲလ်၏ စီးပွားရေးအစီအစဉ် အားလုံးနီးပါးကို (အခြေခံဥပဒေနှင့် ညီညွတ်မှုမရှိဟုဆိုကာ) ပယ်ချခဲ့သည့်အတွက် သမ္မတက "တရားစီရင်ရေး လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ ပြန်လည်ပြုပြင်ရေး ဥပဒေကြမ်း ၁၉၃၇" ကို တင်သွင်းလျက် တရားလွှတ်တော်ချုပ်တွင် တရားသူကြီး အရေအတွက် ထပ်တိုးရန် လုပ်ဆောင်ခဲ့ရလေသည်။ ဒီမိုကရက်များ လွှမ်းမိုးသည့် ကွန်ဂရက်နှင့် အဖွဲ့ဝင် တိုးချဲ့လိုက်သည့် တရားလွှတ်တော်ချုပ်တို့က ရုစ်ဗွဲလ်၏ ပေါ်လစီများကို မျက်နှာသာပေး၍ အတည်ပြုခဲ့ခြင်းဖြင့် အခြေခံဥပဒေအတားအဆီးကို ကျော်ဖြတ်ခဲ့လေသည်။ နိုင်ငံရေးသိပ္ပံပညာရှင် သီအိုဒိုလိုဝီ (Theodore Lowi) က အောက်ဖော်ပြပါ ပြည်ထောင်စု တရားလွှတ်တော်ချုပ်၏ ဆုံးဖြတ်ချက် ၃ ခုက အာဏာအရွေ့ကို ခိုင်မာစွာ သက်သေပြနေသည်ဟု ဆိုသည်။

- "အမျိုးသား အလုပ်သမား ဆက်ဆံရေးဘုတ်အဖွဲ့" နှင့် "ဂျူးစိန်နှင့် လပ်ဖ်လင် သံမဏိ ကော်ပိုရေး" တို့အကြား ဖြစ်ပွားသည့်အမှု၊
 - "ဟဲ့ဗားရင်း" နှင့် "ဒေးဗစ်" တို့အကြားဖြစ်ပွားသည့်အမှု၊
 - "စတီးဝပ် စက်ပစ္စည်း ကုမ္ပဏီ" နှင့် "ဒေးဗစ်" တို့အကြားဖြစ်ပွားသည့်အမှု တို့ဖြစ်ကြသည်။
- ဆက်ဆံမှုအစီအစဉ်သစ်ပါ ပေါ်လစီများကို အကောင်အထည်ဖော်ရန်အတွက် (ဖက်ဒရယ် အစိုးရ) အမျိုးသားအစိုးရမှာ အဆင့်အသီးသီးရှိ အစိုးရများနှင့်ပူးပေါင်းဆောင်ရွက် ရတော့သည်။ ဖက်ဒရယ်အစိုးရ အနေဖြင့် မြို့တော်အဆင့်တွင် ပြည်နယ်အစိုးရ၏ ဥပဒေပြုရေးမဏ္ဍိုင်ကို ဖြတ်ကျော်ရန် "နိုင်ငံရေး ယန္တရားများ" (Political machines) ကို အားထားရသကဲ့သို့ ဒေသဆိုင်ရာ အစိုးရများသည်လည်း အခြားသော အလွှာများကဲ့သို့ တူညီသောအဆင့်အတန်း အခွင့်အရေး ရရှိကြသည်။ (ဆိုလိုသည်မှာ ဗဟိုအစိုးရ လုပ်ချင်တိုင်းလုပ်၍မရဘဲ ပူးပေါင်းတိုင်ပင်ဆောင်ရွက် ခွင့် ရကြခြင်းကိုဆိုသည်။)

ယခင်က ဖက်ဒရယ်အစိုးရနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရ ဒေသဆိုင်ရာ အစိုးရများအကြား လုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာ၊ တာဝန်ယူမှု၊ တာဝန်ခံမှုတို့မှာ ကွဲပြားခြားနား စည်းခြားထားသကဲ့သို့ ရှိခဲ့သဖြင့် "အထပ်သားကိတ်မုန့်" နှင့် ခိုင်းခိုင်းခွဲကြပြီး ယခုကဲ့သို့ ခြားနားထားသော စည်းမျဉ်း မှန်ဝါးသွားသော ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေး ဖက်ဒရယ်ဝါဒ (Cooperative federalism) ကို "မာဘယ်ကိတ်မုန့်" နှင့်တူသည်ဟု ခိုင်းခိုင်းခွဲကြလေသည်။

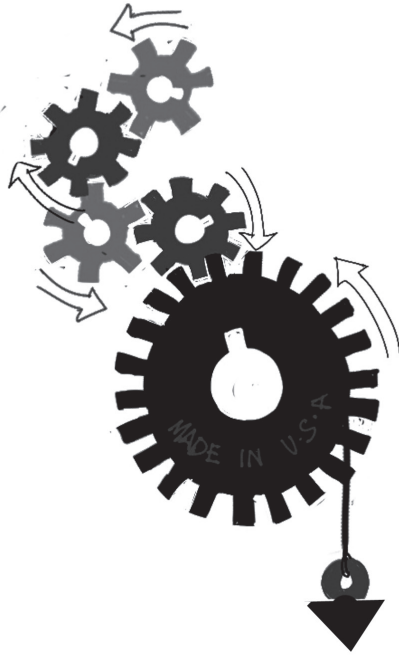
ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေး ဖက်ဒရယ်ဝါဒတွင် ပြည်ထောင်စုမှ "ကူညီရေးထောက်ပံ့ငွေ" (Grants in aid) အဖြစ် သို့မဟုတ် "အမျိုးအစားလိုက်ခွင့်ပြုငွေ" (Categorical grants) အဖြစ်ပေး အပ်ခြင်းဖြင့် ဘဏ္ဍာငွေသုံးစွဲမှုတွင် ဖက်ဒရယ် အစိုးရက ပိုမိုချုပ် ကိုင်လာလေတော့သည်။

ဖက်ဒရယ် ဝါဒသစ် (New Federalism)

အခြားသောလှုပ်ရှားမှုတစ်ခုမှာ ၂၀ ရာစု နောက်ပိုင်းကာလ နှင့် ၂၁ ရာစု အစပိုင်းတွင် ပေါ်လာသည့် "ဖက်ဒရယ်ဝါဒသစ်" (New Federalism) ဖြစ်သည်။ အဆိုပါဝါဒမှာ သမ္မတ

ရော်နယ်ရီဂင် (၁၉၈၁-၈၉) ဦးဆောင်ဦးရွက်ပြုခဲ့သော လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများကို ပြည်နယ်များသို့ တစ်တစ်ပြန်ပေးရေးပင်ဖြစ်သည်။ အဆိုပါဝါဒအရ မူလက ဖက်ဒရယ် အစိုးရအနေဖြင့် ပြည်နယ်များသို့ ကဏ္ဍအလိုက် ခွင့်ပြုငွေများ ချထားပေးခဲ့ပြီး ကန့်သတ်ချက်များအတိုင်း သုံးစွဲရန် အစီအစဉ်များ ထားရှိခဲ့သော်လည်း ရီဂင်က ပြည်နယ်အစိုးရများသို့ အလုံးအရင်းလိုက် ခွင့်ပြုငွေများ ချထားပေးခဲ့ပြီး အသေးစိတ်သုံးစွဲမှု အစီအစဉ်ကို ၎င်းတို့ဖာသာ ဆုံးဖြတ် ဆောင်ရွက်စေခြင်း ဖြစ်လေသည်။ ဖက်ဒရယ်ဝါဒသစ်ကို တစ်ခါတရံ “ပြည်နယ်များ၏ အခွင့်အရေး” ဝါဒ (States’ Rights) ဟုခေါ်ဝေါ် သုံးစွဲသော်လည်း ၎င်းတို့တွင် ပါဝင်သော အတွင်းသဘောများမှာ ကွဲပြားခြားနားပါသည်။ ၂၀ ရာစု အလယ်ပိုင်းလောက်က ပေါ်ခဲ့သော ပြည်နယ်များ အခွင့်အရေး လှုပ်ရှားမှု (States’ Rights movement) မှာ နိုင်ငံသား အခွင့်အရေးလှုပ်ရှားမှု (Civil Rights movement) ကို ဗဟိုချက်အဖြစ် ထားခြင်းဖြစ်သည်။ ဖက်ဒရယ်သစ် လှုပ်ရှားမှုမှကား စီးပွား ကူးသန်း ရောင်းဝယ်ရေးဆိုင်ရာ အခြေခံဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းချက် အပိုင်း သို့မဟုတ် လယ်ယာ စိုက်ပျိုးရေးဆိုင်ရာ ကဏ္ဍကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်နှင့်သာ သက်ဆိုင်လေသည်။

ရော်နယ်ရီဂင်၏ “ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုဖြေလျှော့ခြင်းတော်လှန်ရေး” (Devolution Revolution) ဆိုသည့် ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီသစ်မှာ ၁၉၈၀ ခုနှစ်အစပိုင်းမှ ၂၀၀၁ ခုနှစ်လောက်ထိသာ ရှည်ကြာခဲ့လေသည်။

အမေရိကန်ပတ်ဒရယ်စနစ်မှ မြန်မာနိုင်ငံအတွက် သင်ခန်းစာများ

ဒေါက်တာဆလိုင်းငွန်ကျုံးလျန်

ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို ကျင့်သုံးသည့် အချုပ်အခြာအာဏာပိုင် နိုင်ငံများစွာ ရှိပါသည်။ အဆိုပါ နိုင်ငံများစွာအနက် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင် ကျင့်သုံးသည့် ဖက်ဒရယ်စနစ်မှ မြန်မာ နိုင်ငံသားများ သင်ခန်းစာ ရယူသင့်သည့် အရေးကြီးသော အချက်အချို့ကို ကောက်နုတ်တင်ပြ အပ်ပါသည်။

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုကို စတင်တည်ထောင်ခဲ့ကြသူများ "Founding Fathers of the United States" အနေဖြင့် ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို အခြေခံကျင့်သုံးရသည့် အချက်များ အနက် ပထမ အချက်မှာ ဖက်ဒရယ်စနစ်သည် စည်းလုံးညီညွတ်မှုကို လုပ်ဆောင်ခွင့်ပေးသောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုသည် လူမျိုးပေါင်းစုံ စုပေါင်းနေထိုင်သည့် နိုင်ငံဖြစ်သဖြင့်

လူမျိုးကြီး တစ်မျိုးမှ လူမျိုးငယ် တစ်မျိုးကိုဖြစ်စေ၊ လူဦးရေ များသည့် ပြည်နယ်တစ်ခုမှ လူဦးရေ နည်းသည့် အခြားပြည်နယ် တစ်ခုကို အနိုင်ကျင့် ကြီးစိုးခြယ်လှယ်ခြင်း၊ နိုင်လိုမင်းထက်ပြုခြင်းတို့ မပြုလုပ်နိုင်ရန်အတွက် ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို လက်ခံကျင့်သုံးခြင်း ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် လူဦးရေ အလွန်ကွာဟသော ကယ်လီဖိုးနီးယား ပြည်နယ်နှင့် မိန်း ပြည်နယ်တို့ကို အထက်လွှတ်တော်တွင် ဆီနိတ်တာ နှစ်ယောက်စီ ရွေးချယ်တင်မြှောက်ကိုယ်စားပြုခြင်းကို ဖွဲ့စည်းပုံတွင် ဥပဒေပြု ပြဋ္ဌာန်းရခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသည် ကမ္ဘာပေါ်တွင် တတိယအကြီးဆုံး နိုင်ငံတစ်ခု ဖြစ်ပါသဖြင့် ပြည်ထောင်စု မြို့တော်ဖြစ်သည့် ဝါရှင်တန်ဒီစီမှ တစ်နိုင်လုံးအတွက် ဥပဒေပြုခြင်း၊ အုပ်ချုပ်ခြင်း၊ တရားစီရင်ခြင်းများ ပြုလုပ်ရန် မဖြစ်နိုင်ပါ။ ထို့ကြောင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင် ဖက်ဒရယ် စနစ်ကို အခြေခံပြီး ပြည်ထောင်စု၊ ပြည်နယ်၊ ကောင်တီ၊ မြူနီစပယ် စသဖြင့် ဥပဒေပြုရေး၊ အုပ်ချုပ်ရေး၊ တရားစီရင်ရေး အာဏာများကို ခွဲခြမ်းပိုင်းခြား လွှဲအပ်ထားခြင်း (Division of Powers) ဖြစ်ပါသည်။

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသည် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံအသီးသီးမှ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ကြသူများ တိုင်းပြည် "A nation of immigrants" သို့မဟုတ် ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင် ကြသူများ တည်ဆောက် သည့် တိုင်းပြည် "A nation built by immigrants" ဟု ဂုဏ်ယူဝင့်ကြားစွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုလျက် ရှိကြပါသည်။ နိုင်ငံပေါင်းစုံ၊ ဒေသပေါင်းစုံမှ ရွှေ့ပြောင်း နေထိုင်ကြသူများနှင့် တည်ဆောက် ထားသည့် တိုင်းပြည်ဖြစ်သဖြင့် လူမျိုးပေါင်းစုံ၊ ဘာသာပေါင်းစုံ စုပေါင်းနေထိုင်ကြသည့် တိုင်းပြည်ကြီးကို တန်းတူရည်တူ ကိုင်တွယ်အုပ်ချုပ်နိုင်ရန် ဖက်ဒရယ်စနစ်သည် အကောင်းဆုံး ဖြစ်သဖြင့် ရွေးချယ်ကျင့်သုံး ခဲ့ကြခြင်း ဖြစ်သည်။

ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို အခြေခံထားသည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကြောင့် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု အစိုးရသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ အပ်နှင်းထားသည့် အာဏာများကိုသာ ကျင့်သုံးခွင့် ရှိပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဖက်ဒရယ်အစိုးရသည် ပြည်ထောင်စုတစ်ခုလုံးနှင့် သက်ဆိုင်သည့် ကိစ္စရပ်များကိုသာ အာရုံစိုက် လုပ်ဆောင်ရသဖြင့် ထိရောက်မှုပိုရှိစေပါသည်။ ဖက်ဒရယ် အစိုးရ အနေဖြင့် မိမိနှင့်မသက်ဆိုင်သည့် ကိစ္စရပ်များတွင် ပါဝင်စွက်ဖက်ခြင်း မပြုသဖြင့် လုပ်ငန်းများကို နိုင်ငံနင်းကျွမ်းကျင်စွာ ကိုင်တွယ်နိုင်ခြင်း ဖြစ်လာပါသည်။

ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို အခြေခံသည့် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေကြောင့် ပြည်နယ်အစိုးရများသည် ဥပဒေပြုခြင်း၊ စီမံခန့်ခွဲအုပ်ချုပ်ခြင်းနှင့် တရားစီရင်ခြင်း လုပ်ငန်းများတွင် စူးစမ်းရှာဖွေခြင်း၊ စမ်းသပ် လေ့လာခြင်းလုပ်ငန်းများကို ပြည်နယ်များ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ဘောင်အတွင်းမှ လွတ်လပ်စွာ လုပ်ဆောင်ခွင့် ရရှိထားပါသည်။ ပြည်နယ်တစ်ခု၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ဘောင်အတွင်းမှ စူးစမ်း ရှာဖွေမှုများပြုလုပ်ပြီး ရရှိသည့် ကောင်းကျိုးများကို အခြားပြည်နယ်များက အတုယူ လုပ်ဆောင်ခြင်းဖြင့် ပြည်နယ်များစွာအတွက် ကောင်းကျိုးများစွာ ဖြစ်ထွန်းစေပါသည်။ အလားတူ ပြည်နယ်တစ်ခုမှ ဖွဲ့စည်းပုံဘောင်တစ်ခုအတွင်း စူးစမ်းရှာဖွေမှုများ ပြုလုပ်ကာ ထွက်ရှိလာသည့် ဆိုးကျိုးများ ကို အခြားပြည်နယ်များက အတုယူ ရှောင်ရှားနိုင်စေပါသည်။ အကယ်၍ ပြည်ထောင်စု အစိုးရကသာ စူးစမ်းရှာဖွေခြင်း၊ စမ်းသပ်လေ့လာခြင်း ပြုလုပ်မည် ဆိုပါက တစ်နိုင်ငံလုံး အတိုင်းအတာအတွက် ကောင်းကျိုးများ ဖြစ်ထွန်းစေနိုင်သကဲ့သို့ ဆိုးကျိုး များလည်း ဖြစ်စေနိုင်ပါသည်။

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသည် အလွန်ကျယ်ဝန်းသည့် နိုင်ငံဖြစ်သဖြင့် မြို့တော်ဝါရှင်တန်

ဒီစီတွင် အခြေစိုက်သည့် အစိုးရလက်တွင် အာဏာအကုန် အပ်နှံထားပါက အလက်စကား ပြည်နယ်၊ ကယ်လီဖိုးနီးယားပြည်နယ် စသည့် ဝါရှင်တန်နှင့် ဝေးကွာသည့်ဒေသရှိ အမေရိကန် နိုင်ငံသားများအနေဖြင့် အစိုးရနှင့်အလွန်ဝေးကွာသွားမည်ဖြစ်ပါသည်။ အစိုးရဟူသည်မှာ ပြည်သူက တင်မြှောက်ထားသဖြင့် ပြည်သူနှင့် နီးကပ်စွာရှိနေရန်၊ ပြည်သူ၏လိုအပ်ချက်များကို အချိန်မရွေး သိရှိနိုင်ရန်၊ လုပ်ဆောင်ပေးရန်၊ ဖြေရှင်းပေးရန် တာဝန်ရှိသူများ ဖြစ်ကြပါသည်။ ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို အခြေခံထားသဖြင့် အမေရိကန်နိုင်ငံသားများသည် ပြည်နယ်အစိုးရ၊ ကောင်တီ ကော်မရှင်နာများ၊ ကောင်တီ မန်နေဂျာများ၊ မြို့ပြကောင်စီအဖွဲ့ဝင်များ၊ မြို့တော်ဝန်များနှင့် နီးကပ်စွာ ရှိနေခွင့်ကို ရရှိထားကြပါသည်။

ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို အခြေခံပြီး အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုတွင် အချုပ်အခြာအာဏာကို အောက်ပါ အတိုင်း အဆင့် (၅) မျိုးဖြင့် ပိုင်းခြားသုံးသပ်ထားသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။

- (၁) ပထမတစ်ခုမှာ ပြည်ထောင်စု အစိုးရကို ပေးထားသည့် အာဏာများကို ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ ဥပဒေတွင် အတိအကျ ဖော်ပြ ဖြင့် ပြဋ္ဌာန်းပြီး အပ်နှင်းထားသည့် အာဏာများ "Enumerated Powers" ဖြစ်ပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ငွေဒင်္ဂါးများ သွန်းလောင်းခြင်း၊ ငွေတက္ကမူများ ပုံနှိပ် ထုတ်ဝေခြင်းအာဏာဖြစ်ပါသည်။
- (၂) ဖက်ဒရယ် အစိုးရကို ပေးထားသည့် ဒုတိယအာဏာမှာ သွယ်ဝိုက်နည်းဖြင့် ပေးထားသည့် အာဏာ "Implied Powers" များ ဖြစ်ပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ကမ်းခြေစောင့်တပ်နှင့် ပတ်သက်သည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများကို ဖက်ဒရယ် အစိုးရမှ ရရှိထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။
- (၃) ဖက်ဒရယ် အစိုးရကိုပေးထားသည့် တတိယအာဏာမှာ ဆက်ခံထားသည့် အာဏာ "Inherent Powers" ဟုခေါ်ပါသည်။ ဖက်ဒရယ် အစိုးရသည် အမေရိကန် တစ်နိုင်ငံလုံးနှင့် သက်ဆိုင်သည့်အတွက် တစ်နိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ လုပ်ဆောင်ခွင့်များကို ဆက်ခံထားသော အာဏာများ ဖြစ်ပါသည်။ ဥပမာ အမေရိကန် ပြည်ထောင်စု တစ်ခုလုံးနှင့် သက်ဆိုင်သည့် အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင် ဖြစ်လာမည့် နယ်မြေအသစ်များကို လက်ခံခြင်း၊ အချုပ် အခြာအာဏာပိုင်သည့် နိုင်ငံဖြစ်သဖြင့် အချုပ်အခြာ အာဏာပိုင်သည့် တိုင်းပြည်များနှင့် ဆက်ဆံခြင်း၊ သံခင်းတမန်ခင်း လုပ်ငန်းများ လုပ်ဆောင်ခြင်း စသည့်အာဏာများ ဖြစ်ပါ သည်။
- (၄) စတုတ္ထအာဏာသည် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေအရ ပြည်ထောင်စုကို တိတိကျကျ ပေးမထားသည့် အာဏာများ၊ သွယ်ဝိုက်နည်းဖြင့် ပေးထားခြင်းမရှိသည့် အာဏာများ၊ ဆက်ခံခြင်း အားဖြင့် မရရှိသင့်သည့် သီးသန့်အရံ အာဏာများ "Reserved Powers" ဟူသမျှကို ပြည်နယ် အစိုးရများအား ပေးထားပါသည်။ ဥပမာ အားဖြင့် ရွေးကောက်ပွဲများကို စီမံခန့်ခွဲခြင်း၊ ပို့ဆောင် ဆက်သွယ်ရေးယာဉ်များ ဆိုင်ရာ လိုင်စင်ကိစ္စများကို စီမံခန့်ခွဲခြင်း၊ ဒေသန္တရလုံခြုံရေးအတွက် လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ ရဲလုပ်ငန်းများကို လုပ်ဆောင်ခြင်းစသည့် အာဏာများကို ပြည်နယ်များ ရရှိထားပါသည်။
- (၅) နောက်ဆုံးအနေဖြင့် ပြည်ထောင်စု အစိုးရ နှင့် ပြည်နယ် အစိုးရ တို့အကြား ထပ်တူပြုအာဏာ "Concurrent Powers" များ ဖြစ်ပါသည်။ အဆိုပါ အာဏာများကို အမေရိကန် ပြည်ထောင်စု နှင့် ပြည်နယ်များ၏ ဖွဲ့စည်းပုံများတွင် ပြဋ္ဌာန်းထားခြင်း မရှိသော်လည်း အမေရိကန် တရား ရုံးများ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များနှင့်အညီ ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများ ပူးပေါင်း လုပ်ဆောင်ရသည့် အာဏာများ ဖြစ်ပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် တရားရုံးများ ဖွဲ့စည်းခြင်း၊

ဖက်ဒရယ်၊ ပြည်နယ်၊ ကောင်တီ စသည့် အခွန်များ စည်းကြပ်ကောက်ခံခြင်း၊ ဥပဒေစိုးမိုးရေး ဆောင်ရွက်ခြင်း အာဏာများ ဖြစ်ပါသည်။

မည်သည့် ဖက်ဒရယ် ပြည်ထောင်စု ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေတွင်မဆို အထက်တွင် ဖော်ပြ ထားသည့် (Enumerated Powers, Implied Powers, Inherent Powers, Reserved Powers and Concurrent Powers) များ ကို အပြည့်အစုံ ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းထားခြင်း မရှိသကဲ့သို့ ထည့်သွင်း ပြဋ္ဌာန်းရန်လည်း မဖြစ်နိုင်ပါ။ တိုးတက်ပြောင်းလဲလာသည့် ခေတ်ကာလနှင့်အညီ အာဏာ ဝါးရပ်သည် ပြည်ထောင်စုမှ ပြည်နယ်သို့လည်းကောင်း၊ ပြည်နယ်မှ ပြည်ထောင်စုသို့ လည်းကောင်း ပြောင်းရွှေ့ နေသည်ကို တွေ့ရှိနိုင်ပါသည်။ ထို့အပြင် ဖွဲ့ စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် အတိအကျ ပြဋ္ဌာန်းထားသော်လည်း အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင် ဗဟိုတရားရုံးချုပ် (Supreme Court) ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များနှင့် မည်သည့်အာဏာသည် မည်သူ့ထံတွင် လုပ်ပိုင်ခွင့်ရှိသည်ကို ဆုံးဖြတ်မှုများစွာ ပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် အတိအကျပြဋ္ဌာန်းခြင်း မရှိ သော်လည်း ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်အကြား လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာဆိုင်ရာ အငြင်းပွားမှုများစွာကို ဗဟိုတရားရုံးချုပ်က ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်ခဲ့သည့်အနက် အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုတွင် သမိုင်းဝင်သည့် ဗဟိုတရားရုံးချုပ် ဆုံးဖြတ်ချက်နှစ်ခုကို အကျဉ်းချုပ်ဖော်ပြလိုပါသည်။

McCulloch v. Maryland

မက်ကူလော့ နှင့် မယ်ရီလန် ပြည်နယ်အမှုတွင် မက်ကူလော့သည် ပြည်ထောင်စုဘဏ်၏ ငွေကိုင် ဖြစ်ပါသည်။ အဆိုပါ ပြည်ထောင်စုဘဏ်ကို မယ်ရီလန် ပြည်နယ်အစိုးရမှ အခွန် ကောက်ပါသည်။ သို့သော် ငွေကိုင် ဖြစ်သူ မက်ကူလော့က အခွန်ပေးရန် ငြင်းဆန်ခဲ့သဖြင့် တရားစွဲဆိုခြင်းခံရပါသည်။ ဗဟိုတရားသူကြီးချုပ် ဂျွန်မာရှယ်မှ မယ်ရီလန် ပြည်နယ်အနေဖြင့် ပြည်ထောင်စုဘဏ်ကို အခွန်ကောက်ခံခွင့် မရှိကြောင်း ဆုံးဖြတ်ကာ မက်ကူလော့ကို အနိုင်ပေး ခဲ့ပါသည်။ မက်ကူလော့ အား တရားလွှတ်တော်ချုပ်မှ အနိုင်ပေးရခြင်း အကြောင်းရင်းမှာ အမေရိကန် ပြည်ထောင်စု ဖွဲ့စည်းပုံအရ “လိုအပ်ချက်နှင့် သင့်တော်ချက်” ကို အခြေခံပြီး ပဋိပက္ခ ဖြစ်ရာတွင် ပြည်ထောင်စု သည် အကြီးအမှူးဖြစ်ခြင်း “National Supremacy” သဘောတရားအရ ပြည်ထောင်စုဘဏ်ကို ပြည်နယ်အစိုးရမှ အခွန်မကောက်နိုင်ဟုဆိုကာ အနိုင်ပေးခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

Gibbons v. Ogden

အခြားထင်ရှားသည့် အမှုတစ်ခုမှာ နယူးယောက်ပြည်နယ်တိုက် ရေကြောင်းသယ်ယူ ပို့ဆောင်ရေး လုပ်ဆောင်နေသည့် လုပ်ငန်း ဂစ်ဘွန် (၈) နှင့် အော့ဒဲန် တို့ အမှုဖြစ်ပါသည်။ အော့ဒဲန်ကို နယူးယောက် ပြည်နယ်မှ လုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်ခွင့် လိုင်စင်ထုတ်ပေးပြီး၊ ဂစ်ဘွန် (၈) ကို အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုအစိုးရမှ လုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်ခွင့် လိုင်စင်ထုတ်ပေးပါသည်။ အဆိုပါ အမှုတွင် တရားသူကြီးချုပ် ဂျွန်မာရှယ်အနေဖြင့် ပြည်နယ်များအကြား စီးပွားလုပ်ကိုင်ခွင့် “Interstate Commerce” ကို အခြေခံပြီး အမေရိကန် ပြည်ထောင်စု အစိုးရမှ လိုင်စင်ထုတ် ပေးသည့် ဂစ်ဘွန် (၈) ကို အနိုင်ပေးခဲ့ပါသည်။ ထိုသို့ အနိုင်ပေးရခြင်းမှာ အဆိုပါ ရေကြောင်း သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး လုပ်ငန်းသည် နယူးယောက်ပြည်နယ် တစ်ခုတည်းအတွင်း “Intrastate Commerce” လုပ်ဆောင်ခြင်း မဟုတ်ကြောင်း၊ နယူးယောက် ပြည်နယ်နှင့် ကျန်သည့် ပြည်နယ် များကိုပါ ကူးလူးဆက်သွယ်ကာ လုပ်ငန်းဝန်ဆောင်မှု ပေးသောကြောင့် ပြည်ထောင်စုလုပ်ငန်း

အဆင့် ဖြစ်သဖြင့် ပြည်ထောင်စုမှ ထုတ်ပေးသည့် လုပ်ငန်းရှင်ကို အနိုင်ပေးခြင်း ဖြစ်ကြောင်း ဆုံးဖြတ်ခဲ့ပါသည်။

အနာဂတ် မြန်မာနိုင်ငံအတွက် သင်ခန်းစာများ

တစ်နိုင်ငံလုံး ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှု ရပ်စဲရေး သဘောတူညီချက်အရ ဒီမိုကရေစီ ဖက်ဒရယ် စနစ်ကို အခြေခံသည့် ပြည်ထောင်စုကို နိုင်ငံရေး ဆွေးနွေးပွဲများမှ ရရှိလာသည့် ရလဒ်များ နှင့်အညီ တည်ဆောက်ရန် သဘောတူညီချက်ရရှိထားပြီး ဖြစ်ပါသည်။ အဆိုပါ သဘောတူညီချက် နှင့်အညီ ပြည်ထောင်စု ငြိမ်းချမ်းရေး ညီလာခံ - (၂၁) ရာစုပင်လုံညီ သော်လည်းကောင်း၊ အမျိုးသားအဆင့် နိုင်ငံရေး ဆွေးနွေးပွဲများ ကျင်းပရာတွင်လည်းကောင်း ဖက်ဒရယ် စနစ်နှင့် သက်ဆိုင်သည့် ဆွေးနွေးမှုများ ပြုလုပ်ခြင်း၊ ဘုံသဘော တူညီချက်များ ရယူခြင်းတို့ကို ပြုလုပ်ခဲ့ ပါသည်။ သို့ရာတွင် အဆိုပါ စာတမ်းများတွင် တင်ပြချက်များ နှင့် အမျိုးသားအဆင့် ဆွေးနွေးမှု များအတွင်း ရယူထားသည့် ဘုံသဘောတူညီချက် အချို့သည် အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုကို ဖက်ဒရယ်စနစ် အခြေခံ၍တည်ဆောက်ရခြင်း အနှစ်သာရ (Essence) အချို့နှင့် ကိုက်ညီမှု မရှိသည့် အချက်များပါရှိနေသဖြင့် လေ့လာသုံးသပ်နိုင်ရန် တင်ပြအပ်ပါသည်။

၁။ အမေရိကန် နိုင်ငံကို ဖက်ဒရယ်စနစ်အား အခြေခံတည်ဆောက်ရခြင်းမှာ လူမျိုးပေါင်းစုံ အကြား အသက်ရှင်ရပ်တည်ခွင့်၊ လွတ်လပ်ခွင့်နှင့် ဖျော်ရွှင်မှုကို ရှာဖွေခွင့် "Life, Liberty and Pursuit of Happiness" တို့ကို အခြေခံပြီး စည်းလုံးမှုကို တည်ဆောက်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ တွင်လည်း တရားမျှတခြင်း၊ လွတ်လပ်ခြင်း နှင့် တန်းတူညီမျှခြင်း "Justice, Liberty and Equality" တို့ကို အခြေခံပြီး တိုင်းရင်းသား ပေါင်းစုံ စည်းလုံးညီညွတ်ရေးကို တည်ဆောက် သင့်ပါသည်။ ခေတ်အဆက်ဆက် အတင်းအဓမ္မအားဖြင့် စည်းလုံးမှုကို တည်ဆောက်ရန် ကြိုးစားမှုများကို ယခုအခါ ရှောင်ရှားသင့်ပါသည်။ ပြည်ထောင်စု တိုင်းရင်းသားလူမျိုးပေါင်းစုံ အကြား တရားမျှတခြင်း၊ လွတ်လပ်ခြင်းနှင့် တန်းတူညီမျှခြင်း မရှိသရွေ့ ပြည်ထောင်စုလည်း တည်မြဲနိုင်မည် မဟုတ်ပါ။ တိုင်းရင်းသားပေါင်းစုံ စည်းလုံးညီညွတ်မှုလည်း တည်ဆောက်နိုင်မည် မဟုတ်ပါ။ အချုပ်အခြာ အာဏာလည်း တည်တံ့ခိုင်မြဲနိုင်မည်မဟုတ်ပါ။

၂။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင် လူဦးရေနည်းပါးသည့် ပြည်နယ်များနှင့် လူဦးရေများသည့် ပြည်နယ်များအကြားဖြစ်စေ၊ ပထဝီနယ်မြေကျယ်ပြန့်သည့် ပြည်နယ်များနှင့် ကျဉ်းမြောင်းသည့် ပြည်နယ်များ အကြားဖြစ်စေ တန်းတူညီမျှခြင်း ရှိနိုင်ရန်နှင့် လူများစုဖြင့် နိုင်လိုမင်းထက်ပြုခြင်း "Tyranny of Majority" မရှိစေရန်အတွက် အမေရိကန် ကွန်ဂရက်၏ အထက်လွှတ်တော်တွင် ဆီနိတ်တာ အမတ် နစ်ဦးစီ ကိုယ်စားလှယ် ရွေးချယ်တင်မြောက်သကဲ့သို့ မြန်မာနိုင်ငံတွင်လည်း ပြည်နယ်ကြီးသည် ဖြစ်စေ၊ သေးသည်ဖြစ်စေ၊ လူဦးရေများသည်ဖြစ်စေ၊ နည်းသည်ဖြစ်စေ၊ တန်းတူညီမျှမှုကို အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ရန် အမျိုးသားလွှတ်တော်တွင် တူညီသည့် ကိုယ်စား ပြုမှုကို ဖက်ဒရယ်စနစ်အား အခြေခံလျက် ရှုထောင့်မျိုးစုံ ထည့်သွင်းစဉ်းစားကာ ဖန်တီးထားရှိရန် လိုအပ်ပါသည်။

၃။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသည် ကမ္ဘာပေါ်တွင် တတိယအကြီးဆုံးနိုင်ငံ ဖြစ်သကဲ့သို့ မြန်မာ နိုင်ငံသည်လည်း ပထဝီအနေအထားအရ လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေး၊ ကူးလူးဆက်ဆံရေး အလွန် ခက်ခဲသည့် နိုင်ငံဖြစ်သဖြင့် ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို အခြေခံသင့်ပါသည်။ တိုင်းရင်းသား လူမျိုးပေါင်းစုံ ဖြင့် တည်ဆောက်ထားသည့် နိုင်ငံဖြစ်သဖြင့် နေပြည်တော်မှ တစ်နိုင်ငံလုံးကို မျှတစွာဖြင့် ချုပ်ကိုင်

အုပ်ချုပ်ရန် မဖြစ်နိုင်ပါ။ ထို့ကြောင့် ပြည်နယ်များ၊ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရတိုင်းများ၊ ကိုယ်ပိုင် အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ ဒေသများ၊ အမျိုးသားနယ်မြေများ၊ ပြည်ထောင်စု နယ်မြေများ၊ ခရိုင်များ၊ မြို့နယ်များ၊ ကျေးရွာများ စသည်ဖြင့် ဥပဒေပြုခြင်းအာဏာ၊ အုပ်ချုပ်ခြင်း အာဏာနှင့် တရားစီရင်ခြင်း အာဏာ တို့ကို ဖက်ဒရယ်စနစ်အား အခြေခံသည့် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေအရ ထိုက်သင့်လျောက်ပတ်စွာ အပ်နှင်းသင့်ပါသည်။

၄။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုကဲ့သို့ မြန်မာနိုင်ငံသည် ရွှေ့ပြောင်းအခြေချနေထိုင်သူများ တိုင်းပြည် မဟုတ်ပါ။ သို့သော် မတူကွဲပြားသည့် ဌာနေတိုင်းရင်းသားများစွာ စုစည်းနေထိုင်သည့် တိုင်းပြည် ဖြစ်ပါသည်။ ဌာနေတိုင်းရင်းသားများသည် ဘာသာစကား၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ ဓလေ့ထုံးတမ်း စဉ်လာ ကြွယ်ဝစွာရှိကြသဖြင့် အဆိုပါ ထူးခြားသည့်ဂုဏ်အင်များ ပျောက်ကွယ်ပျက်သုဉ်းမသွားရန်၊ ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းထားနိုင်ရန်နှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရန်တို့အတွက် ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို အခြေခံ သည့် ပြည်ထောင်စုကို ဖွဲ့စည်းသင့်ပါသည်။

၅။ လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေး၊ ကူးလူးဆက်ဆံရေး ခက်ခဲသည့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် နေပြည်တော်မှ ပြည်နယ် အသီးသီး၏ လိုအပ်ချက်များကို တိုက်ရိုက်ကိုင်တွယ်ရန် မဖြစ်နိုင်ပါ။ နေပြည်တော် အနေဖြင့် တစ်နိုင်ငံလုံးနှင့် သက်ဆိုင်သည့် ကိစ္စများကိုသာ အာရုံစိုက်လုပ်ဆောင်ပြီး၊ ပြည်နယ် များ အသီးသီးမှ သက်ဆိုင်ရာ ကဏ္ဍအသီးသီးကို လုပ်ဆောင်နိုင်ရန် ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို အခြေခံ သည့် ပြည်ထောင်စုကို ဖွဲ့စည်းသင့်ပါသည်။ ထိုသို့လုပ်ဆောင်နိုင်ရန်အတွက် ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်များအကြားဖြစ်စေ၊ ပြည်ထောင်စုနှင့်ဒေသန္တရများအကြားဖြစ်စေ၊ ပြည်နယ်များနှင့် ဒေသန္တရများ အကြားဖြစ်စေ အာဏာများကို ခွဲဝေခြင်း၊ ပိုင်းခြားခြင်း အပြန်အလှန် ထိန်းညှိခြင်းများ ပြုလုပ်သင့်ပါသည်။

၆။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုကဲ့သို့ ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို အခြေခံခြင်းအားဖြင့် ပြည်နယ်များ အသီးသီးသည် မိမိတို့၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများကို အခြေခံဥပဒေ မူဘောင်အတွင်းမှ စူးစမ်း လေ့လာခြင်း၊ စမ်းသပ်လုပ်ဆောင်ခြင်းများ ပြုလုပ်နိုင်ကြမည်ဖြစ်ပါသည်။ အဆိုပါ စမ်းသပ် လုပ်ဆောင်မှုများမှ ရရှိသည့်ကောင်းကျိုးများကို အခြားပြည်နယ်များမှ အတုယူနိုင်သကဲ့သို့ ဆိုးကျိုးများကိုလည်း ရှောင်ရှားနိုင်ကြရန် ပြည်နယ်များဖြစ်စေ၊ ဒေသန္တရများဖြစ်စေ ဥပဒေပြုခွင့်၊ အုပ်ချုပ်ခွင့် နှင့် တရားစီရင်ခွင့်များအား ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို အခြေခံလျှက် ထိုက်တန်စွာ ပေးအပ် ထားသင့်ပါသည်။

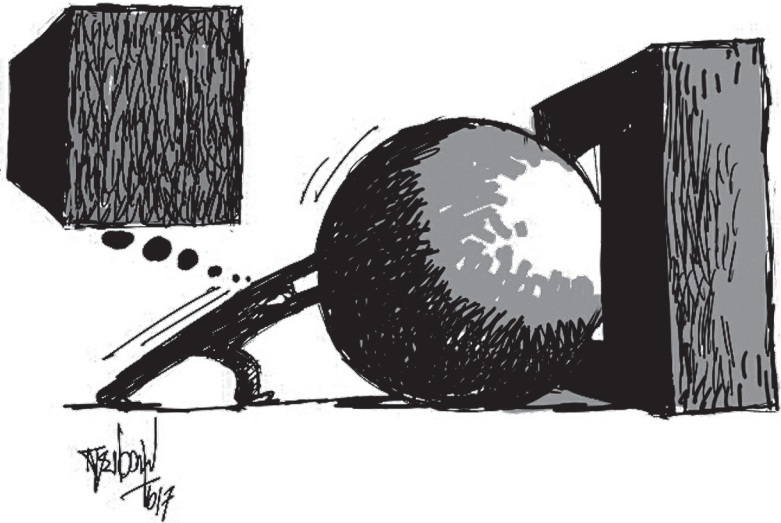
၇။ ပြည်သူများထံမှ ဆင်းသက်သည့် အချုပ်အခြာအာဏာကို ပိုင်းခြားခြင်းနှင့် အသုံးချ ခြင်းများ ပြုလုပ်ရာတွင် အဆင့် ၅ ဆင့်ဖြင့် ခွဲခြားထားသကဲ့သို့ မြန်မာနိုင်ငံတွင်လည်း ပိုင်းခြားထားသင့် ပါသည်။ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေတွင် အမေရိကန် နိုင်ငံကဲ့သို့ စာဖြင့် အတိအကျ ပြဋ္ဌာန်းထားသည့် အာဏာများ “Enumerated Powers” ကန့်သတ်ကာ ထားရှိ သင့်ပါသည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေကဲ့သို့ အတိအကျ ပြဋ္ဌာန်း မထားသော်လည်း သွယ်ဝိုက်နည်းအားဖြင့် နားလည်ကျင့်သုံးသင့်သည့် “Implied Powers” များလည်း ရှိသင့်ပါသည်။ သွယ်ဝိုက် နားလည်ကျင့်သုံးသင့်သည့် အာဏာများရှိသကဲ့သို့ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု ဖြစ်သဖြင့် ဖက်ဒရယ်နှင့်သက်ဆိုင်သည့် ဆက်ဆံရမည့် အာဏာများ “Inherent Powers” များလည်း ရှိသင့်ပါသည်။ ဖက်ရယ်ပြည်ထောင်စုအား အပ်နှင်းထားသည့် အထက်ပါ အာဏာသုံးရပ်အပြင် ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်တရားရုံးများက တစ်နိုင်ငံလုံး၏ အကျိုးစီးပွားကိုထောက်ပြီး ဆုံးဖြတ်ထားသည့်အတိုင်း ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်များအကြား

ထပ်တူပြုအာဏာ (Concurrent Powers) များလည်း ရှိရမည် ဖြစ်ပါသည်။ နောက်ဆုံးအနေဖြင့် အထက်ပါ အာဏာ (၄) ရပ်တွင် မပါဝင်သင့်သည့် အာဏာများနှင့် ကျန်ရှိသည့်အာဏာများ (Residual or Reserved Powers) အားလုံးကို ပြည်ထောင်စု အဖွဲ့ဝင် ပြည်နယ်များအား ပေးထားသင့်ပါသည်။

ပြည်နယ်များအား ကြွင်းကျန်အာဏာများ ပေးအပ်ခြင်းကြောင့် ပြည်နယ်များသည် ကျန်ရှိသည့် အာဏာဟူသမျှ အကြွင်းမဲ့ ပိုင်ဆိုင်ရမည်ဟု မယူဆသင့်ပါ။ ပြည်ထောင်စုအား ပေးအပ်ထားသည့် အာဏာ ၃ ရပ် နှင့် ထပ်တူပြုအာဏာတွင် မပါရှိသည့် အာဏာများ အချို့ သည်လည်း တရားရုံးများ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်နှင့်အညီ ထပ်တူပြုအာဏာများ ဖြစ်နိုင်သကဲ့သို့ ပြည်ထောင်စု၏ သွယ်ဝိုက်အာဏာများ သို့မဟုတ် ဆက်ခံအာဏာများလည်း ဖြစ်လာနိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ တရားရုံး သို့မဟုတ် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေရုံး၏ သို့မဟုတ် တရားလွှတ်တော်ချုပ်၏ ဖွဲ့စည်းမှု၊ လုပ်ဆောင်မှုနည်းလမ်း၊ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်များသည် ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို အခြေခံသည့် တိုင်းပြည်များတွင် အရေးပါနေခြင်းဖြစ်ပါသည်။

လက်ရှိမြန်မာနိုင်ငံတွင် ကျင့်သုံးနေသည့် ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် အထက်ဖော်ပြပါ အချက်များ များစွာပါရှိနေသကဲ့သို့ မပါရှိသေးသည့် အချက်များလည်း ရှိပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံကို ငြိမ်းချမ်းသာယာ တိုးတက်ထွန်းကားသည့် နိုင်ငံ၊ ဥပဒေ စိုးမိုးမှုရှိသည့် နိုင်ငံ၊ လွတ်လပ်မှု၊ တန်းတူမှုနှင့် တရားမျှတမှုရှိသည့် နိုင်ငံအဖြစ် တူထောင်လိုသူတိုင်း အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုမှ ကောင်းမွန်သည့် သင်ခန်းစာများကို ရယူသင့်ပါသည်။ ထို့အတူ အခြားဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံများ၏ သင်ခန်းစာများကိုလည်း ရယူသင့်ပါသည်။ အချုပ်အခြာအာဏာကို ပိုင်းခြားခွဲဝေ ရာတွင်လည်း ပြည်ထောင်စုအာဏာ၊ ပြည်နယ်အာဏာနှင့် ထပ်တူပြုအာဏာ သုံးမျိုးကိုသာ မစဉ်းစားသင့်ပါ။ ကျန်သည့် အာဏာများစွာရှိသည်ကိုလည်း သတိပြုသင့်ပါသည်။ ပြည်နယ်များ မည်မျှဖွဲ့စည်းရမည် ဆိုသည်ထက် ပြည်နယ်တစ်ခုစီအတွင်း နေထိုင်ကြသည့် တိုင်းရင်းသား လူမျိုးပေါင်းစုံ၏ အခြေခံအခွင့်အရေးများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစား ဆုံးဖြတ်သင့်ပါသည်။ ပြည်ထောင်စု ဖွဲ့စည်းပုံ၊ ပြည်နယ်များ၏ ဖွဲ့စည်းပုံများတွင် စာအားဖြင့် ပြဋ္ဌာန်း ထားသည် ဆိုသည့်အချက်ထက် အဆိုပါရေးသား ပြဋ္ဌာန်းချက်ကို အကောင်အထည် ဖော်ဆောင် ရာတွင် ပြည်ထောင်စု တစ်ခုလုံး၏ အကျိုးစီးပွားကို ဖော်ဆောင်နိုင်ခြင်း ရှိမရှိကို အဆုံးအဖြတ်ပေးနိုင်မည့် တရားရုံး သို့မဟုတ် ခုံရုံး၏ အခန်းကဏ္ဍကို အထူးအလေးထား စဉ်းစားသင့်ပါသည်။

ကမ္ဘာပေါ်ရှိ ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများ အသီးသီးတွင် ကျင့်သုံးနေကြသည့် မည်သည့် စနစ်ကို မဆို မြန်မာနိုင်ငံအတွက် ပုံသေကားချပ် ကူးယူအသုံးချ၍ မဖြစ်နိုင်ပါ။ ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများတွင် ကျင့်သုံးနေသည့် စနစ်များ ကို အဘယ်ကြောင့် ကျင့်သုံးရသည်၊ ကျင့်သုံးရသဖြင့် မည်သည့် အားနည်းချက် အားသာချက်များ ရှိသည်၊ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကျင့်သုံးပါက မည်သည့် အားနည်းချက် အားသာချက် ဖြစ်လာနိုင်သည်ဆိုသည့် အချက်များကို စဉ်းစားထောက်ရှုနိုင်ရန် အမေရိကန် ဖက်ဒရယ်စနစ် အကြောင်း အနည်းငယ်မျှ တင်ပြခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ဆိုဗီယက်ခေတ် လူမျိုးအခြေပြု ဖက်ဒရယ်နှင့် ပြိုကွဲမှုအန္တရာယ်

ဂဲထွန်း (သီပေါ)

ဖက်ဒရယ်ဆိုသော ဝေါဟာရကို မြန်မာနိုင်ငံရေးတွင် တွင်တွင်ကျယ်ကျယ် ပြောဆိုခဲ့သည်မှာ ၁၉၆၀-၆၁ ပတ်ဝန်းကျင်လောက်က ဖြစ်မည်ထင်ပါသည်။ ၁၉၆၂ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၂၄ ရက်နေ့တွင် ရန်ကုန်မြို့၊ ပြည်လမ်း အသံလွှင့်ရုံ ခန်းမဆောင်တွင် ပထမအကြိမ် ဖက်ဒရယ်မူ ဆွေးနွေးပွဲကြီးကို စတင်ခဲ့ပြီး မတ်လ(၁) ရက်နေ့တွင် ဒုတိယအကြိမ် ဆွေးနွေးပွဲကို အဆိုပါ အသံလွှင့်ရုံမှာပင် ဆက်လက်ဆွေးနွေးခဲ့သည်။ ရည်ရွယ်ချက်မှာ ထိုစဉ်က တည်ဆဲ ၁၉၄၇ ခုနှစ် အခြေခံဥပဒေကို ပြန်လည်အသစ်ရေးဆွဲရေးဖြစ်ပါသည်။ လွတ်လပ်သော ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပထမဆုံးသော အဆိုပါ အခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ ၂၀၁ နှင့် ၂၀၂ တို့တွင် ပြည်နယ် များသည် အခြေခံဥပဒေ အာဏာသက်ရောက်ပြီး (၁၀) နှစ် နောက်ပိုင်းတွင် ခွဲထွက်လိုက် ခွဲထွက်ခွင့်ပြုထားသည်။

သို့သော်လည်း ၁၉၆၂ ခုနှစ်၊ မတ်လ(၂)ရက်နေ့တွင် တပ်မတော်က အာဏာသိမ်းလိုက်သည့်အတွက် ဖက်ဒရယ်မူဆွေးနွေးပွဲများ ရပ်ဆိုင်းသွားခဲ့ပါတော့သည်။ ၁၉၄၇ ခုနှစ်အခြေခံဥပဒေလည်း တပါတည်း ချုပ်ငြိမ်းသွားလေသည်။ ထို့နောက်ပိုင်းတွင်ကား ဖက်ဒရယ်ဆိုသည်မှာ ခွဲထွက်ရေးဖြစ်သည်ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုကာ ပြောဆိုဆွေးနွေးခွင့်များ ပိတ်ပင်ထားခြင်းသည်ခေတ်ကြီးကို ဖြတ်သန်းခဲ့ကြရသဖြင့် ဖက်ဒရယ်အကြောင်း ထဲထဲဝင်ဝင်ပြောဆိုဆွေးနွေးသိမြင်ခွင့် မရခဲ့ကြတော့ချေ။ သို့ဖြစ်လေရာ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဖက်ဒရယ်ဆိုသည့် ဝေါဟာရနှင့် ဖက်ဒရယ်အကြောင်း လေ့လာပြောဆိုမှုများမှာ ထိုစဉ်မှစ၍ သေဆုံးသွားခဲ့သည်ဟုဆိုနိုင်သည်။

နှစ်ပေါင်း ၅၀ ကျော်ကြာ သေဆုံးသွားခဲ့သော ဖက်ဒရယ်သည် ငြိမ်းချမ်းရေးဆွေးနွေးပွဲများနှင့်အတူ ယခုအခါ ပြန်လည်ရှင်သန်ခွင့်ရခဲ့ပြန်ပါပြီ။ သို့သော် သေရွာမှ ပြန်လာသူကဲ့သို့ ပစ္စုပ္ပန်ကို ကောင်းစွာသိမှတ်နိုင်ခြင်း မရှိသေးဘဲ ဂမူးရှူးထိုး ဖြစ်နေပုံရလေသည်။

၂၁ ရာစုပင်လုံ ညီလာခံ ဒုတိယအစည်းအဝေးဆွေးနွေးပွဲတွင် ဖက်ဒရယ် အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ အခြေခံမူများ အကြောင်းကို ကျယ်ကျယ်လောင်လောင် ပြောဆိုဆွေးနွေးခွင့် ရလာကြပြန်ပါသည်။ ဤသည်မှာ ကောင်းသောကိစ္စဖြစ်ပြီး၊ ဖက်ဒရယ်ဆွေးနွေးပွဲနှစ်ခု၏ အဓိကခြားနားချက်မှာ ၁၉၆၁ ခုနှစ် ဖက်ဒရယ်ဆွေးနွေးပွဲပြုလုပ်စဉ်က တပ်မတော်သားကိုယ်စားလှယ်များကို ဖိတ်ကြားခြင်းမရှိသဖြင့် မတက်ရောက်နိုင်ခဲ့ကြခြင်းနှင့် ယခု ၂၁ ရာစု ပင်လုံညီလာခံတွင် တပ်မတော်သား ကိုယ်စားလှယ်များ ပါဝင်တက်ရောက်ခွင့်ရသည့်အပြင် တည်ဆဲ ၂၀၀၈ ခုနှစ်အခြေခံဥပဒေကို ပြင်ဆင် သို့မဟုတ် အသစ်ရေးဆွဲရေးမှာ တပ်မတော်၏ သဘောတူညီချက်မရလျှင် မဖြစ်သည့် အနေအထားအောက်တွင် ကျင်းပရခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ သို့ဖြစ်ရာ ယခု ကျင်းပနေသော ဆွေးနွေးပွဲကြောင့်တော့ တပ်မတော်က နိုင်ငံတော် အာဏာပြန်သိမ်းမည်ကို စိုးရိမ်ရန် အနေအထားတော့ မရှိပါချေ။

NLD အစိုးရ၏ ဒီမိုကရေစီဖက်ဒရယ်

NLD အစိုးရတက်လာပြီးနောက် ၂၁ ရာစုပင်လုံ ညီလာခံ ကျင်းပမည်၊ ဒီမိုကရေစီ ဖက်ဒရယ် စနစ်ကိုချီတက်မည်ဟု ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်က ထုတ်ဖော်ကြေငြာလိုက်သောအခါ၊ ပင်လုံညီလာခံလို့ နာမည်တပ်ရင် ခွဲထွက်ခွင့်ပါပေးရမည် ဆိုသော အသံများ ဆူညံလာခဲ့သည်။ ထင်မှတ်ထားသည့်အတိုင်းပင် ပထမအကြိမ် ၂၁ရာစုပင်လုံညီလာခံ စတင်ကျင်းပသောအခါ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့တချို့နှင့် တိုင်းရင်းသား နိုင်ငံရေးပါတီ အချို့ကပါ တိုင်းရင်းသား လူမျိုးများ အလိုက် ကိုယ်စားပြုသည့် ပြည်နယ်ကိုယ်စီဖွဲ့၍ အားလုံးတန်းတူရေး အခြေခံမူဖြင့် ပူးပေါင်းတည်ဆောက်ကြမည့် ဆိုဗီယက်ခေတ်ပုံစံ ဖက်ဒရယ်စနစ် (Ethnofederalism) ကို တင်ပြလာကြသည်များရှိခဲ့သည်။

အကြောင်းမှာ ဖက်ဒရယ်ဝိညာဉ်သေဆုံးသွားသော ၁၉၆၂ ခုနှစ် တပိုက်က မြန်မာနိုင်ငံရေးသမားတို့ အာရုံထားကြသည်မှာ ဆိုဗီယက်၏ လူမျိုးတိုင်း တန်းတူရေး၊ ကိုယ့်ကြံ့ခွာ ကိုယ်ဖန်တီးခွင့် ရှိရေး အခြေခံမူအောက်တွင် စိတ်တူကိုယ်တူပူးပေါင်းကာ ခွဲထွက်လိုက် ခွဲထွက်ခွင့်ရှိသည့် ဖက်ဒရယ်ပုံစံဖြစ်သည်။ ၆၂ ခုနှစ်တပိုက်က ဖက်ဒရယ်အရေး ဆွေးနွေးခဲ့သည့် ပုဂ္ဂိုလ်များမှာ ဒီမိုကရေစီကျင့်သုံးသော အမေရိကန် ဖက်ဒရယ်၊ ဂျာမနီဖက်ဒရယ်၊ ကနေဒါဖက်ဒရယ် စသည်တို့အပေါ် အာရုံမရောက်ချေ။ အကြောင်းမှာ အဆိုပါနိုင်ငံများ၏ ဖက်ဒရယ်စနစ်သည် လူမျိုးကို

အခြေမပြုသည့်ပြင် ခွဲထွက်ခွင့်လည်း မပါဝင်သည့်အတွက် ဖြစ်ပုံရလေသည်။

ယခုဒုတိယအကြိမ် ၂၁ ရာစုပင်လုံညီလာခံ (၆) ရက် ကျင်းပသောအခါတွင် “နိုင်ငံတော်၏ နယ်မြေအပိုင်းအခြား ဟူသမျှသည် နိုင်ငံတော်မှ မည်သည့်အခါမျှ ခွဲမထွက်ရ” ဆိုသော ပြဋ္ဌာန်းချက်နှင့် ပတ်သက်၍ အငြင်းပွားမှုများ ဖြစ်ကြရသဖြင့် အဆိုပါအချက်နှင့် ဆက်စပ် ပတ်သက်နေသည့် အခြားအချက် (၇) ချက်ကိုပါ အတည်မပြုနိုင်သေးဘဲ နောက်ပိုင်းမှ ဆွေးနွေးရန် ချန်ထားခဲ့ကြရသည်။

သို့ဖြစ်၍ ဆိုဗီယက်ခေတ် ဖက်ဒရယ်စနစ် - လူမျိုးအခြေပြု တန်းတူညီမျှသည့် သမ္မတနိုင်ငံများဖြင့် ဖွဲ့စည်းသော (Ethnofederalism) နှင့် (Right to secession) ခေါ် ခွဲထွက်ခွင့် အဆက်အစပ်ကို လေ့လာကြည့်မိသည်။

ဆိုဗီယက်ယူနီယံ၏ ဆိုရှယ်လစ်ဖက်ဒရယ်စနစ်

၁၉၁၇ ခုနှစ်တွင် မဟာအောက်တိုဘာတော်လှန်ရေးဖြင့် ဇာဘုရင်ကို ဖြုတ်ချခဲ့သော ဆိုဗီယက် ကွန်မြူနစ်ပါတီသည် ၁၉၂၂ ခုနှစ်တွင် ဆိုဗီယက်ယူနီယံကို တည်ထောင်လိုက်သည်။ ဆိုဗီယက် ယူနီယံသည် ဇာဘုရင်၏ ပဒေသရာဇ် အင်ပိုင်ယာကို ဆက်ခံပြီး၊ စတုရန်းမိုင် ၈.၆ သန်း (စတုရန်းကီလိုမီတာ ၂၂.၄ သန်း) ကျယ်ဝန်းသည့် ကမ္ဘာ့အကြီးမားဆုံးသော တိုင်းပြည်ဖြစ်ခဲ့သည်။

ဆိုဗီယက်ယူနီယံကို သမ္မတနိုင်ငံ (၁၅) ခုဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားပြီး၊ ပါဝင်ဖွဲ့စည်းထားသော နိုင်ငံများသည် တန်းတူညီမျှမှုရှိသည်။ ဆိုရှယ်လစ်ဖက်ဒရယ်စနစ် အခြေခံမူအရ လွတ်လပ်သော ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ခွင့်ဖြင့် လူမျိုးပေါင်းစုံ ပါဝင်ပူးပေါင်း ဖွဲ့စည်းထားခြင်းဖြစ်ပြီး၊ ဖက်ဒရယ်စနစ် ကျင့်သုံးသည့် ဆိုဗီယက် ဆိုရှယ်လစ် သမ္မတနိုင်ငံများ၏ ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံ ဖြစ်သည်ဟု အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုထားလေသည်။ စတင်ဖွဲ့စည်းသည့် စာချုပ် (The treaty of the creation of USSR -1922) ပုဒ်မ ၂၆ တွင် ခွဲထွက်ခွင့်ရှိသည်ဟု အတိအလင်း ဖော်ပြထားသည်။ တဖန် ၁၉၇၇ ခုနှစ်တွင် အတည်ပြုပြဋ္ဌာန်းခဲ့သော အခြေခံဥပဒေ အခန်း(၈)၊ ပုဒ်မ [၇၂] တွင်လည်း ခွဲထွက်ခွင့်ကို အသိအမှတ် ပြုထားလေသည်။

တည်ထောင်ပြီးသည်မှ ၁၉၈၅ ခုနှစ်များအထိ၊ ပါတီစုံဒီမိုကရေစီစနစ်နှင့် လွတ်လပ်သည့် ရွေးကောက်ပွဲများကို ခွင့်ပြုခဲ့ခြင်းမရှိသဖြင့် အမျိုးသားရေး လှုပ်ရှားမှုများနှင့် ခွဲထွက်ရေး လှုပ်ရှားမှုများ ကြီးကြီးမားမား မပေါ်ခဲ့ချေ။

သို့သော်လည်း ၁၉၈၅ ခုနှစ် မိခင်း ဂိုဘာချော့ဗ် အာဏာရလာပြီးနောက်၊ ဒီမိုကရေစီ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး အစီအစဉ် ပဲရယ်စတြိုက်ကာနှင့် ပွင့်လင်းမြင်သာရေး ပေါ်လစီကလပ်စ် နေ့တို့ကို ကျင့်သုံးခဲ့သည်။ ၁၉၉၀ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ (၇) ရက်နေ့တွင် ဆိုဗီယက်ယူနီယံ ကွန်မြူနစ်ပါတီ ဗဟိုကော်မတီ အစည်းအဝေးက နိုင်ငံရေးအာဏာကို ကွန်မြူနစ်ပါတီက လက်ဝါးကြီးအုပ်ထားမှုကို စွန့်လွှတ်ခဲ့ပြီး လွတ်လပ်သော ရွေးကောက်ပွဲများကို ခွင့်ပြုခဲ့သည်။ ထိုနှစ်ထဲတွင်ပင် ဆိုဗီယက် ယူနီယံ တဝှမ်းလုံးရှိ သမ္မတနိုင်ငံ (၁၅) ခုတွင် လွတ်လပ်သော ရွေးကောက်ပွဲများ ကျင်းပခဲ့ရာ လစ်သူရေးနီးယား၊ အက်စ်တိုးနီးယားနှင့် လတ်ဗီးယားတို့ အပါအဝင် သမ္မတနိုင်ငံ (၆) ခုတွင် ကွန်မြူနစ်ပါတီက ရှုံးနိမ့်ခဲ့သည်။

ရွေးကောက်ပွဲအနိုင်ရလာသည့် လစ်သူရေးနီးယန်း ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး လှုပ်ရှားမှုအဖွဲ့ (ဆာယူဒစ်-Sajudis) ၏ ခေါင်းဆောင် ဝီတောတပ်စ် လင်န်ဗားဂျစ်ကို လွှတ်တော်ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ်

ရွေးကောက် တင်မြောက်လိုက်ကြပြီးနောက် လွှတ်တော်က ၁၉၉၀ ခုနှစ်၊ မတ်လ (၁၁) ရက် နေ့တွင် လွတ်လပ်ရေး ကြေငြာလေသည်။ သို့သော်တွင် အခြားသော ဆိုဗီယက် ဆိုရှယ်လစ် သမ္မတနိုင်ငံများဖြစ်သည့် အက်စ်တိုးနီးယားက မတ်လ (၃၀) ရက်နေ့တွင် လည်းကောင်း၊ လတ်ဗီးယားက မေလ (၄) ရက်နေ့တွင်လည်းကောင်း၊ အသီးသီး လွတ်လပ်ရေး ကြေငြာခဲ့ ကြသည်။ အဆိုပါ (၃) နိုင်ငံမှာ ဆိုဗီယက်ယူနီယံ စတင်ဖွဲ့စည်းစ ၁၉၂၂ ခုနှစ်က ပါဝင်ခဲ့ကြသော နိုင်ငံများမဟုတ်ကြဘဲ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်း ၁၉၄၄ ခုနှစ်တွင် ဆိုဗီယက် ယူနီယံက တိုက်ခိုက် သိမ်းပိုက်ခဲ့သော နိုင်ငံများဖြစ်ကြသောကြောင့် ခွဲထွက်သည်ဟု မကြေငြာဘဲ လွတ်လပ်ပြီဟု ကြေငြာခဲ့ခြင်း ဖြစ်လေသည်။

၁၉၉၁ ခုနှစ်၊ ဇွန်လ (၁၂) ရက်နေ့တွင် ရုရှားဖက်ဒရေးရှင်း၏ သမ္မတအဖြစ် ရွေးကောက် တင်မြောက်ခံရသော ဘောရစ်ယဲ့ဆင်က အချုပ်အခြာအာဏာပိုင်နိုင်ငံဖြစ်ကြောင်း ကြေငြာခဲ့ လေသည်။

ပြိုကွဲမှုကို မတားဆီးနိုင်ကြပြီ

၁၉၉၁ ခုနှစ် ဩဂုတ်လအတွင်း ဂိုဘာချော့စ်၏ ပေါ်လစီများကြောင့် ဆိုဗီယက် ပြည်ထောင်စု ပြိုကွဲသွားမည်ကိုမလိုလားသော ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စု၏ ဒုတိယသမ္မတ၊ ဝန်ကြီးချုပ်၊ ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီး နှင့် KGB ထောက်လှမ်းရေး အကြီးအကဲတို့ ခေါင်းဆောင်ကာ ဂိုဘာ ချော့စ်ထံမှ အာဏာသိမ်းယူရန် ကြိုးစားကြသော်လည်း ပြည်သူလူထုနှင့် တပ်နီတော်က မထောက်ခံသဖြင့် မအောင်မြင်ဘဲ ရှုံးနိမ့်သွားလေသည်။

၁၉၉၁ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လနှင့် ဒီဇင်ဘာလအတွင်း ဆိုဗီယက်သမ္မတနိုင်ငံ (၁၀) နိုင်ငံက ခွဲထွက်ကြောင်း ကြေငြာခဲ့ကြပြီး ဒီဇင်ဘာလ ၁ ရက်နေ့တွင် နောက်ဆုံးကျန်နေသော ယူကရိန်းက ပြည်သူ့ဆန္ဒခံယူပွဲ ကျင်းပခဲ့ရာ မဲပေးသူ ၉၀% က ဆိုဗီယက်ယူနီယံမှ ခွဲထွက်ရန် မဲပေးခဲ့ကြ လေသည်။

ဒီဇင်ဘာလ (၁၂) ရက်နေ့တွင် ရုရှားဖက်ဒရေးရှင်း လွှတ်တော်က ၁၉၂၂ ခုနှစ် ပြည်ထောင်စု စာချုပ်ပျက်ပြယ်ကြောင်း ကြေငြာလိုက်ပြီး ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်သို့ ရောက်ရှိနေ သော ရုရှားဖက်ဒရေးရှင်း၏ လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ် အားလုံးကိုလည်း တာဝန်မှ ပြန်လည်ရုတ် သိမ်း လိုက်လေသည်။

သမ္မတနိုင်ငံပေါင်း (၁၅) ခု စုပေါင်း၍ ပြည်ထောင်စုအဖြစ် ဖွဲ့စည်းထားသည့် နိုင်ငံတစ်ခုတွင် အကြီးဆုံးသော ရုရှားဆိုဗီယက်ဆိုရှယ်လစ် ဖက်ဒရေးရှင်းက ခွဲထွက်လိုက်သည့် အချိန် ကတည်းက ပြိုကွဲတော့မည် ဆိုသည်ကို ခန့်မှန်းနိုင်ပါပြီ။ ပြည်ထောင်စု၏ သမ္မတကြီး ဖြစ်သော ဂိုဘာချော့စ်၏ အာဏာမှာ မော်စကိုမြို့တော်၏ အပြင်ဘက်နားသို့ပင် သက်ရောက်မှု မရှိတော့ချေ။

သို့ဖြစ်၍ ၁၉၉၁ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ (၂၅) ရက်နေ့တွင် ဆိုဗီယက်သမ္မတ ဂိုဘာချော့စ်သည် သမ္မတရာထူးကို စွန့်လွှတ်လိုက်ပြီး အာဏာအားလုံးကို ရုရှားဖက်ဒရေးရှင်းသမ္မတ ဘောရစ်ယဲ့ဆင် အား လွှဲအပ်လိုက်ကြောင်း ကြေငြာခဲ့လေသည်။

ဘာကြောင့် ပြိုကွဲ

ဆိုဗီယက်ယူနီယံ ပြိုကွဲသွားပြီးနောက် စီးပွားရေးအဆက်အသွယ်များ ပြတ်တောက် သွားကြပြီး ပြင်းထန်ဆိုးရွားသော စီးပွားရေးအကြပ်အတည်း ဆိုက်ခဲ့သည်။ ဆိုဗီယက် ပြည်

ထောင်စုအဖွဲ့ဝင်ဟောင်း နိုင်ငံများသာမက အရှေ့ဥရောပ ဆိုရှယ်လစ်နိုင်ငံ ဟောင်းများတွင်ပါ လူနေမှုအဆင့်အတန်း နိမ့်ကျလျက် ကြီးမားသော ကပ်ဘေးသင့်ခဲ့ကြသည်။ ဆင်းရဲကျပ်တည်းခြင်း မှာ ၁၉၃၀ ခုနှစ်များက ဖြစ်ပွားသော မဟာစီးပွားပျက်ကပ်ကြီးထက် ပိုမိုဆိုးရွားသည်။ ဆင်းရဲခြင်း၊ စီးပွားရေးအရ မညီမမျှဖြစ်ခြင်းတို့မှာ ၁၉၈၈-၈၉ မှ ၁၉၉၃-၉၅ တို့အကြားတွင် ပိုမိုပြင်းထန်သည်။ ၁၉၉၈ ခုနှစ် ရုရှားစီးပွားရေးကပ်ဘေး မကျမီကပင်လျှင် ရုရှား၏ ဂျီဒီပီမှာ ၁၉၉၁ ခုနှစ် ပြည်ထောင်စု မပြိုကွဲမီ အရင်နှစ်များ၏ ထက်ဝက်သာရှိတော့သည်။

၂၀၁၄ ခုနှစ်ကပြုလုပ်ခဲ့သော လူထုစစ်တမ်းကောက်ယူမှုတစ်ခုတွင် ရုရှားနိုင်ငံသား ၅၇% က ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စု ပြိုကွဲသွားမှုကို ဝမ်းနည်းကြောင်းဖော်ပြခဲ့ကြပြီး ၃၀% က ဝမ်းနည်းမှု မရှိကြောင်း ဖော်ပြခဲ့သည်။ ရုရှားသက်ကြီးရွယ်အိုများက လူငယ်များထက် ပို၍တမ်းတကြသည်။ ၂၀၀၅ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလက ယူကရိန်းတွင် ပြုလုပ်သော လူထုစစ်တမ်း ကောက်ယူမှုတစ်ခုတွင် ၅၀% က ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စုပြိုကွဲမှုကို ဝမ်းနည်းသည်ဟု တုံ့ပြန်ကြသည်။

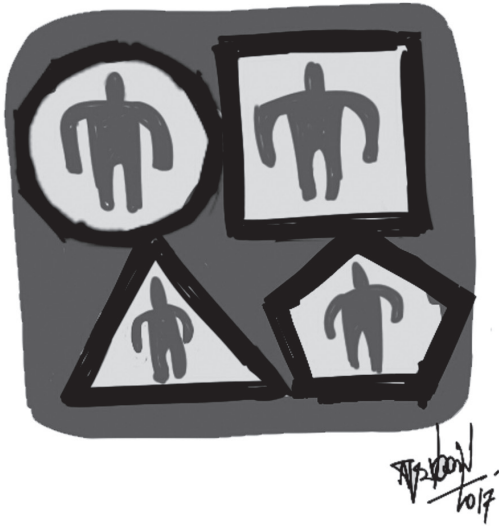
ဆိုဗီယက်ယူနီယံ ပြိုကွဲသွားမှုတွင် နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေးဆိုင်ရာနှင့် ပုဂ္ဂိုလ်ရေးဆိုင်ရာ အားပြိုင်မှုစသည့် အကြောင်းအချက်ပေါင်းများစွာရှိသော်လည်း ရုရှားဖက်ဒရေးရှင်း၏ လက်ရှိ သမ္မတ ပူတင်၏ မှတ်ချက်စကားမှာ စိတ်ဝင်စားဖွယ် ကောင်းသည်။

၂၀၁၆ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၂၅ ရက်နေ့က၊ ရုရှားသမ္မတ ဗလာဒီမာပူတင်က ပြောဆိုရာတွင် ဆိုဗီယက် ပြည်ထောင်စုပြိုကွဲမှုမှာ လီနင်၏ သမ္မတနိုင်ငံများ ခွဲထွက်ခွင့်ရှိသည် ဆိုသည့် သဘောထားကြောင့်ဖြစ်ကြောင်း၊ ပြစ်တင်ပြောကြားလေသည်။ ဆိုဗီယက်ယူနီယံကို စတင်တည်ထောင်သူ ဗလာဒီမာ လီနင်က "ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် ဆိုသည်မှာ တစ်စုံတရာ ဖြစ်သည်ဟု အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုခြင်းမှာ မှားယွင်းပြီး၊ သီးခြားနိုင်ငံ ထူထောင်တည်ရှိခွင့် ဖြစ်သည် ဟု အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုမှုသာ မှန်ကန်သည်" ဟု ၁၉၁၄ ခုနှစ်တွင် ရေးသားခဲ့သည်။ ၁၉၁၈ ခုနှစ် "ဆိုဗီယက်ယူနီယံ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ" ၌ ၎င်းတွင် ပါဝင်ဖွဲ့စည်းထားသည့် (ရီပတ်ဘလစ်) သမ္မတနိုင်ငံများအား ခွဲထွက်ခွင့်ကိုပါ အသိအမှတ် ပြုလေသည်။

၁၉၂၂ ခုနှစ်ကချုပ်ဆိုခဲ့သည့် (The treaty of the creation of USSR) ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စု ဖွဲ့စည်းခြင်း စာချုပ် နောက်ဆုံးပုဒ်မ ၂၆ တွင် သမ္မတနိုင်ငံများသည် ပြည်ထောင်စုမှ ခွဲထွက်ခွင့်ရှိသည်ဟု ဆိုထားပြီး နောက်ပိုင်းရေးသားပြဋ္ဌာန်းသည့် ၁၉၂၄ ခုနှစ်၊ ၁၉၃၆ ခုနှစ်နှင့် ၁၉၇၇ ခုနှစ် ဆိုဗီယက်ယူနီယံ အခြေခံဥပဒေများတွင်လည်း ခွဲထွက်ခွင့်ကို ဆက်လက်ထည့်သွင်း ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ကြသည်ကို တွေ့ရလေသည်။

သမ္မတပူတင်၏ နိဂုံးချုပ်စကားကို ဖတ်လိုက်ရသောအခါ စာရေးသူတွင် မေးစရာမေးခွန်း တစ်ခု ရှိလာသည်။

"လီနင်ခေတ် နောက်ပိုင်းလူများက အဘယ်ကြောင့် အဆိုပါခွဲထွက်ခွင့်ပြဋ္ဌာန်းချက်ကို စောစောစီးစီး မပြင်ဆင်ခဲ့ကြသနည်း" ဟူ၍.... ။

ကောင်းချီးမွှားတဲ့ ဖက်ဒရယ်စနစ်

ဒေါက်တာ ဆလှိုင်းငွန်ကျုံးလျန်

အချုပ်အခြာအာဏာပိုင် လွတ်လပ်သည့် နိုင်ငံများစွာတွင် ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို ကျင့်သုံးကြသည်။ သို့ရာတွင် အချုပ်အခြာအာဏာပိုင်သည့် နိုင်ငံမည်မျှသည် ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို ကျင့်သုံးနေကြသည် ဆိုသည့်အချက်နှင့် ပတ်သက်ပြီး ဖက်ဒရယ်စနစ်ဆိုင်ရာ ပညာရှင်များတွင် ဘုံသဘောတူညီချက်မရှိကြပါ။ ဖက်ဒရယ်စနစ်ဆိုင်ရာ ပညာရှင်အချို့က ၂၅ နိုင်ငံသည် ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို ကျင့်သုံးသည်ဟု ပြောဆိုကြသကဲ့သို့ အချို့သော ပညာရှင်များကလည်း နိုင်ငံပေါင်း ၅၀ ကျော်တွင် ကျင့်သုံးနေသည်ဟု ပြောဆိုမှုများလည်း ရှိပါသည်။ အချို့သော ဖက်ဒရယ်စနစ်ဆိုင်ရာ ပညာရှင်များက နိုင်ငံပေါင်း ၂၄ နိုင်ငံသည် ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို ကျင့်သုံးနေကြသည်ဟု ထောက်ပြကြပါသည်။ ကွယ်လွန်သွားသည့် ဖက်ဒရယ်ပညာရှင် ဒယ်နီယယ် ဇောရာ၏ အဆိုအရဆိုလျှင် နိုင်ငံပေါင်း ၁၀၀ ကျော်တွင် ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို တစ်နည်းမဟုတ် တစ်နည်းကျင့်သုံးနေသည်ဟု ထောက်ပြခဲ့ပါသည်။ ဤသို့ဖြစ်နေခြင်းမှာ ဖက်ဒရယ်စနစ်

ဆိုသည်မှာ ပုံသေကားချပ် တွက်ယူမရသည့် နိုင်ငံရေးစနစ် တစ်ခုဖြစ်သောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ ဖက်ဒရယ်စနစ်ကျင့်သုံးခြင်းသည် ကောင်းကျိုးအထွေထွေ ရှိသကဲ့သို့၊ ဆိုးကျိုးများလည်း ရှိပါသည်။ ထို့ကြောင့် ယခုဆောင်းပါးတွင် ပုံသေကားချပ် တွက်ယူမရသည့် ဖက်ဒရယ်စနစ်တွင် အဆိုး အကောင်း ဒွန်တွဲနေသည့် အချက်များကို တင်ပြလိုပါသည်။

ဖက်ဒရယ်စနစ်၏ အားသာချက်များ

ဖက်ဒရယ်စနစ်သည် အချုပ်အခြာအာဏာကို ခွဲဝေကျင့်သုံးစေခြင်း စနစ်ဖြစ်ပါသည်။ တစ်နိုင်ငံလုံးနှင့် သက်ဆိုင်သည့် အစိုးရနှင့် တစ်နိုင်ငံလုံးတွင်ပါရှိကြသည့် ဒေသန္တရအသီးသီးနှင့် သက်ဆိုင်သည့် အစိုးရများအကြား အာဏာကို တိကျစွာ ပိုင်းခြားခြင်း (Division of Powers) ပြုထားသောကြောင့် အစိုးရတစ်ခုတည်းက နိုင်လိုမင်းထက်ပြုခြင်းကို တားမြစ်ပါသည်။ ထိုသို့ ပိုင်းခြား သတ်မှတ်ထားသည့်အာဏာများကို တဖန် အုပ်ချုပ်စီမံခန့်ခွဲရေး (Executive)၊ ဥပဒေပြုရေး (Legislature)နှင့် တရားစီရင်ရေး (Judicature) တို့ဖြင့် ပြန်လည်ခွဲဝေပြီး၊ လုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာများကို တိကျစွာ ခွဲဝေခြင်း (Separation of Powers) ပြုထားခြင်းကြောင့် အာဏာရှင်များ ပေါ်ပေါက်ရေးကို ဟန့်တားစေပါသည်။ ထိုမှတဖန် တိကျစွာ ပိုင်းခြားပေးထားသည့် အာဏာသုံးရပ် အတွင်း အာဏာရှင် ထပ်မံမပေါ်ပေါက်လာစေရန် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ သုံးခုအကြားတွင် အပြန်အလှန် ထိန်းကျောင်းမှုများ ပြုလုပ်ခြင်း (Check and Balance of Powers) ပြုထားခြင်း တို့ကြောင့် ဖက်ဒရယ်စနစ်သည် အာဏာရှင်စနစ်နှင့် အာဏာရှင်များ ပေါ်ပေါက်လာရေးကို ဟန့်တားသည့် စနစ်ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဖက်ဒရယ်စနစ်သည် အုပ်ချုပ်စီမံခန့်ခွဲရေး ကဏ္ဍတွင် အကြီးအကဲဖြစ်သူ ဖြစ်စေ၊ ဥပဒေပြုရေး ကဏ္ဍတွင် အကြီးအမှူး ဖြစ်သူဖြစ်စေ၊ တရားစီရင်ရေး ကဏ္ဍတွင် အထွဋ်အမြတ်ဖြစ်သူဖြစ်စေ မိမိလုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာကို အလွဲသုံးစား ပြုခွင့်မရှိနိုင်ရန် နည်းလမ်းအသွယ်သွယ်ဖြင့် ကန့်သတ်ခြင်း၊ ထိန်းချုပ်ခြင်းများပြုထားသည့် စနစ်ဖြစ်ပါသည်။

ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို စတင်ဖန်တီးခဲ့ကြသည့် ပညာရှင်များအနေဖြင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ လူပုဂ္ဂိုလ် တစ်ဦး သို့မဟုတ် ပါတီအဖွဲ့အစည်းတစ်ခုတွင် တည်ရှိခြင်းကို တားမြစ်နိုင်ရန် တစ်နိုင်ငံလုံးနှင့် သက်ဆိုင်သည့် အစိုးရ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများနှင့် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု၏ ဒေသန္တရ အစိတ်အပိုင်းဆိုင်ရာ အစိုးရအသီးသီး၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများကို ခွဲခြား သတ်မှတ်ထားခြင်းနှင့် အပြန်အလှန် ထိန်းကျောင်းနိုင်မည့် နည်းလမ်းကို အခြေခံတည်ထွင်ခဲ့ကြခြင်းဖြစ်သည်။ အကယ်၍ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများသည် တစ်နိုင်ငံလုံးနှင့်ဆိုင်သည့် အစိုးရထံတွင် အပ်နှင်းထားပါက လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများကို အလွဲသုံးစားပြုခြင်းကို အားပေးရာရောက်သဖြင့် ထိုသို့မဖြစ်စေရန် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုနှင့် ဒေသန္တရများအကြား လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာကို ခွဲခြားသတ်မှတ်ပေး သကဲ့သို့၊ ခွဲခြားသတ်မှတ်ပေးထားသည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများကို တဖန် ပြန်လည် ခွဲဝေပေး ခြင်းဖြင့် မျှတသည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ ကျင့်သုံးခြင်းကို ဖော်ဆောင်စေရန် ဖက်ဒရယ်ဆိုသော နိုင်ငံရေးစနစ်တစ်ခုကို ဖန်တီးခဲ့ကြခြင်း ဖြစ်သည်။

လုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာမှန်သမျှကို တစ်နိုင်ငံလုံးနှင့် ဆိုင်သည့် ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၊ ဒေသန္တရ အသီးသီးနှင့် သက်ဆိုင်သည့် အစိုးရများအကြား တိကျစွာ သတ်မှတ် ခွဲဝေပိုင်းခြားခြင်းအားဖြင့် ဖက်ဒရယ်စနစ်တွင် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု၏ နိုင်ငံသားများသည် မိမိတို့အခန်းကဏ္ဍနှင့် သက်ဆိုင်သည့် တစ်နိုင်ငံလုံးနှင့်သက်ဆိုင်သည့် ကဏ္ဍများတွင်ဖြစ်စေ၊ ဒေသန္တရအဆင့်နှင့် သက်ဆိုင်သည့် ကဏ္ဍများတွင်ဖြစ်စေ တစ်နည်းမဟုတ် တစ်နည်းအားဖြင့် ပါဝင်လုပ်ဆောင်ခွင့်ကို

စီမံခန့်ခွဲမှုဆိုင်ရာကဏ္ဍများ၊ ဥပဒေပြုခြင်းဆိုင်ရာ
ကဏ္ဍများနှင့် မူဝါဒများ ပေါ်လစီချမှတ်ခြင်းများဆိုင်ရာ
ကိစ္စရပ်များတွင် နိုင်ငံသားများ တိုက်ရိုက်ဖြစ်စေ၊
သွယ်ဝိုက်ဖြစ်စေ ပါဝင်နိုင်ခြင်းကို ဖက်ဒရယ်စနစ်က
လမ်းဖွင့်ပေးပါသည်။

ရရှိနိုင်ပါသည်။ တစ်နိုင်ငံလုံး သို့မဟုတ် မိမိတို့ နေထိုင်အခြေချရာ ဒေသန္တရအဆင့်နှင့် သက်ဆိုင်
သည့် ကိစ္စများနှင့် စီမံခန့်ခွဲမှုဆိုင်ရာကဏ္ဍများ၊ ဥပဒေပြုခြင်းဆိုင်ရာ ကဏ္ဍများနှင့် မူဝါဒများ
ပေါ်လစီချမှတ်ခြင်းများ ဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များတွင် နိုင်ငံသားများ တိုက်ရိုက်ဖြစ်စေ၊ သွယ်ဝိုက်ဖြစ်စေ
ပါဝင်နိုင်ခြင်းကို ဖက်ဒရယ်စနစ်က လမ်းဖွင့်ပေးပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဖက်ဒရယ် နိုင်ငံသားတိုင်း
နိုင်ငံ၏ အရေးအရာများတွင် တာဝန်ယူခြင်း၊ တာဝန်ခံခြင်းနှင့် ပါဝင်လုပ်ဆောင်ခွင့်များကို
ရရှိစေပါသည်။ (လက်တွေ့ဥပမာဖြစ်ရပ်တစ်ခုကို "ဖက်ဒရယ် စနစ်အောက် နိုင်ငံသား တစ်ဦး၏
တစ်နေ့တာ ၁၀" ဆောင်းပါးတွင် ဖတ်ရှုပါ)

တစ်နိုင်ငံလုံးနှင့် သက်ဆိုင်သည့် အစိုးရထံတွင် လုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာများအားလုံး ပုံအပ်
မထားရှိခြင်းနှင့် ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံ၏ ဒေသန္တရများအား လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ ပေးအပ်ခြင်းအားဖြင့်
၎င်းတို့ နိစ္စဉူဝ ရင်ဆိုင်နေရသည့် ပြဿနာများကို ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင် ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရာတွင်
ထိရောက်ခြင်း၊ အချိန်ကုန်သက်သာခြင်း၊ ငွေကုန်ကြေးကျ သက်သာခြင်း၊ လူပင်ပန်းသက်သာခြင်း
တို့ကို ဖြစ်ထွန်းစေပါသည်။ ထို့အပြင် ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံ၏ ဒေသန္တရ ယူနစ် တစ်ခုနှင့် တခုအကြား
ဒေသန္တရ ယူနစ်အသီးသီး၏ ပြဿနာများနှင့် ပဋိပက္ခများကို ဖြေရှင်းရာတွင် မတူညီသည့်
ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းမှုများမှ ရရှိလာသည့် အကျိုးအမြတ်များကိုသော်လည်းကောင်း၊ အကျိုး
ဆုတ်ယုတ်မှုများမှ သော်လည်းကောင်း သင်ခန်းစာများကို ပြန်လည်မျှဝေခြင်း၊ အတုယူခြင်း၊
ကျင့်သုံးခြင်း အကျိုးကျေးဇူးများ ဖြစ်ထွန်းစေပါသည်။ နိုင်ငံသားများ ရင်ဆိုင်နေရသည့် အခက်
အခဲများသည် ဒေသန္တရ ယူနစ်အဆင့်နှင့် သက်ဆိုင်သည် ဖြစ်စေ၊ တစ်နိုင်ငံလုံးနှင့် သက်ဆိုင်သည်
ဖြစ်စေ၊ နိုင်ငံသားများနှင့် အနီးစပ်ဆုံးဖြစ်သည့် ဒေသန္တရအစိုးရများမှ ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းခြင်းအားဖြင့်
ရရှိသည့် ရလဒ်ကောင်းများသည် ဒေသန္တရယူနစ်တစ်ခုအတွက် အကျိုးဖြစ်ထွန်းစေသကဲ့သို့
ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံတစ်ခုလုံးအတွက်လည်း အကျိုးဖြစ်စေသည်။ ထို့ကြောင့် ဖက်ဒရယ်စနစ်သည်
အခြားလူများထံမှ ရလဒ်ကောင်းများကို ရယူကျင့်သုံးခြင်း၊ ရလဒ်ဆိုးများကို ရှောင်ရှားခြင်းများ
ဖြစ်ထွန်းစေသည့်စနစ် ဖြစ်ပါသည်။

ဖက်ဒရယ်စနစ်သည် မတူညီသည့် ဘာသာရေး၊ လူမှုရေး၊ လူမျိုးရေး၊ ယဉ်ကျေးမှု စသည့်

လူ့အဖွဲ့အစည်း အသီးသီးတွင် ရင်ဆိုင်နေရသည့် ပြဿနာများ၊ ပဋိပက္ခများကို ကိုင်တွယ် ဖြေရှင်းနိုင်ရန် ပိုမိုထိရောက်စေပါသည်။ ဖက်ဒရယ်စနစ်ကြောင့် နိုင်ငံသားများအနေဖြင့် မိမိတို့နှင့် သဘောထား ထပ်တူဖြစ်သည့် လူ့အဖွဲ့အစည်းတွင်ပါဝင်ခြင်း၊ သဘောထားထပ်တူ ဖြစ်သည့် လူ့အဖွဲ့အစည်းနှင့်အတူ ပေါ်လစီများ ချမှတ်ခွင့်ရှိခြင်း၊ စုပေါင်းလုပ်ကိုင်ခွင့်ရှိခြင်း၊ ပါဝင်လုပ်ဆောင် ခွင့်ရှိခြင်းစသည့် အခွင့်အရေးများစွာ ရှိခြင်းကြောင့် ပဋိပက္ခ လျော့ပါးရေးအတွက် ထိရောက်သည့် စနစ်ဖြစ်ပါသည်။ ဖက်ဒရယ်အဖွဲ့ဝင် ပြည်နယ်တစ်ခုတွင် လုပ်ကိုင်ရန် ငြင်းပယ်ခံရသည့် မူဝါဒများနှင့် ပေါ်လစီများအား လက်ခံသည့် အခြားဖက်ဒရယ်ပြည်နယ်တစ်ခုတွင် အခြေချ နေထိုင်ခွင့် ရှိခြင်းအားဖြင့် သဘောထား ကွဲလွဲမှုများနှင့် ပဋိပက္ခများကို လျော့ချနိုင်ပါသည်။

ဖက်ဒရယ် စနစ်သည် ဒေသန္တရအစိုးရများကို ပြည်သူများ၏ လိုအပ်ချက်များ အကောင် အထည် ဖော်ဆောင်ရာတွင် ထိရောက်သော တာဝန်ယူခြင်းနှင့် တာဝန်ခံခြင်းတို့ကို ဖြစ်စေပါသည်။ အစိုးရအသီးသီးသည် မိမိတို့ တာဝန်ယူအုပ်ချုပ်နေသော ပြည်သူများနှင့် နီးကပ်စွာရှိခြင်း၊ ထိတွေ့ဆက်ဆံရန် လွယ်ကူခြင်းကြောင့် ပြည်သူများ၏ အရေးပေါ်လိုအပ်ချက်များနှင့် ပုံမှန် လိုအပ်ချက်များကို ကိုင်တွယ်ဆောင်ရွက်ရာတွင် ထိရောက်မှု ဖြစ်စေပါသည်။ ပြည်သူလူထုနှင့် တိုက်ရိုက်ထိတွေ့နေသည့် ဒေသန္တရအစိုးရများအနေဖြင့် ပြည်သူလူထုနှင့် ဝေးကွာသည့် ဗဟိုအစိုးရထက် ပြည်သူများ၏ လိုအပ်ချက်ကို ပိုမိုသိရှိနိုင်သဖြင့် ပြည်သူ့အသံကို အာရုံစိုက်ခြင်း၊ ဖြည့်ဆည်းခြင်းများ လျင်မြန်စွာ ဖြည့်ဆည်းနိုင်ခြင်း စသည့်လက်တွေ့လုပ်ငန်းများကို လုပ်ဆောင် နိုင်ပါသည်။

ဖက်ဒရယ်စနစ်၏ အားနည်းချက်များ

ဖက်ဒရယ်စနစ်တွင် ဒေသန္တရများအား ဖွဲ့စည်းပုံအရ အုပ်စုထားသည့် လုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာ များကို ပြည်ထောင်စုမှ တဖက်သတ် ပယ်ဖျက်မရနိုင်ပါ။ ထို့ကြောင့် ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို ကျင့်သုံး သည့် အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုတွင် ကျွန်ုပ်တို့ဆိုင်သည့် စနစ်သည် ပြည်နယ်များ၏ အခွင့်အရေး နှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်တွင် ပါရှိသဖြင့် ပြည်တွင်းစစ်ပြီးမှသာ အဆုံးသတ်နိုင်ခဲ့သည်။ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ ဥပဒေအရ ရရှိထားသည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်၊ အာဏာနှင့် အခွင့်အရေးများတွင် အပြန်အလှန် ဝင်ရောက် စွက်ဖက်ခွင့် မရှိခြင်းကြောင့် ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်မှုအချို့တွင် အခက်အခဲ ဖြစ်စေသည့် ဖြစ်စဉ် များစွာ ရှိခဲ့ပါသည်။

ဖက်ဒရယ်စနစ်တွင် ဆင်းရဲချမ်းသာမှု ကွာဟသည့် ဒေသန္တရများ (ပြည်နယ်များ) အကြား တွင် မမျှတမှုကို ဖြစ်စေနိုင်ပါသည်။ ဥပမာ - အခြေခံပညာရေး၊ ကျန်းမာရေးနှင့် ဥပဒေ စိုးမိုးရေး ကိစ္စတို့ သည် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေအရ ဒေသန္တရ (ပြည်နယ်များ) ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့် ဖြစ်ခဲ့ပါက ဆင်းရဲသည့် ပြည်နယ်များနှင့် ချမ်းသာသည့် ပြည်နယ်များတွင် နေထိုင်ကြသည့် နိုင်ငံသားများ အကြားတွင် အခြေခံပညာရေး၊ ကျန်းမာရေးနှင့် ဥပဒေစိုးမိုးရေးဆိုင်ရာ မမျှတမှုကို ဖြစ်စေနိုင် ပါသည်။ သဘာဝသယံဇာတ ပေါကြွယ်ဝသည့် ပြည်နယ်များတွင် အခွန်နှုန်းများ နည်းပါးနေသည့် အချိန်တွင် ဆင်းရဲသည့် ပြည်နယ်များ၌ အခွန်မြင့်မားမှုများ ဖြစ်လာနိုင်ပါသည်။ ချမ်းသာသည့် ပြည်နယ်များတွင် လူမှုဖူလုံရေး စောင့်ရှောက်မှု ကောင်းမွန်နေသည့် အချိန်တွင် ဆင်းရဲသည့် ပြည်နယ်များ၌ သက်ကြီးရွယ်အိုများ ငတ်မွတ်ခေါင်းပါးမှု ဒဏ်များနှင့် ရင်ဆိုင်ရနိုင်ပါသည်။

ပြည်ထောင်စု အစိုးရနှင့် ဒေသန္တရ အစိုးရများအကြားတွင် ဥပဒေပြုခြင်း၊ စီမံခန့်ခွဲမှုအုပ်ချုပ်ခြင်း နှင့် တရားစီရင်ခြင်းတို့တွင် အားပြိုင်မှုများ ဖြစ်ပွားစေနိုင်ပါသည်။ အလားတူ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ

ဥပဒေအရ အဆင့်အတန်း တူညီသည့် ဒေသန္တရများ (ပြည်နယ်များ) အချင်းချင်းအကြားတွင် အားပြိုင်မှုများ ဖြစ်ပွားစေနိုင်ပါသည်။ ချမ်းသာသည့် ပြည်နယ်များမှ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင်များ၊ ကုမ္ပဏီကြီးများကို အခွန်ငွေလျော့ပေါ့ပြီး ၎င်းတို့ပြည်နယ်တွင် လုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်ခွင့် ပေးနိုင် သော်လည်း ဆင်းရဲသည့် ပြည်နယ်များ အနေဖြင့် ထိုသို့သော မက်လုံးများ မပေးနိုင်သဖြင့် လုပ်ငန်းရှင်များနှင့် ချစ်ခင်ရင်းနှီးမှု၊ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများ အားနည်းစေနိုင်ပါသည်။ ချမ်းသာ သည့် ပြည်နယ်များတွင် နိုင်ငံသားအများစုမှ အခြေချနေထိုင်လိုခြင်းကြောင့် လူဦးရေသိပ်သည်းမှု ကွာဟသည့် ပြဿနာနှင့် အခြားလူမှုစီးပွားပြဿနာများစွာလည်း ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်ပါသည်။

ထို့ကြောင့် ဖက်ဒရယ်စနစ်သည် ခြောက်ပစ်ကင်း သဲလည်းစင်သည့် စနစ်မဟုတ်သည်ကို သိရှိထားရန် လိုအပ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံကို တစ်နိုင်ငံလုံးပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှု ရပ်စဲရေး သဘော တူညီချက်နှင့်အညီ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုတည်ဆောက်ရာတွင် ဖက်ဒရယ်စနစ်၏ အားနည်း ချက်နှင့် အားသာချက်များကို ကြိုတင်ထည့်တွက် စဉ်းစားထားကြရန် လိုအပ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပကတိအနေအထားနှင့် အကိုက်ညီဆုံး ဖြစ်သည့် ဖက်ဒရယ်စနစ်ဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံကို တည်ဆောက်နိုင်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲများတွင် ပါဝင်ကြသည့် ပုဂ္ဂိုလ်များ အနေဖြင့် ဖက်ဒရယ်စနစ်၏ အားနည်းချက်နှင့် အားသာချက်များ ထည့်သွင်းစဉ်းစား နိုင်ပါရန် အထူးလိုအပ်ပါသည်။ ကမ္ဘာပေါ်တွင် ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို ကျင့်သုံးနေသည့် နိုင်ငံတစ်ခု၏ ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို ပုံတူကူးချခြင်း မပြုသင့်ပါ။ တူညီသည့် ဖက်ဒရယ် သီအိုရီများကို အခြေခံပြီး မြန်မာနိုင်ငံနှင့် ကိုက်ညီသည့် ဖက်ဒရယ် စနစ်ဖြင့် လက်ရှိမြန်မာနိုင်ငံကို ဖက်ဒရယ် နိုင်ငံ အဖြစ်သို့ အသွင်ကူးပြောင်း သင့်ပါသည်။ ထိုသို့ကူးပြောင်းရာတွင် ဖက်ဒရယ်စနစ်၏ အားသာချက်နှင့် အားနည်းချက် အနည်းငယ်ကို မျှဝေတင်ပြလိုက်ရပါသည်။

ယူဂိုဆလပ်ဗီးယားနိုင်ငံပြိုကွဲမှု သို့မဟုတ် လူမျိုးအခြေပြုဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုနှင့် ခွဲထွက်ခွင့်ပါဝင်သည့် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် အန္တရာယ်

ရဲထွန်း (သီပေါ)

ယူဂိုဆလပ်ဗီးယား ဆိုရှယ်လစ်ဖက်ဒရယ် သမ္မတနိုင်ငံမှာ လူမျိုးများကို အခြေပြုသည့် သမ္မတနိုင်ငံများ အသီးသီးစုပေါင်းထားသည့် ဆိုဗီယက်ပုံစံ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုစနစ် ဖြစ်သည်။ ယူဂိုဆလပ်ဗီးယား ဆိုရှယ်လစ်ဖက်ဒရယ် သမ္မတနိုင်ငံကို ၁၉၄၅ ခုနှစ် ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ်အပြီးတွင် တည်ထောင်သည်။ ၎င်းတွင် ဘော့စနီးယား-ဟာဇီဂိုဗီးနား၊ ကရိုးရှား၊ မက်ဆီဒိုးနီးယား၊ မွန်တီနီးဂရိုး၊ ဆလိုဗေးနီးယားနှင့် ဆားဗီးယားဟူသည့် ရီပတ်ဘလစ် (သမ္မတ နိုင်ငံ) (၆) ခုဖြင့် ပေါင်းစပ်ဖွဲ့စည်းထားသည်။ ဆားဗီးယားအတွင်းတွင် ဗိုဂိုဗိုဗီးနားနှင့် ကိုဆိုဗိုဟု

ခေါ်တွင်သည့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ ပြည်နယ်နှစ်ခု ပါဝင်သေးသည်။ အသီးသီးသော ရီပတ်ဘလစ် (၆) ခုတွင် ယူဂိုဆလပ်ဗီးယား ကွန်မြူနစ်အဖွဲ့ချုပ် (League of Communists of Yugoslavia) ၏ ပါတီဌာနခွဲ အသီးသီးရှိကြသည်။ အချင်းချင်းအကြားရှိ ပြဿနာများကို ဖက်ဒရယ်လယ်ဗယ် (ပြည်ထောင်စုအဆင့်) တွင် ဖြေရှင်းကြသည်။

၁၉၈၁ ခုနှစ် သန်းခေါင်စာရင်းအရ ယူဂိုဆလားဗီးယား နိုင်ငံတွင် ဆာ့ဗ်လူမျိုးမှာ လူဦးရေ အများဆုံးဖြစ်ပြီး နိုင်ငံတဝှမ်း အခြားလူမျိုးများနှင့်အတူ အောက်ပါအတိုင်း ပျံ့နှံ့နေထိုင်ကြသည်။

ဘော့စနီးယား-ဟာဇီဂိုဗီးနားတွင် အဓိက နေထိုင်ကြသော လူမျိုးများမှာ ဘော့စနီးယား လူမျိုး ၃၉.၅% (၁.၆သန်း)၊ ဆာ့ဗ် လူမျိုး ၃၂% (၁.၃ သန်း)၊ ကရတ် (Croats) ၁၈.၄% (၀.၇၆ သန်း) နှင့်အခြား လူမျိုးများ ဖြစ်ကြသည်။

ကရိုးရှားတွင် အဓိက နေထိုင်ကြသော လူမျိုးများမှာ ကရတ်လူမျိုး ၇၅.၁% (၃.၅ သန်း)၊ ဆာ့ဗ်လူမျိုး ၁၁.၆% (၀.၅၃ သန်း) နှင့် အခြားလူမျိုးများ ဖြစ်ကြသည်။

မက်ဆီဒိုးနီးယားတွင် အဓိက နေထိုင်ကြသော လူမျိုးများမှာ မက်ဆီဒိုးနီးယန်းလူမျိုး ၆၇% (၁.၃ သန်း)၊ အယ်လ် ဘေးနီးယန်းလူမျိုး ၁၉.၈% (၀.၃၈ သန်း)၊ ဆာ့ဗ်လူမျိုး ၂.၃% (၀.၀၄၅ သန်း) နှင့် အခြားလူမျိုးများ ဖြစ်ကြသည်။

မွန်တီနီးဂရိုးတွင် အဓိက နေထိုင်ကြသော လူမျိုးများမှာ မွန်တီနီးဂရိုးလူမျိုး ၆၈.၅% (၀.၄ သန်း)၊ ဆာ့ဗ်လူမျိုး ၃.၃% (၀.၀၂ သန်း)၊ ဘော့စနီးယားလူမျိုး မူဆလင် ၁၃.၄% (၀.၀၈ သန်း)၊ အယ်ဘေးနီးယန်း လူမျိုး ၆.၅% (၀.၀၄ သန်း) နှင့် အခြားလူမျိုးများဖြစ်ကြသည်။

ဆလိုဗေးနီးယားတွင် အဓိကနေထိုင်ကြသော လူမျိုးများမှာ ဆလိုဗေးနီးယားလူမျိုး ၉၀.၈% (၁.၇သန်း)၊ ကရတ် လူမျိုး ၂.၉% (၀.၀၅၄ သန်း)၊ ဆာ့ဗ်လူမျိုး ၂.၃% (၀.၀၄ သန်း) နှင့်အခြားလူမျိုးများ ဖြစ်ကြသည်။

ဆာဗီးယားတွင် အဓိကနေထိုင်ကြသော လူမျိုးများမှာ ဆာ့ဗ်လူမျိုး ၇၇.၃% (၆ သန်း)၊ ဟန်ဂေရီလူမျိုး ၅% (၀.၄ သန်း)၊ ဘော့စနီးယားလူမျိုးမူဆလင်၂% (၀.၁၆ သန်း) နှင့် အခြား လူမျိုးများ ဖြစ်ကြသည်။

ဆားဗီးယား အတွင်းတွင် တည်ရှိသော ကိုဆိုဗို ပြည်နယ်တွင် အယ်လ်ဗေးနီးယား လူမျိုးမှာ ၁.၂ သန်းရှိပြီး (၇၇.၄ %) ဆာ့ဗ်လူမျိုးမှာ ၀.၂၃၇ သန်း (၁၄.၉၃%) သာ ရှိသည်။

ဗိုဂိုဗိုဒီးနားတွင် အဓိကနေထိုင်ကြသော လူမျိုးများမှာ ဆာ့ဗ်လူမျိုး ၅၄.၄% (၁.၁ သန်း)၊ ဟန်ဂေရီလူမျိုး ၁၈.၉% (၀.၃၉ သန်း)၊ ကရိုးရှန်းလူမျိုး ၅.၉ % (၀.၁၂ သန်း)၊ ဆလိုဗက် ၃.၄ % (၀.၀၇ သန်း) နှင့် အခြားလူမျိုးများ ဖြစ်ကြသည်။

ယူဂိုဆလပ်ဗီးယား တစ်နိုင်ငံလုံးတွင် ဆာ့ဗ်လူမျိုး ၃၆.၃% (၈.၁ သန်း)၊ ကရတ်လူမျိုး ၁၉.၇% (၄.၄ သန်း)၊ ဘော့စနီးယားမူဆလင် ၈.၉% (၂ သန်း)၊ ဆလိုဗေးနီးယန်း ၇.၈% (၁.၈ သန်း)၊ အယ်လ်ဘေးနီးယား လူမျိုး ၇.၇% (၁.၇ သန်း)၊ မက်ဆီဒိုးနီးယန်းလူမျိုး ၆% (၁.၃ သန်း)၊ မွန်တီနီးဂရိုးလူမျိုး ၂.၆% (၀.၅၈ သန်း) နှင့်အခြားလူမျိုးများ ဖြစ်ကြသည်။

သမ္မတ တီတိုး လက်ထက် ယူဂိုဆလပ်ဗီးယားနိုင်ငံ

သမ္မတတီတိုးလက်ထက် ယူဂိုဆလပ်ဗီးယား၏ စီးပွားရေးစနစ်မှာ စီမံကိန်းချ ဗဟိုချုပ် ကိုင်သည့် စနစ်နှင့် လစ်ဘရယ် စီးပွားရေးစနစ်အကြား အလယ်အလတ်လမ်းစဉ်ကို ကျင့်သုံးခြင်း ဖြစ်သဖြင့် နှိုင်းယှဉ်ချက်အရ အောင်မြင်သည်ဟု ပြောနိုင်ပြီး ၁၉၆၀ ခုနှစ်မှ ၁၉၈၀ ခုနှစ်

ကာလများသည် ယူဂိုဆလပ်ဗီးယား နိုင်ငံအတွက် ရွှေ့ရောင်ကာလများ ဖြစ်ခဲ့သည်။ နှစ်စဉ် ဂျီဒီပီ တိုးတက်မှုနှုန်း ၆.၁၊ စာတတ်မြောက်မှုနှုန်း ၉၁ %၊ အခမဲ့ဆေးဝါးကုသခွင့်နှင့် ပျမ်းမျှ လူ့သက်တမ်း ၇၂ နှစ် ရှိသည့် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ ဖြစ်ခဲ့သည်။

သမ္မတတီတိုးက ၁၉၇၄ ခုနှစ်တွင် အခြေခံဥပဒေသစ်ကို ပြဋ္ဌာန်းလျက် ရာသက်ပန် သမ္မတတာဝန်ကိုယူပြီး၊ သူ့ကွယ်လွန်သည့်နောက်တွင် ယူဂိုဆလပ်ဗီးယား သမ္မတတာဝန်ကို ယူဂိုဆလပ် သမ္မတအဖွဲ့ (Yugoslav Presidency) ဖြင့် အုပ်ချုပ်ရန် စီစဉ်ခဲ့သည်။ ထိုအဖွဲ့ကို မူလက အဖွဲ့ဝင် (၂၃) ဦး ဖြင့် ဖွဲ့စည်းခဲ့ရာမှ (၉) ဦးသို့ လျှော့ချဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ အဆိုပါ အဖွဲ့ဝင် (၉) ဦးမှာ ရီပတ်ဘလစ် (၆) ခုနှင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ ပြည်နယ် (၂) ခုကိုမှ ကိုယ်စားလှယ် တစ်ဦးကျစီနှင့် ယူဂိုဆလပ်ဗီးယား ကွန်မြူနစ်အဖွဲ့ချုပ်ဥက္ကဋ္ဌ (၁) ဦး တို့ ဖြစ်သည်။ ဆာဗီးယား ရီပတ်ဘလစ်အတွင်းရှိ ကိုဆိုမိုနှင့် ဗိုဂိုပိုဒီးနာ ပြည်နယ်နှစ်ခုကိုလည်း ဆာဗီးယား လွှတ်တော်တွင် ဗီတိုအာဏာ ပေးထားခြင်းဖြင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ကို ပိုမိုတိုးတက်ပေးအပ်ခဲ့သည်။

ထို့ပြင် ၁၉၇၄ ခုနှစ် အခြေခံဥပဒေသည် ၁၉၇၁ ခုနှစ်က ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည့် အခြေခံဥပဒေ ပြင်ဆင်ချက်များကိုလည်း ထပ်မံအားဖြည့် အတည်ပြုခဲ့သည်။ အဆိုပါ ပြင်ဆင်ချက်များမှာ ဖက်ဒရယ်ယူနစ်များ ဖြစ်ကြသည့် ရီပတ်ဘလစ် (၆) ခုသည် အချုပ်အခြာအာဏာ ပိုင်ဆိုင် ကျင့်သုံးခွင့်ရှိကြပြီး၊ ဖက်ဒရေးရှင်းကြီး (ပြည်ထောင်စုကြီး) အနေဖြင့်ကား အခြေခံဥပဒေအရ လွှဲအပ်ပေးထားသည့် သီးခြားပြဿနာ ကိစ္စများပေါ်တွင်သာ အာဏာရှိလေသည်။

ထို့ပြင် ၁၉၇၄ ခုနှစ် အခြေခံဥပဒေက ဂျူးဇစ်ဘရော့တီတိုးကို အမည်နာမ ဖော်ပြလျက် သက်ဆုံးတိုင်သမ္မတအဖြစ် တာဝန်ပေးအပ်သတ်မှတ်ခဲ့သည်။ ၁၉၈၀ ခုနှစ် သမ္မတ တီတိုး ကွယ်လွန်သည့် နောက်ပိုင်းတွင် အလှည့်ကျ သမ္မတ တာဝန်ယူသည့်စနစ်ဖြင့် အုပ်ချုပ်ခဲ့ လေသည်။

ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်နှင့် ခွဲထွက်ခွင့်

၁၉၇၄ ခုနှစ်၊ အခြေခံဥပဒေတွင် အခြေခံမူ ၁၀ ချက် ပါဝင်လေရာ၊ ပထမအခြေခံမူတွင် -“ယူဂိုဆလပ်ဗီးယား ဆိုသည်မှာ၊ တန်းတူညီမျှသော လူမျိုးများ၊ တိုင်းရင်းသားများ၏ ဖက်ဒရယ် သမ္မတ နိုင်ငံဖြစ်ပြီး၊ ညီရင်းအစ်ကိုပမာ ချစ်ကြည်ရေးနှင့် ညီညွတ်ရေး အခြေခံမူအပေါ်တွင် တိတိကျကျရှိသော ဘုံအကျိုးစီးပွားများအတွက်၊ ခွဲထွက်ခွင့်အပေါ် အခြေခံသည့် လူမျိုးတိုင်း၏ ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်ဖြင့် လွတ်လပ်စွာ ပေါင်းစည်းညီညွတ်ကြသည်”ဟု ဖော်ပြထားလေသည်။

၁၉၇၄ ခုနှစ် မတိုင်မီ အခြေခံဥပဒေများတွင် ရီပတ်ဘလစ်များအား ခွဲထွက်ခွင့် အပါအဝင် ဖြစ်သော ကိုယ့်ကြမ္မာကိုယ် ဖန်တီးခွင့်ကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ပေးအပ်ထားလေသည်။ ၁၉၇၄ ခုနှစ် အခြေခံဥပဒေတွင် အဆိုပါအခွင့်အရေးများကို ယူဂိုဆလပ်ဗီးယား အမျိုးသားနိုင်ငံများ (Nations of Yugoslavia) က ပိုင်ဆိုင်သည်ဟု ဖော်ပြထားသည်။ တပြိုင်နက်ထဲမှာပင် ၁၉၇၄ ခုနှစ် အခြေခံဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်အချို့က မိမိသဘောတရားတည်းဖြင့် ခွဲထွက်ခွင့်ကို ငြင်းပယ်ထား ပြန်လေသည်။

ပုဒ်မ ၅ တွင် ယူဂိုဆလပ်ဗီးယား၏ နယ်နိမိတ်သတ်မှတ်မှုများကို ပြင်ဆင်လိုပါက (သမ္မတနိုင်ငံ) ရီပတ်ဘလစ်အားလုံးနှင့် (ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ) ပြည်နယ်အားလုံး သဘော တူညီမှုရှိရမည်ဟု ဆိုထားသည်။ ပုဒ်မ ၂၈၃ အရ နိုင်ငံတော်၏ နယ်နိမိတ်များ ပြင်ဆင်ခွင့်ကို ယူဂိုဆလပ်ပြည်ထောင်စု လွှတ်တော်သို့ အပ်နှင်းထားသည်။

သို့ဖြစ်လေရာ ၁၉၇၄ ခုနှစ်အခြေခံဥပဒေသည်၊ ခွဲထွက်ခွင့်ကို သက်ဆိုင်ရာ ယူနစ် တခုတည်း သဘောဖြင့် လုပ်ပိုင်ခွင့် ရှိ-မရှိ၊ သို့မဟုတ် ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၊ သမ္မတနိုင်ငံအစိုးရများနှင့် ပြည်နယ် အစိုးရ အားလုံး သဘောတူညီချက်ရရန် လိုအပ် - မလိုအပ် စသဖြင့် ရှင်းရှင်းလင်းလင်း မရှိချေ။

၁၉၈၀ ခုနှစ်တွင် သမ္မတတီတိုး ကွယ်လွန်သွားပြီးနောက်၊ ယူဂိုဆလပ်နိုင်ငံအတွင်းရှိ အမျိုးသားရေး ပဋိပက္ခများမှာ စတင်ကြီးထွားလာသည်။ အမေရိကန်နှင့် ကွန်မြူနစ်နိုင်ငံ များအကြား စစ်အေးတိုက်ပွဲ ဖြစ်ပွားနေခဲ့ရာ ၁၉၈၉ ခုနှစ်တွင် ဘာလင်တံတိုင်းပြိုကျသွားခြင်းက ကွန်မြူနစ်စနစ် ကျဆုံးသွားပြီဆိုသည်ကို သက်သေပြခဲ့သည်။ ယူဂိုဆလပ်ဗီးယား၏ အကျပ် အတည်းများမှာ စစ်အေးကာလအတွင်း အရှေ့ဥပစာပရို ကွန်မြူနစ်နိုင်ငံများ အားနည်းလာခြင်း နှင့် ဆက်စပ် လျက်ရှိပြီး ယူဂိုဆလပ် ကွန်မြူနစ်အဖွဲ့ချုပ်မှာ သဘောတရားရေးရာအရ ကြံ့ခိုင်မှု မရှိတော့ပေ။ ကွန်မြူနစ်ပါတီ၏ လူမျိုးများ ကိုယ်ပိုင်ပြဌာန်းခွင့်အပေါ် ထောက်ခံအားပေးသည့် မူဝါဒကြောင့် ဗဟိုဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ ထိန်းချုပ်မှုမှာ ပျော့ညံ့အားနည်း လာကာ စိန်ခေါ်လာနေသော နိုင်ငံရေးနှင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အကျပ်အတည်းများကို ကျော်နင်းနိုင်စွမ်းမရှိတော့ချေ။

၁၉၇၄ ခုနှစ် အခြေခံဥပဒေအရ ကိုဆိုပိုနှင့် ပိုဂျိုဗီးနာတို့သည် ဆာဗီးယားအတွင်း ကိုယ်ပိုင် အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသများ ဖြစ်လာကြသည်။ ဤအခြေခံဥပဒေအရ ဆာဗီးယားသမ္မတနိုင်ငံက ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ ဒေသအပေါ် ထိန်းကျောင်းသည့် အာဏာမရှိတော့ချေ။

အခြေခံဥပဒေသစ်အရ ဖက်ဒရယ်အခွင့်အရေးများ ပိုမိုခွင့်ပြုထားသော်လည်း ကရုတ် လူမျိုး- ဆလိဗင်းလူမျိုးစသည့် ဖက်ဒရယ်သမားများနှင့် (အဓိကအားဖြင့်) ဆာဗလူမျိုး တပြည်ထောင် သမားများအကြား တင်းမာမှုများ ဆက်လက် တိုးပွားလာနေသည်။ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု အားပျော့ လာသော အခြေအနေက ယူဂိုဆလပ်ဗီးယားကို လက်တွေ့အားဖြင့် ကွန်ဖက်ဒရေးရှင်း တစ်ခု ပုံစံသို့ တွန်းပို့နေလေသည်။ ၁၉၇၀ နှစ်များကတည်းက စီးပွားရေး တောင့်တင်းသော ဒေသများနှင့် ရှိန်သော ဒေသများ အကြား ကွာဟချက် ကြီးမားလာမှုက နိုင်ငံ၏ စည်းလုံးညီညွတ်မှုကို ထိခိုက်လာစေခဲ့သည်။ အဖွံ့ဖြိုး အတိုးတက်ဆုံး ဖြစ်သည့် ကရိုးရှားနှင့် ဆလိဗေးနီးယားတို့က ၁၉၇၄ ခုနှစ် အခြေခံဥပဒေပါ ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ရေးအပေါ် ကန့်သတ်ထားချက်များကို လက်မခံ ငြင်းဆန်ကြလေသည်။ ၁၉၈၇ ခုနှစ်က ဆလိဗေးနီးယား ဒေသ၏ လူထုထင်မြင်ချက်မှာ ခွဲထွက်ပြီး သီးခြားနိုင်ငံ ထူထောင်ခြင်းက ယူဂိုဆလပ်ဗီးယား နိုင်ငံတွင် အတူပူးတွဲနေထိုင်ခြင်းထက် စီးပွားရေး အခွင့်အလမ်းများ ပိုမိုကောင်းမွန်လိမ့်မည်ဟု ယူဆကြသည်။ ထို့အတူ ယူဂိုဆလပ်တွင် အတူပူးတွဲနေထိုင်ခြင်းက သူတို့အတွက် ဘာမျှအကျိုးမရှိဟု ဆင်းရဲသော ကိုဆိုပို ပြည်နယ်က ယူဆသည်။ ကိုဆိုပိုဒေသမှာ အယ်ဘေးနီးယန်း လူမျိုးအများစုနေထိုင်ပြီး ၎င်း၏ ဂျီဒီပီမှာ ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ်အပြီးကာလက တစ်နိုင်ငံလုံးပျမ်းမျှ ဂျီဒီပီ၏ ၄၇ % ရှိခဲ့ရာမှ ၁၉၈၀ ခုနှစ်များတွင် ၂၇% သာရှိတော့သည်။

၁၉၈၁ ခုနှစ်တွင် ကိုဆိုပို အယ်လ်ဘေးနီးယားများက သူတို့၏ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ ပြည်နယ်ကို အခြေခံဥပဒေဝင် သမ္မတနိုင်ငံ(ရီပတ်ဘလစ်) အဆင့်အတန်း သတ်မှတ်ပေးရမည်ဟု စတင်တောင်းဆိုလာကြသည်။ ကိုဆိုပိုပြည်နယ်ရှိ အများစု အယ်လ်ဘေးနီးယန်းများနှင့် ကိုဆိုပို ဆောင် လူမျိုးများအကြား ဆယ်စုနှစ်တစ်ခုလုံးလိုလို တင်းမာမှုများမြင့်တက်ခဲ့သည်။ ၁၉၈၇ ခုနှစ် တွင် ဆာဗီးယားသမ္မတနိုင်ငံ၌ ဆလိဗိုဒန် မိလိဆီးဗစ် အာဏာရလာသည်။ လူထုလှုပ်ရှားမှု တသိတတန်းဖြင့် ကိုဆိုပို၊ ပိုဂျိုဗီးနာနှင့် မွန်တီနီးဂရိုး တို့အပေါ် လက်တွေ့ထိန်းချုပ်ခွင့် ပါဝါလည်း ရှိလာသည်။ မီလိဆီးဗစ်သည် အနောက်ဖက်ခြမ်း ရီပတ်ဗလစ်များ ဖြစ်ကြသည့် ဆလိဗေး

နီးယားနှင့် ကရိုးရှားတို့မှ ဒီမိုကရေစီလိုလားသည့် ပါတီခေါင်းဆောင်များနှင့် တွေ့ဆုံ ဆွေးနွေး သည်။ ၎င်းတို့က အရှေ့ဥရောပ၏ ၁၉၈၉ ခုနှစ် တော်လှန်ရေးများ ဖြစ်ပေါ်လာစေသည့် ဒီမိုကရေစီ လှုပ်ရှားမှုများကို ထောက်ခံကြသူများဖြစ်သည်။ သို့ဖြင့် ၁၉၉၀ ခုနှစ်တွင် ယူဂိုဆလပ်ဗီးယား ကွန်မြူနစ်အဖွဲ့ချုပ်ကို ဖက်ဒရယ်သမ္မတနိုင်ငံများအလိုက် ဖြိုခွဲပစ်လိုက်လေသည်။ ဤသည်နှင့် တဆက်တည်းတွင် ပါတီစုံဖွဲ့စည်းခွင့်နှင့် ပါတီစုံဒီမိုကရေစီ ရွေးကောက်ပွဲများကိုလည်း ခွင့်ပြု လိုက်ရလေသည်။

အမျိုးသားရေးဝါဒအောင်ပွဲ သို့မဟုတ် ခွဲထွက်ခြင်း

၁၉၉၀ ခုနှစ်တွင် ကျင်းပသော ပထမဆုံးပါတီစုံ ရွေးကောက်ပွဲများတွင် မီလိုဆီးဗစ်နှင့် မဟာမိတ်များ အနိုင်ရရှိသည့် ဆားဗီးယားနှင့် မွန်တီနီးဂရိုးတို့မှအပ အခြားသော ရီပတ်ဘလစ် (၄) ခုတွင် ကွန်မြူနစ်များသည် ခွဲထွက်ရေးလိုလားသည့် နိုင်ငံရေးပါတီများကို ရှုံးနိမ့်ကြလေသည်။ အမျိုးသားရေးသမားများ၏ ဘက်ပေါင်းစုံမှ ထိုးနှက်တိုက်ခိုက်မှုများမှာလည်း ပြင်းထန်သထက် ပြင်းထန်လာသည်။ ၁၉၉၁ ခုနှစ်တွင် ဆားဗီးယားနှင့် မွန်တီနီးဂရိုးတို့မှအပ အားလုံးသော သမ္မတ နိုင်ငံများသည် လွတ်လပ်ရေး ကြေငြာလာကြလေသည်။ သို့သော်လည်း ဆားဗီးယား ရီပတ်ဘလစ် အပြင်ဘက်ရှိ တခြားသော ရီပတ်ဘလစ်များတွင် နေထိုင်ကြသော ဆာဗ်လူနည်းစု၏ အခြေအနေ မှာ မရေမရာဖြစ်နေဆဲဖြစ်သည်။

အချင်းချင်းအပြန်အလှန် လူမျိုးရေးပဋိပက္ခများ တသိတတန်းကြီး ဖြစ်ပွားပြီးနောက် ယူဂို ဆလပ်စစ်ပွဲများ ဖြစ်ပွားခဲ့လေတော့သည်။ ပထမပိုင်း ကရိုးရှား၌ စတင်ဖြစ်ပွားပြီး နောက်ပိုင်းတွင် လူမျိုးပေါင်းစုံ နေထိုင်သည့် ဘော့စနီးယား-ဟာဇီဂိုဗီးနားတွင် ပိုမိုပြင်းထန်စွာ ဖြစ်ပွားသည်။ စစ်ပွဲကြောင့် ဒေသတွင်းတွင် နာတာရှည်စီးပွားရေးနှင့် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ပျက်စီးမှုများ ကျန်ရစ် ခဲ့သည်။

ယူဂိုဆလပ်စစ်ပွဲများ

ယူဂိုဆလပ်စစ်ပွဲများမှာ ၁၉၉၁ မှ ၂၀၀၁ ခုနှစ်အတွင်း ယူဂိုဆလပ်ဗီးယား ဆိုရှယ်လစ် ဖက်ဒရယ် သမ္မတနိုင်ငံပြိုကွဲရာမှ လူမျိုးရေးကိုဗဟိုပြုသည့် စစ်ပွဲများဖြစ်ကြသည်။ ပါတီစုံ ရွေးကောက်ပွဲများတွင် အနိုင်ရသည့် အမျိုးသားရေးပါတီများက ၁၉၉၁ ခုနှစ်တွင် ရီပတ်ဘလစ် အသီးသီး၏ လွတ်လပ်ရေးကိုကြေငြာပြီး ခွဲထွက်ကြသည့်အခါ နိုင်ငံတကာမှ အသိအမှတ်ပြုကြ သော်လည်း နိုင်ငံသစ်များအတွင်းရှိ လူနည်းစုများ (အထူးသဖြင့် ဆာဗ်၊ ကရုတ်နှင့် အယ်လ်ဘေး နီးယန်း) ၏ ပြဿနာများမှာ မဖြေရှင်းရသေးဘဲရှိနေသေးသည်။

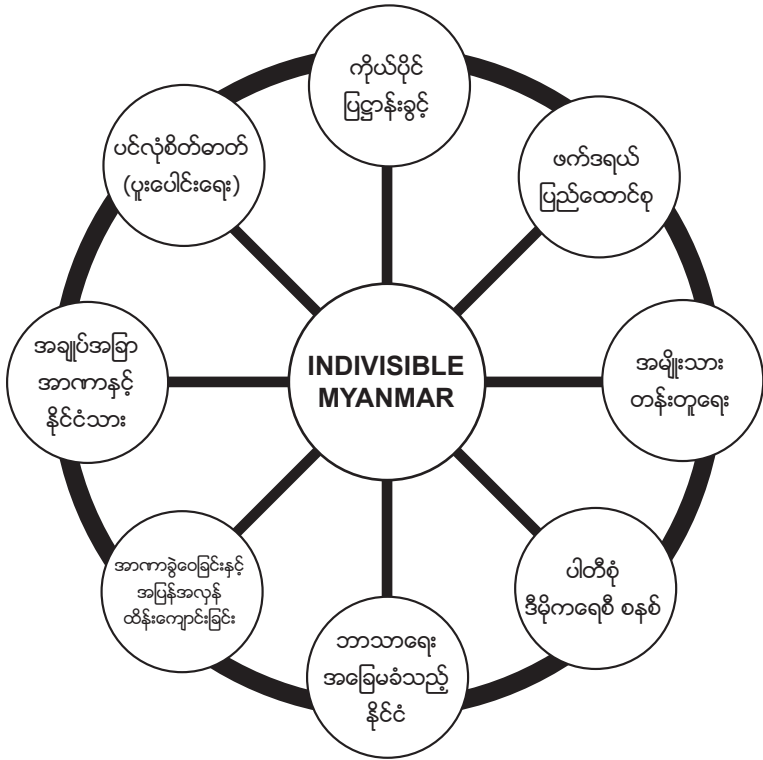
အစပိုင်းတွင် ယူဂိုဆလပ်ဗီးယား၏ ပြည်သူ့တပ်မတော် (JNA) က ခွဲထွက်သည့် အစိုးရများကို ချေမှုန်းခြင်းဖြင့် ယူဂိုဆလပ်ဗီးယားတစ်ခုလုံး၏ စည်းလုံးညီညွတ်မှုကို ထိန်းသိမ်းလိုသည်။ သို့သော်လည်း (JNA) ပြည်သူ့တပ်မတော်မှာ ဆာဗ်အမျိုးသားရေးကို လှုံ့ဆော်ပြီး ဆာဗ်လူမျိုးများ၏ ညီညွတ်ရေးကို အသုံးချလိုသော ဆာဗီးယားအစိုးရခေါင်းဆောင် ဆလိဗိုဒန် မီလိုဗိဗစ်၏ ဩဇာ အောက်သို့ တဖြည်းဖြည်း ရောက်ရှိသွားလေသည်။ အကျိုးဆက်အားဖြင့် တပ်မတော်ကို ဆာဗ်လူမျိုး မဟုတ်သော ဆလိဗိုဗီးယား၊ ကရုတ်များ၊ ကိုဆိုဗို အယ်လ်ဗေးနီးယန်းများ၊ ဘော့စ် ညက်များ (ဘော့စ်နီးယန်း) နှင့် မက်ဆီဗီးနီးယန်းများက စွန့်ခွာသွားခဲ့ကြသဖြင့် JNA တပ်မတော်မှာ ဆာဗ်တပ်မတော် သက်သက်အဖြစ်သာ ရောက်ရှိသွားတော့သည်။ ၁၉၉၄ ခုနှစ် ကုလသမဂ္ဂ

အစီရင်ခံစာတစ်ခုအရ ဆာ့ဗ်များအနေဖြင့် ယူဂိုဆလပ်ဗီးယားကို ပြန်လည် တည်ထောင်လိုစိတ် မရှိကြတော့ဘဲ ကရိုးရှားနှင့် ဘော့စနီးယားတို့မှ အစိတ်အပိုင်းအချို့နှင့် ပူးပေါင်းကာ မဟာ ဆားဗီးယား နိုင်ငံထူထောင်ရန်သာ စိတ်အားထက်သန်ကြသည်ဆိုသည်။ တခြားသော "မဟာ အယ်လ်ဘေးနီးယား ပြန်လည် တည်ထောင်ရေး" နှင့် "မဟာကရိုးရှားပြန်လည်တည်ထောင်ရေး" ရည်မှန်းသည့် လှုပ်ရှားမှု များကလည်း စစ်ပွဲသို့ ပူးပေါင်းလာကြသည်။

ယူဂိုဆလပ်စစ်ပွဲမှာ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ပြီးသည့်နောက်ပိုင်း ဥရောပတွင် ဖြစ်ပွားသည့် စစ်ပွဲများ အနက် လူမျိုးတုန်းသတ်ဖြတ်မှုနှင့် လိင်အကြမ်းဖက်မှုများပါဝင်သည့် လူသားမျိုးနွယ် အပေါ် ရာဇဝတ်မှုကျူးလွန်ရာတွင် အပြင်းထန် အရက်စက်ဆုံးသော စစ်ပွဲဖြစ်ကြောင်း မကြာခဏ ဖော်ပြကြလေသည်။

အကူးအပြောင်းကာလ တရားမျှတရေး နိုင်ငံတကာစင်တာ (International Center for Transitional Justice) ၏ ဖော်ပြချက်အရ ယူဂိုဆလပ်စစ်ပွဲတွင် လူပေါင်း ၁၄၀,၀၀၀ ခန့် အသက် ဆုံးရှုံးခဲ့ကြရသည်ဟု ဆိုလေသည်။

ယခင် ယူဂိုဆလပ်ဗီးယားနိုင်ငံမှာ ယခုအခါ ဘော့စနီးယားနှင့် ဟာဇီဂိုဘီးနားနိုင်ငံ၊ ကရိုးရှား နိုင်ငံ၊ မက်ဆီဒိုးနီးယား နိုင်ငံ၊ မွန်တီနီဂရိုးနိုင်ငံ၊ ဆလိုဗေးနီးယားနိုင်ငံ၊ ဆားဗီးယားနိုင်ငံနှင့် ကိုဆိုဗိုနိုင်ငံများအဖြစ် (၇) နိုင်ငံ ကွဲထွက်သွားလေသည်။

မပြိုကွဲနိုင်သော ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံ

ဒေါက်တာ ဆလှိုင်းငွန်ကျုံးလျန်

ခွဲထွက်နိုင်သော အခွင့်အရေး (The Right for Secession) သည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေ ပညာရပ်တွင် အငြင်းပွားဖွယ်ဖြစ်သော စကားရပ်တစ်ခုဖြစ်သည်။ ခွဲထွက်နိုင်သော အခွင့်အရေးကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ပြဋ္ဌာန်းထားသဖြင့် အဆိုပါပြဋ္ဌာန်းချက်နှင့်အညီ ငြိမ်းချမ်းစွာဖြင့် ပြည်ထောင်စုမှ ခွဲထွက်ပြီး လွတ်လပ်သည့် တိုင်းပြည် တည်ထောင်သည့် နိုင်ငံ ဟူ၍ မရှိပါ။ ယခင်ယူဂိုစလားဗီးယား နိုင်ငံပြိုကွဲခြင်း၊ ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စုသမ္မတနိုင်ငံ ပြိုကွဲခြင်း၊ အီသီယိုးပီးယားမှ အက်စထရီးယား ခွဲထွက်ခြင်းတို့သည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ခွဲထွက်နိုင်သော အခွင့်အရေးကို ပြဋ္ဌာန်းထားခြင်းထက် အခြားအကြောင်းအရာများကြောင့်သာ ဖြစ်ရပါသည်။ ခွဲထွက်နိုင်သောအခွင့်အရေးကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ပြဋ္ဌာန်းထားခြင်း မရှိသော်လည်း ခွဲထွက်နိုင်သော အခွင့်အရေးသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့်ညီသော အခွင့်အရေး (Constitutional Right) သို့မဟုတ် သဘာဝ အခွင့်အရေးကပေးသော တော်လှန်ပိုင်သည့် အခွင့်အရေး

(Natural Rights of Revolution) ဟု လက်ခံသဖြင့် ၁၈၆၀ နှစ်များတွင် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏ တောင်ပိုင်း ပြည်နယ် ၁၁ ခုသည် ခွဲထွက်ပြီး (Confederate States of America) ကို ထူထောင်ခဲ့ကြသဖြင့် အမေရိကန်ပြည်တွင်းစစ် ဖြစ်ပွားခဲ့ရသည်။ သို့ရာတွင် ၁၈၆၅ ခုနှစ်တွင် ခွဲထွက်ခြင်းကို မလိုလားသော ပြည်ထောင်စုတပ်မှ ပြည်တွင်းစစ်ကို အနိုင်ရ သဖြင့် အဆိုပါ ခွဲထွက်ခွင့်ဆိုင်ရာ လှုပ်ရှားမှုသည် ချုပ်ငြိမ်းခဲ့ရသည်။ ထို့ကြောင့် ခွဲထွက်နိုင်သော အခွင့်အရေးကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ခွင့်ပြုခြင်း သို့မဟုတ် ခွဲထွက်နိုင်သော အခွင့်အရေး ကို ပိတ်ပင်ခြင်း နှစ်ခုစလုံးသည် ကောင်းကျိုးထက် ဆိုးကျိုးဖြစ်စေသော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ကိစ္စရပ်တစ်ခုသာ ဖြစ်ပါသည်။

၁၉၄၇ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံအခြေခံဥပဒေ အခန်း (၁၀) ပုဒ်မ ၂၀၁ မှ ၂၀၆ အထိ ခွဲထွက်နိုင်သော အခွင့်အရေးကို ပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။ တိုင်းပြုပြည်ပြုလွှတ်တော်တွင် ၁၉၄၇ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေကို အတည်ပြုသည့်အချိန်အထိ ခွဲထွက်နိုင်သော အခွင့်အရေး ကိစ္စကို လေးနက်စွာ ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းခြင်း ပြုလုပ်ခဲ့သည့် သမိုင်းမှတ်တမ်းများ မရှိသလောက် ဖြစ်ပါသည်။ ပင်လုံစာချုပ် မချုပ်ဆိုခင် ရှမ်း/ကချင် ကိုယ်စားလှယ်များနှင့် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း တို့ ညှိနှိုင်းရာတွင် အဆိုပါကိစ္စကို ထည့်သွင်းခဲ့သည့် မှတ်တမ်းအနည်းငယ် ရှိသည်ကိုသာ သိရှိရသည်။ ချင်းကိုယ်စားလှယ်များနှင့် ရှမ်း/ကချင် ကိုယ်စားလှယ်များ ထပ်မံဆွေးနွေးရာတွင် ခွဲထွက်နိုင်သော အခွင့်အရေးကို ချင်း ကိုယ်စားလှယ်များကလည်း လက်ခံကြသည် ဆိုသည့် မှတ်တမ်းအချို့ကိုသာ တွေ့ရှိရပါသည်။ ထို့ကြောင့် ခွဲထွက်နိုင်သော အခွင့်အရေးကို အကြေ အလည် ဆွေးနွေးခြင်း မှတ်တမ်းများ မရှိသလောက်ဖြစ်နေသည်။ တောင်းဆိုသည့် ဘက်က တောင်းဆိုရာတွင် အဘယ်ကြောင့် ခွဲထွက်ပိုင်ခွင့်ကို တောင်းဆိုရခြင်းဖြစ်ကြောင်း အကြေအလည် ရှင်းပြခြင်း မပြုခဲ့သကဲ့သို့၊ အတောင်းဆိုခံရသည့် ဘက်ကလည်း အဘယ်ကြောင့် မတောင်းဆို သင့်ကြောင်း အကြေအလည် ပြန်လည်ဆွေးနွေးတင်ပြခြင်း မှတ်တမ်းများ မရှိသလောက်ဖြစ် နေသည်။

ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းအနေဖြင့် ခွဲထွက်နိုင်သော အခွင့်အရေးကို မူအားဖြင့် သဘောတူခဲ့ပြီး တိုင်းပြုပြည်ပြု လွှတ်တော်တွင် ဆွေးနွေးဆုံးဖြတ်ရန် ပြောဆိုခဲ့သော်လည်း တိုင်းပြုပြည်ပြု လွှတ်တော်ဆိုင်ရာ မှတ်တမ်းများတွင် ခွဲထွက်နိုင်သော အခွင့်အရေးကို အကြေအလည် ဆွေးနွေး သည့် မှတ်တမ်းများ မတွေ့ရှိရပါ။ ထို့ကြောင့် အချုပ်ဆိုရလျှင် ၁၉၄၇ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ ဥပဒေတွင် ခွဲထွက်နိုင်သော အခွင့်အရေးကို အခန်း (၁၀) တွင် ပါဝင်လာခြင်းသည် အကြေအလည် ဆွေးနွေးပြီးမှ ပါဝင်လာခြင်း မဟုတ်ဟု ကောက်ချက် ချနိုင်ပါသည်။ ထို့အတူ တောင်တန်းဒေသများ စုံစမ်းစစ်ဆေးရေးကော်မရှင် (The Frontier Areas Commission of Enquiry) ဆိုင်ရာ မှတ်တမ်းများတွင်လည်း ခွဲထွက်နိုင်သော အခွင့်အရေးနှင့် ပတ်သက်ပြီး တင်ပြချက်များ ရှိခဲ့သော်လည်း တင်ပြကြသည့် အစုအဖွဲ့များအကြား အကြေအလည် ဆွေးနွေးပြီးမှ တင်ပြခဲ့သည့် အထောက်အထားများ အလွန်နည်းပါးနေပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ ၁၉၄၇ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ ဥပဒေတွင် ခွဲထွက်နိုင်သော အခွင့်အရေး ပါဝင်လာခြင်းသည် ခွဲထွက်နိုင်သော အခွင့် အရေးကို ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေတွင် ပြဋ္ဌာန်းလိုသူများနှင့် မလိုလားသူများအကြား အကြေ အလည် ဆွေးနွေးခြင်း မရှိခဲ့ခြင်းကြောင့် ပါဝင်လာသည့်အချက်ဟု မှတ်ချက်ပြုနိုင်ပါသည်။

၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေတွင် ခွဲထွက်နိုင်သော အခွင့်အရေးကို တားမြစ်သည့် ဥပဒေကို ပုဒ်မ (၁၀) တွင် ပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။ ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို အမျိုးသား

ညီလာခံကျင်းပပြီး ၁၄ နှစ်တာ အချိန်ယူ ရေးသားပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ တစ်ခုဖြစ် ပါသည်။ ၁၄ နှစ်တာ ကြာသည်ဆိုသော်လည်း အမျိုးသားညီလာခံကို မရပ်မနား ဆက်တိုက် ကျင်းပခဲ့ခြင်းမဟုတ်ပါ။ အမျိုးသားညီလာခံတွင် ဆွေးနွေးသည့် အချက်အလက်များနှင့် ပတ်သက်ပြီး နိုင်ငံသူနိုင်ငံသားများကို နိုင်ငံပိုင်သတင်းဌာနများမှ အသိပေးခြင်း ပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။ သို့ရာတွင် အမျိုးသား ညီလာခံကျင်းပနေသည့် ကာလအတွင်း တပ်မတော်အစိုးရမှ ဥပဒေအမှတ် ၅/၉၆ "အမျိုးသား ညီလာခံကို ထိပါးနှောင့်ယှက်သည့် ဥပဒေ" ကို ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ အဆိုပါ ဥပဒေကို ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည့် ယခင် တပ်မတော်အစိုးရ၏ စဉ်းစားချက်ကို ကျွန်တော် အတိအကျမသိပါ။ သို့သော် အဆိုပါ ဥပဒေ အမှတ် ၅/၉၆ ကြောင့် ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ ရေးဆွဲရေး လုပ်ငန်းစဉ်တွင် ပြည်သူများ၏သဘောထား ပါဝင်နိုင်မှုကို အားနည်းစေသည်ဆိုသည့် ထောက်ပြ ချက်များလည်း ရှိခဲ့ပါသည်။

၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ မူကြမ်းရေးဆွဲရာတွင် ခွဲထွက်နိုင်သော အခွင့်အရေး ပါဝင်လာခဲ့ခြင်းမှာလည်း ၁၉၄၇ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ခွဲထွက်နိုင်သော အခွင့် အရေး ပြဋ္ဌာန်းခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည့် နိုင်ငံရေး ပဋိပက္ခ၊ လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခများနှင့် သက်ဆိုင်နေပါသည်။ ဖက်ဒရယ်အရေး လှုပ်ရှားမှု၊ ရှမ်းဖက်ဒရယ်မူဟု လူသိများသော ၁၉၄၇ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေ ပြင်ဆင်ရေး စာတမ်းအပေါ် သဘောထား အမြင်ကွဲလွဲမှုများ နှင့်လည်း သက်ဆိုင်သည်ဟု ယူဆရပါသည်။ ထို့အပြင် ၁၉၆၂ ခုနှစ် တော်လှန်ရေးကောင်စီ ဖွဲ့စည်းခြင်းနှင့် ပတ်သက်ပြီး တပ်မတော် ခေါင်းဆောင်ဟောင်း တစ်ဦး၏ ဖက်ဒရယ် စနစ်အပေါ် သဘောထား မှတ်ချက်ပေးခဲ့သည့် ကိစ္စများနှင့်လည်း သက်ဆိုင်သည်ဟု ယူဆရပါသည်။ နောက်ဆုံးအနေဖြင့် ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ အစိတ်စိတ်အမွှာမွှာ ပြိုကွဲသွားမည်ကို မလို လားခြင်း၊ တိုင်းရင်းသား လူမျိုးအားလုံး အတူတကွပူးပေါင်းနေထိုင်လိုခြင်း စိတ်ထားရှိ သူများ၏ စိုးရိမ်မှုများကြောင့်လည်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ထို့အပြင် ကျွန်တော်မသိရှိနိုင်သည့် အခြား အကြောင်း အရာများကြောင့် ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေမူကြမ်း ရေးဆွဲရာတွင် ခွဲထွက်နိုင်သော အခွင့်အရေးကို တားမြစ်သည့် ပုဒ်မ ပါရှိလာခြင်းလည်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။

၁၉၄၇ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေတွင် ခွဲထွက်နိုင်သော အခွင့်အရေးကို ခွင့်ပြုခြင်းကို ထည့်သွင်းရေးသားခြင်း ဖြစ်စေ၊ ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ခွဲထွက် နိုင်သော အခွင့်အရေးကို တားမြစ်ခြင်းအား ထည့်သွင်းရေးသားခြင်း နှစ်ခုစလုံးသည် ပြည်ထောင်စု ပြိုကွဲရေးကို အားပေးခြင်း မဖြစ်စေသကဲ့သို့၊ ပြည်ထောင်စု မပြိုကွဲရေးကိုလည်း အားပေးခြင်း မဖြစ်စေပါ။ ခွဲထွက်နိုင်သောအခွင့်အရေးကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ပြဋ္ဌာန်းခြင်းဖြစ်စေ၊ ခွဲထွက်နိုင်သော အခွင့်အရေးကို ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေတွင် ပိတ်ပင်တားမြစ်ခြင်းဖြစ်စေ၊ နှစ်ခု စလုံးသည် ပြည်ထောင်စုကို အတူတကွ တည်ဆောက် ပိုင်ဆိုင်ကြသူများအကြား မယုံကြည်မှုများ ရှိနေခြင်းကိုသာ ထင်ဟပ်ပေါ်လွင်စေပါသည်။

ထို့ကြောင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ခွဲထွက်နိုင်သော အခွင့်အရေးကို ခွင့်ပြုခြင်း သို့မဟုတ် တားမြစ်ခြင်းအစား ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ အစိတ်စိတ်အမွှာမွှာ မပြိုကွဲရေးကို ပြည်ထောင်စု မပြိုကွဲရေးကို လိုလားသည့် မြန်မာနိုင်ငံတိုင်းရင်းသားလူမျိုးအားလုံး စဉ်းစားဆွေးနွေးရာဖွေ ခြင်းသည်သာလျှင် ပြည်ထောင်စု မပြိုကွဲရေး ဖြစ်ကြောင်း ယူဆပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံကဲ့သို့ လွတ်လပ်ပြီး အချုပ်အခြာအာဏာပိုင် နိုင်ငံတစ်ခုကို တည်ဆောက် ထူထောင်ကြသော်လည်း နိုင်ငံရေး၊ လူမျိုးရေးနှင့် လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခများ ရင်ဆိုင်ခဲ့သော

နိုင်ငံများ၊ လက်ရှိရင်ဆိုင်နေဆဲ ဖြစ်သော နိုင်ငံများစွာတွင် နိုင်ငံမပြိုကွဲရေးကို ခွဲခြမ်း၍ မရနိုင်သော သို့မဟုတ် ခွဲခြားပိုင်းဖြတ် မရနိုင်သောဆိုသည့် အနက်အဓိပ္ပာယ်ရှိသော “Indivisible” စကားရပ်ကို ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေတွင် သုံးစွဲပြဋ္ဌာန်းကြသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ လူမျိုးနွယ်စု များအကြား ပဋိပက္ခများ၊ လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခများ၊ လူမျိုးရေးပဋိပက္ခများနှင့် နိုင်ငံရေးပဋိပက္ခများ၊ ဘာသာရေး ပဋိပက္ခများ ဖြစ်ပွားရင်ဆိုင်ခဲ့သောနိုင်ငံများနှင့် ဖြစ်ပွားရင်ဆိုင်နေဆဲ နိုင်ငံများ ဖြစ်ကြသည့် Afghanistan, Albania, Algeria, Nepal, Spain, Egypt, Czech Republic, Finland, France, Italy, Portugal, Venezuelan, Thailand နှင့် အခြား နိုင်ငံအချို့တွင် “Indivisible” ဆိုသည့် စကားရပ်ကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ခြင်းအားဖြင့် နိုင်ငံပြိုကွဲခြင်းကို တားဆီးနေကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။

ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံ မပြိုကွဲရေးကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းခြင်း အားဖြင့် ပြည်ထောင်စုကြီး လုံးဝညာညာ တည်မြဲနေရမည်ဟု မယူဆသင့်ပါ။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ၁၉၃၅ ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံတော် စီရင်အုပ်ချုပ်မှု အက်ဥပဒေကို ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းခဲ့ကြသော်လည်း ယခုအခါ အသက်မဝင်တော့ပါ။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကာလအတွင်း မြန်မာနိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ (၁၉၄၇) ကို ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းခဲ့ကြသော်လည်း အသက်မဝင်တော့ပါ။ ၁၉၄၇ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေကို ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းခဲ့ကြသော်လည်း အသက်မဝင်တော့ပါ။ ၁၉၇၄ ခုနှစ် ပြည်ထောင်စု ဆိုရှယ်လစ်သမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းခဲ့ကြသော်လည်း အသက်မဝင်တော့ပါ။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ အသက်မဝင်သည်နှင့် အဆိုပါ ဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို လုပ်ဆောင်ရန် မဖြစ်နိုင်ပါ။

ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ မပြိုကွဲရေးသည် ပြည်ထောင်စု ပြိုကွဲခွင့်ပြုသည့် ပုဒ်မတစ်ခုကို ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေတွင် ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းခြင်း သို့မဟုတ် တားမြစ်ခြင်းထက် ပြည်ထောင်စု မပြိုကွဲစေသည့် အချက်များဖြင့် ပြည်ထောင်စုကို ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ခြင်းသာ ဖြစ်ပါသည်။ တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများ နှစ်ပေါင်းများစွာ လက်နက်ကိုင် တောင်းဆိုလာ ခဲ့သည့် ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို အခြေခံသော ပြည်ထောင်စုကို တည်ဆောက်ခြင်းသည် ပြည်ထောင်စု မပြိုကွဲရေး၏ အခြေခံအုတ်မြစ်တစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ နိုင်ငံသား အချင်းချင်း အကြားတွင်ဖြစ်စေ၊ တိုင်းရင်းသား လူမျိုးအချင်းချင်းအကြားတွင်ဖြစ်စေ လွတ်လပ်မှု၊ တန်းတူညီမျှမှုနှင့် တရားမျှတမှု ဟူသော လောကဝါလတရားများကို ထွန်းကားစေခြင်းသည် ပြည်ထောင်စု မပြိုကွဲရေး၏ အခြေခံ အုတ်မြစ်တစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဒီမိုကရေစီစနစ်နှင့် အမျိုးသား တန်းတူရေး ထွန်းကားရေးသည်လည်း ပြည်ထောင်စု မပြိုကွဲရေး၏ အခြားအခြေခံ အုတ်မြစ်တစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ပြည်ထောင်စု မပြိုကွဲရေးနှင့် တိုင်းရင်းသား စည်းလုံးညီညွတ်ရေးတို့ကို မထိပါးသည့် ကိုယ်ပိုင် ပြဋ္ဌာန်းခွင့်ကို ကျင့်သုံးပိုင်ခွင့်သည့် ပြည်ထောင်စု မပြိုကွဲရေး၏ အခြေခံအုတ်မြစ်တစ်ခု ဖြစ်ပါ သည်။ ဘာသာရေးကို အခြေမခံသည့် ပြည်ထောင်စု တည်ဆောက်ရေးသည်လည်း ပြည်ထောင်စု မပြိုကွဲရေး၏ အခြေခံအုတ်မြစ်တစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ဤ အခြေခံအုတ်မြစ်များဖြင့် ပြည်ထောင်စုကို တည်ဆောက်ကြမည်ဆိုပါက ပြည်ထောင်စုသည် ပြိုကွဲစရာ အကြောင်းမရှိ၊ အမြဲ တည်မြဲနေ မည်ဖြစ်ပါသည်။ ခွဲထွက်ပိုင်ခွင့်ကို ခွင့်ပြုခြင်း သို့မဟုတ် တားမြစ်ခြင်း ဥပဒေ ပြဋ္ဌာန်းစေကာမူ အထက်ပါ အုတ်မြစ်များ မခိုင်မာပါက ပြည်ထောင်စု တည်မြဲမည် မဟုတ်ပါ။ ထို့ကြောင့် ဖြိုခွဲ မရသော၊ ခွဲခြားပိုင်းဖြတ်မရသော (Indivisible Myanmar) ကို အထက်ပါ အုတ်မြစ်များဖြင့် တည်ဆောက်သင့်ပါကြောင်း တင်ပြလိုက်ရပါသည်။

အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ ဖက်ဒရယ်စနစ်

ရဲထွန်း (သီပေါ)

၁၇၈၇ ခုနှစ်က အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို စတင်အတည်ပြု လက်ခံကျင့်သုံးပြီးကတည်းက ဖက်ဒရယ်စနစ်မှာ နိုင်ငံအုပ်ချုပ်ရေး လောကတွင် လူကြိုက် များလာသော ပုံစံတစ်ခု ဖြစ်လာလေသည်။ မျက်မှောက်ကာလတွင် ဖက်ဒရယ်စနစ်မှာ နိုင်ငံရေး သိပ္ပံပညာရပ် တစ်ခုအဖြစ် လေ့လာစရာ ဘာသာရပ်တစ်ခုဖြစ်သလို လက်တွေ့အသုံးချမှုတွင်လည်း သိသာထင်ရှားသည့် အောင်မြင်မှုများ ရှိလာပါသည်။ ထင်ရှားသော ဖက်ဒရယ်ပညာရှင် ဒင်နီယယ် အီလေဇာ (Daniel Elazar) က “ဖက်ဒရယ် အခြေခံမူနဲ့ အစီအစဉ်များဟာ ခေတ်သစ်နိုင်ငံရေး လေထုနဲ့ ကိုက်ညီမှုရှိတဲ့အပြင်၊ ဖက်ဒရယ်စနစ်ဆိုတာ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခြင်းနဲ့ မျှဝေအုပ်ချုပ် ခြင်းကို ပေါင်းစပ်ထားတဲ့ အခြေခံပေါ်မှာ အတိုင်းအတာ တစုံတရာအထိ နိုင်ငံရေးပေါင်းစည်းမှု ရရှိဖို့ အတွက် ပုံစံထုတ်ထားတာဖြစ်လို့ ပိုပိုပြီးကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် လက်ခံလာနေပါတယ်” ဟု ပြောကြားခဲ့သည်။ ကမ္ဘာပေါ်တွင် ဖက်ဒရယ်စနစ် ကျင့်သုံးသည့် နိုင်ငံပေါင်းမှာ ၂၀၁၃ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလအထိ ၂၇ နိုင်ငံရှိလေပြီ။

အိန္ဒိယဖက်ဒရယ်စနစ် နှင့်ပတ်သက်လျှင် အင်္ဂလိပ် ကိုလိုနီအုပ်ချုပ်ရေးကာလကို ပြန်လည် ခြေရာကောက် ကြည့်ရပေလိမ့်မည်။ အင်္ဂလိပ်တို့၏ တပြည်ထောင်အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်က အိန္ဒိယ တွင် အောင်မြင်မှုမရခဲ့သည့်အတွက် သူတို့အုပ်စိုးခဲ့သည့် နောက်ပိုင်းကာလ နှစ်ပေါင်း ၈၀ အတွင်း ဖက်ဒရယ်စနစ်ဖြင့် အုပ်ချုပ်ရန် စတင်ကြိုးစားခဲ့ကြသည်။ အမှန်တကယ်အားဖြင့် အိန္ဒိယအစိုးရ အက်ဥပဒေ ၁၉၃၅ (Government of India Act, 1935) ကို ပြဋ္ဌာန်းလိုက်ခြင်းသည် မလ္လဲ မရှောင်သာ ဖက်ဒရယ်စနစ်ဖြင့် အုပ်ချုပ်မှ ရတော့မည်ဆိုသည့် ယုံကြည်ချက်ကို သက်သေပြ လိုက်ခြင်း ဖြစ်လေသည်။ ယခင်က အိန္ဒိယအစိုးရ အက်ဥပဒေ မှန်သမျှမှာ တပြည်ထောင်စနစ် ဖြစ်ပြီး ၁၉၃၅ ခုနှစ် အက်ဥပဒေတွင် စီရင်စုများနှင့် အိန္ဒိယ ပြည်နယ်များကို ယူနစ်များအဖြစ် သတ်မှတ်ပြီး ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည်။ အဆိုပါ ၁၉၃၅ အက်ဥပဒေက အိန္ဒိယအစိုးရ၏ ဖက်ဒရယ်ပုံစံ အခြေခံကို ချမှတ်ပေးခဲ့သည်။ အက်ဥပဒေက ပြည်ထောင်စု အစိုးရနှင့် စီရင်စုများ (ပြည်နယ်များ) အကြား ဥပဒေပြုရေး အာဏာများကို ခွဲဝေပေးထားသည်။ ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်များတွင် ပြည်နယ်များအကြား လိုက်လျောညီထွေ ဖြစ်စေရေးနှင့် မတူ ကွဲပြားမှုများကို ဖြေရှင်းပေးထားသည်။ အက်ဥပဒေက ပြည်နယ်များအကြား ပူးပေါင်းဆောင် ရွက်သော ဆက်ဆံရေး တည်ဆောက်ရန်အတွက်ပါ ရည်ရွယ်ထားသည်။ သို့ဖြစ်၍ ပြည်နယ်များ အချင်းချင်းပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သောဆက်ဆံရေးတည်ဆောက်ရန်လိုအပ်သည်ဆိုသောအမြင်မှာ အိန္ဒိယ လွတ်လပ်ရေး မရမီကပင် တည်ရှိခဲ့သည်ဟု ဆိုရပေမည်။ လွတ်လပ်ရေးရပြီးနောက် အိန္ဒိယအခြေခံဥပဒေမှာ အမှန်တကယ်အားဖြင့် ၁၉၃၅ ခုနှစ် အက်ဥပဒေ ပြဋ္ဌာန်းချက်ပါ အခြေခံမူ များကို အသေးစိတ်ကျသော ပုံစံဖြင့် ပေါင်းစပ် ရေးဆွဲထားခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

လက်ရှိအိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ အခြေခံဥပဒေမှာ ဗြိတိသျှတို့ထံမှ လွတ်လပ်ရေးရပြီးနောက် ရေးဆွဲခဲ့ခြင်းဖြစ်ပြီး ၁၉၅၀ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၂၆ ရက်နေ့တွင် အိန္ဒိယအစိုးရအက်ဥပဒေ ၁၉၃၅ ကို အစားထိုးခြင်းဖြင့် စတင်အသက်ဝင်သည်။ ၁၉၅၀ ခုနှစ် အိန္ဒိယအခြေခံဥပဒေမှာ ကမ္ဘာ့ ပေါ်တွင် အရှည်ဆုံးသော အခြေခံဥပဒေဟု ဆိုလေ့ရှိသည်။ လက်ရှိအခြေခံ ဥပဒေတွင် နိဒါန်းနှင့် အခန်း ၂၅ ခန်း၊ ပုဒ်မပေါင်း ၄၄၈ ခု၊ ဇယား ၁၂ ခု၊ ရည်ညွှန်းချက် ၅ ခု၊ ပြင်ဆင်ချက်ပေါင်း ၁၀၀ ပါရှိသည်။ အခြေခံဥပဒေ၏ နောက်ဆုံး ပြင်ဆင်ချက်မှာ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ (၁) ရက်နေ့က အာဏာသက်ဝင်သည်။ (မြန်မာနိုင်ငံ၏ ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဇွဲစည်းပုံအခြေခံဥပဒေမှာ အခန်း ၁၅ ခန်း၊ ပုဒ်မပေါင်း ၄၅၇ ခု၊ ဇယား ၅ ခု ပါဝင်သဖြင့် ပါဝင်သည့် ပုဒ်မအရေအတွက်အရ ဆိုလျှင် အိန္ဒိယ အခြေခံဥပဒေထက် ပိုမိုရှည်လျားသည်ဟု ဆိုရပေမည်။ စကားချပ်။)

အခြေခံဥပဒေအရ အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် ပြည်ထောင်စုအစိုးရနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများ ဟူ၍ အစိုးရနှစ်ရပ် တည်ရှိသည်။ အစိုးရနှစ်ရပ်သည် တစ်ခုကိုတစ်ခု လွှမ်းမိုးခြင်းမရှိဘဲ လွတ်လပ်စွာဖြင့် မတူကွဲပြားသော တာဝန်များကို ထမ်းဆောင်ရင်း အတူပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်သည်။ အခြေခံ ဥပဒေ၏ ဇယား(၇)တွင် ဥပဒေပြုစာရင်း (၃) ခုပါဝင်သည်။ ပြည်ထောင်စု ဥပဒေပြုစာရင်း၊ ပြည်နယ် ဥပဒေပြုစာရင်းနှင့် အပြိုင်ဥပဒေပြုစာရင်း (Concurrent list) တို့ ဖြစ်ကြသည်။ အစိုးရ များသည် ပိုင်းခြားထားသော အုပ်ချုပ်ရေး အာဏာများနှင့် တာဝန်များရှိကြသည်။

လွှတ်တော်နှစ်ရပ်စနစ်ဖြစ်ပြီး ပြည်နယ်များကို ကိုယ်စားပြုသော အထက်လွှတ်တော် (Rajya sabha) နှင့် ပြည်သူ့ကိုယ်စားလှယ်များဖြင့် ကိုယ်စားပြုသော အောက်လွှတ်တော် (Lok sabha) တို့ ဖြစ်ကြသည်။ ပြည်ထောင်စုအစိုးရသည် ပြည်နယ်အစိုးရထက်ပိုမိုသော လုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာများယူထားပြီး ပိုမိုအားကောင်းသည်။ ပြည်ထောင်စု ဥပဒေပြုစာရင်းသည် ပြည်နယ်

ပြည်နယ်များသည်
ပြည်ထောင်စုက
ပြဋ္ဌာန်းထားသည့် ဥပဒေကို
လေးစားလိုက်နာရမည်ဖြစ်ပြီး
ကဏ္ဍတစ်ခုနှင့် ပတ်သက်၍
ပြည်ထောင်စုက ဥပဒေတစ်ရပ်
ပြဋ္ဌာန်းထားရှိပြီးဖြစ်လျှင်
ပြည်နယ်က ဥပဒေသစ်ပြဋ္ဌာန်း၍
မရပေ။

ဥပဒေပြု စာရင်းထက် ပိုမိုများပြားပြီး ကြွင်းကျန်
ဥပဒေပြုအာဏာ (Residual Powers) ကိုလည်း
ပြည်ထောင်စုက ရယူထားသည်။

အိန္ဒိယအခြေခံဥပဒေကို အိန္ဒိယပါလီမန်က
လွယ်ကူစွာပင် ပြင်ဆင်နိုင်သည်။ ကဏ္ဍ အတော်
များများ ပြင်ဆင်ရေးတွင် ပါလီမန်သည် ပြည်နယ်
များ၏အတည်ပြုချက် ရယူရန်မလိုပေ။ ပြည်နယ်
များတွင်လည်း ဂျမူးနှင့် ကက်ရှမီးယားမှလွဲ၍
သီးခြားအခြေခံ ဥပဒေမရှိပေ။ ပြည်နယ်များ
သည် ပြည်ထောင်စုက ပြဋ္ဌာန်းထားသည့်
ဥပဒေကို လေးစားလိုက်နာရမည်ဖြစ်ပြီး ကဏ္ဍ
တစ်ခုနှင့် ပတ်သက်၍ ပြည်ထောင်စုက ဥပဒေ
တစ်ရပ် ပြဋ္ဌာန်းထားရှိပြီးဖြစ်လျှင် ပြည်နယ်က
ဥပဒေသစ်ပြဋ္ဌာန်း၍ မရပေ။ ပြည်နယ်များကို
ကိုယ်စားပြုသော အထက်လွှတ်တော်(Rajya
sabha) တွင် ပြည်နယ်တိုင်းက ညီမျှသော
ကိုယ်စားပြုမှုမရဘဲ၊ လူဦးရေပိုများသော
ပြည်နယ် (ဥတာပရာဒက်ရှ်) က လူဦးရေပိုနည်း
သော ပြည်နယ် (ဆစ်ကင်း) ထက် ကိုယ်စားပြုမှု
ပိုမိုရရှိသည်။

ပြည်နယ်များ၏ နယ်နိမိတ်သည် အပြောင်း
အလဲရှိနိုင်သည်။ ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ကိစ္စများ
တွင် ဗဟိုအစိုးရသည် ပြည်နယ်အစိုးရ များထက်
လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ ပိုများသည်။ ပြည်နယ်အုပ်
ချုပ်ရေးမှူး (Governor) များသည် ပြည်ထောင်စု
အစိုးရ၏ ကိုယ်စားလှယ်ဖြစ်သည်။

ပြည်ထောင်စု ဥပဒေပြုစာရင်း

ပြည်ထောင်စု ဥပဒေပြုစာရင်းဆိုသည်မှာ
ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်ကသာ ဥပဒေပြုခွင့်
ရှိသည့် ကဏ္ဍများဖြစ်ပြီး ပြည်ထောင်စု အစိုးရက
လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ သက်ရောက်သည့် အဝန်း
အပိုင်းများ ဖြစ်သည်။ ပြည်ထောင်စု ဥပဒေပြု
စာရင်းတွင် အမျိုးအစားပေါင်း ၁၀၀ (ယခင်က
၉၇ မျိုး) ပါဝင်သည်။ ၎င်းတို့မှာ ကာကွယ်ရေး၊
လက်နက်နှင့် ခဲယမ်းမီးကျောက်များ၊ အနုမြူ
စွမ်းအင်၊ နိုင်ငံခြားရေး၊ စစ်ပွဲနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေး၊

နိုင်ငံသားဖြစ်မှု၊ ပြစ်မှုကျူးလွန်သူများ လွှဲပြောင်းခြင်း၊ မီးရထား၊ သင်္ဘောနှင့် ရေကြောင်း၊ လေကြောင်း၊ စာတိုက်နှင့်ကြေးနန်း၊ တယ်လီဖုန်းဆက်သွယ်ရေး၊ ကြိုးမဲ့ကြေးနန်းနှင့် အသံလွှင့် လုပ်ငန်း၊ ငွေကြေးလည်ပတ်မှု၊ နိုင်ငံခြားကုန်သွယ်ရေး၊ ပြည်နယ်အချင်းချင်းကြား ကုန်သွယ်ရေးနှင့် စီးပွားရေး၊ ဘဏ်လုပ်ငန်း၊ အာမခံလုပ်ငန်း၊ စက်မှုလုပ်ငန်းများ၊ ဓာတ်သတ္တုတူးဖော်ရေး၊ သဘာဝသယံဇာတနှင့် ရေနံ၊ ရွေးကောက်ပွဲ၊ အစိုးရငွေစာရင်း စစ်ဆေးရေး၊ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ နှင့် ပြည်ထောင်စု တရားလွှတ်တော်ချုပ်ဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများ၊ ဗဟိုတရားရုံးများနှင့် ပြည်သူ့ ဝန်ဆောင်မှုဆိုင်ရာကော်မရှင်၊ ဝင်ငွေခွန်၊ သွင်းကုန်-ပို့ကုန် အခွန်ငွေ၊ ပြည်တွင်းခွန်၊ ကော်ပို ရေးရှင်း အခွန်၊ ငွေလုံးငွေရင်း ရင်းနှီးမြှုပ်နှံခွန်၊ ပိုင်ဆိုင်မှုအခွန် စသည်တို့ ပါဝင်သည်။

ပြည်နယ် ဥပဒေပြုစာရင်း

ပြည်နယ်ဥပဒေပြုစာရင်းဆိုသည်မှာ ပြည်နယ်လွှတ်တော်များက ဥပဒေပြုနိုင်သော ကဏ္ဍများ ဖြစ်သည်။ ပြည်နယ်လွှတ်တော်များက ဥပဒေပြုခွင့်ရှိသဖြင့် ပြည်နယ်အစိုးရ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ အဝန်းအပိုင်းအတွင်း တည်ရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ ယခင်က ၆၆ မျိုးရှိခဲ့သော်လည်း ယခုအခါ (၆၁) မျိုးသာ ရှိတော့သည်။ ၎င်းတို့မှာ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး၊ ရဲတပ်ဖွဲ့၊ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု၊ ပို့ဆောင်ဆက်သွယ်ရေး၊ မြေယာပေါ်လစီ၊ ပြည်နယ်များအတွင်း လျှပ်စစ်ဓါတ်အား၊ ကျေးလက်ဒေသအုပ်ချုပ်ရေး စသည်တို့ ဖြစ်သည်။ ပြည်နယ်လွှတ်တော်များက အထက်ဖော် ပြပါကဏ္ဍများတွင် ဥပဒေပြုရန် အထူးအာဏာရှိသည်။ သို့သော် တချို့သော အခြေအနေများ အောက်တွင် ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်ကလည်း အထက်တွင်ဖော်ပြထားသည့် ပြည်နယ်စာရင်းပါ ကဏ္ဍများတွင် ဥပဒေပြုနိုင်သည်။ သို့သော် ထိုသို့သောဖြစ်ရပ်တွင် ပါလီမန်က ထောက်ခံမဲ ၃ ပုံ ၂ ပုံရရှိရန်လိုအပ်သည်။ ထို့ပြင် အခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ ၂၄၉၊ ၂၅၀၊ ၂၅၂ နှင့် ၂၅၃ တို့ပါ ပြည်နယ်များနှင့်သက်ဆိုင်သော ကိစ္စများကို ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုအစိုးရက ဥပဒေပြုခွင့် ရှိသည်။

အပြိုင် ဥပဒေပြုစာရင်း (Concurrent list)

အပြိုင်ဥပဒေပြုစာရင်းဆိုသည်မှာ ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်ကရော၊ ပြည်နယ်လွှတ်တော် ကပါ ဥပဒေပြုနိုင်သည့် ကဏ္ဍများဖြစ်သည်။ ၎င်းစာရင်းတွင် ယခင်က (၄၇) မျိုးသာရှိသော်လည်း ယခုအခါ (၅၂) မျိုး ရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ လက်ထပ်ခြင်းနှင့် ကွာရှင်းခြင်း၊ စိုက်ပျိုးမြေမှအပ ဖြစ်သော ပိုင်ဆိုင်မှုလွှဲပြောင်းခြင်း၊ ပညာရေး၊ ကန်ထရိုက်စာချုပ်စာတန်း၊ အကြွေးမဆပ်နိုင်ခြင်းနှင့် ဒေဝါလီ ခံခြင်း၊ ယုံကြည်လွှဲအပ်ခြင်းဆိုင်ရာ ကိစ္စ၊ မြို့ပြဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းများ၊ တရားရုံး မထေမဲ့မြင်ပြုမှု၊ စားသောက်ကုန်ပစ္စည်း တုပ်ခြင်း၊ မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် အဆိပ်၊ စီးပွားရေးနှင့် လူမှုရေးဆိုင်ရာ စီမံကိန်း၊ အလုပ်သမားသမဂ္ဂ၊ အလုပ်သမား သက်သာချောင်ချိရေး၊ လျှပ်စစ်၊ သတင်းစာ၊ စာအုပ်နှင့် ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခြင်း၊ တံဆိပ်ခေါင်းခွန် စသည်တို့ပါဝင်သည်။

ကြွင်းကျန်သော ကဏ္ဍ (Residual subjects)

အထက်ပါ ဥပဒေပြုစာရင်း (၃) ခုတွင် ဖော်ပြမထားသော ကဏ္ဍများကို ကြွင်းကျန်ကဏ္ဍ (Residual subjects) ဟု ခေါ်သည်။ အခြေခံဥပဒေတွင် ပြဋ္ဌာန်းထားချက်အရဆိုလျှင် အဆိုပါ ကြွင်းကျန်ကဏ္ဍများနှင့် ပတ်သက်သော ကိစ္စများကို ဥပဒေပြုရေးမှာ ပါလီမန်၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ

ဖြစ်နိုင်သလို ပြည်နယ်ဥပဒေပြု လွှတ်တော်၏ လုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာလည်း ဖြစ်နိုင်ပြီး ပြဿနာ အလိုက် မည်သို့ခွဲခြားရမည်ဆိုသည်ကို ပုဒ်မ ၂၄၅ တွင် ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။ ဥပဒေပြု စာရင်း(၃) ခုတွင်ပါရှိသော ကဏ္ဍများ ချဲ့ထွင်တိုးဖြည့်ခြင်း၊ ပြင်ဆင်ခြင်းများနှင့် ပတ်သက်၍ ပုဒ်မ ၃၆၈ တွင် ပေးထားသည့် အခြေခံဥပဒေ ပြင်ဆင်နိုင်ခွင့်အာဏာ (Constituent power) ရှိသော ပါလီမန်က ပြည်နယ်အများစု၏ အတည်ပြုချက်ဖြင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ ဖက်ဒရယ်စနစ်မှာ အိန္ဒိယနိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ အခြေခံပုံသဏ္ဍာန်ဖြစ်သဖြင့် ပါလီမန်၏ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ ဥပဒေ ပြင်ဆင်နိုင်ခွင့် အာဏာ (Constituent power) ဖြင့် အခြေခံဥပဒေကို ပြောင်းပြန်လှန်ပစ်ရန် သို့မဟုတ် ဖျက်ဆီးပစ်ရန်မှာ ပြည်ထောင်စုတရားလွှတ်တော်ချုပ်၏ တရားရေးဆိုင်ရာ စီရင် သုံးသပ်မှု (Judicial review) မပါဘဲ မဖြစ်နိုင်ပေ။

အုပ်ချုပ်ရေး အာဏာ

ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်များသည် သီးခြားလွတ်လပ်သော အုပ်ချုပ်ရေးယန္တရား များရှိကြသည်။ ဥပဒေပြုကိစ္စများတွင်ကဲ့သို့ပင် အုပ်ချုပ်ရေးကိစ္စများတွင်လည်း ဗဟိုအစိုးရသည် ပြည်နယ်အစိုးရ၏ အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ အခွင့်အရေး/ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများကို (ပြည်နယ်တစ်ခုအတွင်း နိုင်ငံတော်သမ္မတ၏ ဥပဒေကဲ့သို့ အာဏာတည်သည့် အမိန့်ထုတ်ပြန်ခြင်း မှလွဲ၍) ချေဖျက်ခွင့် မရှိချေ။ အခြေခံဥပဒေပုဒ်မ ၃၅၅ တွင် ပြဋ္ဌာန်းထားချက်များအတိုင်း ပြည်နယ်အစိုးရတိုင်းက လိုက်နာဆောင်ရွက်ရန် ပြည်ထောင်စုတွင် တာဝန်ရှိသည်။ အခြေခံဥပဒေပုဒ်မ ၂၅၆ က ပြည်နယ်အစိုးရများသည် ဗဟိုကချမှတ်ထားသည့် အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေများကို ဆန့်ကျင် ဆောင်ရွက်ခြင်း မပြုရဟု တားမြစ်ထားသည်။ အကယ်၍ ပြည်နယ်တစ်ခုသည် အခြေခံဥပဒေ အတိုင်းလိုက်နာ ဆောင်ရွက်ခြင်းမရှိပါက ပုဒ်မ ၃၅၆ အရ သမ္မတသည် ဥပဒေကဲ့သို့ အာဏာ တည်သော အမိန့်ထုတ်ပြန်ပြီး အဆိုပါပြည်နယ်၏ အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာ အရပ်ရပ်ကို ပါလီမန်၏ သဘောတူချက်ဖြင့် အုပ်ချုပ်သွားရမည်ဟု ပုဒ်မ ၃၅၇ က ဆိုလေသည်။

ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ

အခြေခံဥပဒေပုဒ်မ ၂၅၂ အရ ပြည်နယ်လူထုအတွက် ပြည်နယ်တွင်း ရရှိနိုင်သည့် ဘဏ္ဍာရေး အရင်းအမြစ်များနှင့် သုံးစွဲမှုတို့ကို ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ ပုဒ်မ ၂၉၃ အရ ပြည်နယ်များသည် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ နယ်နိမိတ်အတွင်း ကန့်သတ်ချက်မရှိ လွတ်လပ်စွာ ချေးယူခွင့်ရှိသည်။ သို့သော်လည်း ပြည်နယ်တစ်ခုသည် အိန္ဒိယဗဟိုအစိုးရ ရန်ပုံငွေမှဖြစ်စေ၊ ဗဟိုအစိုးရ အာမခံချက်ဖြင့်ဖြစ်စေ ထူးခြားသော ချေးငွေများ ချေးယူခဲ့လျှင် ဗဟိုအစိုးရသည် သူ၏ချေးငွေကာလကို လျော့ပေါ့လိုက်နာရန် တိုက်တွန်းနိုင်သည်။ နိုင်ငံတော် သမ္မတအနေဖြင့် ငါးနှစ်လျှင်တစ်ကြိမ် ဘဏ္ဍာရေးကော်မရှင်တရပ် ဖွဲ့စည်းပြီး အခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ ၃၆၀ အရ နိုင်ငံတော်သမ္မတသည် နိုင်ငံတော်သို့မဟုတ် နိုင်ငံတော်၏ အစိတ်အပိုင်းတရပ်ရပ်တွင် ဘဏ္ဍာရေး အခြေအနေတည်ငြိမ်မှုကို ခြိမ်းခြောက်လာရပါက ဘဏ္ဍာရေးအရေးပေါ်အခြေအနေ (Financial emergency) ကြေငြာနိုင်သည်။ သို့သော်လည်း ယနေ့ထက်တိုင် ဘဏ္ဍာရေး အရေးပေါ် အခြေအနေ ဆိုသည်နှင့်ပတ်သက်၍ ဘဏ္ဍာရေး ကော်မရှင်ကသော်၎င်း၊ ဗဟိုအစိုးရကသော်၎င်း ရှင်းလင်းစွာ အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုထားသည့် လမ်းညွှန်ချက် မရှိသေးချေ။ ထိုသို့သော အရေးပေါ် အခြေအနေကို ပါလီမန်က သာမန်အများစုဆန္ဒဖြင့် နှစ်လအတွင်း အတည်ပြုရမည်ဖြစ်ပြီး

ဘဏ္ဍာရေးအရေးပေါ် အခြေအနေ ပြီးဆုံးကြောင်း သမ္မတက မကြေငြာသ၍ သက်ရောက်နေမည် ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတော်သမ္မတသည် ဘဏ္ဍာရေး အရေးပေါ်အခြေအနေတွင် ပြည်ထောင်စု တရားလွှတ်တော်ချုပ်နှင့် ဗဟိုတရားရုံးများ၏ တရားသူကြီးများ အပါအဝင် အစိုးရဝန်ထမ်း အားလုံး၏ လစာများကို လျှော့ချနိုင်ခွင့်ရှိသည်။ ပြည်နယ် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်သို့ တင်သွင်းမည့် ငွေကြေးဆိုင်ရာ ဥပဒေကြမ်းမှန်သမျှ သမ္မတ၏ အတည်ပြုချက်ရယူရန်လိုအပ်သည်။ ဘဏ္ဍာရေး ဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များနှင့် ပတ်သက်သည့် အခြေခံစည်းမျဉ်းများကို လိုက်နာရန်လည်း သမ္မတက ပြည်နယ်သို့ ညွှန်ကြားနိုင်သည်။

အငြင်းပွားမှုများကို ဖြေရှင်းခြင်း

ပြည်နယ်များသည် သက်ဆိုင်ရာပြည်နယ်များ၏ ဥပဒေများကို ချိုးဖောက်မှုမဖြစ်စေဘဲ အချင်းချင်းအကြား သဘောတူညီချက်များ ပြုလုပ်နိုင်သည်။ ပြည်နယ်တစ်ခုသည် အခြားပြည်နယ် တစ်ခုနှင့်ဖြစ်စေ၊ အခြားပြည်နယ်များနှင့် ဖြစ်စေ၊ အခြားပြည်ထောင်စု နယ်မြေတစ်ခုနှင့်ဖြစ်စေ၊ ဗဟိုအစိုးရနှင့် ဖြစ်စေ အငြင်းပွားမှု ဖြစ်ပွားပါက အခြေခံဥပဒေပုဒ်မ ၁၄၁ အရ ပြည်ထောင်စု တရားလွှတ်တော်ချုပ်၏ အဆုံးအဖြတ်ကို ခံယူရမည်။ သို့သော်လည်း ပြည်ထောင်စု တရား လွှတ်တော်ချုပ်၏ ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်တွင် ပြည်နယ်များအကြား မြစ်ရေကို ထိန်းချုပ်ခွဲဝေ သုံးစွဲခြင်းနှင့် ပတ်သက်သည့် အငြင်းပွားမှုကို ပုဒ်မ ၂၆၂ အရ ဖယ်ထုတ်ထားသည်။ အကြောင်းမှာ အဆိုပါ အငြင်းပွားမှုမျိုးနှင့် ပတ်သက်၍ ဖြေရှင်းရန် ပြဋ္ဌာန်းထားသော "Interstate River Water Disputes Act, 1956" ဥပဒေ ရှိပြီးဖြစ်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။

အခြေခံဥပဒေပုဒ်မ ၂၆၃ အရ သမ္မတသည် ပြည်နယ်အချင်းချင်းအကြားဖြစ်စေ၊ ပြည်ထောင် စုနှင့်ဖြစ်စေ ဖြစ်ပွားသည့် အငြင်းပွားမှုများကို ဖြေရှင်းရန်နှင့် ပေါ်လစီမူဝါဒများကို ပိုမိုကောင်းမွန်စွာ ကျင့်သုံးနိုင်စေရန် ပြည်နယ်များ ညှိနှိုင်းရေး ကောင်စီကို ဖွဲ့စည်းနိုင်သည်။

နိဂုံးချုပ်အားဖြင့် ပြောရလျှင် အိန္ဒိယအခြေခံဥပဒေသည် အားကောင်းသော ဗဟိုအစိုးရ ရှိသည့် ဖက်ဒရယ်စနစ်တစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ထိုပြင် လူမျိုးကို အခြေပြု ဖွဲ့စည်းထားသည့် (Ethno federalism) မဟုတ်ဘဲ၊ လူမျိုးနှင့် ဒေသ ဖွဲ့စည်းမှုကို ပေါင်းစပ်ထားသော မျိုးစပ် Hybrid federalism (သို့မဟုတ်) Territorial-ethnic federalism တစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ အဘယ်ကြောင့် ဆိုသော် မတူကွဲပြားခြားနားသော တိုင်းရင်းသားလူမျိုး အများအပြားအကြားတွင် စည်းလုံး ညီညွတ်မှုနှင့် တည်တံ့ခိုင်မြဲရေးတို့ကို ထိန်းသိမ်းထားနိုင်ရန်မှာ အင်အားကောင်းသော ဗဟို တစ်ရပ်ရှိဖို့ လိုအပ်သည်ဟု ယူဆသောကြောင့် ဖြစ်ပေသည်။ ဧရာမလူဦးရေရှိသည့် နိုင်ငံတစ်ခု၏ လူမှုစီးပွား ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးတွင် အင်အားကောင်းသော ဗဟိုတစ်ရပ်ရှိဖို့ လိုပါသည်။ အခြေခံ ဥပဒေကို စတင်ရေးဆွဲခဲ့သူများက ပြည်နယ်များ အနေဖြင့်လည်း ခွဲဝေပေးအပ်ထားသည့် ကဏ္ဍ များတွင် လွတ်လပ်စွာဖြင့် ၎င်းတို့၏ တာဝန်များကို ထမ်းဆောင်ရင်း အစိုးရများအချင်းချင်း အတိုက်အခံဖြစ်သည်ထက် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သွားနိုင်ရန် ဆန္ဒရှိခဲ့ကြပါသည်။

လက်ရှိအိန္ဒိယဝန်ကြီးချုပ် မိုဒီက "States are King" "ပြည်နယ်တွေက ဘုရင်ပါပဲ။ ဒါက သိပ်ကို အရေးကြီးပါတယ်။ ဘာဖြစ်လို့လဲဆိုတော့ အိန္ဒိယရဲ့ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဟာ ပြည်နယ် တွေရဲ့ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး အပေါ်တည်မှီနေပြီး ဒါက ကျွန်တော်တို့နိုင်ငံရဲ့ ဖက်ဒရယ် တည် ဆောက်ပုံကို ပိုမိုအားကောင်းစေပါလိမ့်မယ်"ဟု ပြောလိုက်ခြင်းဖြင့် ပြည်နယ်များတွင် လုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာများ ပိုမိုရရှိလာလိမ့်မည်ဟု မျှော်လင့်ရပေသည်။

ဖက်ဒရယ်စနစ်အောက် နိုင်ငံသားတစ်ဦး၏ တစ်နေ့တာဘဝ

ဒေါက်တာ ဆလိုင်းငွန်ကျုံးလျန်

(စကားဦး။ ကျွန်တော့်ကို ၁၉၉၆ မှ ၂၀၀၇ ခုနှစ် အထိ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ဘာသာရပ်များ သင်ကြားပေးခဲ့သော ဆရာများထဲမှ တစ်ဦးဖြစ်သည့် Prof. David C. Williams ၏ လက်ချာ တစ်ခုမှ ရရှိခဲ့သည့် ဗဟုသုတကို ဖက်ဒရယ် ပြည်ထောင်စု ထူထောင်ရေး လိုလား တောင့်တကြသည့် မြန်မာနိုင်ငံသားများအား မျှဝေခြင်း ဖြစ်ပါသည်။)

ကျွန်တော် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၊ အင်ဒီယားနားပြည်နယ်က မွန်ရိုးကောင်တီ (Monroe County)၊ ဘလူမင်းတန်မြို့ (City of Bloomington) မှာ နေထိုင်ပါတယ်။ မွန်ရိုးကောင်တီမှာ ကောင်တီအစိုးရ တစ်ခုရှိပါတယ်။ မွန်ရိုးကောင်တီ ထဲမှာမှ သီးခြားအစိုးရတစ်ခု သပ်သပ်ရှိတဲ့ ဘလူမင်းတန်မြို့ ဆိုတာရှိပါတယ်။ မွန်ရိုးကောင်တီနဲ့ ဘလူမင်းတန်မြို့တို့ အထက်မှာ အင်ဒီယားနား ပြည်နယ် (Indiana State) အစိုးရတစ်ရပ် ရှိပါတယ်။ အင်ဒီယားနား ပြည်နယ်ရဲ့ အထက်မှာ အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုရဲ့ ဖက်ဒရယ် အစိုးရ ရှိပါတယ်။

မွန်ရိုးကောင်တီက ဘလူမင်းတန်မြို့မှာ ကျွန်တော့် အိမ်တစ်အိမ်ရှိပါသည်။ ဒီအိမ်ကို ကျွန်တော် ပစ္စည်းဥစ္စာ ပိုင်ဆိုင်မှုဥပဒေ (Property Law) အရ ပိုင်ဆိုင်ထားခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။ အဲ့ဒီ ဥပဒေကို အင်ဒီယားနား ပြည်နယ်လွှတ်တော်က ပြဋ္ဌာန်းထားပေးမယ့် မွန်ရိုးကောင်တီ အစိုးရက စီမံခန့်ခွဲမှုပြုရပါတယ်။ ကျွန်တော့်အိမ်က မွန်ရိုးရေကန်သာရဲ့ ရေဝေကုန်းတန်းမှာ တည်ရှိပါတယ်။ အင်ဒီယားနား ပြည်နယ်လွှတ်တော်က ပြဋ္ဌာန်းထားတဲ့ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်း ဥပဒေတွေကို လိုက်နာရပါတယ်။ ကျွန်တော့် အနေနဲ့ မွန်ရိုးကောင်တီအစိုးရကို ကျွန်တော့် ပစ္စည်းဥစ္စာ ပိုင်ဆိုင်မှုအခွန် (Property Tax) ပေးဆောင်ရပါတယ်။ အဲ့ဒီအခွန်ကရရှိတဲ့ ဘဏ္ဍာငွေတွေဟာ ကျွန်တော့် ကလေးတွေတက်နေတဲ့ ပြည်သူပိုင်ကျောင်း (Public School) ကို ထောက်ပံ့ဖို့ ဖြစ်ပါတယ်။ တကယ်လို့ ကျွန်တော်က အိမ်ကနေ ဘယ်မှ မထွက်ဘူး။ အိမ်ထဲမှာပဲ နေနေမယ် ဆိုရင် အမေရိကန်နိုင်ငံ ဖက်ဒရယ် အစိုးရနဲ့ ပတ်သက်စရာ ဘာအကြောင်းမှကို မရှိပါဘူး။

သို့ပေမယ့် ကျွန်တော် အိမ်ကနေ ထွက်ရပါတယ်။ ကျွန်တော့် ကလေးတွေကို ကားမောင်းပြီး ကျောင်းလိုက်ပို့ရပါတယ်။ ကျွန်တော် ကားမောင်းတာ မွန်ရိုးကောင်တီက ပိုင်ဆိုင်ထိန်းသိမ်း စည်းကြပ်နေတဲ့ လမ်းတွေဖြစ်ပါတယ်။ ကျွန်တော့် ကလေးတွေကျောင်းကို ရောက်ပါပြီ။ အဲ့ဒီကျောင်းက ကောင်တီက ကောက်ခံတဲ့ အခွန်ဘဏ္ဍာတွေနဲ့ ရပ်တည်နေတဲ့ ကျောင်း ဖြစ်ပါတယ်။ ကျွန်တော့် ကလေးတွေရဲ့ ပညာရေးနဲ့ ပတ်သက်လို့ ဆုံးဖြတ်ချက် အများစုကို ကျောင်းက ကျောင်းအုပ်၊ ကျောင်းဆရာ ဆရာမများနဲ့ မိဘဆရာအသင်းက လုပ်ဆောင်ပါတယ်။ ကျောင်း ပြကွဲဒိန်ဖြစ်တဲ့ ကျောင်းဖွင့်ရက်၊ ကျောင်း ပိတ်ရက်တွေလို တချို့ ကိစ္စတွေကို ကောင်တီ အဆင့်က လုပ်ဆောင်ပြီး ပညာရေး စံသတ်မှတ်ချက်လို တချို့ အချက်တွေကိုတော့ ပြည်နယ်အစိုးရ အဆင့်က လုပ်ဆောင်ပါတယ်။ ဒီအဆင့်အထိ အမေရိကန် ဖက်ဒရယ်အဆင့်က လုပ်ဆောင်တဲ့ ကိစ္စ နည်းနည်းလေးပဲ ရှိပါတယ်။

ကျွန်တော့်ကလေးတွေကို ကျောင်းပို့ပြီးတော့ ကျွန်တော်စာတိုက်ကိုသွားတယ်။ စာတိုက်ဟာ အမေရိကန် ပြည်ထောင်စု စာပို့ဝန်ဆောင်မှုဌာနက လုပ်ကိုင်နေတာပါ။ အဲ့ဒီ ဝန်ဆောင်မှုဌာနက ဖက်ဒရယ် အစိုးရနဲ့ ပုဂ္ဂလိက တို့အကြား စာပို့စနစ်တွေ လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်ဖို့ ချုပ်ဆိုထားတဲ့ စာချုပ်အရ ဝန်ဆောင်မှုကို ပေးတဲ့ ဌာနဖြစ်ပါတယ်။ အဲ့ဒီကြောင့် စာတိုက်က ဝန်ထမ်းတွေဟာ ဖက်ဒရယ်အစိုးရဝန်ထမ်းတွေသက်သက် မဟုတ်ကြဘူး။ ကျွန်တော်က တချို့ပါမယ်ထုတ်တွေကို ပို့လိုက်ပြီး ကျွန်တော့် နိုင်ငံကူးလက်မှတ် အသစ်လဲဖို့ သွားလျှောက် ပါတယ်။ ပြည်နယ်တွေ အနေနဲ့ စာပို့ဝန်ဆောင်မှု သို့မဟုတ် နိုင်ငံခြားရေး ကဏ္ဍတွေမှာ ဘာမှမပတ်သက်ကြပါဘူး။ ဒါကြောင့် နိုင်ငံကူးလက်မှတ်ကို စာတိုက်ကနေတဆင့် လျှောက်ထားတဲ့ အချိန်မှာ ကျွန်တော် ဖက်ဒရယ်အစိုးရနဲ့ ထိတွေ့လုပ်ဆောင်နေတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီနေ့တစ်နေ့လုံးမှာ ဖက်ဒရယ် အစိုးရနဲ့ ဆက်သွယ် ပတ်သက်ရတာဆိုလို့ ဒီတစ်ချိန်ပဲ ရှိပါတယ်။

အခု ကျွန်တော် ဘလူမင်းတန် မြို့ထဲက အင်ဒီယားနား တက္ကသိုလ်ကို ကားမောင်းသွားပါပြီ။ ကျွန်တော် မွန်ရိုးကောင်တီက Recycling center တစ်ခုကို ရောက်ရှိပါပြီ။ အဲ့ဒီနေရာမှာ ပုလင်းနဲ့ အပျက်တွေ ကျွန်တော်ချလိုက်ပါတယ်။ ကားမောင်းနေရင်း ဥပဒေတစ်ခု ကျွန်တော်ကျူးလွန် တယ်ဆိုရင် မွန်ရိုးကောင်တီ ရဲတွေက ကျွန်တော့်ကို လာဖမ်းပါလိမ့်မယ်။ တကယ်လို့ ကျွန်တော် ဘလူမင်းတန် မြို့နယ်ထဲကိုရောက်လို့ ဥပဒေတစ်ခုကို ကျူးလွန်ရင်တော့ မြို့တော်ရဲတွေက လာဖမ်းမှာပါ။ သူတို့ကနေပြီး အင်ဒီယားနား ပြည်နယ်လွှတ်တော်က ပြဋ္ဌာန်းတဲ့ ဥပဒေတွေအရ

တရားစွဲပါလိမ့်မယ်။ ဖက်ဒရယ်အစိုးရကတော့ မူးယစ်ဆေး ကျွန်ကူးမှုနဲ့ နိုင်ငံရေး အင်တီ လိုက်စားမှုတွေလို အမှုအနည်းအကျဉ်းကိုပဲ တရားစွဲဆိုမှုတွေ လုပ်ပါတယ်။

ကျွန်တော်က အင်ဒီယားနား တက္ကသိုလ်ရဲ့ ဥပဒေဌာနက ပါမောက္ခဖြစ်ပါတယ်။ အင်ဒီယားနား ပြည်နယ်အတွင်းမှာ အကြီးဆုံး ဖြစ်တဲ့ အဲဒီတက္ကသိုလ်ကို အင်ဒီယားနားပြည်နယ်က ပိုင်ပါတယ်။ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအရ တက္ကသိုလ်ဆိုင်ရာ ဥပဒေတွေကို ပြည်နယ်က ပြဋ္ဌာန်းရမှာ ဖြစ်ပေမယ့် လက်တွေ့လုပ်ဆောင်တာ နည်းနည်းလေး ဖြစ်ပါတယ်။ ပြည်နယ်အစိုးရက တက္ကသိုလ်ရဲ့ အုပ်ချုပ်ရေးနဲ့ စီမံခန့်ခွဲရေး လုပ်ငန်းတွေအားလုံးလိုလိုကို (Faculty) အဖွဲ့ဝင်တွေနဲ့ ကျောင်းအုပ်ချုပ်ရေးတွေဆီ လွှဲပေးထားကြပါတယ်။ ဒီတက္ကသိုလ်မှာပဲ ကိုယ်ပိုင် ရဲအဖွဲ့တောင် ရှိပါသေးတယ်။ အင်ဒီယားနားပြည်နယ် ဥပဒေအရ ပြည်နယ်အစိုးရဟာ တက္ကသိုလ်တစ်ခုကို ထိန်းသိမ်းကွပ်ကဲရမှာ ဖြစ်ပေမယ့် ၎င်းရဲ့ အဓိကအခန်းကဏ္ဍကတော့ ကျွန်တော်တို့ကို ငွေကြေး ထောက်ပံ့ဖို့ကိုပဲ အာရုံစိုက်ပြီး လုပ်ပါတယ်။ ဥပဒေကျောင်းက သူ့ရဲ့ကျူးရှင်ကြေးကို ကိုယ်တိုင်ပဲ သတ်မှတ် ကောက်ခံပြီး ပုဂ္ဂလိက အလှူရှင်တွေကနေ ငွေကြေးရရှိအောင် လုပ်တဲ့အတွက် အင်ဒီယားနား ပြည်နယ်က ကြိုက်သလို ထိန်းချုပ်မရတဲ့ ကိုယ်ပိုင်ရပ်တည်ပိုင်ခွင့်ရှိပါတယ်။

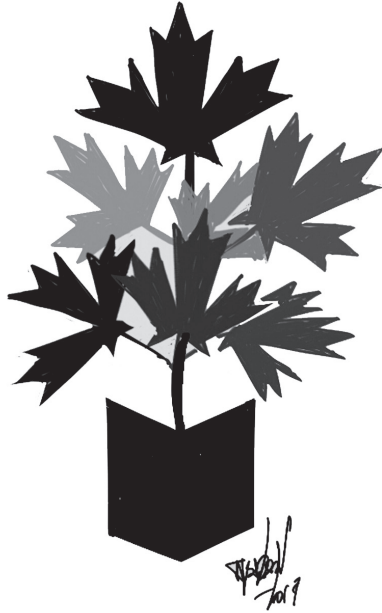
ဥပဒေကျောင်းမှာ (Faculty) အဖွဲ့ဝင်တွေက ကျောင်းပရဂျက်နဲ့ ဆိုင်တဲ့ နည်းဥပဒေပြုခြင်းတွေ လုပ်ဆောင်ပါတယ်။ (Faculty) အဖွဲ့ဝင် အစည်းအဝေးတွေမှာ ကျွန်တော်တို့က မူဝါဒချမှတ်ဖို့ ဒီမိုကရေစီ နည်းကျကျ ဆွေးနွေးမဲပေးဆုံးဖြတ် ရပါတယ်။ အင်ဒီယားနား ဥပဒေဌာနဆိုတာ ကျွန်တော့်ဘဝရဲ့ အရေးကြီးတဲ့ အစိုးရတစ်ခုဖြစ်နေပါတယ်။ အဲဒီလို ဖြစ်နေတာကလည်း ကျွန်တော့်ကို အတော်လေး ပျော်ရွှင်စေပါတယ်။ ဘာလို့လဲဆိုတော့ ကျွန်တော့်ဘဝနဲ့ ပတ်သက်လို့ အရေးကြီးတဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက်တွေကို ကျွန်တော်နဲ့ ရင်းနှီးခင်မင်တဲ့ အစုအဖွဲ့ကနေ ဆုံးဖြတ် လုပ်ဆောင်ရလို့ ဖြစ်ပါတယ်။ ကျွန်တော့်အနေနဲ့ ကျွန်တော်နဲ့ မရင်းနှီးတဲ့ ပြည်နယ်ဥပဒေပြု အဖွဲ့တွေက ကျွန်တော်တို့ တက္ကသိုလ်ရဲ့ နိစ္စဓူဝ လုပ်ငန်းတွေမှာ နက်နက်နဲနဲ မပါဝင်သင့်ဘူးလို့ လက်ခံထားပါတယ်။ အလုပ်ပြီးတဲ့အခါ ကျွန်တော့် ကလေးတွေကို သူတို့ကျောင်းမှာ သွားကြိုပြီး သူတို့ရယ် ကျွန်တော့် ဇနီးရယ်နဲ့ ညစာသွားစားကြပါတယ်။ စားသောက်ဆိုင်ကြီးဟာ ပြည်နယ် အစိုးရကနေ လိုင်စင်ရထားပါတယ်။ ပြီးတော့ ပြည်နယ်ကျန်းမာရေးအရာရှိတွေက အစား အသောက်တွေ ကျန်းမာရေးနဲ့ ညီညွတ်ခြင်းရှိမရှိကို အချိန်မှန်မှန် လာရောက်ကြည့်ရှု စစ်ဆေး နေရပါမယ်။ စားသောက်ဆိုင်အတွင်းမှာ ဆေးလိပ်သောက်ခြင်းကို ခွင့်မပြုထားပါဘူး။ လတ်တလောကမှ ဘလူမင်းတန်မြို့က မြို့နယ်နိမိတ်အတွင်း အများပြည်သူနဲ့ သက်ဆိုင်တဲ့ မည်သည့်နေရာမှာမဆို ဆေးလိပ်သောက်ခွင့် တားမြစ်တဲ့ စည်းကမ်းထုတ်ပြန်ထားလို့ ဖြစ်ပါတယ်။ ညစာကောင်းကောင်း စားပြီးတော့ အိမ်ပြန်အနားယူကြပါတယ်။

အခုဆိုရင် တစ်နေ့လုံးမှာ ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၊ အင်ဒီယားနား ပြည်နယ်၊ မွန်ဂိုးကောင်တီ၊ ဘလူမင်းတန်မြို့နဲ့ အင်ဒီယာနာတက္ကသိုလ်တွေက ချမှတ်ပြဋ္ဌာန်းထားတဲ့ ဥပဒေတွေ၊ နည်း ဥပဒေတွေ စည်းမျဉ်း စည်းကမ်းတွေနဲ့ ကျွန်တော် ကြုံတွေ့ရပြီးဖြစ်တာကို သတိပြုမိကြမှာပါ။ ယေဘုယျအားဖြင့် ဥပဒေကျင့်သုံးရေး၊ စီမံခန့်ခွဲရေး၊ ဥပဒေလိုက်နာစိုးမိုးရေးနဲ့ တရားစီရင်ရေး အစီအမံတွေ ပြတ်သားရှင်းလင်းမှု ရှိနေခြင်းကြောင့် အစိုးရတစ်ရပ်စီဖြစ်စေ၊ ပြည်သူတစ်ဦးစီ ဖြစ်စေ သူတို့ဘာလုပ်နိုင်တယ်၊ ဘာမလုပ်နိုင်ဘူးဆိုတာကို သိကြပါတယ်။ အစိုးရအသီးသီးအနေနဲ့ မိမိနဲ့ မသက်ဆိုင်တဲ့ အခြားအစိုးရတစ်ခုရဲ့ လုပ်ပိုင်ခွင့် နယ်ပယ်ထဲကို ဝင်ရောက် စွက်ဖက်တာ မရှိအောင် သတိထားပြီး လုပ်ဆောင်ကြတာကို တွေ့ရှိရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

ကျွန်တော် ဖက်ဒရယ်စနစ်ထဲမှာ နေတဲ့အတွက် ကျွန်တော့်မှာ ပြဿနာတစ်ခုခု ရှိပြီဆိုရင် ဘယ်အစိုးရအဆင့်ကို ခေါ်ရမလဲဆိုတာ သိပါတယ်။ ရာဇဝတ်မှု ကျူးလွန်နေခြင်း တစ်ခုကို ကြုံတဲ့အခါ မွန်ရိုးကောင်တီ ရဲတပ်ဖွဲ့ကို ဖုန်းခေါ်တိုင်ကြားရပါတယ်။ တကယ်လို့ ဥပဒေကျောင်းမှာ ဘာသာရပ် အသစ်တခုကို သင်ချင်ရင် ဥပဒေကျောင်း (Faculty) အဖွဲ့ဝင် တွေဆီ တင်ပြရပါတယ်။ ကျွန်တော်နဲ့ အနီးဆုံး အစိုးရတွေကပဲ ကျွန်တော့်အပေါ် သက်ရောက်မှု အရှိဆုံးဆိုတာ သတိထား မိကြမှာပါ။ လှေကားအဆင့်ဆင့် တက်သွားလေလေ ကျွန်တော့်အပေါ် အစိုးရ အသီးသီးတွေရဲ့ သက်ရောက်နိုင်မှု နည်းသွားလေလေ ဖြစ်ပါတယ်။

ဖက်ဒရယ်စနစ်က အလုပ်ဖြစ်ပါတယ်။ ဘာလို့လဲဆိုတော့ အဲ့ဒီစနစ်မှာ အချိန်အကြာကြီး နေထိုင်အသက်ရှင်လာခဲ့တဲ့ နိုင်ငံသားတိုင်းက အနည်းနဲ့အများဆိုသလို ဘယ်သူထံကနေ ဘာကို မျှော်လင့်ရမလဲဆိုတာ သိနေကြလို့ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ပြီးပြည့်စုံတဲ့ စနစ်ဆိုတာ မရှိပါဘူး။ အရေးတကြီး မှတ်သားရမှာကတော့ ကောင်းမွန်တဲ့ ဖက်ဒရယ်စနစ်တစ်ခုကို ဒီရိုင်းဆွဲထားတာ တောင်မှ ပြည့်စုံလုံလောက်ဦးမှာ မဟုတ်ပါဘူး။ ဖက်ဒရယ်စနစ် အလုပ်ဖြစ်အောင် မိတ်ဆွေတွေ၊ အိမ်နီးချင်းတွေက လက်ခံကြတဲ့ စနစ်တစ်ခု အသက်ရှင်သန်အောင် ပါဝင်လိုက်နာ ဆောင်ရွက်ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါ့အပြင် ဖက်ဒရယ်စနစ်အောက်မှာ တာဝန်ယူမှု၊ တာဝန်ခံမှု၊ ဥပဒေ လိုက်နာမှုတွေကို အားလုံးက လုပ်ဆောင်ကြရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

ဒါတွေဟာ အမေရိကန် ဖက်ဒရယ်စနစ်အောက်မှာ အသက်ရှင်နေထိုင်နေတဲ့ အမေရိကန် နိုင်ငံသားတစ်ဦးရဲ့ တစ်နေ့တာဘဝမှာ ကြုံတွေ့နေရတဲ့ အတွေ့အကြုံထဲက ကောက်နှုတ်ချက် အချို့ဖြစ်ပါတယ်။ နေ့တစ်နေ့မှာ အနည်းဆုံး အစိုးရ အဆင့် ၃ မျိုး သို့မဟုတ် ၄ မျိုးနဲ့ ထိတွေ့ နေရတာဖြစ်ပါတယ်။

ကနေဒါ ဖက်ဒရယ်စနစ်

ရဲထွန်း (သီပေါ)

ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံဆိုသည်မှာ မတူခြားနားသော နိုင်ငံရေးအသိုက်အဝန်းများကို ဘုံတူညီသော အရေးကိစ္စများအတွက် ဘုံအစိုးရတစ်ရပ် (အမျိုးသားအစိုးရ) ဖွဲ့စည်းခွင့်ရှိခြင်းနှင့် မတူကွဲပြားခြားနားသော ဒေသဆိုင်ရာ အရေးကိစ္စများအတွက် အသိုက်အဝန်း တစ်ခုစီအား ပြည်နယ်၊ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ဒေသန္တရ အစိုးရများအဖြစ် ခွဲခြားဖွဲ့စည်းစေကာ ပေါင်းစပ်ထားသည့်စနစ် ဖြစ်ပါသည်။ အမေရိကန် ပြည်ထောင်စု၊ ကနေဒါ၊ သြစတြေးလျနှင့် ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံများသည် ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများ ဖြစ်ကြသည်။ ဖက်ဒရယ်စနစ်ဆိုသည်မှာ မတူကွဲပြားမှုများရှိသည့် ပေါင်းစည်း ညီညွတ်မှုပင်ဖြစ်သည်။ ကနေဒါနိုင်ငံ၏ ပထမဆုံးဝန်ကြီးချုပ် ဆာဂျွန် အေ. မက္ကဒေါ့နယ် ပြောခဲ့သလို “ဒေသဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များကိုဖြေရှင်းရန် ‘ဒေသဆိုင်ရာအစိုးရများနှင့် ဥပဒေပြုအဖွဲ့အစည်းများပါဝင်သည့်’ တမျိုးသားလုံးဆိုင်ရာ ကိစ္စများကို ဖြေရှင်းရန် အမျိုးသား အစိုးရတစ်ရပ်နှင့် ဥပဒေပြုအဖွဲ့အစည်း” လည်း ဖြစ်ပေသည်။

“ကွန်ဖက်ဒရေးရှင်း” ဆိုသည်မှာ (အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုက ၁၇၇၆ ခုနှစ်မှ ၁၇၈၉ ခုနှစ်အထိ ကျင့်သုံးခဲ့သလို) သီးခြားလွတ်လပ်သောနိုင်ငံများ စုပေါင်းဖွဲ့စည်းထားသည့် အဖွဲ့ကြီး ဖြစ်သည်ဟု မကြာခဏအဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုကြသော်လည်း ကနေဒါနိုင်ငံကို စတင်တည်ထောင်ခဲ့သူများ အတွက်မူ ထိုသို့ဆိုလိုခြင်း မဟုတ်ချေ။ ပြင်သစ်စကား ပြောသူများရော၊ အင်္ဂလိပ်စကား ပြောသူများကပါ ၎င်းတို့အနေဖြင့် “နိုင်ငံတော်သစ် တစ်ရပ်” ၊ “နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ လူမျိုးသစ်တစ်ရပ်”၊ “ကမ္ဘာ့ နိုင်ငံများအကြား ဝင်ရောက်နေရာယူရန် အင်အား တောင့်တင်းသော အမျိုးသား နိုင်ငံတစ်ရပ်” ၊ “မဟာအင်အားကြီး နိုင်ငံတစ်ရပ်” ထူထောင်နေကြခြင်း ဖြစ်ကြောင်း ထပ်ခါတလဲလဲ ပြောခဲ့ ကြသည်။

၎င်းတို့အနေဖြင့် ဖက်ဒရယ်အဖြစ် စုဖွဲ့လိုက်သော ပြည်နယ်/တိုင်းများ သို့မဟုတ် ကိုလိုနီ များ၏ ဝိသေသလက္ခဏာများ၊ ယဉ်ကျေးမှုဓလေ့ထုံးစံများကို ထိန်းသိမ်းထားနိုင်ရန် စွဲစွဲမြဲမြဲ ရပ်တည် ပြောဆိုခဲ့ကြသည်။ အဓိကအားဖြင့် ကနေဒါ အရှေ့ဖက်ခြမ်း (ကွိုဘက်ပြည်နယ်)ရှိ ပြင်သစ်စကားပြော၊ ကက်သလစ်ခရစ်ယာန် ဘာသာဝင်များသည် ၎င်းတို့၏ ဘာသာစကား၊ ပြင်သစ်ပုံစံ တရားမဥပဒေနှင့် ထူးခြားသည့် ပညာသင်ကြားရေးဆိုင်ရာ ဘာသာရေးစနစ်တို့ကို အင်္ဂလိပ်စကားပြောသည့် ပရိုတက်စတင့် ခရစ်ယာန် ဘာသာဝင်တို့၏ လွှမ်းမိုးဖျက်ဆီးခြင်း ခံရမည့်အရေး စိုးရိမ်ပူပန်နေရသည့် အနေအထားမှ လွတ်ကင်းလိုကြသည်။ အင်္ဂလိပ် ဘာသာ စကားပြော ပရိုတက်စတင့်တို့ လွှမ်းမိုးသည့် ကနေဒါအနောက်ခြမ်း (အွန်တေရီယို) နယ်သားများ အနေဖြင့်မူ ပြင်သစ်လွှမ်းမိုးမှုအန္တရာယ်မှ ကင်းလွတ်ရေးဖြစ်သည်။ နိဘာစကိုးရှားနှင့် နယူးဘန်း စဝစ်ကီတို့ကမူ ကနေဒါနယ်ပယ်များ၏ သိမ်းပိုက်ဝါးမြို့ခံရမည်ကို မလိုလားချေ။ အဆိုပါ ကနေဒါ နယ်ပယ်များမှာ အမြဲတမ်းလို နိုင်ငံရေးမတည်ငြိမ်မှုများနှင့် ပြင်သစ်-အင်္ဂလိပ် တို့၏ ပြင်းထန်သော ရန်လိုအငြင်းပွားမှုများ တရစပ်ဖြစ်နေသည့် ဒေသများဟု မှတ်ယူကာ ယုံကြည်မှုမရှိကြချေ။

အခြားတဘက်တွင်မူ အားလုံးက အမေရိကန်ကျူးကျော်မှုနှင့် စီးပွားရေးအရ အမေရိကန် တို့၏ လည်ပင်းညှစ်ခံရမည်ကိုလည်း စိုးရိမ်ကြသည်။ အကြောင်းမှာ ကနေဒါအနေဖြင့် တစ်နှစ်လျှင် ခြောက်လခန့်မှာ အဓိကကုန်ပစ္စည်းထုတ်လုပ်ရာ ဗြိတိန်နှင့် အဆက်အသွယ် ပြတ်နေတတ်ပြီး အမေရိကန် ဆိပ်ကမ်းများမှ တဆင့်သာ ကုန်သွယ်ကြရသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်ရာ ကနေဒါ ကွန်ဖက်ဒရေးရှင်းကို တည်ထောင်ခဲ့သူများက သူတို့မကြာခဏ ခေါ်ဆိုခဲ့ကြသလို တကယ်စစ် မှန်သော ယူနီယံတစ်ခု၊ အစစ်အမှန် ဖက်ဒရေးရှင်းတစ်ရပ်ကို တည်ထောင်ရန် စိတ်ထက်သန် ခဲ့ကြခြင်းဖြစ်ပြီး အချုပ်အခြာအာဏာပိုင်နိုင်ငံများ သို့မဟုတ် တဝက်တပျက် လွတ်လပ်သော ပြည်နယ်များ စုပေါင်းပါဝင်သည့် သမဂ္ဂကြီးမျိုး တည်ထောင်ရန် စိတ်ကူးခဲ့ကြခြင်း မဟုတ်ချေ။ ကွန်ဖက်ဒရေးရှင်းကို စတင်တည်ထောင်သူများသည် “ကျယ်ဝန်းလွန်းလှသော ဧရိယာ အတွင်း ပြန့်ကြဲနေသည့် လူဦးရေဝပ်ပါးပါးသာ စုစည်းနေထိုင်သော သေးငယ်သည့် လူ့အဖွဲ့အစည်းများကို” တစုတစည်းထဲ ဖြစ်စေရန် ခက်ခက်ခဲခဲ ကြိုးပမ်းခဲ့ကြရသည်။ ဤလူ့အဖွဲ့အစည်းအား သဘာဝ အတားအဆီးများကသာ ပိုင်းခြားထားသည်မဟုတ်ဘဲ စီးပွားရေး ဆိုင်ရာ အကျိုးစီးပွား၊ ဘာသာ စကား၊ ကိုးကွယ်ရာ အယူဝါဒ၊ ဥပဒေနှင့် ပညာရေး စသည်တို့ ကလည်း နက်ရှိုင်းစွာ ပိုင်းခြား ထားလေသည်။ လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေးမှာ ဆိုးဝါးညံ့ဖျင်းလှသည်။

ဤပြဿနာများကို ဖြေရှင်းရန်မှာ တခုတည်းသောအဖြေသာရှိပြီး ၎င်းမှာ ဖက်ဒရယ်စနစ်ပင် ဖြစ်သည်။ ပြည်နယ်/ဒေသများအနေဖြင့် အတီးတည်းခွဲမနေလိုသည့်နည်းတူ ဝါးမြို့ခြင်းလည်း မခံလို။ သူတို့အနေဖြင့် အားကောင်းသော ဗဟိုအစိုးရနှင့် ဥပဒေပြုလွှတ်တော် ရှိသလို

ဖက်ဒရေးရှင်းအဖွဲ့ဝင် ပြည်နယ်/ တိုင်းဒေသများအတွက် လုံလောက်သော ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်မှု အာဏာရှိသည့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ရေး အစိုးရများပါဝင်သည့် ဖက်ဒရေးရှင်းကို ဖွဲ့စည်းနိုင်ခဲ့ကြလေသည်။

ခန့်အပ်ခံရသူများဖြင့်ဖွဲ့စည်းထားသည့် အထက်လွှတ်တော်ရှိသော ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံ

ကနေဒါဖက်ဒရေးရှင်းကို ၁၈၆၇ ခုနှစ်တွင် စတင်ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ခဲ့သည်။ ကနေဒါ ဖက်ဒရယ်စနစ်မှာ ကမ္ဘာပေါ်တွင် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနှင့် ဆွစ်ဇာလန်တို့နောက် တတိယ မြောက် သက်တမ်းအရင့်ဆုံး ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုဖြစ်သည်။ ဧရိယာ အကျယ်အဝန်း အားဖြင့် ရုရှားနိုင်ငံပြီးလျှင် ဒုတိယမြောက် အကြီးမားဆုံး နိုင်ငံတစ်ခု ဖြစ်သော်လည်း လူဦးရေအားဖြင့် နည်းပါးလှသည်။ မူလက အင်္ဂလိပ်နှင့် ပြင်သစ် ကိုလိုနီနယ်သားများသာ အဓိကအားဖြင့် နေထိုင်ခဲ့ကြသော ကနေဒါ ဖက်ဒရေးရှင်းမှာ ၂၀၁၆ ခုနှစ် သန်းခေါင်စာရင်းများအရ လူဦးရေ ၃၆ သန်း ရှိပြီဖြစ်သည်။ ပြင်သစ်အခြေချ နေထိုင်သူများက ၁၆၀၄ ခုနှစ်တွင် စတင်လာရောက် အခြေချ နေထိုင်ခဲ့ကြသော်လည်း ယနေ့ ကနေဒါလူဦးရေတွင် ကမ္ဘာပေါ်ရှိ နိုင်ငံအသီးသီးမှ လူမျိုးများပါ ရှိနေပြီဖြစ်သည်။ ကွဲဘက်သည် ပြင်သစ်စကားပြောသော လူများစုများ နေထိုင်ရာ ပြည်နယ်ဖြစ်ပြီး ကနေဒါနိုင်ငံရှိ ပြင်သစ်လူမျိုး အားလုံး၏ ၈၀% နေထိုင်ကြသည်။

ကနေဒါဖက်ဒရယ်စနစ်တွင် လွှတ်လပ်၍ အမှီခိုကင်းသော အမျိုးသားအစိုးရတစ်ရပ်နှင့် လွှတ်လပ်၍ အမှီခိုကင်းသော ဒေသဆိုင်ရာ အစိုးရများရှိကြပြီး ၎င်းတို့၏ ဥပဒေပြုပိုင်ခွင့် အဝန်းအပိုင်းအတွင်း အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာ ကျင့်သုံးကြသည်။ သို့ဖြစ်လေရာ ကနေဒါ နိုင်ငံရေး အာဏာကို ဖက်ဒရယ်အစိုးရ (အမျိုးသားအစိုးရ) နှင့် ဒေသဆိုင်ရာ အစိုးရများအကြား ခွဲဝေ ကျင့်သုံးသည်ဟု ဆိုရမည်။ ၎င်းတို့အား ခွဲဝေသတ်မှတ်ပေးထားသော ဥပဒေပြုခွင့်အာဏာ သတ်မှတ်ချက်အရ ဖက်ဒရယ်အစိုးရနှင့် ဒေသဆိုင်ရာအစိုးရ တို့မှာ ထက်-အောက် ဆက်ဆံရေး မဟုတ်ဘဲ မိမိလုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာအတွင်း လွတ်လပ်စွာဆောင်ရွက်ခွင့် ရှိသည်။ ပြည်နယ်ဥပဒေပြု အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ကနေဒါ ပါလီမန်တို့၏ တာဝန်များခွဲဝေမှုကို ဗြိတိသျှ မြောက်အမေရိက အက်ဥပဒေဖြင့်ပိုင်းခြား သတ်မှတ်ပေးခဲ့ပြီး နောက်ပိုင်းတွင် အဆိုပါ အက်ဥပဒေကို "၁၈၆၇ ခုနှစ် အခြေခံဥပဒေ" ဟုခေါ်တွင်သည်။

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနှင့် ယူနိုက်တက်ကင်းဒမ်း (အင်္ဂလန်) မှာကဲ့သို့ပင် ကနေဒါတွင် (House of Commons) ခေါ် အောက်လွှတ်တော်နှင့် (Senate) ခေါ် အထက်လွှတ်တော်တို့ ပါဝင်သော လွှတ်တော်နှစ်ရပ် စနစ်ရှိသည်။ သို့သော် ကနေဒါ အထက်လွှတ်တော်မှာ အမေရိကန် အထက်လွှတ်တော်နှင့် သိပ်မတူလှဘဲ အင်္ဂလိပ်အထက်လွှတ်တော်နှင့် ပိုမိုဆင်တူသည်။ အကြောင်းမှာ ကနေဒါ အထက်လွှတ်တော်အမတ်များကို ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခြင်းမဟုတ်ဘဲ ရွေးချယ်ခန့်ထားသည့် စနစ်ကြောင့်ဖြစ်သည်။ သို့သော် အထက်လွှတ်တော်မှာ ပြည်သူလူထု၏ ရွေးချယ် တင်မြှောက်ထားသော အောက်လွှတ်တော်၏ လွှမ်းမိုးမှုအောက်တွင် ရှိသည်။ ထို့ပြင် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင် ပြည်နယ်တိုင်းမှ တူညီသောအရေအတွက်ရှိသည့် အထက် လွှတ်တော် အမတ်ဦးရေ ဝေလွှတ်ခွင့်ရှိသော်လည်း ကနေဒါအခြေခံဥပဒေတွင် ထိုသို့မဟုတ်ဘဲ ပြည်နယ်တစ်ခုစီအလိုက် အထက်လွှတ်တော်အမတ် အရေအတွက်ကို သတ်မှတ်ထားသည်။ ကနေဒါတွင် အထက်လွှတ်တော်အမတ်နေရာ ကိုယ်စားပြုမှုကို မဲဆန္ဒနယ်ယူနစ်များကို အခြေ မခံဘဲ ဒေသများကို အခြေခံသည်။ ဤသည်မှာ ကနေဒါရှိ ဘာသာစကားအရ လူနည်းစုများ

(အထူးသဖြင့် ပြင်သစ်စကားပြော ကွီဘက်) ၏ ကိုယ်စားပြုမှုကို လုံလောက်သော အာမခံချက် ရှိစေလို၍ ဖြစ်သည်။

ကနေဒါနိုင်ငံမှာ အင်္ဂလန်ကဲ့သို့ ပါလီမန်စနစ်ကျင့်သုံးသောနိုင်ငံ ဖြစ်သဖြင့် အမေရိကန်ကဲ့သို့ သမ္မတစနစ်ကျင့်သုံးသည့် နိုင်ငံမဟုတ်ချေ။ ထိုသို့ဆိုခြင်းကြောင့် ကနေဒါနိုင်ငံ ၏ အုပ်ချုပ်ရေးမှာ ဖွဲ့စည်းပုံဆိုင်ရာ အုပ်ချုပ်သူနှင့် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာအုပ်ချုပ်သူ အကြား တစ်နည်းအားဖြင့်ဆိုလျှင် “ဘုရင်ခံချုပ်နှင့် ဝန်ကြီးချုပ် ခေါင်းဆောင်သည့် သူ၏အစိုးရအဖွဲ့” တို့အကြား လုပ်ပိုင်ခွင့်တာဝန်များ ခွဲဝေကျင့်သုံးခြင်း ဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။

ကွန်ဂရက်စနစ် (သမ္မတအုပ်ချုပ်ရေးစနစ်) တွင် သမ္မတသည် နိုင်ငံတော်အကြီးအကဲနှင့် အစိုးရအဖွဲ့ခေါင်းဆောင်ဖြစ်သလို အဓိက အနိုင်ရ နိုင်ငံရေးပါတီခေါင်းဆောင်လည်း ဖြစ်သည်။ ကနေဒါနိုင်ငံတွင်မူ ဝန်ကြီးချုပ်သည် နိုင်ငံ့အကြီးအကဲ မဟုတ်ပေ။ ဤတာဝန်ကို ဘုရင်ခံချုပ်က ကိုယ်စားလှယ်အဖြစ် ထမ်းဆောင်သည်။ ဖွဲ့စည်းပုံဆိုင်ရာ အုပ်ချုပ်မှုအာဏာမှာ ဘုရင်မတွင် ရှိသည်။ သို့ဖြစ်၍ ဖွဲ့စည်းပုံအဓိပ္ပာယ်အရ ကနေဒါသည် ဘုရင်စနစ်အုပ်ချုပ်ရေး အစိုးရဖြစ်သည်။ ဘုရင်ခံချုပ်က သဘောတရားအရ ဘုရင်မ၏ ကိုယ်စား အထူးအခွင့်အာဏာနှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များ ကျင့်သုံးခွင့် ရှိသည်ဆိုသော်လည်း အမှန်တကယ်လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာမှာ ဝန်ကြီးချုပ်နှင့် သူ၏ အစိုးရအဖွဲ့တွင်သာ ရှိပါသည်။ ဝန်ကြီးချုပ်နှင့် အစိုးရအဖွဲ့၏ အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက် များမှာ ဘုရင်ခံချုပ်၏ ရာဘာတံဆိပ်တုံး ထုနှက်ခြင်းဖြင့် အသက်ဝင်ရခြင်းဖြစ်သည်။ အမှန်စစ်စစ် အားဖြင့် အစိုးရ၏ အကြံပြုချက်အရသာ ဘုရင်ခံချုပ်က ဆောင်ရွက်ရန် နားလည်မှု ရှိထားချက် ဖြစ်သဖြင့် အမှန်တကယ် အာဏာရှိသူမှာ ဝန်ကြီးချုပ်နှင့် အစိုးရအဖွဲ့ဖြစ်ပါသည်။

ကွန်ဂရက်စနစ် (သမ္မတအုပ်ချုပ်ရေးစနစ်) နှင့် ပါလီမန်စနစ်တို့၏ နောက်ထပ်ခြားနားချက် တစ်ခုမှာ ကွန်ဂရက်စနစ်က အာဏာကို ခွဲဝေကျင့်သုံးခြင်းဖြစ်ပြီး ပါလီမန်စနစ်က အာဏာများကို စုစည်းကျင့်သုံးသည်။ အမေရိကန်သမ္မတနှင့် သူ၏အစိုးရအဖွဲ့ဝင်များမှာ မည်သည့်လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်မျှ မဖြစ်ရပေ။ ထို့အတူ သမ္မတနှင့် သူ၏အစိုးရအဖွဲ့ဝင်များမှာ ကွန်ဂရက်တွင် ဥပဒေတရပ်ရပ်ကို တင်သွင်းခြင်း၊ မေးခွန်းများကို ဖြေကြားခြင်း သို့မဟုတ် အစိုးရ၏ပေါ်လစီများကို ဝေဖန်တိုက်ခိုက်မှုအား တုံ့ပြန်ဖြေရှင်းခြင်းများ လုပ်ဆောင်ရန် မလိုပေ။

အခြားတဖက်တွင် ကနေဒါ ဝန်ကြီးချုပ်နှင့် သူ၏အစိုးရဝန်ကြီးများသည် ထုံးစံအားဖြင့် လွှတ်တော်တခုခု၏ အမတ်များဖြစ်ကြရမည်။ အစိုးရ၏ ဥပဒေကြမ်းများမှာ အစိုးရဝန်ကြီးတစ်ဦးဦး သို့မဟုတ် ၎င်းကို ကိုယ်စားပြုသူ တစ်ဦးဦးက တင်သွင်းရမည်ဖြစ်ပြီး ဝန်ကြီးများသည် ပါလီမန်သို့ တက်ရောက်၍ အစိုးရ၏ ဥပဒေကြမ်းများကို ခုခံချေပရှင်းလင်းရမည့် တာဝန်ရှိသည့်အပြင် အစိုးရ၏ လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်ချက်နှင့် ပေါ်လစီများနှင့် ပတ်သက်သည့် ပါလီမန်တွင်း မေးခွန်း များကို ဖြေကြားပေးရန် တာဝန်ရှိလေသည်။ သို့ဖြစ်၍ ပါလီမန်စနစ်ဆိုသည်မှာ အုပ်ချုပ်ရေး အာဏာနှင့် ဥပဒေပြုရေးအာဏာတို့ ပေါင်းစပ်ထားသည့် အခြေခံမူအပေါ် အခြေပြုထားသည်ဟု ဆိုရပေမည်။ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်အတွင်း အများစုနေရာရထားသည့် နိုင်ငံရေးပါတီသည် အုပ်ချုပ်ရေး အပိုင်းကိုလည်း ထိန်းချုပ်ခွင့်ရပေလိမ့်မည်။ အနိုင်ရပါတီတစ်ခုတည်း၏ ခေါင်းဆောင် များက အစိုးရ၏ အုပ်ချုပ်ရေး အာဏာရော၊ ဥပဒေပြု အာဏာကိုပါ ကိုင်တွယ်ဆောင်ရွက်မည် ဖြစ်သည်။ ဥပဒေပြုရေးနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးယန္တရားများ အကြား ပေါင်းကူးတံတားမှာ ကက်ဘီနက် (အစိုးရအဖွဲ့) ဖြစ်၏။ အဆိုပါအဖွဲ့သည် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်ကို စုပေါင်းတာဝန်ခံရသည်ဖြစ်၍ လွှတ်တော်တွင် အများစု ထောက်ခံမှု ရနေသ၍ အစိုးရအာဏာကို ဆုပ်ကိုင်ထားပေလိမ့်မည်။

ဤအာဏာခွဲဝေကျင့်သုံးမှုကို အပြန်အလှန်
 ထိန်းကျောင်းမှုများဖြင့် ထိန်းညှိထားသည်။
 ဥပမာအားဖြင့် သမ္မတသည် ဥပဒေပြုခွင့်အာဏာ
 မရှိသော်လည်း ကွန်ဂရက်က အတည်ပြုထားသော
 ဥပဒေကို ဗီဒိုအာဏာသုံး၍ ပယ်ချခွင့်ရှိသည်။ သူ၏
 ဗီဒိုကို ပြန်လည်ချေဖျက်ရန်အတွက် လွှတ်တော်
 နှစ်ရပ်လုံးတွင် သုံးပုံနှစ်ပုံ ထောက်ခံမဲရရှိရန်လိုသည်။

ကွန်ဂရက်စနစ် (သမ္မတစနစ်) တွင်မူ ဥပဒေပြုအာဏာနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာ ပေါင်းစပ်
 ကျင့်သုံးခြင်း မဟုတ်ဘဲ အာဏာကို ခွဲဝေကျင့်သုံးသည့် စနစ်ဖြစ်သည်။ ဤအာဏာခွဲဝေ
 ကျင့်သုံးမှုကို အပြန်အလှန် ထိန်းကျောင်းမှုများဖြင့် ထိန်းညှိထားသည်။ ဥပမာအားဖြင့်
 သမ္မတသည် ဥပဒေပြုခွင့်အာဏာ မရှိသော်လည်း ကွန်ဂရက်က အတည်ပြုထားသော ဥပဒေကို
 ဗီဒိုအာဏာသုံး၍ ပယ်ချခွင့်ရှိသည်။ သူ၏ဗီဒိုကို ပြန်လည် ချေဖျက်ရန်အတွက် လွှတ်တော်
 နှစ်ရပ်လုံးတွင် သုံးပုံနှစ်ပုံ ထောက်ခံမဲရရှိရန် လိုသည်။

ကနေဒါ ပြည်နယ်အစိုးရများမှာ အမျိုးသားအစိုးရ (ဗဟိုအစိုးရ) ကို ရောင်ပြန်ဟပ်သည်။
 ပြည်နယ်အဆင့်တွင် အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍမှာ ဝန်ကြီးချုပ်နှင့် လက်ထောက်အုပ်ချုပ်ရေးမှူး တို့အကြား
 ခွဲဝေထားသည်။ မည်သို့ဆိုစေကာမူ ပြည်နယ်များတွင် လွှတ်တော်နှစ်ရပ်စနစ်မဟုတ်ဘဲ
 ရွေးကောက် တင်မြှောက်သည့် လွှတ်တော်တစ်ရပ်သာရှိသည်။ ကနေဒါနိုင်ငံသည် ဖက်ဒရယ်စနစ်
 ကျင့်သုံးသည့် ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံတစ်ခုဖြစ်သည်နှင့်အညီ ဒီမိုကရေစီနှင့် ဖက်ဒရယ်စနစ်တို့၏
 ဆက်ဆံရေးမှာ ဤသို့ဖြစ်သည်။ ဖက်ဒရယ်အဆင့် (အမျိုးသားအဆင့်) မှာကဲ့သို့ပင် ပြည်နယ်များ
 ပြည်ထောင်စု နယ်မြေများတွင်လည်း တစ်နေရာနှင့်တစ်နေရာ ကွဲပြားခြားနားနိုင်သော်လည်း
 အများစုမဲဖြင့် ဆုံးဖြတ်သည့်စနစ်မှာ အတူတူပင် ဖြစ်သည်။ ဒီမိုကရက်တစ် အမြင်အယူအဆများကို
 ဖော်ပြခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ မည်သည့် အများစုကမှ အခြားသော အများစုထက် ပိုမိုသာလွန်ခြင်း
 သော်လည်းကောင်း၊ ယုတ်လျော့ခြင်း သော်လည်းကောင်း မရှိချေ။ အကြောင်းအရာတူ
 ကိစ္စရပ်တစ်ခုအပေါ် တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်ရာတွင် ပြည်နယ်တစ်ခုနှင့် တစ်ခုသည် မတူညီသော
 သီးခြား ပေါ်လစီများကို ချမှတ်နိုင်သည်။

တစ်ချိန်ထဲမှာပင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရသည် ကနေဒီယန်များ၏ တမျိုးသားလုံးဆိုင်ရာ
 ရည်မှန်းချက်များ အောင်မြင်စေရန် တစ်နိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ သူ၏ ဥပဒေပြုပိုင်ခွင့်ဘောင်အတွင်းမှ

ဆောင်ရွက်ပေးသည်။ သို့ဖြစ်၍ ကနေဒါ ဖက်ဒရယ်စနစ်သည် နိုင်ငံသားများကို ဖက်ဒရယ်အဆင့် (အမျိုးသားအဆင့်) မှာရော ပြည်နယ်အဆင့်တွင်ပါ တပြိုင်နက်ထဲတွင် မတူကွဲပြားခြားနားသော စုပေါင်းလှုပ်ရှားမှုများကို တစ်ခုနှင့်တစ်ခု မဆန့်ကျင်စေဘဲ ဆောင်ရွက်စေသည်။

ကနေဒါ ဖက်ဒရယ်စနစ် ဖြစ်ပေါ်လာစေသည့် အကြောင်းရင်းများ

ကနေဒါနိုင်ငံ၏ လက်ရှိဖက်ဒရယ်စနစ် ဖြစ်ပေါ်တိုးတက်လာပုံကို ကောင်းစွာ နားလည် သဘောပေါက်စေရန်မှာ ၎င်းကိုပုံသွန်းလောင်းပေးခဲ့သော အင်အားစုများအကြောင်းကို သိရှိ နားလည်ရန် လိုပေသည်။ ကနေဒါ ဖက်ဒရယ်စနစ်မှာ ၁၉ ရာစုအလယ်က ဗြိတိသျှ မြောက်အမေရိက ရင်ဆိုင်နေခဲ့ရသော နိုင်ငံရေးနှင့် လူမှုရေးဆိုင်ရာ ပကတိဘဝ အကြောင်းအချက် များကို တုံ့ပြန်ခဲ့ရသည့် နိုင်ငံရေးနှင့် ဥပဒေရေးရာ ဖြေရှင်းချက်အဖြစ် ပေါ်ပေါက်လာခြင်း ဖြစ်သည်။

၁၈၆၀ ခုနှစ် (အမေရိကန်လွတ်လပ်ရေးရပြီး ၈၄ နှစ်အကြာ) တွင် ဗြိတိသျှ မြောက်အမေရိက ဆိုသည်မှာ နယူးဖောင်းလန်၊ နိဘာစကိုးရှား၊ နယူးဘန်းစ်ဝစ်နှင့် အတ္တလန်တိတ်သမုဒ္ဒရာ ကမ်းခြေရှိ ပရင့်စ် အက်ဝပ်ကျွန်းစသည့် ဗြိတိသျှ ကိုလိုနီများကို ခေါ်ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။ တစ်ဒေသနှင့်တစ်ဒေသ ဆက်စပ်မှုမရှိဘဲ တကွတပြားစီ ဖြစ်သည်။ ပစိဖိတ်ကမ်းခြေဖက်တွင် ဗင်ကူးဟားကျွန်းနှင့် ဗြိတိသျှ ကိုလံဘီယာတို့ ရှိသည်။ အလယ်ခေါင်တွင် ကြီးမားသော ကနေဒါ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး တည်ရှိပြီး ၎င်းအထဲတွင် ပြင်သစ်-ကက်သလစ် လွှမ်းမိုးသော ကနေဒါ အောက်ပိုင်း နှင့် အင်္ဂလိပ်- ပရိုတက်စတင့် လွှမ်းမိုးသော အထက်ပိုင်း ကနေဒါတို့ ပါဝင်သည်။ အဆိုပါကိုလိုနီများမှာ ပထဝီအရလည်းကောင်း၊ နိုင်ငံရေးနှင့် စီးပွားရေးအရ လည်းကောင်း တစ်ဒေသနှင့် တစ်ဒေသ တကွတပြားစီ ဖြစ်နေသော်လည်း ၎င်းတို့အားလုံး ဗြိတိန်နှင့် ရင်းနှီးသော ဆက်ဆံရေး ရှိကြသည်။ ၁၈၄၁ ခုနှစ်တွင် ဗြိတိန်က ယခင်တကွတပြားစီ ရှိနေခဲ့သော အထက်ပိုင်းနှင့် အောက်ပိုင်း ကနေဒါ ကိုလိုနီများကို နိုင်ငံရေးအရ ဖွတ်အတင်းအကြပ် ပြည်ထောင်စုတစ်ရပ်ဖွဲ့စေသည်။ အောက်ပိုင်း ကနေဒါသည် အထက်ပိုင်း ကနေဒါထက် လူဦးရေအရ ပိုမိုများပြားသော်လည်း ဒေသကြီးနှစ်ခုလုံးမှ တူညီသော အရေအတွက်ရှိသည့် ကိုယ်စားလှယ်များကိုသာ ရွေးချယ်စေလွှတ် ခွင့်ပေးခြင်းဖြင့် အောက်ပိုင်း ကနေဒါရှိ ပြင်သစ် ကနေဒီယန်များကို မကျေမနပ်ဖြစ်စေလေသည်။

ထို့သို့ ကိုလိုနီများအတွင်း ဖိအားများရှိနေစဉ်အတွင်း တောင်ဘက်ရှိ အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုမှ ခြိမ်းခြောက်မှုများကလည်း ရှိပြန်သည်။ ပထမ ခြိမ်းခြောက်မှုမှာ မြောက်အမေရိကရှိ အင်္ဂလိပ်ကိုလိုနီများကို တိုက်ခိုက်ခြင်းဖြင့် အိုင်ယာလန်လွတ်လပ်ရေး ရရှိရန် မျှော်လင့်ကြသော အိုင်ရစ်ရှိ ကက်သလစ်အုပ်စု တစ်ခုဖြစ်သည့် (Fenian) တို့၏ ခြိမ်းခြောက်မှုဖြစ်သည်။ ၁၈၆၆ ခုနှစ်က (Fenian) ၁၅၀၀ လောက်က အထက်ကနေဒါကို ကျူးကျော်လာသည့်အတွက် တိုက်ထုတ်ခဲ့ရသေးသည်။

ထို့ပြင် နောက်ထပ်ခြိမ်းခြောက်မှုတစ်ခုမှာ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏ သိမ်းပိုက်ခံရမည့် အရေးဖြစ်ပြီး နှစ်ကြိမ်နှစ်ခါ ကျူးကျော်တိုက်ခိုက်ခံရကာ နှစ်ကြိမ်လုံး မအောင်မြင်ချေ။ တစ်ကြိမ်မှာ ၁၇၇၅ ခုနှစ်ကဖြစ်ပြီး အမေရိကန် တပ်မတော်က ကွဲဘက်ကို ကျူးကျော်တိုက်ခိုက်ပြီး မွန်ထရီယယ်ကို သိမ်းပိုက်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ဒုတိယတစ်ကြိမ်မှာ ၁၈၁၂ ခုနှစ်တွင်ဖြစ်ပြီး အွန်တေရီယိုရှိ နိုင်ယာဂရာ ဒေသကို ဝင်ရောက် ကျူးကျော်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။

ဗြိတိသျှ လူထု၏အမြင်တွင် စစ်စားရိတ်လျှော့ချရေးကိုသာ လိုလားသည်။ သို့ဖြစ်ရာ မြောက်အမေရိကတွင် အသုံးပြုမည့် အစိုးရ အသုံးစားရိတ် (အထူးသဖြင့် ကာကွယ်ရေးစားရိတ်)

ကို ဖြတ်တောက်လိုကြသဖြင့် ကိုလိုနီများအဖို့ နောက်တစ်ခေါက် တိုက်ခိုက်ခံရလျှင် မိမိကိုယ်ကို ကာကွယ်ရမည့်ပုံ ပေါ်နေပေတော့သည်။

ထိုသို့ဖြင့် ၁၈၆၄ ခုနှစ်တွင် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏ ကျူးကျော်သိမ်းပိုက်မှုအန္တရာယ်ကို ကာကွယ်ရန်နှင့် အပြန်အလှန် စီးပွားကုန်သွယ်ရေး တည်ဆောက်ရန်အတွက် ဗြိတိသျှ မြောက်အမေရိက ယူနိုက်တက်စတိတ်များနှင့် ပရင့်စ်အက်ဒင်တိုင်းရှား (Charlottetown) တွင် အတ္တလန်တိတ်ကမ်းခြေ ပြည်နယ်များနှင့် ကနေဒါ ပြည်နယ်မှ ကိုယ်စားလှယ်များ တွေ့ဆုံ ဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။

ဆွေးနွေးပွဲတွင် ပုံစံအမျိုးမျိုးကို ဆွေးနွေးစဉ်းစားခဲ့ကြသည်။ တပြည်ထောင်စနစ်ပုံစံကို ထောက်ခံ ဆွေးနွေးမှုများရှိသလို ဆန့်ကျင်ကန့်ကွက်မှုများလည်း ရှိခဲ့သည်။ အထူးသဖြင့် ကိုဘက်အနေဖြင့် ကနေဒါတိုက်ငယ်၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို ခွဲဝေခံစားလိုသကဲ့သို့ အခြားသော ပြည်နယ်များရှိ ဈေးကွက်များတွင်လည်း ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားလိုသည်။ သို့သော် ၎င်းအနေဖြင့် တပြည်ထောင်စနစ်တွင် လူနည်းစုအနေအထားသို့ ကျရောက်သွားမည်ကို လက်မခံလိုပေ။ ထိုသို့သော အနေအထားမှာ ကိုဘက်ပြည်သူအဖို့ လက်ခံနိုင်ဖွယ်ရာ မဟုတ်ပေ။ ၎င်းတို့အနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ ယုံကြည်ကိုးကွယ်မှု ဘာသာစကား၊ ဥပဒေနှင့် ယဉ်ကျေးမှုများကို ထိန်းသိမ်းထားလိုပြီး သီးခြားဖြစ်ခြင်းအပေါ် ဂုဏ်ယူကြသည်။ ကိုဘက်များအနေဖြင့် ဒေသယူနစ် တစ်ခုစီ၏ ကိုယ်ပိုင် အုပ်ချုပ်ခွင့်ကို ထောက်ခံအသိအမှတ်ပြုမှုရှိသော ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုကသာ သူတို့၏ ထူးခြားမှုများကို အကောင်းဆုံး ထိန်းသိမ်းပေးနိုင်လိမ့်မည်ဟု ယုံကြည်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် ကိုယ်စားလှယ်များသည် အထပ်ထပ်အခါခါ ဆွေးနွေးပြီးနောက် ဖက်ဒရေးရှင်းတစ်ခုကသာ အဖွဲ့ဝင်ယူနစ်များ၏ အကျိုးစီးပွားကို ကာကွယ်ရင်း တစ်ခုလုံး၏ အကျိုးစီးပွားမှ ခွဲဝေခံစားနိုင် ကြလိမ့်မည်ဟု ယုံကြည်သဖြင့် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုတစ်ရပ် ဖွဲ့စည်းရန် ဆုံးဖြတ်လိုက်ကြသည်။ သို့သော်လည်း ပြည်နယ်အားလုံးက ထိုသို့ယုံကြည်ခဲ့ကြခြင်း မဟုတ်ချေ။ ပရင့်စ်အက်ဒင်တိုင်းရှားနှင့် နယူးဖောင်းလန်တို့က ဖက်ဒရေးရှင်းသည် ၎င်းတို့၏ ကွဲပြားခြားနားသော ယဉ်ကျေးမှု အစဉ် အလာများကို ထိန်းသိမ်းထားနိုင်လိမ့်မည်ဟု မယုံကြည်သဖြင့် ချက်ချင်းမပါဝင်ခဲ့ကြဘဲ ၁၈၇၃ ခုနှစ်တွင်မှ ပရင့်စ်အက်ဒင်တိုင်းရှားကလည်းကောင်း၊ ၁၉၄၉ ခုနှစ်တွင်ကျမှ နယူးဖောင်းလန်ကလည်းကောင်း ပူးပေါင်းပါဝင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။

အားကောင်းသော ဗဟိုအစိုးရလော၊ အားနည်းသော ဗဟိုအစိုးရလော

ဖက်ဒရေးရှင်း ပြည်ထောင်စုဖွဲ့စည်းရန် ဆုံးဖြတ်ပြီးဖြစ်သော ကိုယ်စားလှယ်များသည် နောက်တစ်လအကြာတွင် ကိုဘက်မြို့တွင် ထပ်မံတွေ့ဆုံကာ အသေးစိတ်ကိစ္စများကို ထပ်မံညှိနှိုင်း ခဲ့ကြပြန်သည်။ ဖက်ဒရေးရှင်းတွင် အားကောင်းသော ဗဟိုအစိုးရလော သို့တည်း မဟုတ် အားနည်းသော ဗဟိုအစိုးရလော ဆိုသည့်ကိစ္စမှာ အဓိက ငြင်းခုံရသော ပြဿနာ ဖြစ်သည်။ နယူးဖန်းစ်စ်စ် ကိုယ်စားလှယ်များက ပြည်နယ်ရှိ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများကို ဗဟိုသို့ ပေးလိုက်ရလျှင် ၎င်းတို့မှာ မြူနီစီပယ် ကော်ပိုရေးရှင်း သာသာမျှသာ အာဏာရှိတော့မည် ဟုဆိုကြသည်။ အားကောင်းသော ဗဟိုအစိုးရကို လိုလားသူများက အမေရိကန်၏ ပြည်တွင်း စစ်အတွေ့အကြုံကို ညွှန်ပြ၍ အားနည်းသော ဗဟိုအစိုးရသာရှိသည့် ဖက်ဒရေးရှင်းကြောင့် ပြည်နယ်များ အချင်းချင်းအကြား ပဋိပက္ခများ ထိန်းမနိုင်သိမ်းမရ ဖြစ်ရပုံကို ဆွေးနွေး၍ အားကောင်းသော ဗဟိုအစိုးရလိုအပ်ပုံကို တင်ပြသည်။ ထိုကဲ့သို့သော ကံကြမ္မာ ၎င်းတို့ထံ

တစ်ပတ် ပြန်လည်လာမည်ကို စိုးရိမ်သဖြင့် ၎င်းတို့တည်ဆောက်မည့် ပြည်ထောင်စုတွင် ဗဟိုကို အားကောင်းစေချင်သည်။

အထက်ကနေဒါမှ ကွန်ဆာပေးတစ် ခေါင်းဆောင်တစ်ယောက်လည်းဖြစ်၊ နောက်ပိုင်းတွင် ကနေဒါ၏ ဝန်ကြီးချုပ်အဖြစ်လည်း ၂၅ နှစ်ကြာ တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့သည့် ဆာဂျွန် အေ. မက်ဒေါ့နယ်က အမေရိကန် ပြည်ထောင်စု စတင်ဖွဲ့စည်းစက အဓိကအမှား တစ်ခုမှာ ပြည်နယ်တိုင်းက အချုပ်အခြာအာဏာပိုင်ဆိုင်မှုကို မစွန့်လွှတ်ဘဲ ထိန်းသိမ်းထားကြပြီး သေးငယ်သော လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာကိုသာ ဗဟိုအစိုးရသို့ လွှဲအပ်ခဲ့ကြခြင်း ဖြစ်သည်ဟု ယုံကြည်လေသည်။ မက်ဒေါ့နယ်အနေဖြင့် အမေရိကန်တို့ ဆောင်ရွက်ခဲ့သည့်လုပ်ငန်းစဉ်ကို ပြောင်းပြန်လုပ်ခြင်းဖြင့် ဗဟိုအစိုးရကို အားကောင်းစေရန်အတွက် ပြည်နယ်များ၏ ဒေသဆိုင်ရာ ရည်မှန်းချက်များအတွက် လိုအပ်သော လုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာကိုသာ ထိန်းသိမ်းရန် ပြည်နယ်များနှင့် တိုင်ပင်ညှိနှိုင်းရမည်ဟု ယူဆလေသည်။ မက်ဒေါ့နယ်အနေဖြင့် အင်အားတောင့်တင်းသော စည်းလုံးညီညွတ်သည့် ကနေဒါနိုင်ငံကသာ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏ နောက်ထပ်တဖန် ကျူးကျော် တိုက်ခိုက်လာမှုကို ကာကွယ်နိုင်လိမ့်မည်ဟု ယုံကြည်လေသည်။

၁၈၆၇ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ အက်ဥပဒေ

ဖက်ဒရယ်စနစ်ဆိုင်ရာ အဆိုနှစ်ရပ်လုံး၏ ကောင်းကွက်များကို ကိုင်စွဲကာ ပြင်းပြင်းထန်ထန် ဆွေးနွေးငြင်းခုံကြပြီး နောက်ဆုံးတွင် မက်ဒေါ့နယ်နှင့် သူ့ကိုထောက်ခံသူများ၏ အမြင်ယူဆချက်က လွှမ်းမိုး သွားလေတော့သည်။ သို့ဖြစ်၍ ၁၈၆၇ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ (၁) ရက်နေ့တွင် အတည်ပြုသက်ဝင်ခဲ့သော ဖက်ဒရေးရှင်းမှာ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုများသော အခြေခံဥပဒေ ဖြစ်ခဲ့လေသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဗဟိုဖက်ဒရယ် အစိုးရအား ကန့်သတ်ချက်မရှိ အခွန်ကောက်ယူခွင့် အာဏာပေးထားသော်လည်း ပြည်နယ်အစိုးရများမှာမူ ပြည်နယ်အတွင်း တိုက်ရိုက် အခွန်ကောက်ယူခွင့်နှင့် ပတ်သက်၍ ကန့်သတ်ချက်များရှိလေသည်။ ထို့ပြင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရ အနေဖြင့် ဒေသဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းတစ်ခုခုသို့မဟုတ် စီမံကိန်းတခုခုအပေါ် တရားစီရင်ခွင့် အာဏာ ရှိပြီး အကယ်၍ အဆိုပါလုပ်ငန်းမှာ ပြည်နယ်တခု အတွင်းလုံးဝ ကျရောက်တည်ရှိနေခဲ့လျှင်သော်မှ ကနေဒါနိုင်ငံအတွက် အထွေထွေဦးစားပေးမှုအရ ဖြစ်စေရမည်ဟု ကြေငြာလျက် ဗဟိုတရား စီရင်ပိုင်ခွင့် အောက်သို့ ဆွဲသွင်းနိုင်သည်။ အချို့သောအခြေအနေ အချက်အလက်များ အောက်တွင် ဖက်ဒရယ် အစိုးရအနေဖြင့် ပြည်နယ်က ပြဋ္ဌာန်းထားသော ဥပဒေများအား ပယ်ဖျက် ခွင့်ကိုလည်း ပေးအပ်ထားသေးသည်။

ကနေဒါ ဖက်ဒရယ်အစိုးရအနေဖြင့် ၎င်းအရှေ့က တည်ရှိနေသော အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနှင့် ဆွစ်ဇာလန် ဖက်ဒရယ်စနစ်များတွင် ဗဟိုကရရှိသော လုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာများထက်ပိုသော အထူးသီးသန့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ ရရှိရုံသာမကသေး (Residual power) ခေါ် ကြွင်းကျန်သော အာဏာများကိုလည်း "ငြိမ်းချမ်းရေး၊ တည်ငြိမ်ရေးနှင့် အစိုးရကောင်း ဖြစ်ရေး" ဆိုသည့် အထွေထွေပြဋ္ဌာန်းချက်ဖြင့် ဖက်ဒရယ်အစိုးရသို့ ပေးအပ်ထားသေးသည်။ အမေရိကန်၊ ဆွစ်ဇာလန်နှင့် သြစတြေးလျ ဖက်ဒရယ်စနစ်များတွင်မူ (Residual power) ခေါ် ကြွင်းကျန် အာဏာကို ဒေသဆိုင်ရာနှင့် ပြည်နယ်များသို့ ပေးအပ်ထားလေသည်။

အထက်လွှတ်တော်အမတ်များ တစ်သက်တာပတ်လုံး တာဝန်ထမ်းဆောင်နိုင်ရန် ဘုရင်ခံချုပ်က ခန့်ထားခွင့် ပေးထားခြင်းသည်လည်း ဖက်ဒရယ်အစိုးရကို ပိုမိုအားဖြည့်ပေးရ

ရောက်လေသည်။ အစောပိုင်းကာလက အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင်မူ အထက်လွှတ်တော် အမတ်များမှာ ပြည်နယ်အကျိုး ဆောင်ရွက်ရန်အတွက် ပြည်နယ်ဥပဒေပြု လွှတ်တော်မှ ကွန်ဂရက်လွှတ်တော်သို့ ခန့်အပ်စေလွှတ်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ယခုအခါတွင်မူ အမေရိကန် အထက်လွှတ်တော်အမတ်များကို ပြည်နယ်တွင်းရှိ ပြည်သူလူထုက တိုက်ရိုက် ရွေးကောက် တင်မြှောက်သည့်စနစ်သို့ ပြောင်းလဲပြီးဖြစ်သော်လည်း ကနေဒါနိုင်ငံတွင်မူ ဖက်ဒရယ်အစိုးရက ခန့်အပ်ခြင်းဖြစ်နေသေးသည်။

ကနေဒါ ဖက်ဒရယ်အစိုးရအနေဖြင့် အထွေထွေ အယူခံတရားရုံး တည်ထောင်ခွင့်ရှိသလို တရားသူကြီးများကိုလည်း ခန့်အပ်ခွင့်ရှိလေသည်။ ၁၈၇၅ ခုနှစ်က ကနေဒါ ပြည်ထောင်စု တရားရုံးချုပ်ကို ဖွဲ့စည်းစဉ်ကလည်း ဆိုခဲ့ပါ အခွင့်အာဏာကို အသုံးပြုခဲ့လေသည်။ အဆိုပါ ပြည်ထောင်စုတရားရုံးချုပ်မှာ ပြည်နယ်အစိုးရနှင့် ဖက်ဒရယ်အစိုးရတို့အကြား အခြေခံဥပဒေ ဆိုင်ရာ အငြင်းပွားမှုများကို နောက်ပိတ်ဆုံး အဆုံးအဖြတ်ပေးရာဌာနလည်း ဖြစ်လေသည်။ ကနေဒါ ပါလီမန်သည် ပြည်နယ်တရားသူကြီးများ၊ ခရိုင်အဆင့်နှင့် အထက်အယူခံ တရားရုံး တရားသူကြီးများနှင့် တရားရေးဝန်ထမ်းများကို ခန့်ထားခွင့် ရှိသည့်အပြင် ၎င်းတို့၏ လစာ၊ ခံစားခွင့်နှင့် ပင်စင်များအတွက်လည်း တာဝန်ရှိလေသည်။

မူလပြည်နယ်များက ဖက်ဒရယ်တွင် ပါဝင်ဖွဲ့စည်းပါမည်ဟူသော စေ့စပ်ညှိနှိုင်း သဘောတူမှုကို အခြေခံဥပဒေက ရုပ်လုံးဖော်ရခြင်း ဖြစ်သည်။ လူနည်းစုများ၏ အခွင့်အရေးကို ထိန်းသိမ်း ပေးခြင်းသည် အဆိုပါ လူနည်းစုများ ဖက်ဒရေးရှင်းထဲ ဝင်လာစေသည့် အချက်အလက် အကြောင်းအရင်းလည်း ဖြစ်သလို အဆိုပါ အခြေခံအပေါ်မှ နိုင်ငံ၏ တည်ဆောက်ပုံကို ဖော်ဆောင်ရခြင်းလည်းဖြစ်လေသည်။

ဖက်ဒရယ်နှင့် ပြည်နယ်အကြား လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာခွဲဝေမှုကို ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည့် အခြေခံ ဥပဒေကို ၁၈၆၇ ခုနှစ် ဗြိတိသျှ မြောက်အမေရိက အက်ဥပဒေဟု ခေါ်တွင်သည်။ အကြောင်းမှာ အဆိုပါအက်ဥပဒေကို ဗြိတိသျှ ပါလီမန်က ပြဋ္ဌာန်းပေးခဲ့သောကြောင့်ဖြစ်သည်။ နောက်ပိုင်းတွင် ၁၈၆၇ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ အက်ဥပဒေ ဟု ပြောင်းလဲခေါ်ဝေါ်ခဲ့သည်။ အဆိုပါအက်ဥပဒေဖြင့် ကနေဒါ ဒီမိုကရေစီကို ဖန်တီးလိုက်ကာ အရှေ့ကနေဒါ၊ အနောက်ကနေဒါ၊ နိုဘာစကိုးရှား နှင့် နယူးဘန်းစ်ဝပ် ပြည်နယ်များကို စုစည်းလိုက်သည်။ အဆိုပါဥပဒေက ဗြိတိသျှ မြောက်အမေရိက၏ အခြားသော အစိတ်အပိုင်းများကို ဝင်ခွင့်ပြုရေးနှင့် ပတ်သက်၍လည်း စည်းဘောင် ပြဋ္ဌာန်း ပေးသည်။ ထို့ပြင် ဖက်ဒရယ်ပါလီမန်နှင့် ပြည်နယ်ဥပဒေပြု လွှတ်တော်များ အကြား ဥပဒေပြုရေး အာဏာများကိုလည်း ခွဲခြားသတ်မှတ်ပေးသည်။

၁၇၈၇ ခုနှစ် အမေရိကန် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် သူ၏ပြင်ဆင်ချက်များနှင့် မတူဘဲ ကနေဒါ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ ကြီးမားသည့် အစိတ်အပိုင်းမှာ စာချုပ်စာတမ်း တစ်ခုတည်း အတွင်း မတည်ရှိပေ။ "၁၉၈၂ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ အက်ဥပဒေ" ပုဒ်မ ၅၂ (၂) တွင် ပါသည့် မပြည့်စုံသေးသော အခြေခံဥပဒေ ဇယား ၂၅ ခုက ကနေဒါ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ပြည့်စုံ စေလေသည်။ မည်သို့ဆိုစေကာမူ ကနေဒါဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ၏ ကြီးမားသော အစိတ်အပိုင်း (တချို့သောပြောစကားများအရ အခြေခံအကျဆုံး အစိတ်အပိုင်း) လည်း ဖြစ်ပြီး ရေးသားမထား သည့် အခြေခံမူများက အခြေခံဥပဒေ ဖြစ်ပေါ်လာရန် လှုံ့ဆော်ပုံသွန်းပေးခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့မှာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက်များ (Constitutional conventions) ဟု ခေါ်တွင်သည်။

ရဲထွန်း (သီပေါ)

ဦးရဲထွန်း (သီပေါ) ကို မကွေးတိုင်း နတ်မောက်မြို့တွင် မွေးဖွားပြီး တောင်ကြီးကောလိပ်တွင် တက်ရောက်ခဲ့သည်။ ဦးသန့်အရေးအခင်းဖြစ်ပြီးနောက် ၁၉၇၅ ခုနှစ်တွင်၊ ဗမာပြည်ကွန်မြူနစ်ပါတီ အရှေ့မြောက်စစ်ဒေသသို့ တောခိုခဲ့သည်။ ၁၉၇၉ ခုနှစ်မှ ၁၉၈၉ ခုနှစ်အထိ ဗမာပြည်ကွန်မြူနစ်ပါတီ ပေါလစ်ဗျူရီအဖွဲ့ဝင် ရဲဘော်ကျော်မြနှင့် ဒုတိယဥက္ကဋ္ဌ သခင်ဖေတင့်တို့၏ ကိုယ်ရေးအတွင်းရေးမှူး၊ တာဝန်များကိုလည်းကောင်း၊ ဗမာပြည်ကွန်မြူနစ်ပါတီ၏ ဗဟိုတပ်ပေါင်းစုဌာနနှင့် ဗဟိုပြည်သူ့ အုပ်ချုပ်ရေးဌာနတို့တွင် ဒုတိယဥက္ကဋ္ဌမှူးကြီး တာဝန်များကိုလည်းကောင်း ထမ်းဆောင်ခဲ့သည်။ ၁၉၈၄ ခုနှစ်တွင် SSPP/SSA ခေါင်းဆောင် စောင်အုန်းဘောင်၏ ဒုတိယသမီး နန်းစိန်ညွန့်နှင့် အိမ်ထောင်ပြုခဲ့ပြီး သားတစ်ယောက်၊ သမီးတစ်ယောက်ထွန်းကားခဲ့သည်။

ဗကပ ပြိုကွဲသွားပြီးနောက် ၁၉၉၀ ခုနှစ်တွင် အလင်းဝင်ရောက်ခဲ့ကာ သီပေါမြို့တွင် နေထိုင်ပြီး၊ သစ်လုပ်ငန်း၊ မွေးမြူရေး လုပ်ငန်းများ လုပ်ကိုင် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းခဲ့သည်။ ၂၀၁၀ ခုနှစ် အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲတွင် ရှမ်းတိုင်းရင်းသားများ ဒီမိုကရက်တစ်ပါတီ (SNDP) ကိုယ်စားပြု၍ သီပေါမြို့နယ်၏ ပြည်သူ့လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်အဖြစ် ဝင် ရောက်ယှဉ်ပြိုင် အရွေးခံခဲ့သည်။

၂၀၁၁ ခုနှစ်မှ ၂၀၁၅ ခုနှစ်အထိ ပထမအကြိမ် ပြည်သူ့လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်အဖြစ် ငါးနှစ်တာဝန် ထမ်းဆောင်ခဲ့ပြီး၊ ယခုအခါ ရဲထွန်း (သီပေါ) ကလောင်အမည်ဖြင့် နိုင်ငံရေးလေ့လာသုံးသပ်သော ဆောင်းပါးများ ရေးသားလျက်ရှိပါသည်။

ဒေါက်တာ ဆလိုင် ငွန်ကျူးလျန် (Andrew)

ဆလိုင် ငွန်ကျူးလျန် (Andrew) သည် ၁၉၈၈ ခုနှစ် အရေးအခင်းနောက်ပိုင်း ချင်းအမျိုးသား တပ်ဦးအဖွဲ့သို့ ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။ ၁၉၉၆ ခုနှစ်တွင် အမေရိကန်နိုင်ငံသို့ ရောက်ရှိခဲ့ပြီး B.A. ဘွဲ့ကို Valparaiso University (USA) မှ လည်းကောင်း၊ LL.M., နှင့် SJD., ဘွဲ့များကို Indiana University Maurer School of Law (Bloomington, USA) မှ လည်းကောင်း ရရှိခဲ့သည်။ Lauterpacht Research Center for International (Cambridge – UK) နှင့် University of Pennsylvania (USA) တို့တွင် Visiting Scholar အဖြစ်လည်းကောင်း၊ Indiana University Maurer School of Law တွင် Post-doctoral Fellow နှင့် Post-doctoral Appointee အဖြစ်လည်းကောင်း ထမ်းဆောင်ခဲ့သည်။ Indiana University ၏ Center for Constitutional Democracy တွင် Assistant Director အဖြစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့ပါသည်။ ၂၀၀၂ ခုနှစ် ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦး (CNF) နှင့် အစိုးရအကြား ငြိမ်းချမ်းရေး ဆွေးနွေးမှုများတွင် ဒုတိယအဖွဲ့ခေါင်းဆောင်အဖြစ် ပါဝင် ခဲ့သည်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံသို့ ပြန်လာပြီး Myanmar Peace Center တွင် ဥပဒေ အတိုင်အပင်ခံတာဝန် ထမ်းဆောင်ခဲ့သည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ်မှ စပြီး ယခုအချိန်အထိ Center for Peace and Reconciliation (CPR) တွင် ဥပဒေအတိုင်အပင်ခံ အဖြစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်ရင်း အခါအားလျော်စွာ ဖက်ဒရယ်ဆိုင်ရာ ဆောင်းပါးများကို ရေးသားနေသူ ဖြစ်ပါသည်။